

1/-
G A L W A D

K A T

Orfeddfaingc y Grâs;

Fel na'n condemnir o flaen

Gorseddfaingc Barn:

N E U,

Y M D D I D D A N I O N

Y N G H Y L C H

G W E D D I.

Y N C Y N N W Y S

ANNOGAETHAU a CHYFARWYDDIADAU
i Weddio DUW tra fyddom yn y *Byd bwn*; fel y
byddom sicr o RAS a THRUGAREDD i Fywyd
tragywyddol yn y *Byd a ddaw*.

Yr AIL ARGRAPHIAD.

Gan WEINIDOG o Eglwys LOEGR.

Am hynny, awn yn hyderus at orseddfaingc y grâs; fel y derbyniom
drugaredd, ac y caffom râs yn gymmorth cyfamferol. HEB. iv. 16.
Yn awr rhoddwch eich calon a'ch enaid i geisio yr ARGLWYDD eich
Duw. 1 CRON. xxii. 19.

—Awn gan syned i weddio ger bron yr ARGLWYDD, ac i geisio
ARGLWYDD y lluoedd: minnau a âf hefyd. ZEC. viii. 21.

L L Ū N D A I N :

Argraphwyd gan JOAN OLFIR, yn y lle a elwir
Bartholomew-Close, ger llaw *West-Smithfield*.

M D C C L.

Egwyddor i'r Anllythyrennog i ddyfsgu darllain.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P Ph R
S T Th U W Y.

A a b c ch d dd e f ff g ng h i l ll m n o p ph r f s
t th u w y.

A B C Cb D Dd E F Ff G Ng H I L Ll M N O P
Pb R S T Th U W Y.

A a b c cb d dd e f ff g ng h i l ll m n o p pb r f s t
th u w y.

Y Llafarjaid, neu'r Bogeiljaid.

a e i o u w y.

Yr holl Lythyrennau eraill a elwŕ Cydfeiniaid.

ab eb ib ob ub wb yb
ac ec ic oc uc wc yc
ach ech ich och uch wch ych
ad ed id od ud wd yd
add edd idd odd udd wdd ydd
af ef if of uf wf yf
aff eff iff off uff wff yff
ag eg ig og ug wg yg
ang eng ing ong ung wng yng
al el il ol ul wl yl
all ell ill oll ull wll yll
am em im om um wm ym
an en in on un wn yn
ap ep ip op up wp yp
aph eph iph oph uph wph yph
ar er ir or ur wr yr
as es is os us ws ys
at et it ot ut wt yt
ath eth ich oth uth wth yth

ba be bi bo bu bw by
ca ce ci co cu cw cy
cha che chi cho chu chw chy
da de di do du dw dy
dda dde ddi ddo ddu ddw ddy
fa fe fi fo fu fw fy
ffa ffe ffi ffo ffu ffw ffy
ga ge gi go gu gw gy
ha he hi ho hu hw hy
ja je ji jo ju jw jy
la le li lo lu lw ly
lla lle lli llo llu llw lly
ma me mi mo mu mw my
na ne ni no nu nw ny
pa pe pi po pu pw py
pha phe phi pho phu phw phy
ra re ri ro ru rw ry
sa se si so su sw sy
ta te ti to tu tw ty

Y

R H A G Y M A D R O D D.

HA Wŷr, Frodyr, a Thadau, a phawb oll a ewyllysio gael Trugaredd Duw i Fywyd tragywyddol, trwy Gyfryngdod ein Harglwydd a'n Hannwylid J E S U G R I S T; Attolwg yr ydwyf i chwi (ac yn enwedig cynnifer ag a adwaeno leferydd eu Bugail yn y Traethawd hwn) i ystyriaid yn bwylllog yr hyn a ddywedir ymma ynghylch y *Ddyledswydd fawr o Weddio*. Ni wyddoch pa ddrygau ac ymweliadau trymmion fydd ar eich gorddiwes, pan nad all-och gyrraedd nac Ymwared, na Chyffur, na Gobaith, pa ffordd bynnag y tröwch, oni fydd gennych ran yn yr Addewidjon gwerthfawr y mae Duw yn eu rhoddi trwy'r J E S U i'r rhai a weddiant arno: iddunt hwy y prynwyd ac y sicrhawyd, trwy Gyfammod anghyfnewidiol, Freintiau a Bendithion annhraethadwy, ynghyd â Golud gwell nag eiddo'r byd; fef, Trysorau tragywyddol yn y Nefoedd; a'u Gweddïau a ddyrchafant mewn coffadwriaeth ger bron Duw, er Diddanwch iddunt yn nydd cyfyngder. Oh! na fyddwch mor anghall, a gadael i'r gelyn eich hudo, trwy ddiotalwch a choeg esgufodion, i beri i'ch heneidiau gael eu difuddio o'r holl Fendithion hyn! Mae yn gâs gennych ddelwaddoliad, anudonjaeth, anlladrwydd, llofruddjaeth, a lledrad, a'r cyfryw bechodau ysgeler. O's ystyriwch yn ddibartiol, chwi a ellwch yn hawdd ganfod, fod syrthni, coeg ddfyrrwch, maswedd, cymdeithion annuwjol, awydd ar ôl helynt y byd, a pha bethau bynnag fydd yn rhwystro Addoliad Duw, ac yn peri esgeuluso Gweddi, mor sicr o ddwyn damnedigaeth a'r pechodau gwaethaf; gan fod y naill fel y lleill yn eich cadw oddi wrth G R I S T a grym Duwjoldeb. O herwydd bod Gweddïau difrifol mor anaml yn eich teiau a'ch 'stafelloedd, mae conglaui uffern yn llenwi fwyfwy o eneidiau colledig beu-nydd;

nydd; ac o herwydd hyn y mae, fod gymmaint o bob annuwjoleb a phaganjaeth yn ymdannu ar hŷd wyneb yr holl wlad, ac yn cynhyddu fwyfwy, gan aeddfedu i ddinystr. Yn ddiau, ni bydd ond amser byr, cyn yr ymddanghoso Mawrhydi'r Hollalluog ar *Orseddfainge* ei *Farn*, i roddi i bob un yn ôl ei waith: Gadewch, attolwg, Eneidiau anfarwöl, i'r Cynghorion a ganlyn eich cymmell a'ch cyfarwyddo i neshâu mewn pryd o flaen *Gorseddfainge Grâs*; fel y byddo hyder gennych yn nydd Ymddanghosiad *CHRIST*, ac na chywilyddioch ger ei fron yn ei Ddyfodjad. Ac, megis y mae yn ddyledus arnoch i garu eraill fel eich hunain; ac, na ddichon neb fod yn eiddo *CHRIST* heb hynny; pa fodd y gellwch ddangos eich cariad i eraill mewn un peth mor angenrheidiol a buddiol iddunt hwy, neu un a fydd mor orfoleddus i chwithau yn y dydd olaf, nâ thrwy gymmell a thynnu cynnifer eraill ag alloch i geisio *Dŵ* gyd â chwi; gan eu hannog i ddarllain yn ystyriol y Llyfr hwn, neu un a fyddo gwell, ag y fyddo yn cyngori ynghylch hynny? A'r *Dŵ* anfeidrol ei Râs a'i Drugaredd a'ch llwyddo yn eich Zêl a'ch Cariad yn cydweithio â *CHRIST* i achub Eneidiau; ac a'ch cymhwyso i fwynhâu Gwobrau tragywyddol yn Nheyrnas *Nefoedd*! Hyn yw, ac y fydd, prudd ddymuniad

Eich Brawd a'ch

Gwâs annheilwng.

G. Jones
Llanddwyn

GALWAD

G A L W A D

A T

ORSEDDFAINGC Y GRAS.

Holiad.

MA E yn dda gennyf, fy Nysgawdwr annwyl, gael y cyfle hyn i ymddiddan â chwi; ac i ofyn eich cyngor, pa beth fydd orau i wneuthur tu ag at adfywio Duwjoldeb, ag fydd ym mron myned yn gwbl farw, neu ar ddiflannu o'n plith. Mae oes dynjon yn awr yn fer, ac yn llawer ferrach nag yn y dyddiau gynt; gan fod y rhan fwyaf yn awr (fel y gwyr pawb) yn marw yn jeuaingc, fel na's gallant ddisgwyl am fawr o amser i fwynhau meddiannau y byd, a phleserau pechod: mae hefyd achos i dybiaid, nad yw Dydd y Farn ym mhell oddi wrthym; mae diwedd y byd ger llaw. *Dysodjad yr Arglwydd a nefhaodd: y mae'r Barnwr yn sefyll wrth y draws.* Ac etto (mae yn athrist i feddwl) ni welir cyffroad yn y byd mewn dynjon i ymbarotï ar fedr eu hymddanghosiad hwy ger ei fron ef. Oh! y mae yn ofid calon i feddwl, mor aml yw anwybodaeth ac anwiredd, ac mor brin yw gwir Dduwjoldeb, yn y byd! Attolwg, Syr, pa Foddjon fydd reitjaf i bawb arferu, i lasurio am y Sancteiddrwydd hwnnw, heb ba un ni chaiff neb weled yr Arglwydd?

Att. MAE yn dda gennyf o'm calon i ymddiddan â chwi-thau, wr mwyn, ynghylch y peth a soniasoch chwi am dano. Nid pob amser y gellir cyfarfod â rhai a fyddo yn ymosfyngar pa fodd i adferu grym Duwjoldeb: rhyw biniynau a defodau amgylchiadol i Grefydd, neu egwyddorjon priodol iddunt eu hunain, fydd hyfrydaf gan rai i siarad am danunt; eithr

nid oes gan y rhan fwyaf o ddynjon flâs i sôn am ddim ag a berthyn iddi: canys boddi y maent mewn ofer ymarweddiad, ac ymddigrifo yn eu cywilydd a'u dinystr eu hunain; gan fyw mor anwybodus a diymofyn ar ôl Duw, ag yw trigolion duon *India*: ni chyffroant, er nefeſ y byddont i Angau a Barn; ac er bod llawer yn syrthio i'r bedd beunydd, etto ni fedr y rhai byw ofod at eu calonnau i ystyriaid pa gyflwr y mae eu heneidiau ynddo yn Nhragywyddoldeb, nes iddunt yn ddisymmwth gael hwyntau eu torri ymmaith, a'u danfon i'r un lle. Nid oes ar wyneb y ddaear gymmaint achos o dorcalon a thristwch, ag yw gweled dynjon yn cefnu ar Dduw-joldeb, a thrwy eu diystyrwch dall yn digio Duw, ac yn distrywio eu heneidiau eu hunain: nid oes chwaith obaith y deuant byth o lwybrau dinystr i Ffordd y Bywyd, ac o feddiant Satan at yr Arglwydd Jesu, neu oddi wrth eu pechodau i goffeidio gwir Dduw-joldeb, oddieithr iddunt gymmeryd eu perfwadio i ddwys arferu Moddjon Grâs, y rhai a bwyntiodd Duw, a thrwy ba rai y mae yn arferol gan Dduw i roddi Gwybodaeth a Grâs i ddynjon; yn enwedig y ddau hyn, *Gair Duw*, a *Gweddi*; trwy ba rai y cânt gyfarwyddyd a chymmorth digonol ynghylch pob peth angenrheidiol arall; ac heb ba rai ni fedraf fi weled pa fodd y dichon dŷn fedru na gallu dim tu ag at ddiwygio ei fywyd, a chyrraedd Jechydwrjaeth.

Hol. FEL y mae anwybodaeth yn fam ac yn fammaeth i bob annuwjoldeb ac anwiredd, mae yn sicr fod Gwybodaeth yn angenrheidiol i bob dŷn a fynno fod yn wir dduwjol. A chwi a welfoch yn dda, mewn ymddiddan a fu rhyngom yn ddiweddar o'r blaen ynghylch *cyngbori yr Anllythyrennog i ddysgu darllain*, ddangos i mi mor rhagorol ac angenrheidiol yw Gwybodaeth gadwedigol o Dduw, gyd â pha un y mae yn cydgerdded bob pethau eraill a berthynant i Dduw-joldeb a Bywyd tragwyddol, yr hon fydd i'w chael trwy Air Duw a Gweddi: eithr a ydyw yn angenrheidiol hefyd i ddynjon weddio, cyn y gallont yn sicr ac yn ddiffaeledd gyrhaeddyd y Wybodaeth ragorol hon?

At. MAE yn ddiammau, nad oes ym mysg holl feddianau, tryforau, breintjau, a chelfyddydau, a phob gwybodaeth o eiddo y byd hwn, un peth o gyffelyb cymmaint angenrheidrwydd ag yw Gwybodaeth gadwedigol o Dduw, fel y gallom ei fwynhau ef: canys, yr holl bethau eraill i gyd ni lesſânt ddim i ni yn awr angau, ac nid allant ddwyn dim gwir

gwir lès i'r rhan orau o honom, fef ein heneidiau, yn amfer bywyd; o blegid mai gwagedd a gorthrymder ysbryd ydynt; ie, y maent yn dwyn gofid blin a dinystr i'r rhai a'u carant. *T' rhai sy'n ewyllysio ymgyfoethogi, sydd yn syrthio i brofedigaeth a magl, a llawer o chwantau ynfyd a niweidjol, y rhai sy yn boddi dynjon i ddinystr a cholledigaeth.* Canys, gwreiddyn pob drwg yw arjangarwch: yr hon, a rhai yn chwannog iddi, hwy a gyfeiliornasant oddi wrth y ffydd, ac a'u gwanasant eu hunain â llawer o ofidiau. 1 Dim. vi. 9, 10. Ni's dichon undyn gan hynny wneuthur yn fwy doeth, nac yn well er ei lès ei hun, nâ dewis y *Rhan dda*; fef, dewis a chymmeryd yr Arglwydd yn Rhan ac yn Etifeddiaeth dragywyddol iddo. Pa fodd y gall tlodion wneuthur yn well er eu llês, nâ dewis y Duw Hollgyfoethog yn Rhan iddunt? Pa fodd y gall y gweddwön wneuthur yn well er eu llês, nâ chymmeryd yr Arglwydd yn Briod iddunt, fel na byddont gweddwön byth mwy? Pa fodd y gall amddifaid wneuthur yn well, nâ chymmeryd Duw yn Dâd anfarwöl iddunt, fel na byddont hwyntau amddifaid byth mwy? A bydd holl Blant Duw yn *Etifeddion* hefyd iddo; fef, yn Etifeddion o Deyrnas dragywyddol a Gogoniant yn y Nefoedd, pan fydd i deyrnafoedd y byd hwn a'u holl ogoniant ar fyrder ddiflannu. Pa fodd y gall y cleifion wneuthur yn well, nâ chymmeryd yr Arglwydd yn Feddyg anffaeledig iddunt, fel y caffont nid jechyd yn unig, ond Bywyd dragywyddol hefyd, heb drallod na diwedd byth? Ie, pa fodd y gall y cyfoethogion wneuthur yn well er eu llês, nâ dyfod at Dduw, a all roddi iddunt Drysorau gwell a mwy parhäus yn y Byd nesaſ nag a feddasant hwy erioed yn y byd hwn? Eu holl olud ymma a fydd cyn b'o hîr ym meddiant eraill, ie wedi troi yn lludw ar fyrder; o blegid y ddaear a'r gwaith (neu'r golud) fydd ynddi a losgir ym mhen ychydig etto. Canys, *Dydd yr Arglwydd a ddaw megis lleidr y nôs; yn yr hwn y nefoedd a ânt heibio gyd â thwrwſ, a'r defnyddiau gan wir wrês a doddant, a'r ddaear a'r gwaith a fyddo ynddi a losgir.* A chan fod yn rhaid i hyn i gyd ymollwng, pa ryw fath ddynjon a ddylech chwi fod, mewn sanctaidd ymarweddiad a durwöldeb? 2 Pedr iii. 10, 11. A pha fodd mae bosibl i neb, o ba radd neu gyflwr bynnag y byddont yn y byd, i wneuthur yn well er eu llês eu hunain, nâ llafurio yn ddiwyd am y Wybodaeth a'u dysgo i fod yn ddoeth am y Peth rheitjaf a dedwyddaf o'i gael, ac i feddu ar Sail dda

erbyn yr amser fydd yn dyfod? Gwybodaeth o Dduw yn unig fydd yn dysgu hyn; ac nid ellir cyrraedd y Wybodaeth hon, yn y modd ag a ddygo Jechydwraeth i ni, heb ddyfsgu gweddio ar Dduw yn ddifrifol ac yn ddyfal beunydd: canys, ni bydd cadwëdig ond a alwö ar Enw yr Arglwydd (*Jöel* ii. 32.) nid oes addewid i neb arall.

Hol. Pa ham y mae yn angenrheidjol i ddynjon ddyfsgu gweddio, tu ag at cyrraedd Gwybodaeth gadwëdigol o Dduw? A ydyw ddim yn ddigon i wrando, a darllain, a chwilio yr Yfsgrythurau, heb fod hefyd yn ddyfal mewn Gweddi?

Att. Nac ydyw yn ddiau ddim yn ddigon. Pe buasai hyn yn ddigon, pa ham y gorchymmynnasai Duw i weddio hefyd? Ac y mae yn ddiammau, er cymmaint fyddo neb wedi gwrando a darllain, na ddyfsgafant Wybodaeth gadwëdigol erioed etto oddi wrth Air Duw, y rhai ni ddyfsgafant trwyddo i weddio ar Enw Duw: ac y mae yn alaethus jawn i weled cynnifer o ddarllenwyr a gwrandawyr y Gair, heb ddim argoelion na ffwythau Gwybodaeth gadwëdigol yn ymddangos ynddunt; mae yn debygol, na ddyfsgafant jawn-weddio erioed am Fendith arno. Felly mae yn gymmwys i bawb ystyriaid yn dda, nad yw yn ddigon i ddarllain, a gwrando, a chwilio yr Yfsgrythurau, heb weddio gyd â hynny; nac ychwaith yn ddigon i weddio ar Dduw, heb ddarllain, a gwrando, a chwilio Gair Duw. Y ddau beth hyn ydynt yn dra angenrheidjol tu ag at Jechydwraeth; a'r esgeulusdra o honunt fydd achos o gymmaint pechod a dall-ineb yn y byd, ac o fod cynnifer o eneidiau yn myned i drueni tragwyddol pan elont o'r byd: canys, heb ymarfer â Gair Duw, pa fodd y gall neb fedru gweddio yn ôl Ewyllys Duw? o blegid y cyfryw fydd tan yr addewid o gael eu gwrando. *A hyn yw'r hyfdra fydd gennym tu ag atto ef; ei fod ef yn ein gwrando ni, o's gofynnwn ddim yn ôl ei ewyllys ef.* i Joan v. 14. Ac, ar y tu arall, oni ddyfsgwn weddio am Fendith Dduw ar ei Air, pa fodd y gallwn ddisgwyl iddo fod yn llefol i ni?

Hol. O's felly, mae angenrheidrwydd mawr yn wir am arferu y ddau beth hyn; sef, *Gair Duw*, a *Gweddi*; a llawer jawn mwy o angenrheidrwydd nag ydys yn gyffredin yn meddwl fod. Am hynny dywedwch eich meddwl yn fwy neillduol yn eu cylch. Sef, yn gyntaf, Pa ham y dylai dynjon wrando, a darllain, a chwilio yr Yfsgrythurau? Ac yna
gofynnaf

gofynnaf eich meddwl yn fwy neillduol ynghylch Gweddi: o blegid mae diofalwch mawr ynghylch pob un o'r ddau hyn yn ein hamfer ni.

Att. Am y cyntaf, fef, y dylai pawb fod yn ddyfal i wrando, a darllain, a chwilio yr Ysgrhythurau, mae amryw ystyriaethau yn profi hyn.

1. YSTYRIWN, pwy yw ei Hawdwr; fef, Duw ei hun: canys, trwy ei Ysbrydoliaeth ef y rhoddwyd hwy oll; y Rheol anffaeledig ydynt a ddaeth o Enau y Goruchaf ei hun. 2 Pedr i. 21. *Canys nid trwy ewyllys dyn y daeth gynt prophwydoljaeth: eithr dynjon sanctaidd Duw a lesarasant megis y cynhyrswyd hwy gan yr Ysbryd Glân.* Am hynny, o's ydyw yn ddymunol, neu od oes bûdd a llês o ddarllain neu wrando athrawjaeth dynjon; pa faint mwy oddi wrth yr Athrawjaeth a rydd Duw ei hun? neu, o's ydyw yn beryglus i ni ddirmygu neu ddiystyru athrawjaeth dyn; pa faint mwy, i esgeuluso yr Athrawjaeth o eiddo Duw?

2. YSTYRIWN, y Diben mawr o herwydd pa un y rhoddwyd yr Ysgrhythurau i ni; fef, i ddysgu i ni y ffordd i'r Nefoedd, ac i'n gwneuthur yn ddoeth i Jechydwriaeth; fel y gwypem Ewyllys Duw, a pha beth fydd dda, a chymmeradwy, a pherffaiith yn ei olwg ef. Maent wedi eu cymhwyso gan Dduw, i fod yn *fuddiol i athrawjaethu, i argyoeddu, ac i hyfforddi mewn cyfiawnder; fel y byddo dyn Duw wedi ei berffeithio i bob weithred dda.* Llufern ydynt i'n traed, a llewyrch i'n llwybr, er mwyn ein cyfarwyddo i'r jawn ffordd, i gael sail sicr o heddwch a hyder tu ag at Dduw erbyn dydd cyfyngder. Rhuf. xv. 4. *Canys pa berthau bynnag a 'sgrifennwyd o'r blaen, er addysg i ni y 'sgrifennwyd hwynt; fel, trwy ammynedd a diddanwch yr ysgrhythurau, y gallem gael gobaith.* Y rhai y mae Duw trwy ei Air yn eu dysgu, yw y rhai a feddant ar Heddwch Duw. Efsay liv. 13. *Dy holl feibjon befyd fyddant wedi eu dysgu gan yr Arglwydd; a mawr fydd heddwch dy feibjon.* Salm cxix. 165. *Heddwch mawr fydd i'r rhai a garant dy gyfraith: ac nid oes dramgwydd iddunt.* Salm cxix. 155. Ond *Pell yw jechydwriaeth oddi wrth y rhai annuwjol: o herwydd ni cheisiant dy ddeddfau di.*

3. YSTYRIWN Orchymmyn Duw ei hun ynghylch yr Ysgrhythurau: canys gorchymmyn y mae efe, na byddo neb yn ddieithr iddunt; eithr i bawb o'r tlodion gwaelfaf, a'r tywyfogjon pennaf, beth bynnag fyddo eu gwaith, a'u galwad,
a'u

a'u graddau, edrych ar iddunt fod yn ofalus i ymosyn Gwybodaeth o'r Ysgrythurau Sanctaidd. Er maint gwaith a thrafferth brenhinoedd, yn achosion pawb a fyddo dan eu llywödraeth, rhaid iddunt fod yn ddyfal i astudio Gair Duw. Deut. xvii. 18—20. *A phan eisteddo ar deyrngadair ei frenhinjaeth, 'sgrifenned iddo gopi o'r gyfraith hon mewn llyfr, allan o'r bwn sydd ger bron yr offeiriaid y Lefaid. A bydded gyd ag ef, a darllened arno holl ddyddiau ei fywyd: fel y dysgo ofni yr Arglwydd ei Dduw, i gadw holl eiriau y gyfraith hon, a'r deddfau hyn, i'w gwneuthur bwynt: fel na ddyrchafu ei gälön uwch law ei frodyr, ac na chilio oddi wrth y gorchymmyn, i'r tu dehau nac i'r tu affwy: fel yr estynno ddyddiau yn ei frenhinjaeth; ese, a'i feibjon yng nghanol Isräel. Ac felly y gorchymmynnir i Josua, pan oedd yn Bentywyfog ar holl bobl Isräel, Jos. i. 8. Nac ymadawed llyfr y gyfraith hon o'th enau, eithr mysyria ynddo ddydd a nôs; fel y cedwych ar wneuthur yn ôl yr hyn oll sydd 'sgrifennedig ynddo: canys yna y llwyddi yn dy ffyrdd, ac yna y ffynni.* Ac felly y gorchymmyn Duw i bawb eraill fod yn hyddysg yn yr Ysgrythurau; fel y gallont ymddiddan yn eu cylch wrth eu plant a'u tylwyth, er adeiladaeth iddunt. Deut. vi. 6, 7. *Bydded y geiriau hyn, yr ydwyf yn eu gorchymmyn i ti heddyw, yn dy gälön. A hysbysa bwynt i'th blant, a chrybwyll am danunt pan eisteddych yn dy dŷ, a phan gerddych ar y ffordd, a phan orweddych i lawr, a phan gyfodych i fynu.* Ac felly hefyd y mae Gorchymmyn Crist yn y Testament Newydd; Joan v. 39. *Chwiliwch yr ysgrythurau.* Ac yn awr, a ddichon ef fod yn beth ysgafn yng ngolwg un dŷn a fyddo yn ei jawn bwyll, i anufuddhäu o'i wirfodd i Orchymmynnion y Duw mawr, ac i barhäu dan felldith plant yr anufudd-dod, trwy esgeuluso ddarllain yr Ysgrythurau?

4. YSTYRIWN, beth oedd defod ac arfer y Duwjoljon gynt ynghylch y peth hyn. Eu hëwyllys oedd yng nghyfraith yr Arglwydd, ac yn mysyrrio ynddi ddydd a nôs. Y Brenin Dasydd a ddywedai, *Wele, awyddus ydwyf i'th orchymmynnion di: gwnâ i mi fyw yn dy gyfiawnder. Am dy dystiolaethau di y llefaraf o flaen brenhinoedd, ac ni bydd cywilydd gennyf. Dyellais fwy nâ'm holl athrawön: o herwydd dy dystiolaethau di yw fy mysfyrdod.* Salm cxix. 40, 46, 99. Yr Juddewön oeddent mor gyfarwydd yn Ysgrythurau yr Hen Destament, a phan enwyd rhyw ymadrodd, neu air, hwy a wydd-

a wyddent ym mha fan yr ydoedd, heb neb i ddywedud; ac y mae rhai yn sôn, fod Ysgrythurau yr Hên Destament ganddunt i gŷd gan mwyaf ar eu cof. Cristjonogjon gynt oeddent am y mwyaf awyddus i ddyfsgu rhannau o Air Duw ar eu cof; ac ymdrech mawroedd rhyngddunt, pwy a ddyfsgai fwyaf o hono. Diau, na's gellir dod i gadw yn y cof dryfor gwell, na ffordd fydd well i gadw y galon yn bur ac yn ddihalogedig. Salm cxix. 11. *Cuddiais dy ymadroddion yn fy nghalon, fel na phechwn i'th erbyn.*

5. YSTYRIWN, pa fodd (heb fod yn hyddysg yn yr Ysgrythurau) y gellir gwybod gwirionedd yr athrawjaeth a fyddo mewn pregethau, neu lyfrau eraill. Mae rhai athrawön yn tywyllu y Gwirionedd, ac eraill yn cyfeiliorni oddi wrthi; a rhai yn gosod y pwys mwyaf ar y pethau lleiaf, a gadael y pethau mwyaf heb sôn am danunt: ac nid yw yr Athrawögorau yn anffaeledig. Fe ddisgwylir i ni weled â'n llygaid ein hunain, heb ymddiried yn gwbl am ein holl ffyrdd i'r rhai a fyddo yn arweinwyr i ni. Pfydd yn Nuw, ac nid mewn dŷn, fydd yn dwyn yr enaid i'r Nefoedd. Fe orchymmynnir i ni *brofi pob peth, a phrofi yr ysbrydoedd, ai o Dduw y maent; o blegid bod gau brophwydi lawer wedi myned allan i'r byd.* A pha fodd y gallwn wneuthur felly heb hysbyrwydd yng Ngair Duw, yr hwn yw y llathed gywir wrth ba un y mae mesur pob athrawjaeth? Onid o eisiau hyn y mae cynnifer yn dilyn traddodiadau ofer eu hynafiaid, yn derbyn gau biniynau, gan eu galw dan enw crefydd; y rhai ni pherthynant i rym Duwjoldeb, ac nid ydynt fuddiol i ddim ond rhwygo cymmundeb a chariad, a chwyddo dŷn â hunandyb da, gan ymddiried ynddo ei hun ei fod ef yn gyfiawn, a diystyru eraill? Marc xii. 24. *Yr Fesu a atebodd ac a ddywedodd wrthbunt, Onid am hyn yr ydych yn cyfeiliorni, am nad ydych yn gwybod yr ysgrythurau, na gallu Duw?* Dylid dwyn pob tymmer, pob ysbryd ac athrawjaeth, at y gyfraith a'r dyfiolaeth, ac at Athrawjaeth Crist a'i Apostoljon: o's ni chyttunant â'r rhai'n, hynny fydd am nad oes gwirionedd ynddunt. Yr ydys yn canmol boneddigrwydd trigolion Berea, am eu bod yn derbyn y gair a bregethwyd iddunt *gyd â phob parodrwydd meddwl*; ac yn chwilio yr ysgrythurau beunydd, i wybod a oedd y pethau hyn felly. Act. xvii. 11. Ac y mae yn fanteisiol jawn tu ag at lwyddiant athrawjaeth Gweinidogjon duwjol. Fe a'u ceblir yn fynych, am ddywedud pethau celyd, a gorchymmyn dyledswyddau

fwyddau gwrthwynebol i gîg a gwaed; gan daranu bygythion a barn ofnadwy yn erbyn y rhai anufudd: ond y rhai ydynt hysbys yn yr Ysgrythurau a welant, nad ydys yn y pethau hyn yn pregethu iddunt ond gwir Air Duw ei hun; ac mai barnu a chablu Gair Duw y mae y rhai a wrthddywedant.

6. YSTYRIWN, mai trwy fod yn gyfarwydd yn yr Ysgrythur, yw y ffordd fwyaf tebygol i ddyn gael llës ei hun, ac i fod yn offeryn o lës a bûdd i eraill. Dymma'r offeryn, sef yr Ysgrythur Sanctaidd, y mae Duw yn ei arferu i droi pechadurjaid atto: ni wn i fod Tröedigaeth un Cristjon yn cael ei berffeithio hebddo; ac y mae yn fwy effeithiol i'r diben hynny, nâ phe buasai rhai o hên gyfeilljon dynjon yn dyfod allan o'r poenau i'w rhybuddio. Luc xvi. 31. *Oni wrandawânt ar Foses a'r prophwydi* (ac yn enwedig ar Grist a'i Apostoljon) *ni chredant 'chwaitb pe codai un oddi wrth y meirw.* Trwy Wybodaeth yng Ngair Duw, y gall y Duwjol, ar ôl eu Tröedigaeth, wrthsefyll a gwrthwynebu, nid yn unig pob cyfeiliornadau mewn athrawjaeth, ond hefyd pob profedigaeth i bechod. Crist ei hun a wrthwynebai brofedigaethau y diafol, trwy ddywedud wrtho, *Mae yn 'sgrifennedig, Ni ddylid gæneuthur felly.* Math. iv. Felly y Cyfiawn, a fyddo yn hyddyfsg yn yr Ysgrythur, pan y temtier gan Satan i bechod, neu y dywedir yn ei herbyn gan ddynjon annuwjol, a allant fod yn hŷ ac yn hyderus yng nghweryl Duwjoldeb, pan fyddo ganddunt Gledddyf yr Ysbryd, yr hwn yw Gair Duw, â'r hwn y gallant yn ebrwydd yrru byddinoedd y gelynjon i ffoi, a gostegu anwybodaeth dynjon ffolion: felly hefyd, hysbyrwydd o Air Duw a wnâ Ddyn duwjol yn fwyaf buddiol i ddynjon eraill. Pa fodd y dichon neb gynghori, a cheryddu, a hyfforddi ei blant, a'i dylwyth, a'i gyfeilljon, heb aml Wybodaeth yng Ngair Duw? A pha gynghorion a cheryddon sydd mor debygol i lwyddo, a'r rhai a gymmerir oddi yno; sef, y rhai a ddeuant megis o Enau Duw ei hun? *Apolos*, gan ei fod yn ŵr ymadroddus, a chadarn yn yr Ysgrythurau, a lefarodd yn wrefog ac yn ddiwyd; ac a gynhorthwyodd lawer ar y rhai a gredasent trwy Râs. *Act. xviii. 24, &c.*

7. YSTYRIWN, pa Todd, heb ymarfer â Gair Duw, y gallwn ni adnabod a chyrraedd rhan ym Mâb Duw. O herwydd hyn y dywaid Crist, *Chwiliwch yr ysgrythurau: canys bwyntkwyf y'n tyfiolaethu am danaf fi.* Y rhai sydd heb adnabod Gair Duw, ydynt hefyd heb adnabod Duw neu ei Fâb

Fâb yr Arglwydd Jesu; a'r cyfryw ydynt heb fail i ddisgwyl am Jechydwrjaeth. *Joan xvii. 3.* Canys, *hyn yw'r bywyd tragywyddol; iddunt dy adnabod di yr unig wir Dduw, a'r hwn a anfonaiſt ti Jesu Grist.* Ymma, ſef yn yr Yſgrythur, y mae cael hanes a chyfarwyddiad am y Bywyd tragywyddol a brynnodd Crist. Pan ofynnodd rhyw gyfreithiwr i Grist, *Pa beth a wnâf i gael etifeddu bywyd tragywyddol? yntef a ddywedodd wrtho, Pa beth fydd ſgrifennedig? pa fodd y darlleni?* *Luc x. 25, 26.* Mae Crist fel Pren y Bywyd; yr hwn a fwyty o'i ſfrwyth, a fydd byw yn dragywydd. Crist yw y Ffordd i Fywyd tragywyddol; ie, ac o hono ef y mae nerth pechadurjaid edifeiriol, heb yr hwn ni's gallant ddim. Efe yw eu Glanhâwr oddi wrth halogrwydd pechod: efe yw eu Cyfiawnder, eu Mechniyyd, a'u Meddyg, eu Prynwr, Heddychwyr, ac Eiriolwr droſtunt; a Goleuni yr Yſgrythur, trwy Râs, fydd yn arwain dynjon atto: ac nid oes neb yn yr holl fyd dan dywyllwch a dallineb mor druenus, a'r neb ni ddŷſg y ffordd, trwy gyfarwyddyd Gair Duw, i ddyfod mewn pryd at yr Arglwydd Jesu. Nid heb reſwm da y mae'r Yſgrythur yn cael ei galw yn *Air y Bywyd*, (*Phil. ii. 16.*) o herwydd mai ymma y mae cyfarwyddyd i ddyfod at Grist i gael Bywyd tragywyddol. Ac felly gallaf ddywedud gyd â *Mofes*, *Deut. xxxii. 47.* *Nid gair ofer yw hwn i chwi: o herwydd eich einioes chwi yw efe.*

Hol. MAE y pethau hyn a ddywedafoch yn dangos yn eglur, y dylai pob dŷn, a fyddo yn diſgwyl Jechydwrjaeth, fod yn ofalus, yn awyddus, ac yn aſtud jawn, i chwilio yr Yſgrythurau. Duw a oleuo feddyliau y deillion i weled hyn! canys hyn yw un o'r ddau beth a ddywedafoch fod yn dra angenrheidiol tu ag at gyrraedd Bywyd tragywyddol. Eithr dywedafoch hefyd, fod yn rhaid, gyd â hyn, weddio ar Dduw am Fendith arnunt: pa ham, attolwg, y mae yn angenrheidiol i wneuthur felly?

Att. MAE y llwyddiant da o bob peth yn dyfod oddi wrth Fendith Dduw: ac nid oes un peth ag ydym yn ymdrin ag ef trwy holl amſer ein bywyd, ag y dylem edrych-cymmaint at y llwyddiant o hono, a Gair Duw; o herwydd mai ar y llwyddiant o hono y mae yn ſefyll jechydwrjaeth ein heneidiau: a llwyddiant Gair Duw fydd oddi wrth Fendith Dduw. O blegid,

1. NI fedrwn ni ymarſer â Gair Duw, fel y dylem, heb gymmorth ei Râs. *Joan xv. 5.* *O blegid heboſ fi nid ellwch chwi*

chwi wneuthur dim. Syrthlyd a difraw, dall ac anystyriol, fyddwn, wrth wrando a darllain yr Ysgrythur, heb geisio cymmorth Grâs, ac heb wneuthur dim gwell nâ chymmeryd Gair ac Enw Duw yn ofer; ac felly tynnu mwy o felldith arnom, am wneuthur Gwaith Duw yn dwyllodrus. *Ser.* xlviii. 10. Nid oedd jechyd yn llyn *Bethesda*, nes disgyn Angel o'r Nef i gynhyrfu'r dwfr. *Joan* v. 4. Dylem pi geisio presennoldeb Ysbryd Duw yn ei Air, o's mynnwn jechyd i'n heneidiau ynddo. Yr hâd yw'r Gair, a Bendith yw'r gwllith a'i dyfrhâ, fel y gwreiddio i dyfu a dwyn ffrwythau. O eisiau ymosyn am hyn trwy Weddi, y mae cannoedd yn myned oddi wrtho mor ddiles, a phe buafent heb ei weled na'i glywaid erioed.

2. *DAJONUS* Fendith Dduw a'i Râs fydd lawer gwaith mewn ffordd ddirgelaidd yn arwain meddyliau dynjon at Air Duw i ddarllain neu wrando, i'w parotöi hwynt i gael Tröedigaeth trwyddo. Mae yn beth nodedig, a rhyfedd a ddylai fod yn ein golwg ni, y modd y trefnodd Dajoni Duw i'r efnuch ddarllain man perthynafol yn y Prophwyd *Esay*, ag oedd yn Brophwydoljaeth am yr Arglwydd Jesu, pan ddanfonwyd *Phylib* i fod yn offeryn i roi goleuni yn ychwaneg am Grist a Thröedigaeth iddo. *Act.* viii. 26—40. Onid yw yn rhyw faint o arwydd gobeithiol, pan fyddo neb yn rhoddi eu hunain yn ddisfrisol i chwilio Gair Duw, nad yw amfer eu Tröedigaeth ym mhell, ac y trefna Duw ryw ffordd i roi goleuni ychwaneg iddunt ynghylch y peth y byddont yn dywyll ynddo?

3. *TAWY* Fendith a Dajoni Duw, y deffröir ac y goleuir synhwyrâu dŷn i weled ym mhellach yng Ngair Duw, nag eraill a fyddo yn darllain neu yn gwrando yr un peth. Dywedir (*Act.* xvi. 14.) i Dduw agor calon *Lydia* i ddal fulwar y pethau a leterid gan *Baul*; ac felly y cafodd hi ei Thröedigaeth. Wrth ymdrin â Gair Duw, a thrwy Fendith Dduw arno, y gwnaed y Brenin *Dafydd* yn ddoethach nâ'i elynjon, ac a ddyallodd fwy nâ'i holl athrawön, ac yn well nâ'r holl henurjaid. *Salm* cxix. 98—100. A phan oedd yn llefsg ac yn isel arno, trwy Fendith Dduw ar ei Air y bywhäwyd ef; fel y dywaid ef ei hun, *Salm* cxix. 93. *Byth nid anghofiaf dy orchymmynnion: canys â hwynt y'm byw-beaist.* Llawer a gânt ynddo gyfarwyddiad, pan fyddont mewn cyfyng-gyngor. *Salm* cxix. 130. *Agoriad dy eiriau a rydd oleuni: pair ddyall i rai annicbellgar.* Pa gynni-fer

fer yr agorir eu llygaid i weled rhyw bethau perthynol i'w cyflwr yng Ngair Duw, pan fyddont dan flinder, ag sydd yn fawr er cyflur ac adfywiad iddunt, er na ddarfu iddunt fulwï ar y peth hwnnw erioed o'r blaen? Trwy Fendith Dduw ar ei Air, y goleuir y pechadur i weled colledigaeth ei enaid, a ffeidd-dra ei gyflwr oddi mewn; ac y dygir yr hwn sydd farw mewn pechod, i gael ei adfywio mewn gobaith o fywyd yng Nghrist Jesu. Trwy Fendith Dduw, a Chymmorth ei Ysbryd ef, y mae dŷn yn dyfod i ganfod ym mhellach nâ'r ystyr lythyrennol o Air Duw, ac i ddyall y dirgeloedd a'r pethau dyfnion a gynhwyfir ynddo: canys, yn y dyfnderoedd hyn y mae gweled llawer o Ryfeddodau Duw; sef, pethau rhyfeddol, a buddiol, a melus; er nad yw pawb yn canfod mo honunt. Nid ar wyneb y tîr, ond yn nyfnder y ddaear, y mae'r mŵyn gorau: yn y cnëwyllyn, nid yn y rhîsg, y mae'r ffrwyth; ac yn yr afgwrn, nid yn y croen, y mae'r mêr. — *Gweiniidogaeth yr Ysbryd* y gelwir Athrawjaeth yr Efengyl. 2 Cor. iii. 8. Ac nid heb Fendith i'n llwyddo, ac Ysbryd Duw i'n cyfarwyddo, y gallwn chwilio allan y pethau bywiol a dyfnion sydd ynddi; y rhai ydynt fel ymborth melus, neu drysor gwerthfawr yng ngolwg y rhai a'i cânt. Felly ym mhob ffordd y mae annogaethau mawr i hoffi a chwilio Gair Duw, gan ddyfal-weddio am Fendith Dduw arno: canys yna bendithion mawr o bob math sydd yn sicr i gydgerdded ag ef i'r cyfryw rai; megis pan dderbyniodd *Obed Edom* Arch Cyfammod yr Arglwydd i'w dŷ, Duw a fendithiodd ei dŷ, a'r hyn oll ag y feddai. 2 Sam. vi. 12. Felly hefyd y bydd i'r rhai a dderbyniant Air Duw trwy Gariad, ac a geisiant Fendith arno trwy Weddi.

Hol. MAE annogaeth fawr yn wir i weddio ar Dduw am fendithio ei Air; ac y mae yn amlwg, er y dichon Duw ofod Bendith arno cyn medru o ddŷn i ofyn hynny: etto nid oes un fail i ddisgwyl llës oddi wrtho, heb weddio am hynny. Eithr a ddylai dynjon weddio ar achosion eraill, heb law am Fendith ar Air Duw?

Att. DYLENT, yn ddilys, weddio ar Dduw ym mhob achos pa bynnag; ac edrych na wnelont ddim heb weddio yn ei gylch: pa fodd arall y gallant ddisgwyl am gyfarwyddiad, a chymmorth, a llwyddiant, mewn un weithred a fyddo ganddunt yn llaw? Nid yw gymmaint a'u hymborth yn gyfreithlon iddunt, heb ei *sancteiddio trwy Air Duw a Gweddi*. Phil. iv. 6. *Ym mhob peth*, gan hynny, *mewn gweddi ac ymbil*,

ymbil, gyd â diolchgarwch, gwneler eich deisyfadau chwi yn hysbys ger bron Duw. Mae Gweddio yn un o'r Dyledswyddau pennaf, mwyaf rhagorol, mwyaf buddiol, a mwyaf angenrheidjol, mewn Crefydd; ac o arferiad ac angenrheidrwydd beunyddjol, na's gellir jawngyflawnu un ddyledswydd, na bod mewn un cyflwr yn ddiberygl, hebddi. Ni's dichon fod un arwydd amlyccach o atgafrwydd dŷn i Dduw-joldeb, ac o ddibrisdod ynfyd dŷn am Dduw a'i Jechydwraeth ei hun, ac o gyflwr gresynol a cholledig yr enaid, nâ'r anëwyllysgarwch a'r esgeulufdra sydd mewn dynjon ynghylch Gweddio.

Hol. OH! mor echrydus yw'r peth! O's ydyw esgeulufdra ynghylch y Dyledswydd hon yn arwydd amlwg o atgafrwydd a chafineb i Dduw-joldeb, ac o ddibrisdod ynfyd o Dduw a Jechydwraeth dragywyddol; truenus jawn a gresynol yw cyflwr y rhan twyaf: gan nad oes un peth yn fwy cyffredinol, nâ gweled dynjon yn byw yn ddiweddi. Yr Arglwydd a agoro lygaidd y trueniaid gwallgofus hyn i weled eu perygl! Nid oes un gorchwyl mwy elusengar, nâ dysgu a chymmell y cyfryw i alw ar Dduw. Mynegwch gan hynny natur y Dyledswydd hon, a pha beth yw Gweddi.

Att. GWEDDI yw, gosod i fynu Ddeisyfiad ein calonnau at Dduw, am y pethau cyttunol ag Ewyllys Duw, ag y f'o yn angenrheidjol i ni ein hunain ac i eraill hefyd; gyd â Chyfaddefiad gostyngedig o'n pechodau, a rhoddi Diolch difrifol i Dduw am ei holl Drugareddau: a'r cwbl yn Enw yr Arglwydd Jesu, a thrwy gymmorth ei Ysbryd ef.

MAE yn y descrifiad hyn o Weddifaith peth i ddal sulw arnunt.

1. MAI Duw yn unig yw y Gwrthrych o bob addoliad: atto ef yn unig, ac nid at ddelwau nac eilunod, nac at Seintjau nac Angyljon, y mae i ni osod ein Gweddiau: efe yw yr hwn a wrendy Weddi; atto ef y mae i bob cnawd ddyfod. *Salm lxxv. 2.* Pwy arall a all ein cynhorthwyo? Nid oes ond efe yn unig yn Hollwybodol, yn Hollalluog, ac yn Hollbrefennol; yn agos i bawb, ac yn abl i wneuthur yn ddigonol dros bawb a alwânt arno.

2. DALIWN sulw, mai am bethau angenrheidjol, cyttunol ag Ewyllys Duw, ac nid am y pethau a fyddo ein blŷs a'n chwantau pechadurus ein hunain yn ëwyllysio, y mae i ni weddio ar Dduw. Nid oes na Grâs, na Thrugaredd, na Bendith angenrheidjol i Fywyd a Duw-joldeb, nac un cymmorth

na chyfarwyddiad angenrheidjol ynghylch ein gwaith a'n galwäð, ein cyflyrau a'n hachosion tymhorol yn y byd hwn, nad ydynt yn gyttunol ag Ewyllys Duw i'w rhoi i'r rhai a ddeisyfant ganddo. *T sawl a geisiant yr Arglwydd, ni bydd arnunt eisiau dim dajoni.* Salm xxxiv. 10. Eithr rhaid i'n Deisyfiadau hyn mewn Gweddi ddyfod, nid o'r genau yn unig, ond o'r galon. *Gobeithiŵch ynddo ef bob amser; O bobl, tywelltwch eich calon ger ei fron ef: Duw sydd noddfa i ni.* Salm lxii. 8.

3. MAE i ni ddal fulw, fod yn ddyled arnom i ofod Deisyfiadau at Dduw dros eraill yn ein Gweddiau; ac nid gweddio drofom ein hunain yn unig. 1 Dim. ii. 1-4. *Cynghori yr ydwyf am hynny, ym mlaen pob peth, fod ymbiliau, gweddiau, deisyfiadau, a thalu diolch, dros bob dyn: dros frenhinoedd, a phawb sy mewn goruchafiaeth; fel y gallom ni fyw yn llonydd, ac yn heddychol mewn pob duw-joldeb ac onestrwydd. Canys hyn sy dda a chymmeradwy ger bron Duw ein Ceidwäð; yr hwn sydd yn ewyllysio bod pob dyn yn gadwädig, a'u dyfod i wybodaeth y gwirionedd.*

4. FE ddylai ein Gweddiau fod gyd â Chytaddefiad edifeiriol ac athrist o'n holl bechodau: dylem alw i gof gynnifer ag allom o'n beiau, mewn meddwl, gair, a gweithred; ac ystyriaid ein pechodau, nid o wneuthuriad yn unig, ond hefyd ein beiau trwy ommeddiad, a'n hesgeulusdra o bethau dyledus, a'n hesgeulusdra hefyd ynddunt; sef, ein hysgafnder mewn Dyledswyddau sanctaidd: dylem edrych pa fath yw trefn ein bucheddau ym mhob rhan oddi allan, a pha fath yw agwedd a thymmer ein heneidiau ym mhob peth oddi mewn, i weled gymmaint o halogrwydd a llygredd fydd ym mhob ffordd ynglŷn wrthym, fel y gallom yn bruddaidd eu cyfaddef, ac achwyn yn hilaedd o'u plegid ger bron Duw. Diar. xxviii. 13. *T neb a guddio ei bechodau, ni lwydda: ond y neb a'u haddeffo, ac a'u gadawö, a gaiff drugaredd.* 1 Joan i. 9. *O's cyfaddefwn ein pechodau, ffyddlon yw efe a chyfiarwn, fel y maddeno i ni ein pechodau, ac y'n glanhao oddi wrth bob anghyfiarwnder.*

5. RHAI i'n Deisyfiad mewn Gweddi fod gyd â diolch difrifol i Dduw am ei holl Drugareddau. Mae yn ddyledus i ddwys-ystyriaid golud Dajoni Duw tu ag attom yn ein Creadigaeth, yn ein Cadwraeth, ac yn ein Prynedigaeth; ynghyd â'i Ammynedd, a'i Haeljoni, a gofal ei Ragluni-aeth yn ein gwaredigaethau, a'n cyffuron bob dydd a nôs.

Mae gan bob Dŷn duwjol hefyd lawer profiad o Ddajoni a Chariad Duw, yng ngwaith ei Râs ar eu heneidiau; am ba rai i gŷd, a phob bendithion tymhorol ac ysbrydol, yn enwedig am Grist, a holl ffrwythau ei Gariad ef, mae yn ddyledus i roddi Diolch gwrefog a gofyingedig i'r Duw grasol, pan fyddom yn gweddio arno. Phil. iv. 6. *Yn mhob peth, mewn gweddi ac ymbil, gyd â diolchgarwch, gwneler eich deisyfiadau chwi yn bysbys ger bron Duw.* Salm l. 23. *Yr hwn a abertho foliant, a'm gogonedda i: a'r neb a osodo ei ffordd yn jaw'n, danghosaf iddo jechydwrjaeth Duw.*

6 RHAID i ni ddal fulw yn dda, mai yn Enw Jesu Grist, fef, yn rhinwedd ei Gyfryngdod a'i Haeddiant ef, y mae i ni osod ein Deisyfiadau at Dduw. Plant digofaint ydym ni oll wrth naturjaeth; euog ydym o elynjaeth a gwrthryfelgarwch yn ei erbyn ef; ie, llwythog o bechod, a llawn o lygredd; fel nad ydym addas i sefyll o flaen ei Wyneb, na theilwng i agor ein genau i ofyn am ddim, ond yn unig ar gyfrif Dioddefaint ac Eiriolaeth Crist: ac am hynny yn ei Enw ef, fef, er mwyn ei Deilyngdod ef yn unig, y mae i ni gael ein gwrando. Joan xiv. 13. *A pha beth bynnag a ofynnoch yn fy Enw i, hynny a wnâf: fel y gogonedder y Tâd yn y Mâb.*

7. MAE un peth ychwaneg i ddal fulw yn dda arno yn y descrifiad o Weddi; fef, mai trwy Ysbryd yr Arglwydd y mae i ni gael cymmorth i weddio: mae arnom angen mawr am gynhorthwy yn y Gwaith mawr hwn, ac y mae yr Arglwydd yn addaw ei roddi. Zec. xii. 10. *Tywalltas ar dŷ Ddafydd, ac ar breswylwyr Jerusale'm, ysbryd grâs a gweddïau.*

YR ydym ni yn dueddol i fod yn ddiëwyllys; ac y mae yn fynych anëwyllysgarwch mawr ynnom i'r cyfryw ddyledfwyddau ag fydd at arwain yr enaid i Bresennoledb Wyneb Duw, a Chymmundeb agos ag ef: eithr yr Ysbryd hwn a orchfyga wrthnyfigrwydd ein natur ddrwg ni, ac a'n gwnâ yn wir-ëwyllysgar, ie yn ddymunol, i fyned at Dduw mewn Gweddi. Yr ydym ni yn dueddol i fod yn llefsg jaw'n, yn farwaidd, ac yn gyfsglyd, yn Addoliad Duw; eithr yr Ysbryd hwn a'n deffry, ac a adfywïa holl alluoedd ein heneidiau. Yr ydym ni yn oerllyd ac yn ddideimlad; yr Ysbryd hwn all weithio zêl a syched hiraethus ynnom ar ôl Grâs Duw. Yr ydym ni yn ddall ac yn llawn o dywyllwch, heb fedru canfod cyflwr anghenus a thrueni ein heneidiau; eithr Ysbryd yr

yr Arglwydd a rydd oleuni, ac a ddengys ein trueni i ni, fel y gallom ei dannu ar lèd o flaen Duw. Mae ein hysbryd naturjol ni, trwy halogedigaeth y byd hwn a phechod, yn dueddol alaethus i fod yn ysgafn ac yn anystyriol yn y Ddyledswydd barchedig hon; eithr yr Ysbryd hwn a bair i ni ymddarostwng ac i fod yn wyliadwrus o flaen Duw, ac a'n meddianna â gwylder a pharchedig ofn. Mae caledwch mawr a chyndynrwydd ynnom, fel na's medr ein calon bruddhâu pan fyddo ein genau yn cyffesu ein pechodau: eithr yr Ysbryd hwn a dry y graig yn llyn ddwfr; sef, a bair i'n calonau doddi yn ddagrau, pan fyddom yn ymbil â Duw am faddeuant. Mae ein meddyliau yn wibiog, ac yn chwanog i fyned ymmaith oddi wrth eu dyledswydd ar ôl pethau eraill; ond yr Ysbryd hwn all beri iddunt fod yn ddiysgog. Mae ein ffydd yn wan; nid yw hawdd gennym gredu y cawn ein gwranddo yn y pethau a fyddom yn eu ceisio gan Dduw: ond yr Ysbryd hwn all ofod grym a bywyd ynddi; ac i roi cymmorth i law ffydd, ag oedd o'r blaen fel y wiwedig ac yn ddirym, i ymaflyd yn rhyw addewid neu gilydd ag y f'o yn berthynol i'r peth a fyddom yn weddio am dano. Mae ein holl synhwyrau ni yn weinjon ac yn anffyddlon, ac yn barod (pan fyddom o flaen Gorsfeddfaingc Grâs yn achos ein heneidiau) i ollwng y neges rheitjas yn angof; eithr Ysbryd yr Arglwydd a'n cynhorthwya ni i weled, ac a ddûg ar gof i ni y pethau angenrheidiol, ac a'n dÿsg ni i lesain, gyd ag ymbiliau taerion ac ocheneidiau prûdd, am danunt. Rhuf. viii. 26. *Mae yr Ysbryd yn cynhorthwyo ein gwendid ni. Canys ni wyddom ni beth a weddiom, megis y dylem: eithr y mae'r Ysbryd ei hun yn erfyn drosom ni ag ocheneidiau anbraethadwy.*

Hol. Ni welaf fi, y myn dynjon wneuthur dim ag y fyddo yn anghyttun â'u tuedd llygredig hwynt, oni bydd rhyw reffymmau ac annogaethau cryfion yn eu cymmell, megis rhyw fantais fawr o'i wneuthur, neu berygl mawr o beidio; a chwi a ddywedwch fod achos mawr i bob dÿn weddio; a minnau allaf ddywedud, fod esgeulusdra mawr ym mysg fy holl gydnabyddiaeth i gÿd, gan mwyaf, ynghylch hynny. Dywedwch, gan hynny, Pa ham y dylai dynjon weddio? Pa fodd yr ymddengys ei bod yn Ddyledswydd, ac y ddylai pawb ei harferu yn gydwybodol, ac na ddylai neb ryfygu mo'i hesgeuluso ar un cyfrif?

Art. MAE llawer, ym mhob ffordd o resymmau ac ystyriaethau pwysfawr, yn dangos y dyled neu'r rhwymedigaethau ag sydd ar ddynjon i weddio; mor dda fyddai pe caed gan ddynjon eu hystyriaid yn wir-ddifrifol!

1. MAE Gweddio yn Deyrnged, neu yn Wafanaeth ddyledus i Dduw, fel ag y mae efe yn Greawdwr, yn Gynhaliwr, yn Waredwr, ac yn Gymmwynaswr, i ni: oddi wrtho ef yr ydym yn derbyn pob peth da ag ydym yn ei feddu; ac oddi wrtho ef y mae i ni gael pob peth da ag sydd eisiau arnom. Mewn Gweddi y mae i ni ogoneddu Duw, a thalu ein teyrnged o Fawl iddo, am ei holl Haeljoni i ni; ac i dystiolaethu, mai oddi wrtho ef y mae ein holl fywiolaeth, ac mai arno ef (nid arnom ein hunain) y mae holl bwys ein hyder; nad ydym yn ddigonol i ddim o'n grym neu'n gallu ein hunain, eithr mai oddi wrtho ef yr ydym yn disgwyl ein holl gymmorth a'n llwyddiant. Mae y dŷn diweddi fel pe byddai efe ei hun yn Dduw, ac yn hollddigonol o hono ei hun, ac heb raid iddo wrth Gymmorth y Goruchaf; ie, mae yn naccâu cyfaddef y rhwymedigaeth a'r diolch sydd arno i Dduw am y pethau da a dderbyniodd oddi wrtho, fel pe na buasai wedi cael twrn da yn y byd ar ei Law erioed. Hefyd, wrth weddio mae dynjon yn cydnabod yn barchus ac yn gogoneddu Priodoliaethau Duw; sef, fod Duw yn Hollalluog, yn Hollbresennol, yn Hollwybodol, ac yn anfeidrol ei Ddajoni a'i Ffyddlondeb: canys, pwy a geisiai ddim gan un a fyddai naill ai yn anabl i wneuthur drosto, neu ym mhell oddi wrtho, ac yn anhysbys i'w Ymbiliau? neu ynte yn anhrugarog neu yn anghywir i'w addewidjon? Y diweddi, gan hynny, a wnânt gam cyhoeddus â Duw, trwy attal y Cyfaddefiad parchus o'i Berffeithrwydd ef, a chadw oddi wrtho y Parch a'r Gogoniant fy ddyledus iddo. Ynfyd jawn gan hynny yw gweled dynjon heb wneuthur cydwybod yn y byd o weddio, fel pe na byddai arnunt ddim diolch na dyled i Dduw, nac eisiau dim oddi wrtho; neu fel pe na buasai un Duw i gael i weddio arno. Trwy aml Weddiau difrifol y mae dŷn yn addoli ac yn arddel Duw; ac nid oes un ffordd y dichon yr annuwjol yn fwy sicr wadu Duw, ac ymwrthod ag ef, nâ thrwy ymwrthod â Gweddi ac Addoliad Duw.

2. Y DDYLEDswydd o Weddi yw un o'r Moddjon pennaf a ordeiniodd Duw i ddwyn cymmorth i ddŷn pan fyddo cyfyngder arno. Byw yr ydym ymma yng nghanol miloedd
o be-

o beryglon; gelynjon, clefydau, digwyddiau athrist, a phrofedigaethau amryw, fydd yn aml oddi amgylch i ni. Pan dybiom ein hunain yn fwyaf diogel, ni wyddom mor gynted y bydd dychryn yn ein cylchynu; ni wyddom beth a ddi-gwydd mewn un diwrnod: pan elom allan y borau, fe ddi-chon rhyw ddamwain neu gilydd ddwyn ymmaith ein hoedl, na chaffom ddychwelyd mwyach yn ôl; neu pan elom i'n hefmwythder y nôs, fe ddichon angau ein llinadgu cyn y bo-rau. Nid yw diogelwch dŷn ar ei law ei hun; eithr o Dduw yn unig y mae. Y rhai fydd yn fwyaf esmwyth yn awr, a allant fod ym mhen ychydig amfer yn griddfan yn ofidus dan ryw drallodau trymmion neu gilydd; ond noddfa y Duwjol, pan fyddo mewn blinder neu berygl, yw, myned at Dduw mewn Gweddi. *Dafydd* fydd yn achwyn o blegid ei elynjon; ac yn dywedud, Salm cix. 4. *Am fy ngharedig-rwydd y'm gwrthwynebasant: minnau a arferaf weddi.* Dymma'r feddyginiaeth y mae Duw yn gynghori iddunt ar-feru, Salm l. 15. *Galw arnaf yn nydd trallod; mi a'th waredaf, a thi a'm gogoneddi.* Mae profiadau'r Duwjol yn tyffio, fod Duw, trwy weddio arno, yn danfon ymgeledd iddunt. Salm xviii. 4—6. *Gofidion angau a'm cylchynas-ant; ac afonydd y fall a'm dychrynasant i. Gofidiau uffern a'm cylchynasant: maglau angau a achubasant fy mlaen. Tn fy nghyfyngder y gelwais ar yr Arglwydd, ac y gwaeddais ar fy Nuw: efe a glybu fy llef o'i deml; a'm gwaedd ger ei fron a ddaeth i'w glustiau ef.* Salm cii. 17. *Efe a edrych ar weddi y gwael; ac ni ddiystyrodde ei ddymuniad.* Pa gymmaint trueni yw i ddynjon adael i gyfyngder eu gor-ddiwes, cyn iddunt erioed arferu na dysgu gweddio!

3. GWEDDIO yw un o'r Moddjon gorau i gynhyddu mewn Crefydd a gwir Dduwjoldeb. Rhan o Grefydd yw Gweddio; ac y mae yn tynnu llwyddiant ar bob rhan o honi: y modd gorau ydyw o gael cymmorth ym mhob dyledswyddau eraill, a bendith arnunt; a pha beth a dâl Pregethau a Sacramentau, heb Fendith Dduw arnunt? Pa fodd y cawn gynnydd mewn Grâs, a chymmorth yn erbyn cynllwynion y diafol? Pa fodd y rhyddheir ein calonnau ni oddi wrth hudoljaeth y byd, ac y tynnir ein ferchiadau ar ôl y pethau fydd uchod; a pha fodd y cair edifeirwch difrifol, a ffydd diffuant, a gwir ostyngieiddrwydd, a hunanymwadiad, heb weddio am gymmorth Grâs Duw? Mae pechodau yr an-nuwjol yn codi eu gwaedd ger bron Duw, fel llef gwaed

Abel yn crochlefain am farn a dial; a pha fodd y gallant ddisgwyl maddeuant, heb ddyrchafu ger bron Duw lef eu Gweddïau am ran yng Ngwaed Crist? Trwy Weddi y cynhelir mewn dŷn goffadwriaeth barchus o Dduw, ac y dygir ei enaid i ymfynniaid a chyfeillach beunyddiol â phethau nefol. Nid ellir cyrraedd na chynnal Cymmundeb ysbrydol â Duw, heb ddyfal a difrifol Weddïau. Y mae Duw yn addaw ei Ysbryd i'r rhai a'i ceisiant ganddo. *Luc xi. 13.* A'r Ysbryd hwn a'u hargyoedda o'u pechodau, a'u goleua, a'u sancteiddia, ac a'u cynhorthwya i gyrhaeddyd graddau uwch o bob Purdeb duwjol. Trwy dynnu dynjon i ddyfalymarferu â phleferau ac achosion y byd hwn, y mae Satan yn eu cadw hwynt yn ddieithr i Dduwjoldeb, ac i fyw mewn ofer ymarweddiad, a chydgyfeillach â gweithredoedd anffrwythlon y tywyllwch: felly trwy ddyfal ymarfer â Gweddi a Dyledswyddau Crefydd, y mae'r Ysbryd Glân yn dwyn dynjon i gyfeillach â Duw, ac i gael y gymdeithas agosaf ag ef yn y byd presennol. Nid am nad ydyw Duw yn hysbys o'n holl anghenjon, ac yn fwy adnabyddus o honunt nâ ni ein hunain, y mae yn gorchymmyn i ni weddio arno: canys efe a wyr y pethau sydd arnom eu heisiau, cyn gofyn o honom ganddo. *Math. vi. 18.* Eithr Duw a wnaeth Weddi yn Ordinrhâd i drosglwyddo pob rhyw Rafau i mewn ynnom, ac i weithio a meithrin ynnom Synniad ysbrydol ac Ymarweddiad nefol; fel y byddai ein *cymdeithas ni yn wir gyf â'r Tâd, a chyd â ei Fâb ef yr Arglwydd Jesu.* Felly gan hynny y bydd i ni gynhyddu neu ammharu mewn Grâs, a dyfod yn nês at Dduw, neu bellhâu oddi wrtho, yn ôl fel y byddom yn ysbrydol, ac yn fynych, neu ynte yn anfynych ac yn ffurfiol, mewn Gweddi.

4. MAE Gweddi yn Dyledswydd ag y mae'r Duw mawr yn ei orchymmyn: Awdurdod goruchel a Mawrhydi tragwyddol sydd yn ein rhwymo i'w chyflawnu; fel nad ydyw ar ein dewisiad ni i wneuthur yr un a fynnom, ai cyflawnu, neu beidio. O's bydd i neb ymddadleu yn erbyn rhesymau eraill, pwy a faidd wrthddywedud Cyfraith Dduw? A oddef tâd ei blant, neu feistr ei weision, fod yn anufudd iddunt? Onid yw yn arferol i frenin daearol gosbi â marwolaeth y rhai ni wnânt gyfrif o'r gorchymmynnion neu'r gyfraith a rydd efe iddunt? pa faint mwy y fydd i Frenin y brenhin-oedd gosbi y diystyrwch o Orchymmynnion mor llesol ag y roddodd efe iddunt â marwolaeth dragwyddol? Ar bwy
y daw

y daw Digofaint Duw, ond ar blant yr anufudd-dod? Y *Babilonjaid*, wrth orchymmyn y brenin *Nabucodonosor*, a syrthiasant i lawr i addoli'r ddelw aur a wnaethai efe, rhag cael eu bwrw i'r ffwrn danllyd boeth (*Dan. iii.*) ac oni ddylem ni yn hytrach o lawer addoli yr unig wir Dduw, Brenin y Nefoedd, wrth ei Orchymmyn ef, rhag cael ein bwrw dros fyth i dân uffern? Wele, fel hyn y dywaid Ysbryd Duw: *Gweddiwch yn ddibaid. 1 Theff. v. 17.* A Mâb Duw a ddywaid, fod yn rhaid gweddio yn wastad, ac heb ddiffygio. *Luc xviii. 1.* A pha fodd y meiddia neb yn wastad ac yn ddibaid esgeuluso Gweddi; ie, pe na byddai lês yn y byd oddi wrtho, ond yn unig dangos ufudd-dod i Orchymmyn Duw? Diau, nid ydyw y cyfryw yn ofni Duw, nac yn credu ei Air ef, nac yn ystyriaid y digofaint ag fydd i ddyfod arnunt.

5. MAE Gweddio yn Ddyledswydd o ragorfraint ac anrhydedd mawr i ddŷn; sef, bod i ni, llwch a lludw, brodyr i'r mwydon a ymlusgant ar hŷd wyneb y llaid, gael cennad i lefaru wrth y Brenin gogoneddus, a rhedeg atto, megis plant at eu tâd, i fynegu ein blinderau a gwneuthur ein hachwyniad wrtho ar bob achos. Mwy ffafr ac anrhydedd yw hyn, nag allai dynjon isel a gwladaidd ddisgwyl ei gael gan frenin daearol; ac o's caent gennad i lefaru wrtho, a chael atebion mwynaid, cyfrifent hyn yn anrhydedd nid bychan, ac nid bychan y fyddai eu gorfoledd. Mae Duw y Nefoedd yn cenhadu, ie yn gorchymmyn, i ni ddyfod atto i ymddiddan ag ef, ac i lefaru holl feddwl ein calonau wrtho: canys, megis ag y mae Duw yn ei Air yn llefaru wrthym ni, felly mewn Gweddi yr ydym ninnau yn cael llefaru wrtho ef; a phwy a fedr ddywedud gymmaint bûdd, a mwynder, a gorfoledd, y mae'r Duwjol yn gael yn eu cyfrinach ag ef? Wyneb *Moses* a ddisgleiria, ar ôl bod gyd â Duw ar y mynydd. Tra y mae'r Duwjol weithjau yn gosod eu Hymbiliau at Dduw, mae Ysbryd Duw yn bywiocâu eu heneidiau, yn goleuo eu synhwyrâu ag adnabyddiaeth mwy o Ogoniant a Dajoni Duw, yn cryfhâu eu ffydd, yn gogwyddo eu hewyllys yn fwy tu ag atto, yn sefydlu eu meddyliau yn fwy arno, yn llenwi eu ferchiadau o gariad mwy iddo, ac o lawenydd mwy ynddo, nad ydyw holl anrhydedd y byd hwn ond fel dom ganddunt, mewn cymhariaeth i'r Rhagorfraint hyn.

6. EIn dyled yw gweddio, o herwydd yr aml a'r amryw Addewidjon y mae Duw yn wneuthur i wrando arnom. Creadurjaid anghenus ydym ni oll mewn perthynas i'n cyrph a'n heneidiau: ni ddysgafom ni ddim gyd â ni i'r byd, ond trueni a llygredd; a pha fodd y gallwn ni byth gyrraedd yr hyn fydd dda ac angenrheidiol, oni bydd iddo gael ei roddi i ni gan Dduw? Ac wele, trwy Weddi y mae Duw yn appwyntio rhoi yr hyn a fyddo eisiau arnom, ac yn sicrhau ei roi i'r rhai a fyddo yn ei geisio. Math. vii. 7, 8. *Gofynnwch, a rhoddir i chi; ceisiwch, a chwi a gewch; cwrwch, ac fe agorir i chi.* Canys pob un sy'n gofyn, sy'n derbyn; a'r neb sy'n ceisio, sy'n cael; ac i'r hwn fydd yn curo, yr agorir. Ac eilwaith y dywaid efe, Math. xxi. 22. *Pa beth bynnag a ofynnoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a'i derbyniwch.* Gwrandawr Gweddiau yw un o Enwau Duw. Salm lxxv. 2. *Ti yr hwn a wrandawr weddi, attad ti y darw pob cnawd.* Salm cii. 17. *Efe a edrych ar weddi y gwael; ac ni ddiystyrodd eu dymuniad.* Jer. xxix 13. *Ceisiwch fi hefyd, a chwi a'm cerwch, pan y'm ceisioch â'ch holl galon.* Ar y Dyledswydd hon, gan hynny, mae Duw yn entaelio Bendithion y nefoedd a'r ddaear; sef, yr holl berthau dajonus a berthyn i'r Bywyd tragywyddol a'r bywyd presennol hefyd. Gellir ddywedud wrth yr annuwjol, Nid ydych yn cael, am nad ydych yn ceisio. A pha berthau tymhorol bynnag y mae'r dynjon diweddi yn eu cael heb geisio, y mae'r cwbl yn ddi-fendith; gwnâ niwaid, ac nid gwir lês, iddunt: oni ragflaena Duw â'i Râs, bydd yn dramgwydd iddunt, ac yn rhwystr i'w Dedwyddwch pennaf. Mor wallgofus yw i ddynjon fyw yn ddiweddi, pan mae cymmaint sicrwydd nfydd eu poen yn ofer! O's, yn lle gadael i'r fath Addewidjon mawr a sicr, a ddaeth o Enau y digelwyddog Dduw, i'n haonog i weddio arno, y bydd i ni eu farnu, a'u damfang dan draed, heb wneuthur mwy o gyfrif o honunt, na phe buafent ond pentwr o anwiredd; pa fodd yr atebwn am hyn ger bron Duw? a pha fodd y diengwn, o's esgeuluswn Dyledswydd cymmaint?

7. Pa fath annogaeth i Weddi, ac o galonddid a hyfdra mawr ynddi, yw Eiriolaeth Crist drosom? Trwyddo ef y mae i ni ddyfodfa mewn hyder o flaen y Tâd: efe a ddi-dddefodd drosom, y *Cyfiawn dros yr anghyfiawn, fel y dygai*

dygai ni at Dduw. Efe yw ein Harchoffeiriad trugarog, yn medru cyd-ddioddef gyd â'n gwendid ni; ac am hynny yn ein cymmell i ddyfod yn hyderus at Orfeddfaingc y Grâs, fel y derbyniom Drugaredd, ac y caffom Râs yn-gymmorth cyfamferol. Trwy Waed a Dioddefaint Crist y mae i ni rydd-did i fyned i mewn i'r Cyssegr; am hynny y'n hannogir i neshâu â chalon gywir mewn llawn hyder ffydd. Mae efe, yn rhinwedd y Gwaed a dywalltodd, a'r Aberth a offrymmodd, yn eiriol drosom: efe a eiriolodd dros y trofeddwyr; efe a *ddichon belyd yn gwbl jachâu y rhai trwyddo ef fydd yn dyfod at Dduw; gan ei fod ef yn byw bob amser i eiriol drostunt hwy.* Heb. vii. 25. Arogldarth ei Eiriolaeth ef fydd yn myned i fynu gyd â Gweddïau y Seintjau, i'w cymmeradwyo hwy ger bron Duw; am hyn y mae efe yn sicrhâu, pa beth bynnag a ofynnom i'r Tâd yn ei Enw ef, y bydd i ni. Ond pa fodd y disgwylwn gael, heb ofyn? pa fodd y bydd ein Gweddïau yn gymmeradwy trwyddo, o's nid ydym yn medru nac yn arfer gweddïo? pa lês, fod ffordd trwy Crist i neshâu at Dduw, i'r rhai ni fynnant neshâu atto? pa lês all neb ddisgwyl oddi wrth Eiriolaeth Crist, tra parhaont yn ddiweddi, heb ofod eu Hymbiliau at Dduw trwyddo? Gan fod y bendigedig Arglwydd annwyl wedi gwneuthur y fath Barotoad mawr ym mhob ffordd tu ag at lwyddo Gweddïau y Duwjol, mor hyderus a chyffurus y gallant alw ar Dduw, ac mor sicr y byddant i gael Bendithion mawr a Chymmorth ganddo ym mhob cyflwr, o's difrifol a pharhâus a fyddant! Ond, oh! mor ffôl yw y trueiniaid ynfyd ddiweddi! gymmaint Llês y maent yn ei golli! mor ddiesgus yw eu cyflwr anrâfus! pa gyfrif a roddant am ddiystyru yr Arglwydd Jesu, a'r Pethau mawr a wnaeth efe? *Pa faint cosbedigaeth (debygwch chwi) y bernir haeddu o'r bwn a fathrodd Fâb Duw, ac y farnodd yn aflan waed y cyfammod?*

8. MAE yn ystyriaeth ag y ddylai gymmell a rhwymo dynjon i weddio, fod Gweddi yn yr Ysgrythur yn cael ei arferu weithjau i arwyddocâu holl Addoliad Duw, neu bob Dyledswyddau crefyddol eraill i gyd. Jôel ii. 32. *A bydd, yr achubir pob un a alwö ar Enw yr Arglwydd.* Yr un modd y dywedir yn y Testament Newydd; *Canys, prwy bynnag a alwö ar Enw yr Arglwydd, cad-wedig fydd.* Rhuf. x. 13. *Diau, fod galw ar Enw Duw, yn yr Ysgrythur hyn, yn arwyddocâu holl Addoliad Duw: canys, nid y*
rhai

rhai a'i haddolant ef yn hannerog, neu a gyflawnant rai dyledswyddau yn unig, a gânt fod yn gadwëdig. A chymmwys yw gosod y rhan hyn, sef Gweddi, i arwyddocâu pob rhan o Grefydd, neu Addoliad Duw: canys, lle mae arferiad cydwybodol o Weddio, fe bair hynny gyflawniad cydwybodol o bob Dyledswyddau crefyddol eraill; ac heb hynny ni ddichon neb ddyledswyddau fod yn fuddiol, nac yn wirioneddol; nid ydynt ond twyll a rhagrith. Er i ddynjon wrando Pregethau, a darllain, a dyfod i'r Sacrament, a rhoddi Elusenau, a byw yn sobr ac yn onest; etto tra fyddont yn esgeuluso Gweddi, mae holl gorpholaeth Crefydd a phob rhan o wir Dduwjoldeb yn eisiau arnunt.

9. Fx ddylai pawb weled y rhwymedigaeth fydd arnunt ynghylch y Dyledswydd fawr hon, oddi wrth esamplau holl Blant Duw ym mhob oes o'r byd: fe ddylai pawb ag a f'o ynddo ofal am ei enaid, rodio yn ffyrdd Plant Duw yn y pethau a wnânt yn ôl Ewyllys Duw. Mae y fath gwmmwl o dystion yn dysgu i ni neshâu at Dduw mewn Gweddi, ag fydd yn rhy aml eu cyfrif. *Cenhedlaeth y rhai a geisiant Wyneb yr Arglwydd*, mae yr holl Seintjau yn cael eu cyfenwï (*Salm xxiv. 6.*) pa le bynnag, ac ym mha gyflwr bynnag, y byddont; mewn hawddfyd neu adfyd, mewn chararau, pydewau, yn eigion y dyfnder, yn ffauau llewöd, neu yn anialwch, galw yn ddyfal a wnaent ar Enw yr Arglwydd. Mâb Duw ei hun a weddiai gyd â llefain cryf a dagrau. Pa fodd y gall neb ymgaledu mewn cymmaint rhyfyg, i gyfrif eu hunain yn Bobl i Dduw heb weddio, yn wrthwyneb i arfer holl Weision Duw erioed? Mae llawer math o ddynjon eraill, heb fawr wybodaeth o Dduw, yn ymarfer llawer â Gweddi, er cywilydd i'r rhai a alwânt eu hunain yn *Gristjonogjon*. Yr *Juddewön*, ag fydd dan ddallineb ac anghrediniaeth, a arferant Weddi ddwy neu dair gwaith yn y dydd. Canlynwyr *Mahomet* a weddiant yn eu temlau büm gwaith rhwng y dydd a'r nôs. Y dynjon cenhedlig ag oedd yn y llong gyd â *Jona*, pan gododd tymmestl arnunt, a lesasant bob un ar ei dduw. *Jona i. 5.* Ni a glywn am genhedloedd eraill ag fydd yng ngwledydd y dwyrain, er eu bod heb wybodaeth i adnabod y gwir Dduw, etto y maent yn gweddio ac yn llefain yn brüdd ar y duwjau maent yn arddel, a hynny hefyd yn daer, gyd â llefau prüdd, ac yn fynych; sef, lawer gwaith yn y dydd a'r nôs. Pa gywilydd a gorchwyledd fydd y rhai hyn i filoedd o rai diweddi

weddi yng ngwledydd yr Efengyl? Oni chodant i fynu ym Marn y Dydd mawr, i gondemnio y rhai a elwir yn *Gristionogion*; ac etto heb fedr nac ewylllys ganddunt i weddio ar Dduw y Nefoedd?

10. YN ôl y modd y byddom yn gweddio, y gellir adnabod gwahaniaeth rhwng y gwir dduwjol a dynjol eraill. Mae yn sicr, nad ellir cyfrif neb yn nifer y Duwjol ag a fyddo yn pallu gweddio. Dymma'r descrifiad a roddir yn yr Ysgrythur o weithredwyr anwiredd; sef, mai rhai ydynt ni alwant ar Enw yr Arglwydd. *Salm* xix. 3. ac mai rhai ydynt ag fydd yn *attal gweddi ger bron Duw*. Job xv. 4. Onid ydyw yn eglur ddigon, nad oes gan ddŷn diweddi na pharch na chariad i Dduw, na hiraeth am Râs, nac ymdrech ar ôl Sancteiddrwydd, na gofal yn y byd am ei Enaid ei hun; eithr yn cashâu Duw, yn gwrthwynebu Duwjoldeb, yn dibrisio Jechydwriaeth, a'r Awdwr o honi Jesu Grist? Ac onid ê, nid allai lai nag ymofyn ac ymbil ynghylch y pethau hyn. Mae y cyfryw nid yn unig yn annuwjol, ond hefyd yn debygol jaw'n i barhâu felly; gan eu bod yn esgeuluso un o'r Moddjon pennaf tu ag at wellhâad eu cyflwr: ac felly maent yn dwyn nodau colledigaeth yn eu talcennau. Pwy yw y miloedd fydd yn myned beunydd i boenau tragywyddol, ond y diweddi a gweddiwyr rhagrithiol? Y ddau fath hyn fydd yn llenwï conglau uffern, ac yno yn wylofain a rhingcian dannedd dros fyth; am na fynnent geisio Duw â'u holl galonnau, tra yr oeddent ar y ddaear. A phwy a ddi-chon ddyfod i'r Nefoedd, ond y rhai a ydynt mewn pryd yn llefain ac yn llafurio am Râs i'w cymhwyso iddi? Am hynny medd *Dafydd*, *Pob duwjol a weddiant arnat ti yn yr amser y'th geffir*. Ac o's gweddia pob Duwjol, pwy ond yr annuwjol a baid? Fe lêf plentyn byw cynted ag y genir; a chynted ag y dêl Bywyd ysbrydol i mewn i'r Enaid, trwy Ailenedigaeth, y dŷn hwnnw a ddechrau lefain ar ôl Duw mewn Gweddi. Y peth cyntaf a ddywedir am *Baul*, pan gafodd Dröedigaeth, yw, *Wele, y mae yn gweddio*. *Act.* ix. 11. A'r descrifiad y mae *Paul* ei hun, ar ôl hynny, yn roi o'r rhai a sancteiddiwyd, ac a alwyd i fod yn Saint, yw, mai rhai ydynt ag fydd yn *galw ar Enw ein Harglwydd Jesu Grist ym mhob man*. 1 Cor. i. 2. Lle mae Ysbryd Grâs, y mae ysbryd Gweddi hefyd.

MAE mor naturjol i'r rhai dychweledig ag y derbynïwyd yn Blant i Dduw, trwy'r Ysbryd newydd y maent yn ei dderbyn,

dderbyn, i geisio Duw, ag yw i blant fugno ymosyn ar ôl bronau eu mamau. Gal. iv. 6. *O herwydd eich bod yn feibjon, yr anfonodd Duw ysbryd ei Fâb i'ch calonau, yn llefain, Abba, Dâd.* Ac er bod *Phariseaid* a rhagrithwyr, fel *Paul* cyn ei Dröedigaeth, yn arfer Gweddi yn ffurfiol, yn gwtymmol, neu o ryw ddiben llygredig; bydd hawdd ganddunt, ar achosion neu rwystrau bychain, ym-efgusodi oddi wrth y gwaith hwn: eithr y Duwjol, trwy deimlad o'u trueni a'u hangen o Râs, o hiraeth ar ôl Duw, ac o fyched am Sancteiddrwydd, a weddiant yn ysbrydol ac yn ddyfal; ac ni pheidient, pe byddai carcharau a merthyr-dod, neu (fel *Daniel*) llewöd ffyrnig, yn barod i'w difetha, o's gwnaent. Bernwch chwi, gan hynny, pa fath yw'r dyn-jon a weddiant yn ffurfiol yn unig, heb ymdrech ar ôl Sancteiddrwydd; neu a beidiant â gweddio oll, er na b'o na llewöd, na dim peryglon eraill, yn sefyll rhyngddunt a'r Ddyledswydd hon.

II. MAE yn ystyriaeth o bwys i gymmell pobl i weddio, bod y rhai diweddi dan Lid a Digofaint Duw: canys felly mae'r Prophwyd yn dangos, pan y mae yn dywedud, Jer. x. 25. *Tywallt dy lid ar y cenhedloedd y rhai ni'th adnabuant, ac ar y teuluoedd ni alwäfant ar dy Enw.* *Salomon* a ddywaid, *Diar. iii. 33. Melldith yr Arglwydd sydd yn nhyr annuwjol: ond efe a fendithia drigfa y cyfiawn.* A *Moses* a ddywaid, fod Melldith Dduw yn eu canlyn yn y ddinas ac yn y maes, ac ar eu 'ftôr a'u lluniaeth; ar ffrwyth eu tir; ar ffrwyth eu cyrph, sef eu plant a'i hilio-gaeth; ar gynnydd eu dâ; ar eu dyfodjad i newn, ac ar eu mynedjad allan; ac y densyn yr Arglwydd arnunt felldith, trallod, a cherydd, yn yr hyn oll y dodont eu dwylaw arno. *Deut. xxviii. 15, &c.* Pe gwypid pa fath yw cyflwr melldigedig a pheryglus y dynjon diweddi, byddai anhawdd gan neb i fyw yn agos attunt; dewisai dynjon ystyriol y cyflwr llymmaf, yn hytrach nâ byw mewn tŷ a theulu a fyddai yn llawn o Felldith Dduw: canys, pan ddél Digofaint a Barnau Duw fel mellu a tharanau tanllyd, ar bwy y bydd iddunt syrthio, ond ar y rhai ni cheisiant yr Arglwydd? *Seph. i. 4, 6. Estynnaf fy llaw ar Juda, ac ar holl breswylwyr Jerusalem; a thorrafymmaith — y rhai a giliant odli ar ôl yr Arglwydd, a'r rhai ni cheisasant yr Arglwydd, ac nid ymosynnasant am dano.* A phwy ond y cyfryw y dywedir wrthunt yn y dydd olaf, *Ewch ymmaith oddi wrthyf, chwi rai*

rai melltigedig, i'r tân tragwyddol a barotwyd i ddiabol a'i angyljon? Byw fel cenhedloedd di-grêd a di-Dduw y mae dynjon diweddi. Y rhai a barhâant yn ddiwybodaeth o Dduw, ac yn ddiweddi dan weinidogaeth yr Efengyl, a fyddant waeth eu cyflwr yn y Farn ddiweddas, nâ'r gwaethaf o holl genhedloedd y byd: at y cyfryw y gellir cymhwyso Giriau Crist; sef, y bydd esmwythach i *Sodom* a *Gomorra* yn nydd y Farn, nag iddunt hwy. *Math. xi. 24.* Mor ang-hall yw peidio ystyriaid hyn mewn pryd!

12. MAE yn fuddiol hefyd tu ag at annog dynjon i'r Ddyledswydd hon, i ystyriaid pa mor ddiles fydd i weddio a llefain ar Dduw mewn cyfyngder, pan fyddo yn rhy ddiweddar. Mae yn ddirmyg a diystyrwch erchyll o Dduw, na fyn yr annuwjol ei addoli a galw arno yn amser hawddfyd, oddi wrth yr hwn y mae eu holl hawddfyd, a pharhâad dyddiau eu bywyd; ar gôst yr hwn y maent yn byw; yr hwn fydd yn 'fiofi arnunt bob anadl a munud o einioes, a phob trugaredd a bendith tymhorol ag y maent yn fwynhäu. Ond ni pharhâ y pethau hyn yn hîr: fe ddaw dydd cyfyngder ar fyrder; ac yna medd yr Arglwydd, *Diar. i. 26—29.* *Mi a chwarddas yn eich dialedd chwi: mi a wawdias, pan syrthio arnoch yr hyn yr ydych yn ei ofni; pan ddêl arnoch yr hyn yr ylych yn ei ofni megis distryw, ac y dêl eich dialedd arnoch megis corwynt; a dysod arnoch wasgfa a chaledi. Yna y galwânt arnaf, ond ni wrandawf; yn forau y'm ceisiant, ond ni'm cânt. Canys câs fu ganddunt wybodaeth, ac ofn yr Arglwydd ni ddêrwisasant.* Pan ddêl arnunt wasgfaon marwolaeth, a lloeson chwerwôn angau; pan ddêl dychryn cydwybod, a Digllonedd Duw, fel faethau llymmion yn gwanu trwy eu calonau; pan ddêl arswyd y Farn, ac euogrwydd eu holl pechodau, a'r tân tragwyddol yn dechrau fflammu yn eu hwynebâu: pan ddêl yr holl bethau hyn arnunt ar unwaith, a'r enaid yn crynu gan ofn, ac mewn dirfawr ing a chyfyng-gyngor, yna yr êwyllysiant i Dduw wrando eu llef; ond gallant wybod ei ateb ym mlaen llaw, fel y mynega Duw yn ei Air: Yn gymmaint ag i mi wahawdd, ac i chwithau wrthod; i mi estyn fy llaw, a neb heb ystyriaid; am hynny y cânt fwyta ffrwyth eu ffordd eu hunain, a'u llenwî â'u cynghorion eu hunain. Yr Arglwydd a ddywaid wrthunt, *Pa sawl gwaith y mynnaswn eich casglu ynghyd, fel y casgl y jár ei chywjon dan ei hadenydd! ac ni's mynnech.* Ewyllysient, yn y cyfyngder hwn,

hwn, gael rhan yn Eiriolaeth Crist; ond ni fynnent hwy ddyfod atto, tra yr oedd efe yn ymgymhell arnunt: byddai dda ganddunt yn awr i gael gan eraill weddio droftunt, y rhai yr oeddent gynt yn diyftru ac yn wawdio, o herwydd eu bod yn gweddio; a pha beth all Gweddiau eraill wneuthur dros y rhai ni fynnant mewn pryd weddio droftunt eu hunain? Mae cennad i'r gwaethaf o bechadurjaid yn awr, ag a fyddo yn dymunaid Gräs, ddyfod yn hyderus o flaen Duw, mewn llawn sicrwydd o gael eu gwrando: mae Eiriolaeth Crist, a'r holl Addewidjon, yn barod i fod yn eu plaid, fel na bydd mo'u gwaith yn ofer; ond pan ddél yr amser i Gyfraith a Bygythion Duw esgor Barn arnunt, ac iddunt hwy gael eu felio dan Ddigofaint tragywyddol, er gwaeddi a llefain gwed'yn', pa obaith fydd! Gallwn dybiaid, y bydd y cyfryw yn ochain yn riddfannus, pan fyddo mwg eu poenau yn codi i fynu yn oes oesoedd; ac yn cwyno, na buasent, yn lle treulio eu hamser yn rhedeg ar ôl gwâg feddiannau a phleferau y byd, ac ymddigrifo mewn maswedd ac ymarweddiad ofer, yn ceisio Duw, ac yn gweddio yn ddifrifol beunydd arno, fel y cawsent Râs i wir-wafanaethu Duw: eithr ni bydd gobaith iddunt byth mwy: canys, megis ag y derbynir y Duwjol i mewn i'r Nefoedd, y maent hwy wedi eu cau *allan*, ie wedi eu cau i mewn i uffern, dros fyth! Oh na baem ddoethion, i ddyall ac i ystyriaid hyn, tra fyddo yr amser cymmeradwy yn parhäu arnom; a chyn dêl y dydd y'n dygir o flaen Gorfeddfaingc Barn, i roi cyfrif am esgeuludra gweddio ar Dduw o flaen Gorfeddfaingc Gräs, pan na wrandewir llef yr annuwjol byth bythoedd mwyach!

13. Ac, yn ddiweddas, un peth ychwaneg a ddylai ein tynnu yn awyddus at y Ddyledswydd hon, yw rhinwedd ac effeithioldeb Gweddi. Canys, *llawer a ddichon taer weddi y cyfiawn*. Jago v. 16. Cennad yr enaid at Dduw yw Gweddi: hi a gyfeiria atto, ac ni orphwys nes dyfod ger ei fron, pa le bynnag y byddom; hi a esgyn i fynu o'r pydewau dyfnaf, o'r carcharau cryfaf, o ffâu y llewöd, o fol y morfarch yng ngwaelod y môr, o bob man ond uffern: ni ddichon murjau a chadwyni piês, na llu o elynjon a chythreuljaid, na'r holl rwystrau mwyaf, attal Gweddi y Duwjol; hi a dyr trwyddunt i gŷd, ac a ddûg achwyniad yr enaid i Glustjau Duw; hi a wnâ ei neges, ac ni ddychwel yn wagllaw; pethau hynod a rhyfedd a ddywedir am dani; nid allai undyn lai nâ rhyfeddu, pe ystyrid y pethau mawrion a wnaeth-

wnaethpwyd trwy Weddi. *Ninefe*, a llawer o ddinafoedd mawrjon eraill a theyrnafoedd, a achubwyd trwyddi: llawer math o anhwyll a chlefydol a jachawyd trwyddi, heb physgywrjaeth; eraill a godwyd o farw i fyw. Trwy Weddi *Moses* y hollidwyd y *Môr Coch*, i blant *Isrâel* fyned trwodd ar fychdir: hi a ddygodd Fanna, ymborth Angyljon, i gael ei lawio arnunt yn yr anialwch; parodd i ddyfroedd biffyllio allan o'r graig. *Samson*, pan oedd ar drengu gan fyched, a weddiodd; a tharddodd ffynnon allan o gildant gèn yr afyn. Gweddi a drôdd gwrs naturjaeth: parodd, yn amser *Josua*, i'r haul orphwys, a'r lleuad sefyll; a phryd arall i'r haul dramwydd yn ei wrthol o'r gorllewin tu a'r ddwyrain. *Hanna* a weddiodd; ac a gafodd blant, pan oedd hi mewn gŵth o oedran. Gweddi a glôdd ac a ddadglodd wyneb y ffurfafen. *Elias* a weddiodd, na byddai glaw; ac ni bu glaw dair blynedd a chwe' mis: gweddiodd hefyd am law; ac fe ddaeth. *Elias* hefyd a weddiodd yn erbyn ei wrthwynebwyd; a daeth tân o'r nesoedd i'w difa hwynt. Ar ei Weddi ef bryd arall, daeth llu o Angyljon, fel cerbydau tanllyd, i'w amddiffyn ef. *Dafydd*, trwy Weddi, a drôdd gyngor *Ahitophel* yn ffolineb. *Hezecia*, mewn clefyd marwöl, a weddiodd; a Duw a chwanegodd bymtheng mlynedd at ei einioes ef. Gweddi a ddiffoddodd angerdd y tân mewn ffwrn danllyd boeth, rhag difa, na chymmaint a bwrw ei sawr ar wisgoedd y tri llangc; ac a gauodd safnau'r llewöd, fel na ddisfrywient *Daniel*. A phan oedd cyfraith wedi ei gwneuthur i ladd a difetha yr holl *Judderwön* ym *Mablon*, trwy Weddi ac Ymptyd hwy a achubwyd; a'r gorchymmyn a ddirymmwyd. Trwy Weddi *Jona* o waelod y dyfnder, ym mol y pysgodyn, y dygwyd ef i dir fych. Trwy Weddi'r Eglwys y torrwyd cadwynau, ac yr agorwyd drysau'r carchar, a'r porth haiarn, ganol nôs, i ollwng allan ac i waredu *Pedr*, pan oedd yn debygol o gael ei ferthyru drannoeth. Pan oedd *Paul* a *Silas* yn y carchar, yn gweddio ac yn canu Mawl, Duw a anfonodd yn ddisymmwth y pryd hynny ddaeargryn mawr i figlo seilau'r carchar; fel yr agorodd yn ebrwydd yr holl ddrysau, a rhwymau pawb a aethant yn rhyddjon; a cheidwäd y carchar a'i holl deulu a drôwyd at Dduw. Gweddiau ac Elufenau *Cornelius* a aethant i fynu mewn coffadwriaeth ger bron Duw; a danfonwyd dau Angel o'r nesoedd, un at *Gornelius*, a'r llall at *Bedr*, i'r diben o ddwyn *Cornelius* i gredu yn yr Arglwydd Jesu. Oh! y fath Ddyled-

Ddyledswydd rinweddol yw hon! pa fath bethau gogoneddus a ddywedir am dani! Fe ddywedir rhyw bethau rhagorol am bob un o'r Dyledswyddau a appwyntiodd Duw. Ffydd fydd yn dyfod trwy glywaid; trwy chwilio'r Ysgrythurau, mae cael cyfarwyddyd am Fywyd tragywyddol; trwy Swpper yr Arglwydd y trosglwyddir Crist a Grâs, ac y felir Pardwn a Heddwch Duw i'r Enaid: eithr Gweddi yw'r Modd i dynnu Bendith ar yr holl Foddjon eraill, ac yn dwyn cymmorth ym mhob cyflwr, ac yn fuddiol i bob peth; yr hon fydd megis Brenhines ym mysg y Dyledswyddau, fel Ffydd ym mysg y Graſau. Gweddi a Ffydd yn gyffyllte-dig, pa beth a faif ar eu ffordd? pa beth na's gwnânt? Trwy hyn y darfu i'r Seintjau gynt *oresgyn teyrnafoedd, a gwneuthur cyfaewnder; cael addewidjon, cau safnau llew-od; a ddiffoddasant angerdd y tân, a ddiangasant rhag mân y cleddyf; a nerthwyd o wendid, a wnaethpwyd yn gryf-jon mewn rhyfel, ac a yrrasant fyddinoedd yr estronjaid i gilio.*

Ac onid yw Gweddi mor alluog a rhinweddol yn awr a chynt? Onid yw Duw o'r un natur byth; ac mor abl ac ewyllysgar i gyflawnu Gweddiau ei Bobl yn yr oesoedd di-weddaf, ag oedd yn yr oesoedd cyntaf? Nid oedd chwaith y Seintjau yn deilwng o honunt eu hunain mwy nâ ninnau; eithr trwy Gyfryngdod Crist yr oeddynt yn cael eu derbyn gan Dduw. Pa gymmaint o annogaeth i Weddi, ac o gryf-dwr Ffydd wrth weddio, a ddylai hyn fod? O's Brenin a wnâ addewidjon i roi, a'u felio mewn 'sgrifen, a'r Tywysog, Mâb y Brenin, a fydd ar eu rhan; ie hefyd, o's cafodd pawb yn helaeth yn ôl eu hachos ag a geisiasant ganddo; pa todd na chawn ninnau yn yr un modd, o's nyni a geisiwn? Sicr yw, nad oes cymmaint achos i Dduw wneuthur Gwyrth-jau yn y dyddiau hyn, a chynt; fe wafanaetha moddjon cyffredin i ddwyn oddi wrth Dduw a fyddo raid i ni: ac etto ni adawödd efe mo hono ei hun yn ddidyft yn yr oes ddiweddaſ hon, am ei Barodrwydd i wneuthur yn dra rhy-fedd weithjau dros y rhai a weddiant arno; a sicr yw, y caiff yr Eneidiau duwjol, a fyddo'n aros yn Ewyllys Duw, beth bynnag a geisfiont mewn Gweddi ag a fyddo yn angen-rheidjol ac yn fuddiol iddunt. Joan xv. 7. *O's arhofsych ynnof fi, ac aros o'm geiriau ynnoch, beth bynnag a ewyllysioch, gofynnwch, ac efe a fydd i chwi.*

Hol.

Hol. E'r cynnifer o resymmau sy'n profi'r angenrheid-rwydd o weddio; etto, er hynny i gyd, ni a welwn gym-maint o esgeulufdra fydd ynghylch hyn. Mae llawer a fyrrh-iant ar eu gliniau gyd ag eraill a fyddo'n gweddio, ac a ddeuant i'r Eglwys, fel rhai a chwennychent gyflawnu eu rhan o'r Addoliad gyhoeddus: ond dyna lle mae'r Gwaith hwn yn cael aros nes delont eilwaith; eithr ni's gwnânt gydwybod o addoli Duw ar eu pennau eu hunain. A ydyw'n angenrheidjol i ddŷn weddio yn y dirgel ac yn neillduol ar ei ben ei hun, heb law iddo uno gyd ag eraill a fyddo yn addoli Duw yn gyhoeddus?

Att. YDYW, yn ddiammau: mae'n sicr ei fod yn angenrheidjol i bob dŷn weddio yn y dirgel ar ei ben ei hun, ac yn gyhoeddus gyd ag eraill hefyd. Pwy bynnag a esgeuluso y naill, nid yw ei waith ef yn y llall ond twyll a rhagrith; canys fe ordeiniodd ac fe orchymmynnodd Duw bob un o'r ddau: a phwy bynnag a fyddo o gydwybod a pharch i Dduw yn cyflawnu'r naill, pa fodd y dichon efe anufuddhau a distyru Duw, trwy adael heibio'r llall? Nid yw yn ang-hymm-wys i enwi rhai ystyriaethau ynghylch yr Addoliad cyhoeddus, cyn y delwyf i sôn am Weddi neillduol.

Hol. YR ydwyf fi'n boddloni'n fawr i hynny: canys mae llawer o esgeulufdra ynghylch hyn. Ewch yn eich blaen, at-tolwg; ac adroddwch i mi, pa rai yw'r ystyriaethau a ddy-lai ein cymmell i fod yn ddyfal yn yr Addoliad cyhoeddus.

Att. 1. MAE yn ddyled ar bob dŷn i gydnabod yn dda, mai Ordinhâad barchedig yw'r Addoliad cyhoeddus mewn Cymmanfaoedd Eglwyfig, a appwyntiwyd gan Dduw ei hun, i Gynulleidfaoedd ei Bobl ymgynnull ger ei fron, i gydfeinio allan Fawl yr Arglwydd. Mynych yr ydys yn Llyfr y *Salmau* yn ein galw i'r Addoliad cyhoeddus i foli-annu Duw o'r cŷd. Salm xxxiv. 3. *Mawrygwch yr Ar-glwydd gyd â mi; a chyd-ddyrchafwn ei Enw ef.* Salm xcv. 1, 2. *Deuwch, canwn i'r Arglwydd; ymlawenbâwn yn nerth ein jechyd.* *Deuwn ger ei fron ef â diolch: canwn yn llafar iddo â salmau.* Salm c. 1, 4. *Cenwch yn lla-far i'r Arglwydd, yr holl ddaear.* *Ewch i mewn i'w byrth ef â diolch, ac i'w gynteddau â mawl: diolebwch iddo, a bendithiwch ei Enw.* Pwy ddŷn cydwybodus a esgeulufa Ordinhâad Duw, ac un a'n cymhellir gymmaint iddi?

2. MAE yr Arglwydd yn ymhoffi ac yn cymmeryd boddlonrwydd mawr yn Addoliad cyhoeddus ei Bobl, pan gydyfarfyddont ger ei fron ef yn *Sion*; lle ni ddylai un o honunt fod yn eisiau. Canys, *Yr Arglwydd a gâr byrth Sion yn fwy na holl breswylfeydd Jacob*. Salm lxxxvii. 2. Mae Pobl Duw yn ei addoli ef yn gydwybodol yn eu holl breswylfeydd; ac y mae hynny yn gymmeradwy ganddo: ond etto y mae fel yn foddlonrwydd mwy ganddo, i weled ei Blant ynghyd yn ei addoli ef yn ei Ordinhadau Eglwyfig. Diau, na phaid Plant Duw â dyfod at yr Addoliad mae Duw yn ei hoffi. Salm xxvi. 8. xxvii. 4. lxxv. 4. lxxxiv. 1, 2, 10. cxxii. 1. *Hebr. x. 25.*

3. MAE yr Arglwydd, mewn modd neillduol, yn addaw dyfod â chyflawnder o Fendithion i gyfarfod ei Bobl yn yr Addoliad cyhoedd. *Yn mhob man lle y rhoddwyf goffadwriaeth o'm Henw, y deuaſ attat, ac y'rth fendithiaf*. Ecfod. xx. 24. Yno y mae efe yn arlwygo gwledd o basgedigjon breifion, ac o loyw win puredig; sef, yn diddanu ei Bobl â Chyffuron Jechydwrjaeth, ac yn doddi ei Genhadon ar waith i rannu rhyngddunt Fara'r Bywyd. Am *Sion*, sef ei Eglwys, y dywedodd Duw, *Dymma fy ngorphwysfa yn dragywydd. Gan fendithio y bendithiaf eu lluniaeth: diwallaf ei thlodion â bara. Ei hofeiriaid a wisgaf â jechydwrjaeth; a'i saint dan ganu a ganant*. Salm cxxxii. 14—16. Pa faint, gan hynny, mae'r rhai'ny ar eu colled, a esgeulufant yr Addoliad hwn!

4. YN yr Addoliad Eglwyfig, lle mae Ordinhadau Jechydwrjaeth yn cael eu gweini, y mae'r Seintjau yn derbyn Adeiladaeth ysbrydol, i'w meithrin â chynnydd o Râs: ymma y cynhesir eu Cariad, y cryfheir eu Ffydd, y cynhyddir eu Goleuni, y chwanegir eu Zêl, y tynnir ymmaith eu hamheuron, ac a'u nerthir yn fwy ym mhob Bwriadau duwjol; gan fod yr Arglwydd Jesu yn addaw bod yn eu plith. Math. xviii. 20. Canys lle mae dau neu dri wedi ymgynnull yn fy Enw i, yno yr ydwyf yn eu canol hwynt. Joan xx. 19. *Ar y dydd cyntaf o'r wythnos, pan oedd y disgybljon ynghyd, daeth yr Jesu ac a safodd yn y canol, ac a ddywedodd wrthunt, Tangnesfedd i chwi*. Ac ar ôl hynny, ar Ddydd y Pentecost, a hwy yn gyttun yn yr un lle, y llanwyd hwy â'r Ysbryd Glân, i lesaru amryw jeithoedd. *Act. xi. 1—4.* Pa fodd na fydd Ysbryd yr Arglwydd yn ddieithr

ddieithr i ni, o's ni ddeuwn ni i'r Ordinhâad lle appwyntiodd efe i'n cyfarfod ni?

5. MEGIS yn yr Addoliad cyhoedd mae'r Seintjau yn derbyn llawer o'u cynnydd; ymma hefyd, fynychaf, y maent yn cael eu hailnedigaeth ar y cyntaf. Gwneir i bechadur-jaid ofni yn *Sion*, a dychryn a ddal y rhagrithwyr: danfonir argyoeiddion a dwysbigiadau llymmion adref i'r gydwybod; ac felly y dygir i ben wir Dröedigaeth ynddunt. Am *Sion* y gellir ddywedud, i amryw o Seintjau gael eu geni yno. *Salm lxxxvii. 5.* Dynjon annuwjol a wnânt gam mawr â'u heneidiau eu hunain, trwy esgeuluso Ordinhâad fuddiol a dresnodd Duw er Tröedigaeth iddunt, ac er Adeiladaeth iddunt ar ôl hynny.

6. CYNHULLIAD Pobl yr Arglwydd at ei gilydd, i addoli Duw yn barchus yn yr Addoliad cyhoeddus, yw'r peth tebyccaf ar y ddaear i'r Addoliad gogoneddus a roddir i Dduw gan y Seintjau yn y Nefoedd; ac y mae yn fwy deffrôus i ennyn mwy o wresogrwydd ynnom. Yr ydym yn fynych wrthym ein hunain yn farwaidd ac yn oerllyd: yn y Gymmanfa, pan fyddo cymmaint ynghyd o anadl wresog Gweddi a Mawl, pa fodd na fydd i hyn ddeffrôi ac adfywio ein hysbrydoedd ni, nes dywedom, mai da yw bod yno? Ac hefyd, onid yw gwaith llawer yn uno mewn Gweddi, yn fwy effeithiol nag un? Gweddi ddyfal yr Eglwys a agorodd y porth haiarn, ac a ddattododd gadwynau *Pedr*, ac a'i trôdd allan o garchar; ac yn y modd hyn y dattodwyd cadwynau, ac y rhyddhawyd amryw o'u caethiwed ysbrydol.

7. DEFOD barchus ac arferiad gydwybodol y Seintjau ym mhob oes, oedd, ymgynnull i weddio ac addoli Duw gyd â ei gilydd, heb law eu bod yn gwneuthur felly beunydd o'r neilldu wrthunt eu hunain. Yr *Judden'ôn* a ddyfal-gyrchent i'r Synagogau ar y Sabboth, ac ar amserau eraill pan fyddai Addoliad yno: ac y mae'n nodedig yr hanes a roddir am ein Harglwydd Jesu, na pheidiai efe a'i Apostoljon â myned i'r Deml neu'r Synagog ar y Dydd Sabboth, er cymmaint o lygredd oedd yn ei ddyddiau ef yn gymmysgedig am ben eu Haddoliad hwynt; ac am y rhai a dröwyd i'r Ffydd Gristionogol, yr oeddynt yn dyfal-uno â'i gilydd mewn Gweddi, a phob rhan o Addoliad Duw. *Act. ii. 42.* *Ac yr oeddynt yn parhau yn atbrawjaeth ac yng nghymdeithas yr apostoljon, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau.* Sicr ydyw, nad all yr Enaid duwjol (gyd â'r Brenin *Dafydd*)

lai nâ hiraethu am fod yn Nhŷ Dduw. Dymma'r un peth y mae yn ei ddeifyf; cael mynych-gyrchu i Dŷ Dduw dros holl ddyddiau ei fywyd; i edrych ar brydfertbwch yr Arglwydd, ac i ymosyn yn ei deml. Ei enaid oedd yn blyfio am gynteddau'r Arglwydd: gwell oedd ganddo un diwrnod yng nghynteddau'r Arglwydd, nâ mil: gwell oedd ganddo gadw drws yn nhŷ ei Dduw, nâ thrigo ym mbebyll annuw-joldeb.

Ni ddichon neb, heb bechod, a cholled, a pherygl mawr, esgeuluso un rhan o'r Addoliad cyhoeddus. Nid oes neb a wnâ felly o'u gwirfodd, ond yr annuwjol, ag fydd yn wrthwyneb i Dduw ym mhob peth arall: fe fuasai y cyfryw (a'u bod yn byw yn yr amser hynny) yn dyfod yngŵydd pawb i addoli'r ddelw aur a gyfododd *Nabucodonosor*, rhag ofn cael eu bwrw i'r ffwrn danllyd boeth; er na fedrant ddyfod i addoli Duw, i ddiangc oddi wrth y llosgfeydd tragywyddol.

Hol. MAE yn dda gennyf, ddywedud o honoch y pethau hyn ynghylch dyled pawb i fod yn ddyfal yn yr Addoliad cyhoeddus; o herwydd y mae llawer ag fydd hawdd ganddunt esgeuluso hynny. Nid rhaid bod un sicrach nod o gyflwr diras: canys, pe byddai ynddunt fymryn o Gariad i Dduw, ni chadwyd mo honunt byth o'u bodd oddi wrth Addoliad Duw. Fe a'u gwelir hwy yn fynychach yn y farchnad, neu'r lle y byddo eu chwant yn eu harwain, ar bob tywydd, nag y cair eu gweled yn yr Eglwys ar yr hinon orau. Mae'n echrydus gennyf i feddwl am eu cyflwr truenus; ac yn enwedig, gan nad yw'n debygol iddunt ddyfod byth i gyflwr na meddwl gwell, tra byddont yn esgeuluso'r modd; fef, Pregethiad Gair Duw, a appwyntiwyd er Tröedigaeth pechadurjaid. Eithr, gan fod llawer yn gorphwys yn yr arferiad o ddyfod i'r Addoliad cyhoeddus, heb weddio nac addoli Duw yn y dirgel wrthunt eu hunain, gadewch i mi glywaid gennych yn nesa, pa un a ydyw hyn yn angenrheidjol.

Att. YN wir, nid yw dyfod i'r Addoliad cyhoeddus yn yr Eglwys, ond arferiad, neu ddefod ffurfiol yn unig: cyhyd ag y byddo'r dŷn hwnnw heb wneuthur cydwybod i addoli a gweddio Duw yn ddirgel gartref, pe buasai erioed wedi derbyn un mesur o Lês neu Râs dan yr Addoliad cyhoeddus, ni chlywsai ar ei gâlon byth esgeuluso Addoliad dirgelaid. Bod yn angenrheidjol i bob dŷn weddio'n neillduol ar ei ben ei hun, a ymddengys fel hyn.

1. MAE Crist ei hun, ein hunig Gyfryngwr rhyngom a Duw, ar law yr hwn y mae'n derbyn neu'n gwrthod pan ddelom i'r Farn, yn gorchymmyn hynny. *Math. vi. 6. Tydi pan weddiech, dds i'th 'stafell; ac wedi cau dy ddrws, gweddia ar dy Ddâd yr bwn fydd yn y dirgel; a'th Ddâd yr bwn a wêl yn y dirgel, a ddâl i ti yn yr amlwg.* Mae dynjon yn disgwyl i'w plant a'u gweision wneuthur eu harch hwynt; onid yn hytrach o lawer y dylem ni wneuthur Arch a Chyngor y Prynwr bendigedig, a roddodd ei Waed a'i Einiocs drosom, i fynnu i ni rydd-did i weddio mewn gobaith? Pa fodd y gallwn ddisgwyl Jechydwriaeth trwyddo, ac i gael Grâs, a Maddeuant, a Heddwch Duw, trwyddo, oni dderbyniwn y Gorchymmyn y mae efe yn ei roddi er llês i ni?

2. RHESWM arall i annog Gweddi ddirgel yw, y bydd iddunt gael eu gwobrwyo yn yr amlwg. Canys felly y dywaid Crist. *A'th Ddâd yr bwn a wêl yn y dirgel, a ddâl yn yr amlwg.* Pa un ai yn y 'stafelloedd wedi cau eu drysau, neu yn rhyw le dirgel arall, y byddo neb o Blant Duw allan o weled a chlywaid pob dŷn, y mae eu Tâd o'r Nef yn eu gwled. *Jer. xxiii. 24. A lecha un mewn dirgel leoedd, fel na's gwelwyf fi ef? medd yr Arglwydd. Onid ydwyf fi yn llenwi'r nefoedd a'r ddaear? medd yr Arglwydd.* Edrych y mae ar ymddygiad dynjon, pan na fyddont yn meddwl fod neb yn edrych arnunt. Efe a wêl ei Bobl, ac a glyw eu llef, ac a wybydd yr ucheneidiau distawaf a fyddo yn eu calonnau tu ag atto; ni chânt syrthio i'r llwch, na myned yn ddiles. Bydd i'r Gweddiau dirgelaf ddwyn allan ffrwythau amlwg, a hynny hefyd yn y byd hwn, cyn belled ag y byddo raid; ond yn enwedig yn Nydd y Farn, pan dderbynio pob gwaith ei gyflawn daledigaeth: yna cair gwled pa fath Orfoledd a Gogoniant mawr a rydd Duw ar gyhoedd, yng ngŵydd pawb, i'r rhai'ny yn y Nefoedd, ag oedd gynt yn llefain yn y dirgel arno ar y ddaear, lle nad oedd neb ond Duw yn clywaid.

3. MAE Esampl Crist a'i holl Ganlynwyr yn dysgu, mai dyledswydd pawb yw Gweddi ddirgel, ag a ewyllysio fod yn Bobl iddo. Yr ydym yn darllain am dano, yn *Math. xiv. 23.* iddo ef, ar ôl gollwng ymmaith ydyrfa, fyned i'r mynydd wrtho ei hun, i weddio. Yn *Marc i. 35.* y dywedir am Grist, iddo godi'n forau jaw'n cyn dydd, a myned i le anghyfannedd, i weddio. Yn *Luc v. 16.* dywedir, iddo *gilio o'r neilldu yn y diffeithwch, i weddio; a phryd arall, iddo*

fyned i'r mynydd,—a pharhau ar byd y nŵs, yn gweddio. Luc vi. 12. Dafydd a achubai flaen y cyfddydd, i weddio ar Dduw. Salm cxix. 147. Enaid Jeremi oedd yn llefain ar Dduw mewn lleoedd dirgel. Jer. xiii. 17. Pa fodd y gall neb feddu ar hawl gadwedigol yng Nghrist, heb ganlyn Efamp! Crist a'i Bobl? I Joan ii. 6. Yr brwn a ddywaid ei fod yn aros ynddo ef, a ddylai yntef felly rodio, megis ag y rhodiodd efe.

4. MAE yn ddyled ar ddŷn i weddio'n ddirgel wrtho ei hun, o herwydd na's caiff efe gyfle i weddio gyd ag eraill mor fynych ag y byddo achos iddo. Nid gwaith yw Gweddio i'w wneuthur weithjau, neu ambell waith. Yr ydym ni bob amfer yng nghanol peryglon a phrofedigaethau: mae y llewöd rhuadwy bob amfer yn myned oddi amgylch, gan geisio y neb a allont ei lyngcu; ac nid oes un gwaith, na galwäd, na bwriad, nac achos, yn perthyn i ni, nad yw'n angenrheidiol i ni weddio ar Dduw yn eu cylch, yn fynychach bob dydd nag y byddo cyfleusdra gennym i uno mewn Gweddi gyd ag eraill. Nid ellir cynhyddu na chynnal bywyd Gräs yn yr enaid, heb fod yn fynych mewn Gweddi neillduol rhwng yr odfeydd a gaffont i gyduno ag eraill.

5. MAE gan bob dŷn lawer o negesau neillduol a chyfrinach ddirgel i ofod ar lëd ger bron Duw, y rhai ni's gallant gymmeryd rhydd-did, ac ni fyddai cymmwyys na phrydferth iddunt, i agor eu genau i fynegu wrth Dduw o'u plegid yngŵydd eraill: llawer o bechodau neillduol a dirgel i gyfaddef, gyd â galar a chywilydd, ger bron yr Arglwydd; ac i achwyn wrtho, pa fodd y mae eu llygredd yn gweithio ynddunt, a'r diffygion fydd yn eu Grafau; a mynegi wrtho eu holl anghenion a'u blinderau o bob math. Gallant gymmeryd rhydd-did i dywallt allan eu holl galon, ac i adrodd wrth Dduw yn y dirgel holl ddirgelwch eu meddwl, a thanu o'i flaen holl ddymuniad eu heneidiau, er mawr Lleshâd a Diddanwch iddunt. Mae'n sicr, nad oes neb heb bechodau neillduol lawer, i erfyn maddeuant o'u plegid; ac anghenion neillduol lawer, i ymbil diwalliad o honunt; ac achosion neillduol lawer, i ofyn Cyngor a Chymmorth Duw yn eu cylch; a thrugareddau neillduol lawer, i roi diolch am danunt; ac amryw o bethau neillduol eraill maent yn eu teimlo, neu'n profi yn eu cyflyrau oddi mewn, a'u hamgylchiadau oddi allan, ag fydd yn dod i angenrheidrwydd arnunt i fyned yn fynych bob dydd ger bron Duw mewn Gweddi neillduol.

6. Nid ychydig o lès a bâdd mae'r Duwjol yn gael trwy fod yn fynych gyd â Duw yn tywallt allan ddirgelion eu callonau ger ei fron: maent lawer gwaith yn derbyn Cyffuron dirgel, na's gwyr eraill oddi wrthunt; pan mae'r Arglwydd yn gollwng allan ei Gariad, ac yn amlygu ei Ewyllys da iddunt mewn modd neillduol: maent yn profi weithjau Cymundeb melus, Nerth grymmus, a Llwyddiant effeithiol gyd â Duw, yn eu Gweddïau neillduol. Pan oedd *Jacob* wrtho ei hun mewn Gweddi, efe a gafodd nerth gyd â Duw fel tywysog, i ymdrech nes cael ei ddymuniad. *Gen. xxxii.* Pan oedd *Abraham* wrtho ei hun yn eiriol ar yr Arglwydd dros *Sodoma* a *Gomorrha*, fe ganiatâwyd iddo gymmaint ag a allai efe ddeisyf. *Gen. xviii.* Pan oedd *Moses* wedi bod o'r neilldu gyd â Duw ar y mynydd, fe welid croen ei wyneb ef yn disgleirio mor danbaid, nes bod yn rhaid iddo ofod llengudd ar ei wyneb pan lefarai wrth y bobl; o herwydd bod *Aaron* a holl feibjon *Isrâel* yn ofni neshâu atto. *Ecsod. xxxiv.* Pan oedd *Cornelius* wrtho ei hun yn gweddio, ymddanghosodd Angel, i fynegu wrtho, fod ei Weddïau ef a'i Elusenau wedi dyrchafu yn goffadwriaeth ger bron Duw; ac i hysbyfu iddo, pa fodd i gael cyfarwyddyd ychwaneg ynghylch Pfordd yr Arglwydd. *Act. x.* Gweddi neillduol y Brenin *Hezecia*, pan oedd yn glaf hyd farw, a lwyddodd, i estyn ei einioes, ac i chwanegu bymtheng mlynedd at ei ddyddïau ef. *Esay xxxviii.* Nid oedd cyfle gan *Joseph* yn nhŷ *Putiphar* i weddio mewn un modd arall, ond yn neillduol ar ei ben ei hun: ac efe a nerthwyd i wrthwynebu pechod a phrofedigaethau cryfion; a doethineb mawr a dyrchafiad a roddodd Duw iddo. *Gen. xxxix.* Ac am *Hanna* y dywedir, pan oedd hi mewn dirfawr ofid yn tywallt ei chalon yn ddirgelaidd ger bron Duw, iddi gael ei dymuniad, fel na bu hi athrist mwy. *1 Sam. ii.*

LLAWER o Ddynjon grasol, yn y modd hyn, a gawsant Brofiad melus o Gyffuron Jechydwriaeth ar amserau, pan fyddai eu hysbrydoedd yn llwythog o drymder ac ofnau, neu amheun: mae'r Arglwydd yn neshâu attunt, ac yn peri i'w holl gymhylau wasgaru ar lèd, a diflannu; yn symmud eu beichjau oddi arnunt, gan droi eu tywyllwch yn oleuni, eu tristwch yn orfoledd, a'u hofnau yn obaith cyffurus; a'u nerthu yn fwy yn eu heneidiau gogyfer â phob gwaith a dyledswyddau a fyddo ganddunt yn llaw, ac yn erbyn pob profedigaethau a fyddont yn ymosod arnunt. Yn ddïau, o eisïau

bod mewn modd difrifol yn fynychach gyd â Duw yn y dirgel, y mae cymmaint o rym llygredd, a chymmaint tuedd-rwydd i ymollwng gyd â phrofedigaethau; ie, a chymmaint o dymmer fych, glaiar, a gwiwlyd, ag a welir yn amlwg i fod yn zêl ac ysbryd rhai dynjon ag sy'n arddel Celydd. Trwy aml a difrifol Weddiau dirgelaid, y cynhelir i fynu Gyfeillach ddirgelaid rhwng yr Encidiau duwjol a Duw; ei Wyneb ef a lewyrcha arnunt, i adfywio eu hysbryd, i lefaru Heddwch wrth eu cydwybodau, ac i roddi iddunt Gryfdwr a Diddanwch yn ddigonol. Mae profiadau amryw yn tyftiolaethu, na fethasant yn y ffordd hyn (pan fyddent hefyd yn gydwytodol yn eu holl ffyrdd a'u dyledswyddau eraill) a chael gan Dduw gymmaint o Gyffur a Chym-morth ag a fyddai'n angenrheidiol iddunt ar bob achos.

7. MAE Gweddi neillduol yn beth priodol i bob rhai a fyddo'n wir dduwjol; nid allant fyw hebddi: mae ysbryd Mabwysiad a roddwyd iddunt yn eu dysgu i fynych lefain, *Abba, Dad*. Mae'n beth cynnesfyn i ragrithwyr, allan o ddefod ac arfer, neu i ryw ddiben cnawdol, gydweddio ag eraill. Mae'n sicr, nad yw gwaith dŷn yn ymgyffylltu ag eraill yn Addoliad Duw, yn yr Eglwys neu Deulu, y'n nôd digonol o Dduwjoldeb yn neb; eithr pan fyddo dŷn yn rhoddi ei hun yn awyddus i aml Weddiau dirgel hefyd, lle ni byddo ond Duw ac yntef, mae'n arwydd fod gwreichionen o wir Râs a Chariad Duw wedi ei ennyn yn ei enaid ef. *Isrâeljad* gwirioneddol a ymddigrifa i ymgyfeillachu â Duw yn neillduol; a dymma'r modd gorau i'r Duwjol ddisgwyl am Gymmorth, a Bendith, a Phresennoldeb Duw, yn eu holl Dyledswyddau eraill, a'u Haddoliad cyhoeddus. Pa fodd y gallant edrych am Gymmundeib â Duw, ac Adeiladaeth oddi wrtho, yn y Gymmanfa, o's byddant yn ddieithr iddo yn eu 'stafelloedd? Dymma'r achos pa ham y mae cymmaint o nerni, a dislaffrwydd, a dieithrwch, yng nghalonau dynjon tu ag at Dduw yn yr Addoliad cyhoedd; sef, o herwydd eu bod mor ddieithr i'r Gwaith o addoli Duw yn y dirgel. A pha fodd y gallai neb beidio â neshau yn fynych o flaen Duw yn y dirgel, oni b'ai nad oes ganddunt ddigon o Ewyllys da a Chariad iddo? Eithr pethau eraill, a berthyn i'r byd a'r cnawd, sy'n meddiannu grym eu ferchiadau; fel nad oes ynddunt newyn a fyched am Râs Duw: canys, pe byddai ynddunt hiraeth ar ôl Duw, a fyched am ychwaneg o Râs, (fel y mae yn y gwir Dduwjol) nid allent lai nâ bod yn fynych

nych ar eu cais am dano. Mae'r teimlad fydd ym Mhobl yr Arglwydd o aml a mynych anghenjon eu heneidiau, yn eu cymhell i fyned â'u Hymbiliau yn fynych at yr hwn a ddichon eu diwallu. A phe na byddai felly, etto ni feiddient glywaid ar eu calonnau i esgeuluso Gorchymmyn pen-nodol y mae'r Arglwydd Jesu yn ei roddi ynghylch hynny: ie, hwy a fyddent yn euog o anniolchgarwch ac angharedig-rwydd mawr, pe gwelent yn ormod iddunt i alw ar Dduw yn fynych, ar law yr hwn y mae pob anadl o'u bywyd; neu i fod o honunt hwy yn brin ac ansynych yn eu Hymostyngiad iddo ef, yr hwn fydd mor hael a helaeth yn ei aneirif Drugareddau iddunt hwy, a hynny yn ddibaid bob munud. Fe wyr y Duwjol, a hwy a ddylent wybod yn dda, mai trwy aml a mynych Gyfrinach ysbrydol â Duw, y mae i rym a chynnydd Duwjoldeb gael eu meithrin ynddunt: heb hyn hwy a aent ar eu gwaeth, ac a ammharent mewn Crefydd yn ebrwydd; eu serch a oerau, eu calon a galedai, a'u meddyliau a ymddieithriai oddi wrth Fuchedd Duw yn fuan. Mae Plant Duw mor brofiadol o hyn, na chymmerent mo'r byd am esgeuluso Addoliad neillduol Duw dros gymmaint ag un dydd. Y gwir yw, nad oes argoel etto am ddechreuad gwir Dduwjoldeb, lle byddo Gweddiau dirgel yn cael eu llwyr esgeuluso: a phwy bynnag a fyddo'n llaesu, neu'n di-osalhau ac oeri ynddunt, yno mae grym llygredd yn chwanegu, y blâs a'r llês o Ddyledswyddau cyhoeddus yn lleihau; ac ond odid na lwyr roddir heibio'r arferiad o honunt bob ychydig, neu fyw tan ffurf Crefydd, a rhith Duwjoldeb heb ei grym hi; yr hyn ni wnâ lês i neb, eithr eu dwyn i waeth cyflwr, a'u doddi dan fwy o bechod, a pharhau ond odid dan galedwch a dallineb calon, heb weled eu cyflwr colledig, nes byddo amser gweddio wedi dar fod yn dragywydd.

Hol. MAE yn debygol, o's felly mae, nad yw nifer y rhai duwjol ag a fyddant cadwedig ond ychydig jawn ac anaml yn y byd: canys, mae y rhan fwyaf, fel y gellir gweled yn ddigon amlwg, heb argoel o ofal ynghylch Addoliad Duw, na chyd ag eraill nac wrthunt eu hunain ychwaith; oddieithr yn unig eu bod weithiau yn dyfod i'r Eglwys ar y Sabboth i gymmeryd eu hûn a chysgu, neu i chwedleua â chymmydog ynghylch rhyw neges a fyddo ganddunt; a phan fyddont ar eu gliniau yno, mae eu meddyliau cyn belled oddi wrth Addoliad Duw, a phe buafent hwy gartref. Bu lawer gwaith ddolur blîn yn fy nghalon, wrth weled ymddygiad ysgafn

ysgafn a dibarch rhai dynjon yn y Gymmanfa; pan fyddai eraill yn gwrando, yn gweddio, neu yn canu Mawl i Dduw, hwy a fyddent naill ai yn heppian, neu yn llygadrythu oddi amgylch iddunt, neu yn dangos rhyw argoelion amlwg eu bod yn gwbl ddiystyr o'r Gwaith a ddylent fod yn gydwybodol yn ei gylch. Ac ni wn i fod neb ym mhellach oddi wrth Râs, nâ'r rhai ag fydd mor ddibris a diystyr dan Foddjon Grâs; na neb ym mhellach oddi wrth gyrhaeddyd Bendith Dduw, nâ'r rhai esgeulus yn Addoliad Duw: o blegid y mae efe yn bygwth melldithio'r cyfryw. *Jer. xlviii. 10.* Eithr heb law y rhai hyn, y mae math arall o ddynjon yn aml yn y byd, ag fy o ymddygiad mwy gweddus yn yr Addoliad Eglwyfig, y rhai hefyd a fiaradant ynghylch Crefydd; ac ni wn i lai, nad ydynt yn arfer myned ar eu gliniau i weddio ar eu pennau eu hunain: ac etto, pan elo rhyw un i'w teiau, ni chair gweled un gronyn mwy o argoelion am Addoliad Duw ynddunt, yr hwyr na'r borau, gyd â'u plant a'u tylwyth, nâ phe byddech yn myned i deiau paganjaid. A dymma'r peth yr wyf yn ewyllysio'n awr i ofyn i chwi; Pa un a ydyw Gweddi ac Addoliad teuluaid yn Ddyledswydd ar Rien i a Phenteuluoedd? neu, A ydyw yn ddiberygl i esgeuluso hynny?

Att. Fe ddylai dynjon fod yn gyflawn yn Addoliad Duw, a rhodio yn gyflawn yn Ffyrdd Duw, o's mynnant fod yn Bobl iddo. Nid cymmeradwy gan Dduw yw y rhai a gydfynniant â rhai pethau mae'n orchymmyn, ac a ballant mewn pethau eraill. *Jago ii. 10.* *Canys prwy bynnag a gadw'r gyfraith i gyd oll, ac a ballo mewon un prwngc, y mae efe yn euog o'r cwbl.* Mae hon yn Ddyledswydd nad all neb yn ddiberygl ei hesgeuluso. O herwydd,

1. MAE yn amlwg, fod Duw yn disgwyl cael ei addoli yn nheuluoedd ei Bobl: canys, y mae efe yn gorchymmyn i rieni a phenteuluoedd ddyfsgu i'w plant a'u teulu Wybodaeth o'r Ysgrhythrau ynghylch y pethau a berthyn i'r Ddyledswydd hon, fel y byddont yn hyddysg ynddi. *Deut. iv. 9, 10.* *Gochel arnat, a chadw dy enaid yn ddyfal; rhag angboso o honot y pethau a welodd dy lygaid, a chilio o honunt allan o'th galon di holl ddyddiau dy einioes: ond hysbysa bwynt i'th feibjon, ac i feibjon dy feibjon: sef, y dydd a sefaist ger bron yr Arglwydd dy Dduw, pan ddywedodd yr Arglwydd wrthyf, Cynnull i mi'r bobl, fel y gwnelwyf iddunt glywaid fy ngeiriau, y rhai a ddyfgant i'm hofni i,*
yr

yr holl ddyddiau y byddont fyw ar y ddaear, ac y dysgont hwynt i'w meibjon. Dymma'r ffordd debyccaf i'n hilio-gaeth ofni Duw yr holl ddyddiau y byddont fyw ar y ddaear; fef, trwy i bawb wneuthur eu rhan i ddwyn eu plant i fod yn gyfarwydd yng Ngair ac Addoliad Duw. Ynghylch y Peth mawr hyn y mae'r Arglwydd yn rhoi Gorchymmyn ar Orchymmyn. Deut. vi. 5—7. *Câr di gan hynny'r Arglwydd dy Dduw â'th holl galon, ac â'th holl enaid, ac â'th holl nerth. A bydded y geiriau hyn, yr ydwyf yn eu gorchymmyn i ti heddyw, yn dy galon. A hysbysa hwynt i'th blant, a chrybwyll am danunt pan eisteddych yn dy dy, a phan gerddych ar y ffordd, a phan orweddych i lawr, a phan gyfodych i fynu.* Yn nefaf at garu Duw â'r holl galon, fe orchymmynnir i ni bawb hysbysu Ewyllys Duw i'w plant, fel un o'r effeithiau pennaf, ac un o'r arwyddion sicraf, o'n cariad ni: canys, pa fodd y dichon neb fod yn caru Duw, tra fyddont yn gadael plant a phobl eu tŷ yn anwybodus yng Ngair Duw, neu'n esgeulus ynghylch ei Addoliad ef? Ynghylch yr hyn beth y mae Duw wedi gosod Cyfraith ag fydd ar bawb rwymau i edrych yn fanwl attî. Salm lxxviii. 5—7. *Canys efe a sicrhaodd dystiolaeth yn Jacob, ac a osododd gyfraith yn Isrâel, y rhai a orchymmyniodd efe i'n tadau eu dysgu i'w plant. Fel y gwybyddai'r oes a ddêl, fef y plant a enid: a phan gyfodent, y mynegent hwy i'w plant hwythau. Fel y gosodent eu gobairth ar Dduw, heb anghosio gweithredoedd Duw, eithr cadw ei orchymmynion ef.* Ac yn y Testament Newydd y gorchymmynnir i rieni fod yn garuaid, ac nid yn ddigllon neu'n afresymmol, tu ag at eu plant; eithr eu dwyn i fynu yn Ofn Duw. Eph. vi. 4. *A chwithau, dadau, na yrrwch eich plant i ddigio; ond maethwch hwynt yn addysg ac athrawjaeth yr Arglwydd.* A pha fodd y gallant wneuthur felly, heb ddyfalweddio yn eu teulu? Yr hyn yw un o'r Dyledswyddau pennaf yn Addoliad Duw, ac un o'r Moddjon pennaf i dynnu Bendith ar Addysg ac Athrawjaeth ei Air ef; fel y byddo yn effeithiol i wneuthur eu plant yn Blant i Dduw, a'u teulu yn Deulu'r Ffydd. Hwy a ddylent hefyd ddyfsgu a rhybuddio bawb ei gilydd, yng Ngeiriau'r Arglwydd, ac mewn salmau, a hymnau, ac odlau ysbrydol; gan ganu trwy râs yn eu calonau (Col. iii. 16.) a, chyd â hynny, dyfal barhau mewn gweddi, gan wylïed ynddi gyd â diolchgarwch. Col. iv. 2.

EWYLLYS Duw ydyw, i'r gwŷr weddio ym mhob man, ac yn ddilal ynte ym mysg eu plant a phobl eu tŷ: pa le neu fan fydd reitja? O's dŷn a fydd byw mewn ymarfer a fyddo'n wrthwyneb i Ewyllys Duw, neu esgeuluso'r Gwaith mawr y mae Duw yn ewyllysio ac yn rhoddi fiars fawr yn ei gylch; pa fodd y diangc y cyfryw oddi wrth Farn Duw? A'r Apostol a ddywaid, *Od oes neb heb ddarbod dros yr eiddo, ac yn enwëdig ei deulu; efe a wadodd y ffydd, a gwaeth yw nâ'r di-ffydd.* 1 Dim. v. 8.

2. **MAE** esamplau'r Duwjoljon, a ddodir ger ein bron i'r diben hyn yn yr Ysgrythur, yn dangos y rhwymedigaeth a'r dyled fydd arnom i alw ar Dduw a'i addoli yn ein teuluoedd. Am *Abraham* (Gen. xviii. 19.) mae'r Arglwydd yn dywedud, *Mi a'i hadwaen ef, y gorchymmyn efe i'w blant, ac i'w dylwyth ar ei ôl, gadw o honunt ffordd yr Arglwydd.* A pha fodd y mae i ddynjon gadw yn Ffordd Duw, ond trwy addoli a gweddio Duw yn ddyfal beunydd; fel y gallont gael Gras i fod yn ufudd ac yn ffyddlon iddo ym mhob peth arall hefyd? Rhodio'n ddielgeulus yn y ffordd hon o Addoliad sanctaidd Duw gyd â'n plant a'n tylwyth, dros ddyddiau'n heinioes tra fyddom ni gyd â hwynt, yw y modd rebyccaf i'w rhwymo hwyntau i gadw ynddi ar ôl ein hamfer ni. Yr oedd *Josua* yn fawr ei zêl am gael gan bawb roddi ymmaith eu ffyrdd annuwjol, fel yr ymroddent i addoli Duw: eithr, beth bynnag a wnai eraill, y mae efe yn mynegu iddunt ei ddiofryd ei hun; sef, y byddai iddo ef a'i deulu addoli Duw. Jos. xxiv. 15. *Myfi a'm tylwyth a wasanaethwon yr Arglwydd.* Fe fyn y Duwjol i'w dylwyth fod gyd ag ef yn Addoliad Duw. Ac er i'r gwaith hwn fod yn wrthwynebus gan eraill; ac er i'r Duwjol fod yn unig jawn yn y gwaith hwn, heb nem-mawr neu neb eraill yn gofalu yn ei gylch; etto ei ddiofryd yw, na fydd iddo byth beidio, na chywilyddio addoli Duw yn ei deulu. Gellir enwï *Dafydd*, a *Job*, a *Daniel* hefyd, yn esamplau o Addoliad teuluaid: ac am *Gornelius* y dywedir, ei fod yn *ŵr defosiynol, yn ofni Duw, ynghyd â'i holl dŷ, ac yn gweddio Duw yn wastadol.* Aët. x. 2. Oni buasai ei fod yn addoli Duw, ac yn gweddio, nid yn unig o'r neilldu ar ei ben ei hun, eithr gyd â'i dylwyth ef, ni roddasid yr hanes hyn am dano. Fe ddywedir am *Brisila* ac *Acwila*, fod *Eglwys yn eu tŷ hwy.* Rhuf. xvi. 3, 5.

Felly

Felly y dywedir, fod Eglwys yn nhŷ *Nymphas*, ac yn nhŷ *Philemon*. Col. iv. 15. *Philem.* 2.

Nid oes digon o sicrwydd o'r peth a farna rhai; fef, bod yr Apostol yn sôn am Eglwys mewn cynnifer o deiau, o blegid bod yr Eglwys (neu'r Cristjonogjon) yn cyfarfod yno: canys yr Eglwys yn y tŷ, nid Eglwys yn cyfarfod yno, a ddywaid yr Apostol. A pha ham y dywedir felly? Onid am fod tŷ'r Duwjol yn dŷ Gweddi, a'r teulu fel Eglwys fechan yn addoli Duw ynghyd â'i gilydd yn gyffon beunydd; fef, yn uno â'i gilydd i gydarferu Gair Duw a Gweddi, o leiaf hwyr a borau, bob dydd? Onid er esampl ac addysg i ni y 'sgrifennwyd y pethau hyn? Awn rhagddom ar *hŷd ôl y praid*. Can. i. 8. *Rhodiwn ar hŷd ffordd gwŷr da, a chadw'n lwybrau'r cyfiawn*. Diar. ii. 20. *Na fyddw'n fustgrell; eithr yn ddilynwyr i'r rhai trwy ffydd ac ammynedd sydd yn etifeddu'r addewidjon*. Hebr. vi. 12. Eithr nid ydym o'r un ysbryd, o'r un zêl, nac yn rhodio ar-hŷd yr un ffordd, tra fyddom o'n bodd yn esgeuluso addoli Duw, ni a'n teulu ynghyd.

3. MAE gobaith o lês mawr a manteision lawer yn arfer cymmell dynjon i fod yn awyddus i ryw waith arall; llawer mwy y dylai hynny gymhell pob Penteulu i'r gwaith manteisiol hwn: canys, mae sail i obeithio am fwy nag y fedraf fi enwi o Lês a Bendith oddi wrth Dduw, lle byddo cyflawniad gwresog, cyffon, a pharchus o Weddi ac Addoliad teuluaidd. Fe fendithia Duw yn ddiau y Dyledswyddau y mae efe yn gorchymmyn, pan fyddom yn myned yn eu cylch yn gydwybodol yn Ofin Duw: y mae efe hefyd yn gwneuthur llawer o Addewidjon i'r Ddyledswydd hon; a'r Arglwydd Jesu yn rhoi Annogaeth rhyfedd, gan addaw fod ei hun yn bresennol i'r rhai a fyddo'n cyttuno yn ei chylch, er lleied fyddo eu nifer. Math. xviii. 19, 20. *Trachefn meddaf i chwi, O's cydsynn timer o honoch ar y ddaear am ddim oll, beth bynnag a'r a ofynnant, efe â wneir iddunt gan fy Nhâd yr hwn sydd yn y nefoedd*. Canys, lle mae dau neu dri wedi ymgynnull yn fy Enw i, yno yr ydwyf yn eu canol bwynt. Dymma'r modd ynte i gael fwyaf o Bresennoldeb grafol yr Arglwydd, i gynnal a gwaredu, i gyfiuro a chyfarwyddo, i gymmorth a bendithio, pob un o'r teulu hwnnw ag y fyddo'n addoli Duw; a'r ffordd i gael y Deisfyfiadau ag y fyddo eu calonnau o'r cyhyd yn ofod at Dduw, a'r modd tebyccaf i fod yn ddiberygl, pan fyddo eraill yn syrthio i ddinystr.

ddinystr. Mae hanes am un dref, lle'r oedd cant o deuluoedd ag y gafodd eu distrywio mewn tymmestl echrydus o fellt a tharanau, ond yn unig un teulu tlawd ag oedd yn addoli Duw. A phan ddêl Barn Duw yn drwm ar yr holl ddaear; fe ddywaid y Prophwyd, er cyffur i Deuluoedd duwjol, *yr achubir pob un a alwö ar Enw'r Arglwydd.* Jöel ii. 32.

Pwy all ddisgwyl i fod yn fwy diogel a diberygl, nâ'r rhai a fyddo'n gorchymmyn eu hunain ddydd a nôs i Ofal a Chadwraeth Duw? A phan ddêl rhyw drallodau, neu glefydau, neu ddamweiniau athrist arnunt (canys mae'n angenrheidiol i'r Dynjon gorau fod weithiau dan y fath ymweliad a hyn) gallant edrych arnunt yn dyfod oddi wrth Gariad Duw, a thrwy drefn ei Ragluniaeth rasol ef er llês iddunt; a gobeithio y bydd ei Fendith arnunt, i beri iddunt gydweithio er dajoni, fel y dêl heddychol ffrwyth Cyfiawnder oddi wrthunt yn ôl llaw. Dymma'r modd i deuluoedd gael Bendith Dduw, a llwyddiant ar eu holl boen a'u llafur, yn eu gwaith a'u galwad yn y byd; ac i beri na b'o eu llwyddiant yn fagl, neu er niwaid iddunt; ie, ac i'w cynnal yn foddlon ac yn gyffurus dan groes neu aflwydd. Pa ffordd mwy debygol nâ hyn i wneuthur pob un o'r teulu i fod yn ddidwyll ac yn ffyddlon yn eu gwasanaeth, pan ddyfsgont i wneuthur pob peth megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynjon; fel rhai ag fydd yn byw bob awr yn ei wÿdd, ac i roddi cyfrif iddo; ac hefyd i lenwi eu calonnau o garueiddwch a chariad i'w gilydd, ac o wir ewyllys da i'w Pennaeth ag fydd yn myned â hwy gyd ag ef ddydd a nôs ger bron Duw, gan ymêil am Râs, a Thrugaredd, a phob Bendithion, i bob un o honunt? Fe ddÿsg eu plant a'u gwasanaethwyr bellach i ufuddhäu iddunt, *nid â llygad-wasanaeth, fel boddlonwyr dynjon, eithr mewn symmrwydd calon, yn ofni Duw.* Col. iii. 22. *Fel gweision Crist, yn gwneuthur ewyllys Duw o'r galon; trwy ewyllys da yn gwneuthur gwasanaeth, megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynjon.* Eph. vi. 6, 7.

MAE Addoliad teuluaid yn fodd tra rhagorol i gynnal a chynhyddu, i adfywio ac adferu, Crefydd a Duwjoldeb ym mysg y tylwyth hynny. Lle ni b'o hyn, anwiredd a maswedd, difyrrwch gwenwynig a chabled, anwiredd ac enllib, llwon duon, a rhegau anafus, cymmeryd Enw y Duw mawr yn ofer, geiriau gwradwyddus, neu ryw ymadroddion aflan, a glywir yn aml yn eu teuluoedd diweddi: nid oes Ofn Duw yno, nac argoel o ddim a fyddo'n arogl i o Dduwjoldeb.

Eithr

Eithr lle byddo Addoliad Duw brydnhawn a borau, nid all yr un gwaethaf lai nâ chofio Duw yn fynychach, a bod o leiaf dan ryw faint ychwaneg attaliad oddi wrth bechod. Mae cynnifer ag a fyddo'n jeuaingc yno, ac heb galedu etto gymmaint ag eraill, yn debygol o dderbyn nid yn unig ychwaneg o Wybodaeth, eithr hefyd y cyfryw argraph o Ofn a Chariad Duw, a deffroad ynghylch eu Jechydwraeth, na's gallant mo'u llwyr anghofio byth. Mae rhai ar y ddaear, ac yn ddiammau amryw yn y nesoedd, ag a dderbyniafant Ddiwygiad mawr a dechreuad eu Tröedigaeth mewn Teuluoedd duwjol, a chanddunt achos dros fyth i fendithio'r Arglwydd am y cyfle a gawfant i fod yn Addoliad Duw gyd â hwynt, er nad oedd ganddunt ar y cyntaf ewyllys iddo; a phawb ag fydd yn caru Duw, ydynt yn cynhyddu fwyfwy mewn Grâs, wrth fyw mewn Teulu duwjol. A phwy fydd fwy tebygol i gael blâs a llês yn yr Addoliad cyhoedd ar y Sabboth, nâ'r rhai ag fydd yn gyffon mewn Addoliad teuluaid a dirgel bob dydd o'r wythnos; ac mewn argoel gobeithiol eu bod yn gyfiawn ger bron Duw, gan eu bod yn rhodio yn holl orchymynnion a deddfau'r Arglwydd, yn ddiargyoedd? Luc i. 6. Mae pob un yn Nheulu'r Duwjol yn cael mantais fawr i ymgynnal ac i gynhyddu yn eu cyfeillach feunydd-jol â Duw a Phethau ysbrydol. Yr esgeulusdra o Addoliad Duw mewn teuluoedd, fydd wedi dyfod â dynjon i golli pob ymfynniad o'r Pethau a berthyn i'r Byd tragwyddol, ac yn achos o fod Crefydd wedi amharu cymmaint yn y byd; a phan ddarfyddo am arferiad o'r Ddyledswydd hon yn gwbl, yna bydd Crefydd yn debyg o gwbl ddiffoddi hefyd. Nid oes grym na chynnydd ynddi yn awr, ond ym mysg y rhai a addolant Duw beunydd; fef, y cyfryw Deuluoedd yn unig fydd wrefog yng Ngwafanaeth a Chariad Duw. Nid yw hawdd gan neb, a fyddo'n caru Duw, i ymadael oddi yno: canys mae cariad ac annwyldra mawr rhyngddunt; maent wedi eu clymmu ynghyd â Chariad Duw, ac yn caru ei gilydd fel brodyr; a phan fyddo achos i ryw un ymadael â'r Teulu hwnnw, mae yn myned ar ei well, yn gryfach yn erbyn hudoljaeth gwagedd y byd, a phrofedigaethau pechod. Nid all y cyfryw un lai nâ bod yn flin, ie yn ofidus ac yn chwithig ganddo, i fyw mwyach ym mysg dynjon na fyddont yn galw ar Enw yr Arglwydd. Ond, oh! mor felus fyddai ganddo i fyw ym mhlith ei hên gyfeilljon drachefn, ym mysg y rhai y derbyniodd Râs, ac y profodd gymmaint o Ddajoni Duw!

ddinystr. Mae hanes am un dref, lle'r oedd cant o deuluoedd ag y gafodd eu distrywio mewn tymmeftl echrydus o fellt a tharanau, ond yn unig un teulu tlawd ag oedd yn addoli Duw. A phan ddêl Barn Duw yn drwm ar yr holl ddaear; fe ddywaid y Prophwyd, er cyffur i Deuluoedd duwjol, *yr achubir pob un a alwö ar Enw'r Arglwydd.* Jöel ii. 32.

Pwv all ddifgwyl i fod yn fwy diogel a diberygl, nâ'r rhai a fyddo'n gorchymmyn eu hunain ddydd a nôs i Ofal a Chadwraeth Duw? A phan ddêl rhyw drallodau, neu glefydau, neu ddamweiniau athrist arnunt (canys mac'n angenrheidjol i'r Dynjon gorau fod weithjau dan y fath ymweliad a hyn) gallant edrych arnunt yn dyfod oddi wrth Gariad Duw, a thrwy drefn ei Ragluniaeth rasol ef er llês iddunt; a gobeithio y bydd ei Fendith arnunt, i beri iddunt gydweithio er dajoni, fel y dêl heddychol ffrwyth Cyfiawnder oddi wrthunt yn ôl llaw. Dymma'r modd i deuluoedd gael Bendith Dduw, a llwyddiant ar eu holl boen a'u llafur, yn eu gwaith a'u galwad yn y byd; ac i beri na b'o eu llwyddiant yn fagl, neu er niwaid iddunt; ie, ac i'w cynnal yn foddlon ac yn gyffurus dan groes neu aflwydd. Pa ffordd mwy debygol nâ hyn i wneuthur pob un o'r teulu i fod yn ddidwyll ac yn ffyddlon yn eu gwafanaeth, pan ddyfsgont i wneuthur pob peth megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynjon; fel rhai ag fydd yn byw bob awr yn ei wÿdd, ac i roddi cyfrif iddo; ac hefyd i lenwi eu calonnau o garueiddwch a chariad i'w gilydd, ac o wir ewyllys da i'w Pennaeth ag fydd yn myned â hwy gyd ag ef ddydd a nôs ger bron Duw, gan ymâil am Râs, a Thrugaredd, a phob Bendithion, i bob un o honunt? Fe ddÿsg eu plant a'u gwafanaethwyr bellach i ufuddhäu iddunt, *nid â llygad-wafanaeth, fel boddlonwyr dynjon, eithr mewn symtrwydd calon, yn ofni Duw.* Col. iii. 22. *Fel gweision Crist, yn gwneuthur ewyllys Duw o'r galon; trwy ewyllys da yn gwneuthur gwafanaeth, megis i'r Arglwydd, ac nid i ddynjon.* Eph. vi. 6, 7.

MAE Addoliad teuluaidd yn fodd tra rhagorol i gynnâl a chynhyddu, i adfywio ac adferu, Crefydd a Duwjoldeb ym mysg y tylwyth hynny. Lle ni b'o hyn, anwiredd a maswedd, difyrwch gwenwynig a chabledd, anwiredd ac enllib, llwon duon, a rhegau anafus, cymmeryd Enw y Duw mawr yn ofer, geiriau gwradwyddus, neu ryw ymadroddion aflan, a glywir yn aml yn eu teuluoedd diweddi: nid oes Ofn Duw yno, nac argoel o ddim a fyddo'n aroglï o Dduwjoldeb.

Eithr

Eithr lle byddo Addoliad Duw brydnhawn a borau, nid all yr un gwaethaf lai nâ chofio Duw yn fynychach, a bod o leiaf dan ryw faint ychwaneg attaliad oddi wrth bechod. Mae cynnifer ag a fyddo'n jeuaingc yno, ac heb galedu etto gymmaint ag eraill, yn debygol o dderbyn nid yn unig ychwaneg o Wybodaeth, eithr hefyd y cyfryw argraph o Ofn a Chariad Duw, a deffroad ynghylch eu Jechydwjaeth, na's gallant mo'u llwyr anghofio byth. Mae rhai ar y ddaear, ac yn ddiammau amryw yn y nesoedd, ag a dderbyniafant Ddiwygiad mawr a dechreuad eu Tröedigaeth mewn Teuluoedd duwjol, a chanddunt achos dros fyth i fendithio'r Arglwydd am y cyfle a gawfant i fod yn Addoliad Duw gyd â hwynt, er nad oedd ganddunt ar y cyntaf ewyllys iddo; a phawb ag fydd yn caru Duw, ydynt yn cynhyddu fwyfwy mewn Grâs, wrth fyw mewn Teulu duwjol. A phwy fydd fwy tebygol i gael blâs a llês yn yr Addoliad cyhoedd ar y Sabboth, nâ'r rhai ag fydd yn gyffon mewn Addoliad teuluaid a dirgel bob dydd o'r wythnos; ac mewn argoel gobeithiol eu bod yn gyfiawn ger bron Duw, gan eu bod yn rhodio yn holl orchymynnion a deddfau'r Arglwydd, yn ddiargyoedd? Luc i. 6. Mae pob un yn Nheulu'r Duwjol yn cael mantais fawr i ymgynnal ac i gynhyddu yn eu cyfeillach feunyddjol â Duw a Phethau ysbrydol. Yr esgeulusdra o Addoliad Duw mewn teuluoedd, fydd wedi dyfod â dynjon i golli pob ymfynniad o'r Pethau a berthyn i'r Byd tragywyddol, ac yn achos o fod Crefydd wedi ammharu cymmaint yn y byd; a phan ddarfyddo am arferiad o'r Ddyledswydd hon yn gwbl, yna bydd Crefydd yn debyg o gwbl ddiffoddi hefyd. Nid oes grym na chynnydd ynddi yn awr, ond ym mysg y rhai a addolant Duw beunydd; sef, y cyfryw Deuluoedd yn unig fydd wrefog yng Ngwafanaeth a Chariad Duw. Nid yw hawdd gan neb, a fyddo'n caru Duw, i ymadael oddi yno: canys mae cariad ac annwyldra mawr rhyngddunt; maent wedi eu clymmu ynghyd â Chariad Duw, ac yn caru ei gilydd fel brodyr; a phan fyddo achos i ryw un ymadael â'r Teulu hwnnw, mae yn myned ar ei well, yn gryfach yn erbyn hudoljaeth gwagedd y byd, a phrofedigaethau pechod. Nid all y cyfryw un lai nâ bod yn flin, ie yn ofidus ac yn chwithig ganddo, i fyw mwyach ym mysg dynjon na fyddont yn galw ar Enw yr Arglwydd. Ond, oh! mor felus fyddai ganddo i fyw ym mhllith ei hên gyfeilljon drachefn, ym mysg y rhai y derbyniodd Râs, ac y profodd gymmaint o Ddajoni
Duw!

Duw! A pha gymmaint Cyffur fydd i'r Penteulu, fod yr Arglwydd gwedi ei wneuthur ef yn offeryn, yn ôl ei le a'i radd, i gynnal Crefydd i fynu, pan fyddo eraill yn ymwrthod â hi, ac yn ei gollwng i lawr! Canys, pe gwnai pawb fel dynjon diweddi, diflannai Duwjoldeb yn llwyr gwbl oddi wrthym. Gyd â pha gymmaint o Gyffur y dichon y cyfryw un ymadael â'i deulu wrth farw, pan fyddo ei gydwybod yn dwyn tyftiolaeth, iddo wneuthur ei ran i'w dwyn i fod yn Blant i Dduw, fel na byddont yn amddifaid pan elo efe oddi wrthunt! A chyd â pha gymmaint o Gyffur hefyd y bydd ei gyfarfod ef â hwynt yn Nydd y Farn, pan allo ddywedud ger bron yr Arglwydd, *Wele, fi a'r plant a roddes Duw i mi!* ie hefyd, pan fyddont hwythau yn bendithio Duw, am y cymmorth a gawfant i gyrhaeddyd Jechydwraeth yn ei dŷ, a than ei olygiaeth a'i gyfarwyddyd ef! A'r rhai a barhaesent yn ddifudd oddi wrth yr Addoliad ag oedd yn ei dŷ, efe a gyfiawnhëir, a hwythau a fyddant yn anefgusodol.

4. MAE addoli a gweddi Duw yn y Teulu, yn Ddyledswydd o bwys ac angenrheidrwydd mawr, o herwydd y drygau mawrjon a'r canlyniadau niweidiol ag fydd o esgeuluso hynny. Mae'n ammhossibl i adrodd pa gynnifer ydynt, neu i fynegu pa gymmaint o gammau creulon mae penteuluoedd yn gwneuthur â'u tylwyth, ag fy'n esgeuluso Addoliad Duw yn eu teiau. Fe fydd yn hawdd gan bawb gyfaddef, ei fod yn gamweddus i benteuluoedd fynnu gwasanaeth dyfal ac ufudd-dod oddi wrth eu plant a'u pobl, heb roddi iddunt ymborth a lluniaeth, a modd i'w cynhesu, ynghyd â'r cyffelyb bethau ag y fyddo'n addas ac yn angenrheidjol at eu cynhaliaeth; eithr gadael iddunt sythu a dihoeni gan fferdod ac eisiau, ac heb eu hamgeleddu pan fyddont yn gleifjon, nes o'r diwedd iddunt farw mewn diffyg. Byddai hyn yn gamwedd creulon; ac etto nid oes dim cymhariaeth rhyngddo a'r camwedd llawer mwy gresynol a wneir â thy-lwyth tŷ, neu deulu, pan fyddo pennaeth y tŷ yn eu gadael heb na Gair Duw na Gweddi yn eu plith. Onid yw Addoliad Duw yn fwy angenrheidjol nag ymborth? Onid yw cynhorthwy i gyrhaeddyd Jechydwraeth yn fwy angenrheidjol nâ chynhesrwydd y bywyd hwn? Ac onid yw'r perygl ofnadwy o adael i enaid fyned i golledigaeth dragywyddol yn fwy, ac yn llawer mwy, nâ gadael i un o'r teulu farw o ddiffyg? Mae'r euogrwydd yn resynol ym mhob un o'r ddau; eithr fe ddichon pawb ddyall, nad oes dim cymhariaeth
rhwng

rhwng y dioddefaint mwyaf ymma, a'r poenau annhraethadwy fy'n parhau'n dragywydd yn y byd a ddaw. Nid rhyfedd bod yr Apostol yn dywedud am y cyfryw benteuluoedd, eu bod yn gwadu'r ffydd, ac yn waeth nâ'r di ffydd.

Pe byddai penteuluoedd diweddi yn byw dan lywodraeth baganaidd neu babaidd, ag y fyddai'n gwahardd iddunt, dan boen marwolaeth, i ddysgu eu plant a'u tylwyth, ac i addoli Duw gyd â hwynt; oni welent hyn yn greulondeb yn eu llywiawdwyr? Ac, attolwg, a ydyw efe ddim yn greulondeb ynddunt hwy, i esgeuluso hyn o'u gwirfodd a'u dewisiad eu hunain; yn enwedig, pan mae Penllywiawdwr y byd yn dod rhwymau arnunt, ar iddunt hwy a'u teulu addoli Duw beunydd, dan berygl o boenau diddiweddi yr ail farwolaeth? Pe byddech mewn man lle gwelech y penteulu yn cymmeryd ei blant a'i wafanaethwyr, ac yn eu tasfu i mewn i ffwrn danllyd boeth, neu yn eu doddi yn llaw rhyw lofrudd a gelyn gwaedlyd, fel y byddai i hwnnw eu tasfu i mewn yno; oni thybiech chwi ei fod ef yn delio'n ffeinig â phobl ei dŷ? ac mai anhawdd fyddai i un-dyn, y fyddai yn ei jawn bwyll, allu clywaid ar ei galon i fyw yn nhŷ y cyfryw ŵr angharuâidd, er cymmaint cyflog a addawai? Onid gwaeth nâ hyn mae penteuluoedd diweddi yn gwneuthur (cym mhelled ag y mae ynddunt hwy) â phawb o'u teulu? Gan nad ydynt yn eu harwain i adnabod ac i addoli Duw, onid ydynt, trwy hynny, yn gwneuthur eu rhan i'w danfon i'r llyn fy'n llosgi o dân a brwmstan, neu yn eu rhoddi i ddwylaw'r diafol, yr hwn (oni ragflaena Grâs Duw, trwy roddi iddunt yr hyn ni chawsent addysg na chymmorth yn ei gylch yn y teulu) a ddwng i'r lle poenus hwnnw bob un ni chaffont eu dysgu i adnabod ac addoli Duw?

Oh! pa gymmaint o fantais mae Satan yn ei gael i gadw aneirif o eneidiau o'r Nefoedd, ac i'w dwyn i uffern, trwy'r esgeulusdra gyffredin ag fydd yn y byd o Weddi ac Addoliad teuluaid! Pa beth allai rhai penteuluoedd ei wneuthur yn ychwaneg tu ag at gadw eu tylwyth allan o'r Nefoedd, neu beth a allent wneuthur ychwaneg tu ag at ddwyn eu teulu gyd â hwynt i ddamnedigaeth, pe byddent yn astudio hyn yn ffeisus, fel y diafol ei hun, nag y maent yn ei wneuthur; gan eu bod nid yn unig yn gwbl esgeulus yng-hylch eu Jechydwraeth, eithr hefyd yn rhoddi esamplau o fuchedd ddiras ac annuwjol o'u blaen; ac felly yn eu han-nog, cyn belled ag allont, i fyw fel hwythau; ie i fyw fel

hwythwy, yn ddi-Dduw, pan elont yn berchennogion tylwythau eu hunain? Canys, pa ham y mae cynnifer o bentuluoedd yn parhau heb addoli Duw? Onid am mai yn yr un gyffelyb deuluoedd a hynny y buafent yn byw eu hunain, ac y cawsent eu dwyn i fynu? A dymma fel y maent hwythau, trwy eu hesamplau, yn dysgu i eraill ag y fyddo yn eu teulu a'u cymmydogaeth.

O BA le y mae cymmaint o annuwjoldeb ag fydd yn y byd? Onid ydyw yn cael ei feithrin, ac yn chwanegu ei rym a'i gynnydd nid ychydig, oddi wrth annuwjoldeb teuluoedd diweddi? Pa le mae tyngu, a chablu, a gwawdio Perthau sanctaidd, ond ym mysg y cyfryw? Pa le, ond yno, mae meddwdod ac aflendid, llid, cynfigen, a malais, a nwydau drwg, halogi'r Sabboth, ac anwybodaeth o Dduw, a buchedd anifeilaidd? Pa fodd y mae cynnifer o fwyddwyr anghyfiawn, heb wneuthur cydwybod o rwymedigaeth eu llwon, a chyn hawfed ganddunt esgeuluso eu dyledswydd, a dyfod dan euogrwydd anudonjaeth? Ie, a pha fodd y mae cynnifer yn gynhenwyr, yn ysbeilwyr, a thwyllwyr, a lladron, a llofruddjon; ond am i bawb o honunt, gan mwyaf, gael eu dwyn i fynu yn annuwjol ac yn anwybodus mewn teuluoedd anrassus a diweddi? Pa ham y mae cynnifer o wŷr, a gwragedd, a chyd-dylwyth, megis brodyr, a chwiorydd, a cheraint, mor angharuaid i'w gilydd, ond am nad ydynt o'r gâlon yn cyd-addoli Duw? Pa fodd y mae'r achwyniad mor aml, fod plant yn anufudd ac yn ammharchus i'w rhieni, ac yn achos o wradwydd a gofid calon iddunt, ond am na ddyfsgwyd hwy erioed i ofni ac addoli Duw? Teilwng yw i'r cyfryw rieni brofi, yn gyntaf rhai, o chwerwder annuwjoldeb eu plant; gan eu bod yn gymmaint achos o hono. Gan na ddyfsgwyd y cyfryw blant i adnabod eu Dyledswydd i Dduw, nid yw ryfedd eu bod yn ammharchi eu rhieni, ac yn naccâu anrhydedd ac ufudd-dod iddunt: y rhai a drosglwyddodd iddunt y gwahanglwyf enbyd, a'r clefyd marwöl o bechod a llygredd melldigedig, a ddyfasent ofalu, gyd â llawer o ymdrech, i'w dwyn i'r ffordd i gael jachâd oddi wrtho. Ac o ddiffyg gwneuthur felly mewn pryd, tra fyddo eu plant ac eraill yn eu teulu yn jeuaingc, ac yn swydd meddal eu calonnau nag ar ôl llaw, y mae, fod cynnifer, pan dyfont i oedran a henaint, mor ddidderbyniad o Addysg y Bywyd tragywyddol; fel nad yw cynghorion a cheryddon yn gwneuthur dim argraph arnunt, ar ôl hîr gynnefino â byw heb

heb Râs a Gwybodaeth o Dduw. Ac o ba achos y mae, fod cynnifer yn esgeuluso, neu mor ddifudd dan Addoliad Duw ar y Sabboth, ond o herwydd eu bod mor ddieithr iddo trwy'r holl wythnos? Ac felly gellir dywedud, bod penteuluoedd diweddi yn wrthwynebwyr i lwyddiant yr Efengyl: mae eu hesgeulufdra hwynt am eu teulu trwy'r wythnos, yn rhwystro effaith y Gair a bregethir iddunt ar y Sabboth; o herwydd hyn mae poen Gweinidogjon yn myned yn ofer yn eu cylch hwy. Beth a dybiech am ddŷn a rwystrai neu a anrheithiai grop y llafurwr, ac a adawai'r hâd, ar ôl ei hau a chostio cymmaint wrtho, i gael naill ai ei gippio ymmaith gan eheidiaid yr awyr, neu ei dagu gan chwyn, ac yntef yn rhwym i edrych atto a'i fugeilia? O's gadewir i dylwyth gymmeryd eu dewis, pa un a wnelont, ai gwrando'r Gair, neu beidio; neu, ar ôl gwrando, i fyw'n baganaidd ac yn benrhydd yn ôl eu chwantau, i ymddifyrru mewn digrifwch ofer, diotta, a dawnfio, ac amryw o ffyrdd llygredig, yn lle eu harwain i adnabod ac addoli Duw; pa fath ffrwythau a ddaw o hyn? Onid dymma'r modd y mae annuwjoleb ac anwybodaeth yn parhau ac yn cynhyddu, i ddiffoddi pob Dajoni ar y ddaear? a'r achos, gan mwyaf, y mae cymmaint a chynnifer math o bechodau yn y byd, a chymmaint o wrthwynebwyrdd a gelynjaeth i Grefydd, ag a dynnodd yn y byd ymmafarnau trymmion ar lawer o wledydd, ac a ddûg ddinystr a dial echrydus ar yr holl rai annuwjol yn y diweddi? Ped ystyrid hyn, byddai anhawdd cyflogi neb ag y fyddai yn ofni Duw, i fyw dan gronglwyd y gŵr diweddi; ac onid oes caledwch enbydus yng nghalonau penteuluoedd, na fedrant gyffröi o blegid eu diofalwch ynghylch achosion ysbrydol eu tylwyth, a'u heneidiau eu hunain hefyd? Och! pa mor echryslon a diobaith yw cyflwr ysbrydol y dynjon hyn! Megis ag mai o Deuluoedd duwjol, yn ddiammau, y mae fwyaf o eneidiau yn myned i'r Nefoedd; felly pa le, ond o deuluoedd annuwjol, y mae fwyaf o eneidiau yn myned i uffern? Pa feddyliau athrist a fyddai achos eu bod mewn rhieni neu benteulu (pe byddai yn ei jawn gof i ystyriaid hynny) pan fyddo un o'i dylwyth, neu o'i blant, yn marw, ac yn myned allan o'i dŷ ef? Dragywyddoldeb; a'i gydwybod, o's gwrendy arni, yn tyfliolaethu, na wnaeth efe ddim erioed tu ag at jechydwriaeth yr enaid hwnnw? Canys, y mae yn anhawdd ac yn annhebygol i'r gŵr hwnnw gynghori a dysgu ei blant a'i bobl, yr hwn ni byddo yn gwe-

ddio gyd â hwynt. A pha fath gyfarfod, a dybïwch chwi, fydd rhwng y fath benteuluoedd a'u teulu yn y byd nefaf, pan ddelont yng ngwydd ei gilydd yn Nydd y Farn? A fydd yn esmwyth i rieni a phenteuluoedd glywaid eu plant a'u bobl yn eu melldithio, pan fyddont yn tyftiolaethu yn eu herbyn, ac yn llefain yn chwerwder eu heneidiau o flaen Wyneb y Barnwr; "Melldigedig fyddo'r dydd y'n ganed "o'r fath rieni! Buont yn offerynnol i'n gwneuthur yn "bechadurjaid, ac yn blant i ddiafol; eithr ni lasuriafant "erioed i'n dwyn i fod yn Seintjau, ac yn Blant i Dduw. — Ni a fuom byw, *medd eraill*, gynnifer blwyddyn a "hyn yn nhŷ y rhai melldigedig accw; ac ni roddasant i ni, "tra fuom yn eu tŷ, na chyingor nac esampl i addoli Duw, "nac i ymofyn am wybodaeth o hono." Oni bydd gwaed eu teulu, heb law gwaed eu heneidiau eu hunain, yn gorwedd ar y penteuluoedd hyn; a'u poenau yn fwy, o herwydd hynny, yn Nhragywyddoldeb? Megis ag y mae Addoliad teuluaidd yn gwneuthur llawer ym mhob ffordd tu ag at gynnal a chynhyddu Crefydd; felly, o'r tu arall, teuluoedd diweddi fy'n llenwi'r byd o annuwjolddeb, ac yn achos o ddinystr tragywyddol i gynnifer o eneidiau: yno y mae'r farph uffernol yn cael gwneuthur ei nyth, i ddodwy a deor ei hwyau gwenwynig, nes byddont yn torri allan yn wiberod, ag fy'n drygu pawb o amgylch iddunt, ac yn llwytho'r ddaear â'u trofedd. Pan ofodir yn gydwybodus Addoliad Duw i fynu mewn teulu, gellir dywedud ddyfod Jechydwraeth i mewn i'r tŷ hwnnw; lle mae eraill yn deiau dinystr, ie yn deiau llawn o'r plâ a haint y nodau, ag fydd yn llygru'r holl wledydd lle byddont. Fe ddywedir yn yr Ysgrythur, i *Jeroboam* fâb *Nebat* beri i *Isrâel bechu*; a hynny hefyd lawer o flynyddoedd ar ôl iddo farw; o herwydd yr esampl ddrwg a roddasai i'r wlad, ac i'w hiliogaeth ar ei ôl, tra'r oedd efe byw: am hynny y bydd ei enw yn wradwyddus byth. Yr un modd y bydd gwaith penteuluoedd, yn ymrthod â Duw, ac yn byw mewn anwybodaeth a diystrywch o Ddyledswyddau Crefydd, a'r Pethau a berthyn i Jechydwraeth. Bydd, meddaf, i'r pethau hyn, a holl effaith wenwynig eu esampl annuwjol hwy, barhau a thannu ar léd ym mhlich eu plant a'u pobl, lawer o amser ar ôl eu bywyd hwy; a'r rhai hynny, ond odid, yn trosglwyddo gwenwyn marwöl yr un fath esamplau adwythus i'w hiliogaeth hwyntau; ac felly, fe allai, o un genhedlaeth i'r llall, hyd y dydd olaf o'r byd:

canye,

canys, pa ham y mae cynnifer yn dilyn annuwjoldeb, ac yn parhau yn ddiweddi, tra fyddont yn y byd? Yn ddiau, un achos yw, am mai felly y gwelfont hwy eraill yn gwneuthur, yn nheiau pa rai y buont hwy yn hîr yn byw. Yn fyr, mae yn deilwng i 'sgrifennu ar ddrws tŷ y penteulu diweddi, "Maethdy uffern yw hwn, a phaganjaidd fydd yn byw" ynddo.

5. FE ddylai ofn Barn a Melldith Dduw gyffröi pawb i ofod i fynu arferiad cyffon a difrifol o Weddi deuluaidd. Dig-ofaint yr Arglwydd a wnâ i'r dynjon dewraf grynu; a'i Felldith ef a wnâ i'r cyffuron pennaf wywo'n ebrwydd. Ystyried y dŷn a fyddo arno ofal tŷ a thylwyth, pa un a chwennychai efe, i Fendith neu Felldith Dduw fod ym mysg eu ddâ a'i ddynjon; pa un ai Bendith neu Felldith a chwennychai fod ar y meddiannau tymhorol, ac ar y Breintjau ysbrydol, a fydd efe yn ymarddel â hwynt. Mae'n flin jawn, na fyddai pawb o'r teulu ynghŷd yn dymunaid Bendith Dduw arnunt eu hunain, ar eu heneidiau a'u cyrph, ar eu gwaith a'u galwad, ar yr hyn oll a feddant, a'r hyn oll a wnelont, ac ar Foddjon ac Ordinhadau Jechydwjaeth. Pa lês a wnâ meddiannau neu freintjau difendith? a pha fodd y gallant ddisgwyl Bendith, heb weddio ar Dduw am dani? Trwy Fendith Dduw, *gwell yw'r ychydig sydd gan y cyfiawn, nâ mawr olud annuwjoljon larwer.* Salm xxxvii. 16.

NID oes dim ag y feddo dŷn yn dda, heb *dalw diolch* am dano, a'i *sanctieiddio gan Air Duw a Gweddi.* 1 Dim. iv. 4, 5. Tŷ'r annuwjol fy'n llawn o Felldith Dduw; ond y mae efe yn bendithio trigfa'r Cyfiawn. Bendithion yr annuwjol a droir yn felldithion iddunt. *Mal.* ii. 2. Eu holl feddiannau, eu dâ, a'u dynjon, ie eu cyrph a'u heneidiau, ydynt dan Felldith Dduw; ac er cyhyd y caffont eu harbed rhag i'r Felldith eu hyfu, etto'r *pechadur yn fâb canmlwydd a felldithir.* Esay lxxv. 20. Pa fodd y mae esmwythdra y rhai anghall yn eu lladd, a llwyddiant y rhai ffôl yn eu difetha! Pa fodd y mae cyd-deulu yn dramgwydd, yn brofedigaeth, ac yn flinder, ie'n fynych yn achos o ddinystr i'w gilydd, ond o blegid bod Grâs a Bendith Dduw yn eisiau? A pha fodd y mae Gair Duw, a Phregethau, a Moddjon Grâs, yn ddiles, a'r pethau a ordeiniwyd i fywyd yn myned yn arogl o farwolaeth i farwolaeth, i ddynjon, ond o herwydd nad ydynt mor ddyfal ym mhob ffordd ag y dylent fod yn

erfyn Bendith arnunt? Wrth y cyfryw y dywaid y Barnwr yn y dydd olaf, *Ewch ymmaith oddi wrthyf, chwi rai melltigedig, i'r tân tragywyddol a barotôwyd i ddiabol ac i'w angyljon.*

Pwy yw y rhai annuwjol ag y mae digofaint a barnau echrydus yn cael eu bygwth arnunt yng Ngair Duw, ond y rhai diweddi? Canys fel hyn y dywedir: *Efe a dywallt ei lla ar y cenbedloedd nid adnabyddant ef, ac ar y teuluoedd ni alwânt ar ei Enw.* Jer. x. 25. *Duw sy ddigllon beunydd wrth yr annuwjol. Oni ddychwel yr annuwjol, efe a hoga ei gleddyf: efe a annelodd ei fwa, ac a'i parotôdd.* Salm vii. 11, 12. *Ac eilchwaith; Ar yr annuwjol y glawia efe faglau, tân a brwmstan, a phoethwynt ystormus: dymma ran eu phiol bwynt.* Salm xi. 6. A ydyw yn ddim gan ddynjon, fod Duw yn hogi ei Gleddyf, ac yn annelu ei Fwa, i'w torri ymmaith, fel na's gwyddant pa gynted y bydd Saethau'r Hollalluog yn trywanu trwy eu calonnau? A glywai dŷn ar ei gâlôn sefyll yn ddibryder o flaen safnau gynnu rhyfel, a fyddai'n barod i ollwng allan eu hergydion tanllyd ar ei warthaf i'w ddryllio yn chwilfriw? A all dynjon fod yn ddifraw, pan na's gwyddant pa gynted y bydd i Fygythion Duw dywallt arnunt faglau, tân a brwmstan, i'w hyfu? Oh, ynsydion truenus! pwy a hudodd yr annuwjol i fyw yn llawen ac yn ddifyr yn y fath gyflwr enbydus? a pha arwyddion sicrach all fod o ddŷn annuwjol, nag esgeuluso Dyledswyddau Duwjoldeb, y pennaf o ba rai yw, *Gweddi*, ac *Addoliad Duw*? Fe ddichon rhai dynjon feddu ar ffurf o Dduwjoldeb, heb ei grym hi; ond nid oes un o'r ddau gan y dŷn diweddi. Mae yn eglur i bawb, ag y wyddant ddim ynghylch Crefydd, fod y dŷn hwnnw heb Ras, heb Dduw, heb ran yng Nghrist, heb argoel o Dduwjoldeb, na sail i obeithio am Fywyd tragywyddol.

Fe allai y dywaid rhai penteuluoedd, Ni fedrwn ni weddio, nac addoli Duw. Minnau a ddywedaf wrth y cyfryw, Mawr a thruenus yw eich hanwybodaeth; buasai well eich bod heb ddyall, ac heb fedr a gwybodaeth ym mhob gwaith arall, nag yn y Gwaith hyn. Peth ynsyd, cywilyddus, a rhyfygus, oedd i chwi anturio myned i gyflwr a galwad, cyn i chwi ddyfsgu erioed gyflawnu y Dyledswydd bennaf a rheitjaf oedd yn perthyn iddo. Pa fodd yr atebwch o flaen Duw am y fath ryfyg cywilyddus a hyn, onid edifarhêwch a gwellhâu'n ebrwydd? Mae'n ddiau, eich bod yn anghyfarwydd

farwydd ym mhob gwaith, nes ei ddyfsgu, ac ymarfer ag ef. Rhaid i chwi wneuthur, gan hynny, yn y Gwaith hwn, fel mewn pethau eraill ag y weloch yn angenrheidjol ac yn llef-ol; fef, ymröi i ddyfsgu 'n ebrwydd; ymröi i ddyfsgu, medd-af, yn ebrwydd: ac onid ê, hi all fod yn rhy hwyr. *Am hynny* (medd y Salmydd) *y gweddïa pob duwjol arnat yn yr amser y'th geffir: yn ddïau yn llifeiriant dyfroedd mawrjon ni chânt nesbäu atto ef.* Salm xxxii. 6. Pan ddël gwasgfaon angau fel diluw, neu fel tonnau cynddeiriog y môr, a Digofaint y Goruchaf fel tymheffloedd tanllyd, neu lifeiriant dyfroedd mawrjon, i dorri i mewn ar warthaf yr enaid; ni bydd grym i weddio, na grym mewn Gweddi i gyrraedd i fynu ger bron Duw, yn erbyn ffrôd ofnadwy ei Ddigllonedd ef, oni ddyfsgir gweddio mewn pryd. A'r peth a ddechrau pob un i ddyfsgu yn gyntaf, pan gaffont Tröedigaeth, ydyw hyn; yr uchenaïd gyntaf a'r griddfan diweddaf yn y creadur newydd, yw *Gweddi*. Cenhedlaeth y rhai a weddiant Dduw, yw'r Genedl a ddewisodd Duw yn Etfeddiaeth iddo ei hun; Rhywögaeth etholedig, brenhinol Offeiriadaeth, Cenedl sanctaidd, Pobl priodol i Dduw, ydynt: mae Ysbryd Duw yn ysbryd Gweddi ynddunt, yn tynnu eu ferch oddi wrth bob ofer ymarweddiad, ac yn llenwï eu heneidiau â hiraeth ar ôl Duw a'i Râs, fel nad allant lai nâ bod yn fynych ar eu gliniau yn gweddio arno: ie, a phan y byddont ynghylch eu gwaith, na byddo ganddunt gyfle i fyned ar liniau y corph, byddant yn awyddus i fyned yn fynych ar liniau eu henaïd, i lefain ar Dduw yn y dÿn oddi mewn, am ei Râs ac Ysbryd ei Gariad iddunt; ac y mae'n sicr, na phalla y cyfryw addoli Duw gyd â eu teulu hefyd; ac nid oes gwaith yn y byd a dâl iddunt yn well, am eu poen i geisio addysg yn ei gylch, nâ hwn.

6. Ff ddylai 'r cariad a'r êwyllys da y fydd mewn rhieni a phenteuluoedd i'w plant a'u tylwyth, eu cymmell yn ddilai i addoli Duw gyd â hwynt. Mae yn anghyffurus i'r teulu, o's eu pennaeth fydd yn ddiferch ac yn anghariadus iddunt, neu yn anêwyllysgar i wneuthur iddunt bob dajoni ag y fyddo ar ei law, a chymmwys i'w wneuthur. Mae chediaid yr awyr, a bwyffilod y maes, ie llewpardjaid a llewöd yr anialwch, a feirph a dreigiau, yn meithrin eu rhai bach, ac yn gwneuthur y cwbl a allont droftunt, o'r cariad naturjol y fydd ynddunt tu ag attunt hwy; ac oni ddylai fod cariad grafol a chymmwyn-asgarwch naturjol mewn rhieni a phenteuluoedd i'w plant

a phobl eu tŷ? Nid oes neb a ddichon ddywedud yn erbyn hyn: ac etto mae'n eglur, nad oes argoel am y cariad hwn; canys y mae'r ffrwythau pennaf o hono yn eisiau yn y teuluoedd diweddi. Nid yw pennau'r teuluoedd hynny yn dangos cariad na gofal yn y byd tu ag at eu tylwyth yn y pethau rheitjaſ, a mwyaf lleſol ac anhepcorol iddunt; gan nad ydynt yn eu galw beunydd gyd â hwynt i addoli Duw, fel y caent eu dwyn i fynu yn Oſn ac Addyſg yr Arglwydd: o ddifffyg yr hyn beth y mae cynnifer yn myned dan boenau tragywyddol yr ail farwölaeth. Mae yr Arglwydd Jefu, ein Cyfryngwr annwyl ni, yr hwn â'i werthfawr Waed a bwrcaſodd i ni rydd-did i ddyfod yn hyderus o flaen Duw mewn Gweddi, a thrwy Gyfryngdod yr hwn y mae i'n Gweddiau gael eu gwrando, yn gorchymmyn i ni weddio dros ein gelynjon; ac a roddodd eſampl o hyn, trwy weddio ei hun, wrth farw, dros y llofruddjon yr oeddynt yn ei groef-hoelio ef. Ac yn wir ni ddylid mo'i gyfrif yn ddyledſwydd galed, bod i ni garu a gweddio dros ein gelynjon: yr ydym yn rhy barod i garu'n gelynjon gwaethaf; ſef, y byd, a'r cnawd, a phechod; yr hyn ni ddylem: eithr dynjon ag y fyddo'n wrthwyneb neu 'n elynol i ni, y mae'r Arglwydd yn gorchymmyn i ni eu caru, a gweddio droſtunt. Ac yn wir mae rhewm da i ni ufuddhäu iddo yn hyn, fel mewn pethau eraill; gan iddo ddangos y fath Gariad rhyfeddol i ni, trwy farw droſom, ac eiriol droſom yn y Neſoedd am Râs a Thrugaredd i ni, tra yr oeddem ni etto yn elynjon iddo. Mae yn ammhoffibl i ni fod yn Bobl i'r Arglwydd Jefu, oni fyddwn ufudd i Eſampl a Gorchymmyn Crift, yn y Ddyledſwydd fawr o *garu a gweddio dros ein gelynjon*. Ac o's ni ddichon neb fod yn Gristjonogjon, neu yn eiddo Crift, heb weddio dros eu gelynjon; pa fodd, meddwch chwi, mae boſſibl iddunt fod yn wir Gristjonogjon, heb weddio dros a chyd â eu teulu? Mae y cyfryw ym mhell oddi wrth ddangos cymmaint o gariad i'w plant a phobl eu tŷ, ag fydd yn ddyledus oddi wrthunt i'w gelynjon. Ac, oh! mor alaethus yw, fod cynnifer yn cofleidio gobaith am Fywyd tragywyddol, ag fydd yn y bywyd hwn cym mhelled oddi wrth bob arwyddjon o fod yn Ddisgybljon i'r Arglwydd Jefu!

PA fodd, gan gywilydd, y dichon y cyfryw ddŷn arddel ei hun, neu gymmeryd ei arddel gan eraill, yn *Gristjon*, yr hwn nid yw yn gofod i fynu, orau ag y medro, Addoliad Duw yn ei dŷ? Onid yw eſe yn gwadu ei Fedydd, ac yn ymwrthod

ymwrthod â'r rhwymau yr aeth efe danunt pan y bedyddiwyd ef, o ymwrthod â'r byd, a'r cnawd, a'r cythraul? A pha beth, ond hudoljaeth y gelynjon hyn, sydd yn ei hudo i esgeuluso Addoliad Duw, a'i Jechydwjaeth ei hun a'i deulu; gan adael ei hunan, a hwyntau hefyd o'i ran ef, i fod yn ysglyfaeth i'r llew rhuadwy? Oni addawödd efe yn ei Fedydd hefyd, i gredu holl Byngciau'r Ffydd? Eithr, trwy esgeuluso ei deulu, *efe a wadodd y ffydd*; ac a aeth, fel y dywaid yr Apostol, *yn waeth na'r di-ffydd*. 1 Dim. v. 8. Oni addawödd gadw gwynfydedig Ewyllys Duw a'i Orchymmynnion, a rhodio ynddunt holl ddyddiau ei fywyd? Ac etto mae'n parhau i fyw yn ôl ewyllys calon y diafol, yn gwbl groes a gwrthwyneb i Ewyllys a Gorchymmynnion Duw, tra fyddo yn naccâu addoli Duw. Fel hyn y mae llawer mewn geiriau *yn proffesu yr adwaenant Dduw, eithr ar weithredoedd ei wadu y maent*; gan fod yn ffiadd, ac yn anusudd, ac at bob gweithred dda (ie'r Gweithredoedd rheitjaf, y fath ag yw Addoliad Duw) *yn anghymmeradwy*. Dit. i. 16. Mae amryw o'r fath hyn o ddynjon yn arfer dyfod weithjau dan bregethiad Gair Duw, ac i fod yn bresennol yn y Gymmanfa, lle byddir yn gweddio ac yn moli Duw yn gyhoeddus, heb weddio nac addoli Duw gartref. Pa lês neu adeiladaeth a all y cyfryw ddisgwyl oddi wrth yr Addoliad ag sydd yn Nhŷ Dduw, tra fyddont yn ymwrthod ag Addoliad Duw yn eu teiau eu hunain? Beth yw hyn, ond rhagrith câs; bod o honunt yn Nhŷ Dduw, fel rhai ag a fyddai yn ei addoli, ac yn eu teiau eu hunain yn ei wadu ef? fel rhai yn arddel Duw ar y Dydd Sabboth ym mysg Teulu'r Ffydd, ond ei wadu ar y chwe' diwrnod eraill o'r wythnos yn eu teuluoedd eu hunain? Yr Arglwydd a agoro lygaid y trueiniaid deillion hyn, i weled mai un o'r Pethau rheitjaf yn yr holl fyd yw, dysgu o honunt jawn-addoli a gweddio Duw yn eu teulu ac ar eu pennau eu hunain hefyd; fel y byddo yn gyffurus iddunt, ie yn gyffurus iddunt hwy a'u teuluoedd, pan gyfarfyddont â'i gilydd ger bron Duw yn y byd arall! Nid trwy ymarddel â Duw heb ei addoli, nac heb ei addoli yn gydwybodol ac yn gyflawn yn ôl ei Ewyllys ef, y gall neb fod yn gymmeradwy yn yr amfer hwnnw; fel y dywaid y Barnwr wrthym ym mlaen llaw. Math. vii. 21. *Nid pob un sydd yn dywedud wrthyf, Arglwydd, Arglwydd, a ddaw i mewn i deyrnas nesoedd;*
ond

ond yr hwn fydd yn gwneuthur twylls fy Nhâd yr hwn fydd yn y nefoedd.

Hol. Mi a dybiwn, pe byddai i ddynjon bwyso'r fath ystyriaethau a hyn, nad allent glywaid ar eu calonnau esgeuluso Dyledswydd mor fuddiol iddunt; ac etto mae cym-maint o wallgof ynfyd yn perchennogi rhai dynjon, nes eu bod nid yn unig yn esgeuluso Gweddi, ond hefyd yn ei di-ystyru, ac yn gwrthddywedud yn ei herbyn, fel pe na thalai hi ddim: megis y mae Duw ei hun, yr hwn a glyw eu holl eiriau, ac a wyr eu holl feddyliau, yn tystiolaethu am danunt. *Mal. iii. 13, 14. Eich geiriau chwi a ymgryfhaodd i'm herbyn, medd yr Arglwydd: etto chwi a ddywedwch, Pa beth a ddywedafom ni yn dy erbyn di? Dywedafoch, Oferedd yw gwasanaethu Duw; a pha lesiant fydd er i ni — rodio yn alarus ger bron Arglwydd y lluoedd?* *Job xxi. 14, 15. Dywedant hefyd wrth Dduw, Cilia oddi wrthym; canys nid ydym yn chwennych gwybod dy ffyrdd. Pa beth ydyw'r Hollalluog, fel y gwasanaethem ef? a pha fudd fydd i ni, o's gweddiwn arno?* Llawer o wrthresymmau cableddus a lytela rhai yn erbyn y Dyledswydd hon; ac un o honunt yw, Na thâl y gwaith o weddio ddim. Pa beth, attolwg, a ddywedwch chwi am hyn?

Att. MEDDWL a dywedud yr ydwyf, Mai dynjon di-Dduw ydynt; sef, rhai ag fydd yn ymwadu â Duw, ac yn llwyr-ymwrthod ag ef, yw y rhai hynny, pwy bynnag a fyddont, ag fydd yn ymrthod â Gweddio: daw amser, ar fynder, iddunt udo yn lle hynny; udo, meddaf, fel cŵn cŵndeiriog, o eisiau gweddio fel Dynjon grafol. Diau, nad arbed rhai ddywedud â'u genau, Beth a dâl y fath waith a hyn? Ac fe wyr yr Arglwydd beth yw lleferydd eu calonnau. Fe all pob dŷn hefyd wybod, fod y rhai a esgeulufant Weddi, yn ei dibrifio fel peth diles: canys, mae arferion a gweithredoedd dynjon yn llefaru pa fath ydynt, a pha fath yw barn a meddwl eu calon, o'r ddau yn eglurach nâ geiriau. Onid yw eu hesgeulufdra cywilyddus, a'u diystyrwch o Weddio, yn gymmaint, neu fwy, a phe dywedent â'u tafod, Ni thâl y gwaith o weddio ddim? er bod Duw yn ei orchymmyn; etto nad yw ond twyll a gwegi, yn eu tŷb hwynt? Fel mae arferion rhai eraill, yn dywedud am ddarllain a gwrando Gair Duw, a Chymmuno, Mai twyll a gwegi, neu ofer waith, ydynt; sef, y rhai fyddo'n esgeuluso'r pethau hyn; cystal a dywedud, Nad ydynt ond pethau ofer, na thalant ddim: ca-nys,

nys, fe wyddys mor barod ydynt i chwyfu a phoeni, ie ac i roddi eu heneidiau i'r diafol, am ryw beth y dybiont a dâl ryw ychydig iddunt. A allai neb dybiaid (oni byddai fod y peth yn rhy amlwg) y clywai un creadur, a feddai un mesur o ddyall ar ei galon, fod yn euog o gymmaint cabledd, a dywedud am Ordinhadau sanctaidd y Duw bendigedig, Na thalant ddim; Nad ydynt ond pethau ofer, nad oes lês yn y byd oddi wrthunt? dywedud, meddaf, Nad yw'r Dyledswyddau crefyddol a'r Moddjon cyffegredig o Râs, a ordeiniodd anfeidrol Dajoni a Doethineb y Duw mawr gogoneddus er Jechydwirjaeth i ddynjon, Nad ydynt ond pethau ofer, na thalant ddim? *Eithr y rhai hyn sydd yn cablu y pethau ni's gwyddant.* Jud. 10. Pe clywënt chwithig wylofain eu brodyr sydd ym mhoenau y tân anniffoddadwy, ni chaent glywaid neb o honunt yn barnu yn gableddus fel hyn am Ordinhadau Duw; eithr yn crochleſain yn chwerw, Gwae hwynt, na fuafent mewn pryd yn arferu y Moddjon ymma, tra gallasent gael llês oddi wrthunt, fel na ddaethent i'r lle poenus hwnnw! Fe ddaw yr annuwjolljon sydd etto ar y ddaear, cyn y bo hîr, i'r un lle a hwyntau, ac i fod hefyd o'r un farn a hwyntau; ſef, mai lleſol jawn fuafai iddunt ddyſgu gweddio ar Dduw mewn pryd, fel na ddaethent i boenau'r tân tragwyddol.

Hol. MAE yn ſicr, fel y danghofaſoch yn ddigon eglur, bod y rhai diweddi yn barnu'n ynfyd ac yn gableddus jawn yn ei chylch, o ddiffyg yſtyriaid yr eifiau a'r llês o honi; o blegid yn ôl y byddom yn canſod y bûdd a'r fantais lleſol o ryw beth, yr ydym yn ei brifio: hyn sydd yn tynnu'n calon-nau at y peth hwnnw. A chan fod cynnifer mor hwyrſrydig i weled y llês o Weddio, rhoddwch glywaid yn fwy pennodol, pa lês a ellir ddiſgwyl oddi wrth y Dyledſwydd hon ar achofion neillduol.

Att. DYWEDAIS lawer ynghylch hynny eiſoes. Diau ei bod yn fuddiol i bob achos. Nid oes dim yn y byd hwn all fod yn fwy cymmwynaſgar i ni, nâ Gweddi: nid oes dim a ddichon wneuthur y cyffelyb waſanaeth droſom ni; ac ni's gellir diſgwyl i ddim fod yn lleſol hebddi.

1. TRWY Weddi y mae i ni ddiſgwyl cyfarwyddyd a chymmorth llwyddiannus ar bob gwaith a fyddo gennym yn llaw, pa un bynnag ai troſom ein hunain, neu dros eraill, y byddom yn ei wneuthur. Gwâs *Abraham*, pan oedd yn myned yn achos ei feiſtr, a ddymunai ar Dduw roi llwyddi-
ant

ant iddo; ac efe a lwyddodd yn ôl dymuniad ei galon. *Gen. xxiv.* Felly gwnâ eraill hefyd, pan weddiont yn ôl Ewyllys Duw.

2. MAE Gweddi yn Feddyginiaeth ragorol yn erbyn pob aflwydd a thrallod, pa fath bynnag a fyddont. Mae hi naill a'i yn gwaredu dyn oddi wrthunt, neu yn peri llës i ddyn trwyddunt, ac yn dwyn gymmaint a fyddo raid o gyffur tanunt. Ni ffaelodd hi erioed â helpu'r neb a fyddai yn ei gwir-arferu. Nid yn ddiles yr â'r Duwjoljon at Dduw mewn Gweddi, pan fyddo blinder arnunt. *Efay xxx. 19. Canys y bobl a drig yn Sion, o fewn Jerusaleml: gan wyllo nid wylï; gan drugarhau efe a drugarbâ wrthyt, wrth lesdy waedd; pan ei clywö, efe a'th ettyb di. Ac am hynny y dywedir, A oes neb mewn adfyd? gweddied. Jago v. 13.*

3. TRWY Weddi y mae i'r Cyfiawn ddisgwyl ymwared allan o drallod, pan fyddo arnunt; ac y mae Duw yn sicrhau y cânt. *Salm xxxiv. 17. Y rhai cyfiawn a lesant; a'r Arglwydd a glyw, ac a'u gwared o'u holl drallodau. Salm l. 15. Galw arnaf yn nydd trallod: mi a'th waredaf, a thi a'm gogoneddi. Wele mor annwyl yw, fod Duw yn rhoi cennad ac yn gorchymmyn iddunt alw, gyd ag Addewid ffyddlon i roi ymwared iddunt!*

4. NID heb Weddi y dichon dim ag y feddö dyn fod yn bŵr neu'n ddihalogedig iddo: nid yw'r ymborth y mae'n ei fwyta yn lân, heb ei sansteiddio gan Air Duw a Gweddi. *1 Dim. iv. 5. Am hynny mae y rhai a ofnant Dduw yn gweddio ym mhob peth, hyd yn oed o flaen ac ar ôl eu bwyd; ac heb hynny mae'n enbyd y bydd ein bwrdd yn fagl i ni, a'n llwyddiant yn dramgwydd.*

5. TRWY Weddi mae cael Presennoldeb gyffurus Duw gyd â ni, pan fyddo pob peth arall ag allai ein cyffuro ym mhell oddi wrthym; a Duw a wnâ i'w Blant wybod ei fod yn bresennol iddunt. *Efay lviii. 9. Yna ygelwï, a'r Arglwydd a ettyb; y gweiddi, ac efe a ddywaid, Wele fi.*

6. GWEDDI yw Diogelwch y Duwjol rhag llid eu gelynjon. Felly, fet trwy Weddi, y gwaredodd Duw *Moses* a phlant *Israhel* oddi wrth lidiowgrwydd *Pharao*. Ac felly y gwaredwyd *Elisäus* oddi wrth fyddin arfog brenin *Syria*; fet, llu mawr o wŷr meirch a cherbydau, ag oëdd wedi cau oddi amgylch iddo i'w ddala ef: Duw a'u tarawödd â dallineb. A *Dafydd*, pan drallodwyd gan ei elynjon, a arterai Weddi.

7. **TRWY** ymbil â Duw yn y Ddyledswydd hon, mae'r Barnedigaethau y mae Duw yn eu figwth yn cael eu hattal oddi wrth ddynjon. Mae Duw yn bygwth gadael ei Lid i énnyn yn erbyn *Isräel*, ac i'w difetha hwynt: ond pan weddiodd *Moses*, edifarhaodd yr *Arglwydd* am y drwg a ddywedasai efe y gwnai i'w bobl; ac ni's gwnaeth. *Ecsod. xxxii. 14.* Trwy Weddi ac Ympryd, yr attaliodd yr *Arglwydd* y Farn a fygythiafai ar *Ninefe*.

8. **TRWY** Weddi ac Ymostyngiad isel o flaen Duw, y symmudir y plâ, neu farnau trymmion a fyddo ar bobl o herwydd eu pechodau; ac yn maddau eu pechodau hefyd ag y fyddo yn achos o honunt. *2 Cron. vii. 14.* *O's fy mhobl, y rhai y gelwir fy Enw* arnunt, *a ymostyngant, ac a weddiant, ac a geisiant fy wyneb, ac a droant o'u ffyrdd drygonus; yna y gwrandaŵs o'r nesoedd, ac y maddeuas iddunt eu pechodau, ac y jachâs eu gwlad hwynt.* Fe ddywedir am rai, eu bod yn pechu mor ysgeler, mai *pe byddai Noa, Daniel, a Job yn eu plith* (tri o Wŷr hynod mewn Gweddi) nad achubent neb ond eu beneidiau eu hunain yn unig. Cymmaint yw hynny a phe dywedid, Pe achubafid y cyfryw mewn un ffordd, mai trwy Weddi y buasai debyccaf: ond ni fetha Gweddi ag achub y rhai'ny eu hunain y fyddo yn gwir-weddio. *Ezec. xiv.*

9. **NID** heb arferiad cydwybodol o Weddi, y mae i ni ddisgwyl am y Trugareddau y mae Duw yn eu haddaw. Trugareddau fwy nag y fedrom ni gyfrif, a Bendithion mawrjon, mae Duw yn eu haddaw; etto mae'r *Arglwydd* yn éwyllysio i ni wybod, mai'n dyled yw eu celfio, o's mynnwn eu cael. *Ezec. xxxvi. 26, 27, 37.* *A rhoddaf i chwi gâlon newydd; ysbryd newydd hefyd a roddaf o'ch mewn chwi; a thynnaf y gâlon garreg o'ch cnawd chwi, a mi a roddaf i chwi gâlon gŵg. Rhoddaf hefyd fy ysbryd o'ch mewn; a gwnâf i chwi rodio yn fy neddfau, a chadw fy marnedigaethau, a'u gwneuthur. Fel hyn y dywaid yr Arglwydd; Ymosynnir â mi etto gan dy Isräel, i wneuthur hyn iddunt.* Pan fyddo Duw yn parotöi neu yn gogwyddo calonnau dynjon i weddio arno, mae'n argoel sicr, ei fod yn darparu gwrando a rhoddi iddunt eu dymuniad. *Salm x. 17.* *Arglwydd, clywaist ddymuniad y tlodion: parotöi eu câlon hwynt; gwrendy dy glust arnunt.*

10. **TRWY** y Ddyledswydd o Weddi, y mae i ni gael ein cyfarwyddo, a'n cymmorth, a'n bywiocâu, a'n llwyddo, yn
yr

yr holl Ddyledfwyddau crefyddol eraill; fel y caffom trwyddunt Râs, a chynnydd o Râs, i wasanaethu Duw wrth ei Fodd. Felly y chwanegir Pfydd, Gobaith, a Chariad, Zêl, Ammynedd, a Gostyngieiddrwydd yn yr Enaid; ac y cynhyddir ein nerth i ddwyn y Groes; ac y purir ein cydwytodau oddi wrth weithredoedd meirwön, i wasanaethu'r Duw byw: ac felly y bydd i ni gynhyddu neu ammharu mewn Crefydd, yn ôl fel y byddom yn wrefog neu'n oerllyd, yn ddiwyd neu'n fufgrell, mewn Gweddi.

11. MAE Gweddi yn dadgloi ac yn agor tryforau Doethineb: trwyddi hi mae cael dyall i ddirnad pethau dyrys ac anhawdd eu gwybod, o's y wybodaeth o honunt a fydd yn angenrheidjol i ni. Pan ofynnwyd cwestiwn dyrys i *Daniel*, ac amryw mewn perygl o golli eu bywyd, onid atebid; mae'n myned mewn Gweddi at Dduw: ac y mae Duw, yr hwn fydd aneirif ei Ddyall, yn ei ddadguddio iddo. *Dan. ii.* *O bydd ar neb o honoch eisiau doethineb, gofynned gan Dduw, yr hwn fydd yn rhoi'n haelionus i barwb, ac heb ddannod; a hi a roddir iddo ef.* Jago i. 5.

12. TRWY Weddi ddiwyd a difrifol at Dduw, y mae i ni gael nerth i fod yn wrol ac yn ffyddlon yn erbyn y profedigaethau y ddelo arnom oddi wrth y cnawd, y byd, a'r diafol; fel y caffom y fuddugoliaeth arnunt. Cyngor Crist yw, *Gnylirch a gweddîrch, fel nad eloch i brofedigaeth.* Gweddio a wnai *Paul*, pan oedd cennad Satan yn ei gernodio. Yn y rhyfel rhwng *Isrâel* ac *Amalec*, pan godai *Moses* ei law, *Isrâel* a fyddai drechaf. Ecclod. xviii. 11. Tra fyddom ninnau yn dyfal-ddyrchafu ein Gweddïau at Dduw, cawn fod yn drech nâ'n holl elynjon ysbrydol; ond o's llaesu mewn Gweddi a wnawn, byddant hwy yn drech nâ ni.

13. TRWY Weddi y mae'r Enaid yn cael ei ddwyn i fwynhâu Cymmundeb melus â Duw yn ei Addoliad; ac i ddywedud, mai *da yw bod yno*; ie, bod ei lwybrau yn *diffesu brasder*; ac, mai *gwell yw un diwrnod yn ei gynteddau, nâ ml.* A phan y byddom dan gwmmwl, trwy Weddi mae i ni gael gan Dduw adael i *orfoledd jechydwrjaeth ddychwelyd attom drachefn.* Job xxxiii. 26. *Ese a weddïa ar Dduw; ac yntef a fydd boddlon iddo, ac ese a edrych yn ei weyneb ef mewn gorfoledd: canys ese a dîl i ddyn ei gyfiawnder.*

14. TRWY Weddi'r Duwjol y gwneir llês i ddynjon eraill, sef ein carennydd a'n cyfeilljon, oni pharhânt yn gyndyn.

Am

Am hynny gorchymmynnir i ni weddio dros ei gilydd: *ca- nys, llawer a ddichon taer weddi y cyfiawn*. Pe byddai ein cyfeilljon bellder byd oddi wrthym, gall effaith Gweddi eu cyrraedd mewn munud. Trwy Weddi *Job* y maddeüwyd ei gyfeilljon ef, ac na wnaeth Duw iddunt yn ôl eu ffolineb. Buasai i Weddi *Abraham* achub *Sodoma* a *Gomorrha*, er cynddrwg oeddynt, pe buasai yno ond deg cyfiawn. Ni wyr carennydd a chyfeilljon, ie a gelynjon y Duwjol, pa lës allant gael oddi wrth eu Gweddiau hwynt. Trallodau a pheryglon Eglwys a Phobl Duw a symmudir, ie gwledydd cyfain weithjau a arbedir, trwy Weddiau'r Duwjol. Llawer gwaith y gwareddwyd *Isräel* yn yr anialwch, pan fyddai plâau dinystriol wedi dechrau arnunt, trwy i *Fofes* fefyll yn yr adwy i weddio drostunt.

15. *MEGIS* y mae Gweddi'r Duwjol yn fuddiol i ddynjon ar bob achos yn amser eu bywyd, trwy ddwyn cymmorth a chyffur iddunt, a thrwy symmud eu hofnau, cynhyddu eu Graffau, sancteiddio eu holl amgylchiadau, a llonyddu eu meddyliau yn Nuw; felly y mae hi yn dra buddiol iddunt hefyd yn amser eu marwölaeth. Trwy Weddi ac Ymbiliau yn y dŷn oddi mewn, y maent yn gorchymmynnu eu heneidiau i Ddwyllaw'r Cyfryngwr, pan fyddont ynghylch y gwaith mawr o ymadawiad o'r byd hwn. Aët. vii. 59. *A hwy a labyddiasant Stephan, ac efe yn galw ar Dduw, ac yn dywedud, Arglwydd Jesu, derbyn fy ysbryd*. Yna cânt fwynhäu ffirwyth eu poen. *T rhai a hauasant mewn dagrau, a sedant mewn gorfoledd*; a'u Gweddiau a droant yn Fawl tragywyddol. Fe ellir, dybiaf bellach, adael i'r neb a ystyrio y pethau hyn, farnu ynddo ei hun, pa un ai gwaith ofer, neu ynte y Gwaith mwyaf buddiol yn yr holl fyd, yw, *Gweddio Duw*.

Hol. GWYN eu byd, byth bythoedd, y rhai a ddysgir i *weddio Duw*! Llës a llwyddiant y Ddyledswydd fendigedig hon a bâr, nid tros amser y bywyd hwn yn unig, ond yn dragywyddol iddunt. Nid oes ond yr anghall a'r di-Dduw a ryfyga ddywedud, Mai ofer yw'r gwaith y mae'r Duw grafol yn addaw ei obrwyo mor helaeth, ac i beri llës i ddynjon ar bob achos oddi wrtho: ac etto mae rhai dynjon ag fydd yn arferu Gweddi, yn digalonni, ac ym mron rhoi'r Ddyledswydd heibio, o herwydd nad ydynt (meddant hwy) yn gweled eu hunain ddim gwell, ac yn methu cael eu dymuniad; ac felly maent yn barod i ddywedud, nid mewn rhyfyg,

rhyfyg, ond trwy ddigalondid, Beth a dâl i ni weddio, gan nad ydym yn cael y pethau yr ydym yn eu ceisio?

Alt. MAE yn hysbys ddigon, fod cymmaint o hunangarwch yn perchennogi y rhan fwyaf o ddynjon, fel nad oes ganddunt fawr ëwyllys i wneuthur dim, heb olygu eu llës eu hunain oddi wrtho: eithr dyled dŷn yw, Gweddio, a chyflawnu Dyledswyddau Crefydd, mewn ufudd-dod i Orchymynnion Duw, ei Greawdwr, ei Geidwâd, a'i Gymmwynafwr. Pe'gwir fyddai hyn, Nad ydyw yn well o'i blegid; diau y byddai yn ganmoladwy mewn dŷn byddar, nad allai glywaid gair a ddywedwyd wrtho, fod, er hynny, yn bresennol yn Addoliad Duw, o Barch i Dduw a'i sanctaidd Ordinhâad, er nad allai weled tebygolrwydd iddo fod yn well o herwydd hynny: ac mae'n ficer, na chai yr hwn a wnai felly yn gydwybodol, fod hebe ei wobwr; gan ei fod ef, o Gariad a Pharch i Dduw, yn cyflawnu, hyd eithaf ei allu, yr hyn y mae eraill yn wneuthur er llës iddunt eu hunain.

OND, er mwyn dywedud fy meddwl yn fwy perthynafol ynghylch y peth hyn, mae yn rhaid i mi ystyriaid, fod tri math o ddynjon yn arfer Gweddio.

1. RHAGRITHWYR; y rhai a weddiant, ac a arferant amryw ddyledswyddau eraill, heb fod yn well o'u plegid: canys, neshâu at Dduw â'u genau y maent, a'u calonnau ym mhell oddi wrtho; ac am hynny nid ydyw eu gwaith ond diles ac ofer. *Math.* xv. 8, 9. Bydd i mi, cyn diwedd y Llyfr, ddangos gwahan rhwng y rhai hyn a dynjon eraill.

2. MAE rhai dynjon yn gweddio trwy gymhelliad natur; nid gyd â diben i ragrithio, ond gyd â dymuniad o gael y peth a fyddont yn ei geisio: fel, Ymostfyngiad *Ahab*, Gweddiau'r morwyr yn Llyfr *Jona*, Gweddi ac Ympryd y *Ninefeaid*; ie, a *Simon Magus*, *Act.* viii. 24. Nid ellir dywedud, bod addewidjon i'r cyfryw gael eu gwrando; ac etto mae amryw o esamplau yn dangos, fod yr Arglwydd yn gwrando y cyfryw weithiau, er mwyn eu hannog i ddyfod yn eu blaen i'w adnabod a'i addolief yn well. *Pan alwânt arno yn eu cysfyngder, efe a'u dŵg allan o'u gorthrymderau.*

3. MAE Dynjon duwjol yn gweddio, ag fydd yn gwneuthur cydwybod o ofni Duw, ac am rodio'n ofalus yn ei holl Ffyrrdd ef: ac o's am y cyfryw y dywedant, Nad ydynt yn well o weddio ar Dduw; rhaid i mi ddywedud, Mai anwir yw'r gwrthddadl hwn, ac nad oes gwirionedd ynddo. Mae yn

yn ammhoffibl i 'w Gweddiau fod yn ddiles iddunt: canys, er gwanned y byddo'r Duwjol, mae Gorchymmyn Duw ag sy'n erchi iddunt ddyfod atto, a Mâb Duw ag sy'n eiriol drostunt, ac Ysbryd Duw ag sy'n eu helpu, ac Addewidjon Duw, a Ffyddlondeb Duw, yn sicrhau llês a bâdd iddunt: mae y rhai'n i gyd ar eu rhan; fel na's caiff eu Gweddiau fod heb eu gwobrau, er llesged y byddont. Er mwyn gwneuthur hyn yn fwy amlwg, ystyriwn,

1. MAE amryw o drugareddau tymhorol o effaith annilys ar ddynjon: maent weithjau'n fuddiol, ac weithjau'n niweidiol; yn fuddiol i rai, ac yn niweidiol i eraill: megis, parch a golud, llwyddiant a hawddfyd, jechyd a bywyd. O's yn y fath bethau a hyn y mae rhai yn methu cael eu dymuniad, neu gwplâd o'u Gweddi; dylent gydnabod, mai gwell a mwy trugaredd, ond odid, yw cael pall, nâ chaniarâd am danunt: canys, gwyr Duw pa bethau fydd orau er llês i 'w Blant yn y byd hwn, tu ag at eu dwyn atto ei hun i Deyrnas Nefoedd; ese a wyr pa bethau fydd fuddiol, a pha bethau fydd niweidiol iddunt. Mewn darostyngiad gostyngedig i Ewyllys eu Tâd, y dylai Plant Duw ofyn am faint a welo ese fyddo gymmwys o'r pethau hyn; gan fod yn llwyt foddlon, ac yn wir ddiolchgar hefyd, am y welo ese yn dda rannu arqunt; gan fod yn sicr, na cheidw oddi wrth y rhai a'i hofnant ddim ag fydd yn dda er eu llês: canys, y mae ei Ddoethineb anfeidrol ef yn gweled pa rai a pha fesur o bethau'r byd hwn fydd fwyaf cymmws ac yn ddi-dram-gwydd iddunt. Fe lëf plant am bethau a wnaï niwaid iddunt; am hynny mae tâd synhwyrol, o gariad, yn eu pallu iddunt. Gwybydded y Duwjol, na bydd i Dduw ballu, i'r rhai a barhâant i weddio arno, un peth a fyddo'n angenrheidiol tu ag at eu Dedwyddwch tragywyddol; nac ychwaith un peth tu ag at eu hawddfyd presennol, ag y fyddo'n ddiberygl iddunt. Ni ddylai y Duwjol, gan hynny, gyfrif mo'u Gweddiau yn ofer, pan fyddo Duw yn naccâu rhyw bethau tymhorol ag y fyddont yn eu ceisio ganddo.

2. MAE rhai Bendithion ysbrydol o natur uchel a godi-dog, ag fydd ddymunol gan y Duwjol eu cael; ac y maent yn gweddio am danunt, ac heb alleu cyrraedd, o herwydd nad ydynt etto'n addas, na chwedj addfedu digon mewn Duwjoldeb i fod yn gymmwys iddunt: megis, Ffydd ddi-amheus; cyflawn fuddugoliaeth dros eu nwydau, fel na chyffröent un amser; Cymmundeib gwresog â Duw yn eu holl ddyled-

ddyledswyddau; sefylljad diysgog tueddiadau'r meddwl tu ag at Dduw a Phethau ysbrydol bob amser; sicrwydd o Heddwch Duw a Bywyd tragywyddol; a'r cyffelyb. Y rhai hyn ydynt Freintjau uchel; ac y mae Duw fynychaf yn rhoi yn y byd hwn y mesur a welo efe cymmwys o honunt, fel gwobrau i'r rhai y fyddo'n llafurio ac yn ymdrechu llawer ar ôl cynnydd mewn Grâs a Duwjoldeb, i annog pawb i wneuthur yn yr un modd; a hwy a gânt yn helaeth yr un Breintjau o'r diwedd. Ni ddylai y Duwjol, gan hyany, gyfrif eu Gweddïau yn ofer, neu'n ddiles, er nad ydynt wedi cyrraedd ymma etto; eithr dylent fod yn gwbl hyderus y rhydd Duw iddunt, mewn amser cyfaddas, gymmaint ag y fyddo raid o'r Bendithion hyn, o's diwyd, a ffyddlon, a pharhâus fyddont.

3. **NID** ydyw yn annhebygol, fod rhai Dynjon duwjol yn ofni bod eu Gweddïau yn anfuddiol neu'n ddiles iddunt; o herwydd nad ydynt yn dal sulw ar yr Attebion mae Duw yn eu roddi iddunt: canys, yn ddiau, ni bydd Gweddïau difrifol yn aneffeithiol; hwy allant fod yn well o'u plegid, er na fyddont yn canfod hynny. Mae Grâs Duw yn fynych yn cynhyddu'n raddol mewn modd dirgelaidd; fel llafuryn, ar ôl iddo ddechrau gwreiddio, yn tyfu fwyfwy tu ag at addfedrwydd, er na welir mo hono, wrth edrych arno, yn ymestyn modfedd. Canys, *Felly* (medd ein Harglwydd) *y mae teyrnas Dduw, fel pe bwriai ddyn bâd i'r ddaear; a chysgu, a chodi nôs a dydd, a'r bâd yn egino, ac yn tyfu, y modd ni's gwyr efe.* Marc iv. 26, 27. Y rhai a barhânt mewn Gweddi, diau y cânt, mewn amser, weled llës oddi wrthi. O's ydynt yn alarus, o blegid gwaeledd eu Gweddïau; o's ydynt yn ymröus i ddal allan, er gwaethaf pob digalondid, neu brofedigaethau eraill, gan chwennych dysod yn nês at Dduw, ac yn hiraethlon am Râs i'w addoli ef yn well; dylent edrych ar hyn fel Llës mawr, ac Atteb grasol ag y mae Duw yn ei roddi i'w Gweddïau eisoes.

4. **NI** ddylai neb gyfrif bod eu Gweddïau yn ddiles, o herwydd nad ydynt yn cael y pethau hynny dan eu henw ag y fyddont yn eu ceisio: canys mae Duw, yn ei Ddoethineb a'i Drugaredd i'w Bobl, yn gweled yn cymmwys weithjau i naccâu iddunt y cyfryw bethau neillduol a fyddont hwy yn llefain am danunt, ac yn atteb eu Gweddïau mewn ffordd arall; gan roddi iddunt ryw beth cymhwysach, a gwell er eu llës: megis y gwnaeth Duw ag *Abraham.* Gen. xvii. 18,

19. *Ac Abraham a ddywedodd wrth Dduw, Oh, na byddai fyw Ismael ger dy fron di! A Duw a ddywedodd, Sara dy wraig a ymddwng i ti fâb yn ddiau; a thi a elwi ei enw ef Isaac: a mi a gadarnhâaf fy nghyfammmod ag ef yn gyfammmod tragywyddol, ac â'i bâd ar ei ôl ef.* Rhoddodd iddo yn rhagorach nag yr oedd yn dymunaid. Gallwn weled hefyd esampl o hyn yn yr Apostol *Paul*. Efe a weddiodd amryw o weithjau yn erbyn rhyw brofedigaethau ag oedd yn ei flino; sef, y swmbwl yn y cnawd, a chennad Satan yn ei gernodio: a'r Atteb a gafodd oedd, nid y symmudid y blinderau hyn oddi wrtho; eithr, y cai efe Râs gan Dduw i'w gynnal danunt. *Digon i ti (eb Duw wrtho) fy ngrâs i: canys fy nerth i a berffeithir mewn gwendid.* Llawer gwell oedd hyn, nâ phe symmudid ei brofedigaethau ymmaith: canys, yna buasai yn ddarostyngedig i brofedigaethau gwaeth; sef, mewn perygl o hunanymddyrchafiad, gan odidowgrwydd y Gweledigaethau a gawfai efe. *2 Cor. xii.* Felly dynjon eraill, pan weddiont, o's ceisio maent ymwared oddi wrth ryw brofedigaethau a fyddo yn ymryson â hwynt; ac o's Duw ni symmud hyn ymmaith, onid gwell yw iddunt gael Grâs digonol i'w gwrthawynebu? O's ceisio a wnânt ryw drugareddau tymhorol; o's Duw, yn lle y rhai hyn, a rydd iddunt ryw Fendithion ysbrydol, oni bydd yn well er eu llês? O's, yn lle cael jechyd, wrth weddio am dano pan fyddont yn glaf, y cânt ammynedd dano, a bendith arno, fel y byddo'n fuddiol er Jechyd tragywyddol; onid gwell yw hyn, nâ'r peth y maent yn ei geisio? O's gweddio a wnânt am ryw gymmaint yn ychwaneg o feddiant y byd hwn, i ddiwallu rhyw angen a fyddo arnunt, mae yn arferol gan Dduw i roi a fyddo raid o hyn; ond o's Duw a wêl yn dda i brofi ei Bobl ag angen a thlodi, a gwneuthur hynny yn fodd i'w cymhwyso i gael ar fyrder Olud gwell a pharhaus yn Nheyrnas Nefoedd; onid yw efe yn atteb eu Gweddïau mewn ffordd ag fydd yn llawer gwell iddunt? Neu, o's gweddiant am ychwaneg o Gyffur a Gorfoledd ysbrydol, a sicrwydd am Jechydwriaeth; o's, yn lle ychwaneg o hyn, y gwel Duw yn gymhwysach roi iddunt ychwaneg o Ostyng-eiddrwydd, a Hunanymwadiad, ac ychwaneg o wyliadwriaeth yn Ffyrdd Duwjoldeb, ac ymdrech ar ôl cynnydd Grâs; ni ddylent gyfrif mo'u Gweddïau yn ddiles. Mae Duw yn sicr o wrando a derbyn Gweddïau ei Bobl bob amser, a'u hatteb yn yr ystyr orau, trwy roddi iddunt y pethau cymhwysaf

i'w Ogoniant ei hun, a'u Jechydwrjaeth hwythau; er na fyddont yn cael y cyfryw bethau neillduol y fyddont hwy yn eu ceisio. Ac nid oes achos i neb gofynwyr achwyn, pa'n fyddont yn cael eu talu, naill ai mewn arjan, neu ynte mewn gwerth ag y fyddo'n llawer gwell iddunt.

5. N'r ddylai neb dybiaid eu Gweddïau yn ddiles, o blegid nad ydynt yn cael ateb, ac yn derbyn ffrwyth eu Gweddïau yn y man, cyn parhau nemmawr ynddunt; ac etto y mae'n wir, y bydd i Weddïau difrifol fod yn llefol yn ebrwydd jawn weithjau, ryw ffordd neu gilydd, pa un y fyddo dŷn yn canfod hynny, neu beidio. Ond yn fynych mae Duw yn gweled yn gymmwys i oedi rhoi rhyw bethau ag y fyddo'n fwriadu i'w Bobl, nes yn gyntaf iddo brofi eu hammynedd, a'u ffydd, a'u parhâad hwynt. Y mae yn deliofel hyn weithjau â'u Bobl annwylaf. Pan oedd *Elias* yn gweddïo am law, nid oedd argoel am dano; a phan weddïodd eilwaith, nid oedd argoel am dano; ac felly eilwaith nid oedd argoel am dano, hyd y feithfed waith; a chwed'yn' nid oedd ond ychydig jawn; sef, *cwmwel bychan, fel cledr llaw gŵr, yn codi o'r môr*: ond, er hynny, ym mhen ychydig gwed'yn', daeth glaw mawr. i *Bren.* xviii. Mae *Dafydd* yn achwyn, gan ddywedud, *Fy Nuw, llefain yr ydwyf y dydd, ac ni wrandewi; y nŷs befyd, ac nid oes ostep i mi.* Salm xxii. 2. Ond ni bu hîr cyn iddo gael ei wrando, a'i waredu. A'r wraig o *Gondan* fydd yn cael ei chadw oddi wrth gael eu dymuniad yn hŵy nag yr oedd yn arferol gyd â Christ i wneuthur ag amryw eraill; a chwedï hynny yn ei ganiatâu iddi; gan ddywedud, *Ha wraig, mawr yw dy ffydd!* I'r diben hyn y mae Duw yn oedi dro weithjau, i roi y peth a fyddo'n fwriadu, er mwyn annog taerni a pharhâad mewn Gweddi, ac er mwy o ganmoliaeth i Ffydd ei Bobl. *Isaac* oedd yn gweddïo am hiliogaeth ugain mlynedd, cyn iddo gael ei fâb *Jacob*; ac *Abraham* ddeng mlynedd ar hugain, cyn iddo gael yr hiliogaeth ag oedd Duw yn arfaethu. Y dŷn claf wrth lyn *Bethesda* a ddisgwyliodd am jachâad ddeugain mlynedd ond dwy; ac o'r diwedd Crist a ddaeth ac a jachaodd ei gorph a'i enaid. *Joan* v. Nid oes neb ar eu colled i ddisgwyl yn hîr wrth Dduw: hwy a gânt eu dymuniad o'r diwedd gyd â chynnyrch; sef, mwy nag y fedrant ddisgwyl am dano. Ond nid cymmwys i ddisgwyl hau a medi yn yr un dydd; yn y jawn bryd y cawn ffrwyth ein Gweddïau, o's parhawn ynddunt heb ddiffygio. Ac hefyd,

fyd, pan fyddo cyfyngder, neu unrhyw achos presennol o bwys, yn gofyn, nid arbed Duw i ateb ein Gweddïau yn ebrwydd: yna medd Duw, *Bydd, cyn galw o honunt, i mi ateb; ac a bwy etto yn llefaru, mi a wrandawf.* Esay lxx. 24. Yr ydym yn darllain am *Daniel*, pan oedd yn gweddïo, fyned Gorchymmyn allan oddi wrth Dduw ar ddechrau ei Weddi, am ganiatâd o'r peth a ddymunai, ac i dystiolaethu iddo, ei fod ef yn annwyl gan Dduw. Mae Duw yn ffyddlon yn ateb yn fuan, pan fyddo raid: *ond o's erys, disgwyl am dano*; canys gan dyfod y daw efe, ac nid oeda yn hŵy nag y byddo yn fwyaf cymmwys. A phe byddai dŷn mor ddall, na's medrai weled lês ei Weddi dros ddyddïau ei fywyd; onid ydyw y llês fydd yn ei chanlyn yn niwedd einïoes, yn ddigon o annogaeth? Canys, pwy bynnag a barhao i alw yn ddifrifol ar Enw yr Arglwydd, cadwëdig fydd.

6. MAE yn angenrheidjol i rybuddio y rhai ni's gwelant eu hunain ddim gwell o blegid eu gwaith yn Gweddïo, i chwilio eu hunain yn fanwl, pa un a oes rhyw beth neu gilydd ynddunt ag fydd yn rhwystro effaith eu Gweddïau; pa un a ydynt yn marw'hau gwrâidd eu hên bechodau; neu, a ydynt yn cydsynnio â rhyw bechodau dirgel; neu, a ydynt heb roi yn ôl drachefn ryw elw ag fydd ganddunt trwy gamwedd; neu, a ydynt yn caru y byd, neu ddifyrwrch ofer, a chymdeithas annuwjol; neu, pa un a ydynt, hyd ag y mae ynddunt, yn byw yn heddychol â phob dŷn; ac yn barod, yn ôl eu gallu, i ddangos trugaredd a chariad i bawb oddi amgylch iddunt, yn ôl eu hachos; neu, pa un a ydynt yn esgeuluso rhyw Ddyledswyddau, neu Foddjon eraill o Râs, a apwyntiodd Duw eu harferu, heb law Gweddïo, tu ag at gyrraedd Grâs Duw, a chynhyddu ynddo; neu, a ydynt yn ddiofal ynghylch golygu Cyfryngdod Crist. O's ydynt o'u gwirfodd yn feius yn y pethau hyn, rhaid iddunt ddiwygio: ond o's ydyw Cydwybod oneft, ar ôl dwys a manwl ymholiad, yn eu cyfiawnhau yn y pethau hyn, a'r cyffelyb iddunt, ac yn tyftiolaethu iddunt, bod eu heneidiau yn glaf ac yn athrist jawn yn fynych, o blegid yr ammherrffeithrwydd a'r llygredd sy'n aros ynddunt o'u hanfodd; ac mai ymdrech a hiraeth eu heneidiau yw, rhodio mewn Symlwydd duwjol a phob Ymarweddiad sanctaidd ger bron Duw: gwybydded y cyfryw, a byddent sicr o hyn, er cyffur iddunt, eu bod wedi derbyn Grâs mawr eisoes; ac nad arbed Duw roi ychwaneg iddunt o bob Grâs, a phob mesur o Râs, ag y wêl efe yn

gymmwys iddunt, yn ôl eu cyflwr, ac yn ôl eu gwaith a'u galwâd yn y byd hwn, tu ag at eu dwyn i Fywyd tragwyddol yn y Byd a ddaw. Disgwylied y cyfryw rai, yn ôl efallai y Brenin *Dafydd*, wrth yr Arglwydd; ac ni rhwyllir mo honunt. Salm xl. 1. *Disgwyliais yn ddyfal am yr Arglwydd; ac efe a ymosyngodd attaf, ac a glybu fy llefain.*

Hol. MAE rhai yn achwyn o blegid gwaeledd eu Gweddïau; ac yn barod i ddywedud, Na thâl iddunt ddim geisio ymarfer â'r Ddyledswydd hon, o herwydd mor wan a llefsg, ac mor oerllyd a blinedig, yw eu hysbrydoedd ynddi. Pa annogaeth fy gymmwys i rod-di i'r cyfryw?

Att. PA mor wanned bynnag y byddont, llawer gwell iddunt weddio modd y gallont, nâ bod heb weddio oll. Mae llawer o wahaniaeth rhwng anallu mewn Dyledswydd, ac esgeulusdra gwirfodd o honi: mae'r naill yn wrthrych o Dosturi Duw; a'r llall yn cyffröi ei Ddigofaint ef. Ni phall râd dosturio wrth yr hwn, o herwydd ei lesgedd a'i anhwy, ni's dichon ond braidd llefain arno. Mae achwyniad o'u llefsgedd yn arwydd eu bod yn dlawd yn yr ysbryd, ac o galon oftyngedig; yr hyn bethau sy o gymmeriad uchel gyd â Duw. Ond, fel na b'o i'r cyfryw barhau yn weinjon ac yn farwaidd, dymunaf arnunt ystyriaid y Rheolau hyn.

1. GWEDDÏWCH yn fynych ar Dduw, er i chwi allu gweddio yn well. Mae fail i ni geisio gan Dduw Ysbryd Grâs a Gweddïau: canys, y mae efe yn addaw ei rod-di. Zec. xii. 10. *Ar rhywalltaf ar dy Ddasydd, ac ar breswylwyr Jeru-salem, ysbryd grâs a gweddïau.*

2. PA un bynnag y gaffoch ryw fesur o rym a bywïogrwydd yn eich Dyledswydd, neu beidio, na ryfygwch, er dim, ei hesgeuluso hi. O's esgeuluswch unwaith, chwi esgeuluswch eilchwaith, ond odid; ac felly daw ym mlaen esgeulusdra yn gyffredin gennych: ond pa fynychaf y gweddïoch, mynychaf i gyd y gweddïwch. Gwnewch gydwybod i fyned ynghylch eich Gweddi, o barch i Orchymryn Crist: ni wyddoch pa lês a ddaw o hyn. Luc v. 5, 6. *Pedwr a ddywedodd wrth Crist, O Feistr! er i ni boeni ar hys y nôs, ni ddaliafom ni addim: etto ar dy air di mi a fawriaf y rhwyd. Ac wedi iddunt wneuthur hynny, bwy a ddaliasant liaws mawr o bysgod.*

3. CEISIŴCH chwilio eich calonnau ym mlaen llaw, fel yr eloch ar eich gliniau â'ch calonnau mor arllôes ag alloch o feddyliau amherthynol, a chyd â dwys ystyriaeth o'ch haml eisïau;

eisiau; gan gosio hefyd, nad oes gennych, fe allai, ond amser byr i ymosyn am y Pethau angenrheidjol i Fywyd tragywyddol. Ni ffaela hyn â deffröi rhyw faint ar eich ysbrydoedd i gyflawnu y Ddyledswydd yn fwy egniol.

4. Eſ gwanned y byddoch, ystyriwch, fod gennych Blaid gref ar eich rhan; sef, Trugaredd a Ffyddlondeb Duw, Mâb Duw, Ysbryd Duw, a holl Addewidjon Duw. Ystyriaeth o fod eich Plaid mor gref, a wnâ i chwithau fod yn gryfach ac yn fwy calonnog. Dymma y modd y gellwch ddywedud gyd â *Phaul, Pan wyf wan, yna yr wyf gadarn.* 2 Cor. xii. 10.

5. MAE yn fuddiol jaw'n i gryfhau ac adfywio ysbrydoedd y rhai gweinjon yn y Ddyledswydd hon, i ystyriaid, gyd â pha fath barodrwydd y mae'r Duw grasol yn derbyn Gweddïau ei Bobl. Salm xxxiv. 15. *Llygaid yr Arglwydd sydd ar y cyfiawn: a'i glustïau sydd yn agored i'w llefain hwynt.* Bydded clustïau y sawl y fynno ynghau iddunt, fe sydd Clustïau Duw yn agored. Y mae efe, gyd â Thiriondeb mawr, yn dal fulw ar bob awgrym o Weddi y syddont yn dywallt ger ei fron: ni chaiff y dymuniadau na'r ucheneidiau y f'o yn eu calonnau fod yn ddiystyr ganddo, er gwanned a gwaelled y byddont. Salm cii. 17, 20. *Efe a edrych ar weddi'r gwael; ac ni ddiystyroddeu dymuniad.* I wrando uchenaidd y carcharorjon; ac i ryddhau plant angau. Ceidw goffa o'r deigrau a dywalltant. *Dôd fy nagrau yn dy gostrel* (medd y Brenin *Dafydd*) *Onid ydynt yn dy lyfr di?* Salm lvi. 8. Pan dybiont eu bod wedi eu gadael yn angof, heb fod iddunt obaith mwy, yr Arglwydd a wrendy eu llef. Salm xxxi. 22. *Dywedais yn fy ffrwst, Fe'm bwriwyd allan o'r olwg: er hynny ti a wrandewaist lais fy ngweddïau pan lefais arnat.* Fe glyw yr Arglwydd gwynfan ei Bobl, er na byddont ond griddfan o'i flaen ef fel colommennod; a'i Ymysgaroedd a gynhesa tu ag attunt, gyd ag Annwyldra mawr am danunt, er eu bod yn bechadurjaidd atgas o'r blaen. Jer. xxxi. 18, 20. *Gan glywaid y clywais Ephraïm yn cwynfan, medd yr Arglwydd. Mâb hoff gennyf yw Ephraïm; plentyn fy byfrydwch yw: fy mberfedd a ruant am dano ef; gan drugarhau y trugarhaaf wrtho.* Er i ddynton, cyn eu Tröedigaeth, fyw cynddrwg ag Ephraïm; etto, pan syddont yn cwynfan yn edifeiriol o flaen Duw, ie cyn dysgu o honunt yn jaw'n i weddio, mae yr Arglwydd yn gwrando arnunt, ac yn eu cymmeryd yn Blant annwyl iddo ei hun, ac yn sicrhau

Trugaredd iddunt. *Canys, fel y tosturia tād wrth ei blant, felly y tosturia'r Arglwydd wrth y rhai a'i hofnant ef.* Nid edliw iddunt mo'u pechodau gynt, na'u gwendidau prefennol; ond rhoddi yn haeljonus, ac heb ddannod, pan lefont arno.—Edryched y darllenydd dros y pethau hyn etto unwaith neu ddwy; ac yna dyweded, a oes achos iddo i roi heibio Gweddio, neu ddigalonni o herwydd ei lesgeidd yn y Ddyledswydd hon? neu, yn hytrach, onid yw Tiriondeb Duw a'i Dynernwch yn rhoi achlysur iddo i fod yn fwy bywiol, a chyffurus, a pharhâus ynddi? Mae'n ddiau, bod rhai Cristionogjon pur yn codi oddi ar eu gliniau oddi wrth weddio, gan farnu a chondemnio eu hunain, pan fyddont yn cael eu derbyn a'u cyfiawnhau ger bron Duw.

Hol. MAE dynjon diëwyllys i weddio yn barod i lyfalu rhai gwrthresymmau mwy gwrthgas nâ'r rhai y soniasoch am danunt. Rhyw ddynjon a ddywedant, Nad yw Gweddio ond gwaith ofer; o herwydd bod Duw yn ei Natur yn anghyfnewidiol: ac, erbyn hynny, pwy, wrth ymbil arno, a ddichon ei droi i fod o feddwl arall, ac i drugarhau wrthym, o's nid yw yn meddwl trugarhau o hono ei hun?

Att. YN wir, nid oes neb ond dynjon diëwyllys i weddio, a ddichon foddioni eu hunain i fyw yn ddiweddi wrth y fath esgus a hyn: am hynny, mi ddymunwn i'r rhesymmau o'r blaen, y sy'n profi'r rhwymedigaeth fydd ar bawb i weddio, gael eu hyffyrtaid yn dda; fel y gwelo pawb y perygl fydd o beidio. Nid oes neb yn ammau, nad ydyw y Duw mawr yn anghyfnewidiol: y mae ei Berffeithrwydd anfeidrol yn profi hynny. Heb fod ei Berffeithrwydd yn anfeidrol, ni's gallai fod yn Dduw; ac heb fod yn anghyfnewidiol, ni's gallai ei Berffeithrwydd fod yn anfeidrol: canys, pe byddent gyfnewidiol, byddai raid i'r cyfnewidiad fod, naill ai er gwell, neu er gwaeth. O's ei gyfnewidiad fyddai er gwell; yna nid oedd yn anfeidrol berffaith o'r blaen: o's er gwaeth; yna nid oedd yn berffaith gwed'yn'. Am hynny y mae ei Fawredd, fel y tyfiolaetha'r Ysgrythur am dano, *ddoe, beddwy, ac yn dragywydd yr un; heb gyfnewidiad, na chysgod tröedigaeth.* Ac nid oes cryfach rheswm nag Anghyfnewidioldeb Duw, i brofi y rhwymedigaeth fydd ar ddynjon i weddio; o herwydd mai Duw anghyfnewidiol, yr hwn ni thry oddi wrth yr hyn a wnaeth, fydd, trwy ei Gyfraith a'i Orchymmyn, wedi gwneuthur ac appwyntio Gweddi yn un o'r Ordinhadau mwyaf angenrheidjol i'w harferu, tu ag at cael
ein

ein gwneuthur yn gymmwys i Deyrnas Nefoedd; heb yr hyn nid oes sail gan neb i ddisgwyl cael eu derbyn yno: canys, er nad yw Gweddï yn cyfnewid Duw, mae hi wedi ei hordeinio yn fodd tra buddiol i gyrraedd Grâs i gyfnewid dŷn o fod yn bechadur, yn Sant. Cymmaint yw'r ffolineb o gymmeryd esgus i esgeuluso gweddïo, oddi wrth un o'r ystyriaethau cryfaf ag sy'n rhwymo dŷn i'w harferu, cyn y gallo, ar sail dda, obeithio am Jechydwriaeth!

Hol. BETH a ddywedwch am rai dynjon eraill, a ddywedant, Fod llawer yn ddigon esmwyth, yn gyforog, ac yn llwyddiannus yn y byd, heb sôn na gofal ganddunt am Weddï; ac amryw ag sy'n gweddïo, yn byw yn ofidus? Ac erbyn hynny, eb hwy, Pa le mae'r rhagoriaeth sy rhyngddunt? a pheth yw'r rhai sy'n gweddïo, well nâ'r rhai a beidiant?

Att. PA un ai oddi wrth esamplau yr annuwjol, neu oddi wrth Gyfraith Dduw, y mae i ni gymmeryd addysg tu ag at fyned i mewn i Deyrnas Nefoedd? Oni ddywedir am yr annuwjol yng Ngair Duw, *Salm* xvii. 14. mai rhai ydynt ag fydd *a'u rhan yn y byd hwn?* A rhan fellldigedig ydyw: canys, mae Melldith Dduw arnunt hwy ac ar yr hyn oll a feddant; ac y mae eu llwyddiant yn fagl iddunt. Canys, *esmwythder y rhai anghall a'u lladd; a llwyddiant y rhai ffôl a'u difetba.* A fydd y dŷn diweddi, a wnel y fath esgus a hyn, yn foddlon i fod yn gydgyfrannog yn rhan y rhai hyn yn y byd nefaf? Yr oedd *Herod a Philat* yn gyforog yn y byd; ond beth oedd eu diwedd hwynt? Yr oedd y gŵr goludog, *Luc* xvi. *yn ymrwigo â phorphyor a lliain main, ac yn cymmeryd byd da yn helaethwys beunydd;* tra'r oedd *Lazarus, y cardottyn, yn gorwedd wrth ei borth ef yn gornwydlyd:* ond beth a ddywedir am danunt yn y byd arall? Y gŵr goludog oedd yng nghanol poenau, ac yn llefain am ddiferyn o ddwfr i oeri ei dafod a boenid yn y fflâm dân; ac yn methu ei gael. A pha ham yr oedd mor druenus arno? Onid am na weddiafai ar Dduw am Râs tra yr oedd yn y byd, a *Lazarus* yntef ym mynwes *Abraham?* A pha ateb y mae *Abraham* yn ei roi i'r gŵr goludog? Hyn. *Coffa i ti dderbyn dy rwnsyd yn dy fywyd, ac felly hesyd Lazarus ei adsyd; ac, yn awr y diddenir ef, ac y poenir ditbau.* Nid yn ôl cyflyrau tymhorol dynjon dros ychydig amfer yn y byd, pa un bynnag ai llwyddiannus neu ofidus ydynt, y mae i ni farnu am eu Dedwyddwch tragwyddol

wyddol hwynt. A ydyw y rhai'ny yn llwyddiannus, ag fy'n awr yn fflam uffern? neu, a ydyw y rhai'ny yn ofidus, ag fy'n awr ym mynwes *Abraham*? Nid diben Gweddi yw, gwneuthur dynjon yn gyforog o olud yn y byd hwn; ond, fel y caffont Râs i fod yn dduwjol ar y ddaear, ac yn ddedwydd yn y Nefoedd. Ac yn ddiau, nid all yr annuwjol diweddi fod dim yn ddedwydd ar y ddaear, cyhyd ag y byddont yn gaethweision i Satan a phechod; na'r Duwjol, y fyddo yn dyfal-weddio am Râs, fod dim yn annedwydd ar y ddaear; gan eu bod yn meddu ar Heddwch Duw, a gobaith o Etifeddiaeth dragywyddol.

Hol. Ffe ddywaid rhai, eu bod yn anghenus, ac yn cael llawer o drafel i fyw, wrth ddilyn yn hwyr, a chodi yn forau, a llafurio a allont ynghylch y byd; ac felly, nad oes ganddunt odfa nac arfod i addoli Duw, a gweddio arnô.

Att. Pwy bynnag a lyfelo esgusodion yn erbyn Gweddi ac Addoliad Duw, y mae'n gwrthddywedud yn erbyn Gorchymmyn ac Ordinhâad Duw, ac yn gwrthryfela yn ei erbyn ef; ie, y mae efe yn cydfradwrio â'r diafol yn erbyn ei enaid ei hun: o blegid na's gall gymmeryd ffordd sicrach i ddanfôn ei enaid i ddinystr, nag esgeuluso Gweddi ac Addoliad Duw. Ystyried yr hwn a ddywaid, Na's caiff arfod i addoli Duw, a feiddia efe ddywedud felly wrth ei feistr-tîr, pan geisfai ryw wafanaeth ganddo. Ac a ddichon un-dyn ateb dros y fath esgus a hyn, pan ddêl i'r Farn? Ac o's anghenus a thrafferthus ydyw, nid rhyfedd, tra byddo yn esgeuluso Addoliad Duw. Pa le mae gorau i'r anghenus ddyfod, ond at y Duw Hollgyfoethog, ag sydd yn rhoddi'n haeljonus i bob un ag fy'n ceisio, ac yn cymmeryd eu gofal arno? i *Pedr v. 7.* *Gan fwrw eich holl ofal arno ef: canys y mae efe yn gofalu drosoch chiwi.* Ac addaw mae i ddiwallu eu hanghenjon. *Phil. iv. 19.* *A'm Duw i a gyflawna eich holl raid chiwi, yn ôl ei olud ef mewn gogoniant yng Nghrist Iesu.* O eisiau gwir ddiofryd i addoli Duw, a dodi, trwy ffydd, eu hachos atto, y mae angen a thrafferth dynjon cymmaint. Pe medrent geisio yn bennaf *Deyrnas Duw a'i Gyflawnder ef*, pob peth arall a roddid iddunt yn ychwaneg ag y fyddai yn wir llesol iddunt. *Math. vi. 33.* Pa dloctaf fyddo neb, rheirjaf i gyd iddunt ddysgu gweddio Duw. Mae cyfoeth yn fwy o rwystr i Addoliad Duw, na thlodi. Y tlodion yn y dyddiau gynt oeddynt yn derbyn yr Esengyl; a'r cyfoethogion yn ei gwrthod: a Duw a ddewisodd llawer o tlodion

dlodion y byd hwn i fod yn gyfoethogion mewn Ffydd, ac yn Etifeddion ei Deyrnas. Nid oes reitjaf peth yn y byd, nag i ddynjon gymmeryd amser i lasurio am Râs Duw: fe dderfydd pob peth arall ar fyrder. Cofiw'n Gyngor Crist ei hun. Joan vi. 27. *Llafuriwch, nid am y bwyd a dderfydd, eithr am y bwyd a bery i fywyd tragwyddol; yr hwn a ddyry Mâb y dŷn i chwi: canys hwn a seliodd Duw Dâd.* Dylai pawb gofio Geiriau Crist wrth *Fartha*. Luc x. 41, 42. *Martha, Martha, gofalus a thrafferthus wyt ynghylch llawer o bethau: eithr un peth sydd angenrheidiol. A Mair a ddewisodd y rhan dda; yr hon ni ddygir oddi arni.* Wrth geisio cadw pethau'r byd, y mae dynjon yn colli odfeydd Grâs: ond pa lês i ddŷn, pe ennillai yr holl fydd, a cholli ei enaid ei hun? Ac, am hynny, ni ddylai gofal a thrafferth y tlawd, na'r cyfoethog ychwaith, gael, mewn modd yn y byd, rwyfstro dŷn i weddio ar Dduw; ac ni's caiff rwyfstro Dynjon duwjol, o ba gyflwr neu raddau bynnag y byddont. Y Brenin *Dafydd* oedd yn llawn o waith a thrafferth ynghylch trefnu achosion a llywödraethu ei bobl; nid yn unig achosion a thylwyth ei dŷ (er bod hynny yn waith mawr lle byddo teulu aml) ond hefyd holl achosion a phobl afreolus ei deyrnas, a chyd â hynny eu hamddiffyn oddi wrth elynjon cryfion yn y gwledydd oddi amgylch iddunt. Ei waith a'i ofal oedd yn fynych mor fawr arno, na wyddai pa ffordd i droi gyntaf; etto ni pheidiai â gweddio Duw *seith-waith yn y dydd*. Salm cxix. 164. A phan nad allai lŷw ddydd, gan achosion y frenhinjaeth, foliannu Duw fel y dymunai, efe a gyfodai o'i wely hanner nôs, i foliannu Duw am Farnedigaethau ei Gyfiawnder. Salm cxix. 62. *Daniel* oedd yn Rhaglaw pennaf ar yr holl dywyfsgjon a theyrnaf-oedd ym mrenhinjaeth fawr y Brenin *Darius*, fel nad allai lai nâ bod yn llawn o waith a gofal; etto efe a weddiai yn ddyfal ar Dduw deirgwaith yn y dydd: ac, er i'r tywyfsgjon, o gynfigen lliidiog, dynnu'r Brenin i wneuthur cyfraith yn erbyn hynny; etto *Daniel* a ddioddefodd ei daslu i ffau'r llewöd, yn hytrach nag esgeuluso gweddio Duw: a'i Dduw ef a'i gwaredodd. Ond pwy a weryd y rhai a desfir i'r llewöd uffernol, am esgeuluso Gweddi!

MOR ynfyd yw dywedud yn erbyn y Ddyledswydd hon, o herwydd bod achosion y byd yn rhwyfstro! Beth yw hynny ond cyftal a dywedud, bod pethau y byd hwn yn werthfawroccach nâ Phethau nefol? neu, fod yn rheitjach iddunt ofalu
am

am eu cyrph, nag am eu heneidiau? neu, nad oes achos iddunt addoli Duw, na gweddio, tra fyddo ganddunt ddim arall i wneuthur? Oh, pa fath ddychymmygion cableddus yw y rhai'n! Fe ddylai fod cywilydd ar bob un ag y glywodd erioed am Dduw, adael i'r fath wrthddadl a hwn gael lle yn eu meddyliau. Ystyrient, pan fyddo i achosion y byd hwn gael eu rhwystro i fyned ar eu gliniau, beth o's gorfydd iddunt cyn nôs ymadael â hwynt, i fyned ger bron Duw i roi cyfrif am eu drygioni. Fe ddigwyddodd felly i lawer un; a llawer a ofidiafant yn ofer yn amser angau, am eu hesgeulufdra ynghylch Gweddi yn amser bywyd, pan nad allai y byd, ar ba un y treuliafant eu ferch a'u hamser, wneuthur dim drostunt. Mae Duw yn rhoi i ddynjon amser ddigon i edrych at Waith Duw a'u Jechydwriaeth eu hunain, a chymmaint y fyddo raid at eu hachos tymhorol hefyd, o's mynnant ei rannu a'i ddefnyddio yn dda. A ydyw yn gyfiawn, roi o ddynjon eu holl amser i'r byd, ac heb ddim i Dduw, ag sydd yn rhoi'r cwbl iddunt hwy ag y feddонт o'r byd ac amser hefyd? eu holl amser dros eu cyrph, ac heb ddim i'w heneidiau? Gweision ffyddlon i Mammon ydynt; ond gelynjon i Dduw a'u heneidiau eu hunain ydynt. Cymmerant amser i fwyta, ac yfais, a chyfsgu, ac i segurdra, a chwedlau ofer, ac i bob peth ond i addoli Duw, yr hwn ydyw yr *Un Petb angenrbeiddiol*. Oh, na chymmerai dynjon gymmaint o amser i weddio, ag y maent yn ei dreulio mewn ofer ymarweddiad! ie, a benthycio peth oddi wrth amser cŵsg ac esmwythder, i lasurio am Orphwysdra dragywyddol! Doeth fyddai ystyriaid, mai Rhagluniaeth Dduw sydd yn llywödraethu ac yn trefnu holl achosion dynjon yn y byd; ac, mai ar ei Law ef y mae rhoi Bendith arnunt. Pa lwyddiant, neu pa lês, all dynjon ddifgwyl oddi wrth eu llwyddiant a'u cynnyrch yn y byd, heb Bendith Dduw? a pha fodd y gall neb ddifgwyl Bendith, heb ei cheisio? Felly nid rhwystr, ond y modd i dynnu mwy o lwyddiant ar ein hachosion tymhorol, yw *Gweddi*: canys, mae Gweddi yn fuddiol i bob peth; a chanddi addewidjon o'r bywyd sydd yr awr hon, ac o'r hwn a fydd.

Hol. Yn ydych wedi rhoddi cynnifer o resymmau, ac at-
teb cynnifer o wrthresymmau, fel nad oes bosibl i neb gael
bylchau bellach i ddiangc oddi wrth y rhwymedigaethau
sydd arnunt i weddio, na lliw o un esgus dros eu hesgeulufdra,
o's ystyriant y pethau hyn: eithr y mae etto yn ôl i chwi fy-
negu,

negu, ym mha fodd y mae gweddio, fel y byddo'n Gweddiau yn ficer o gael eu gwrando, ac na fethom ni fod yn well o'u plegid. Pa Gyfarwyddyd neu Reolau a ellwch roddi yng-hylch hyn?

Att. DANGHOSAIS eisoes, mai Dyledswydd fawr ydyw Gweddi: trwy arferiad gydwybodus o honi mae cael cyfarwyddyd, a chymmorth, a llwyddiant, ym mhob dyledswydd atall; ie, i gael bendith a llwyddiant ar yr hyn oll y wnelom, ac ar yr hyn oll y feddom; ac hebddi ni's gellir disgwyl gwir ddedwyddwch yn y byd presennol, na chaffael Dedwyddwch tragwyddol byth. Ac am hynny nid oes un gorchwyl yn yr holl fyd mor angenrheidiol i'w ddyfgu pa fodd i'w wneuthur yn dda ac yn ddiwyll, ag yw gweddio felly: y sawl a gymmerant boen a gofal ynghylch hynny, ni bydd eu llafur yn ofer; cânt brofi yn helaeth, na wnaethant orchwyl erioed mwy buddiol iddunt, o's dysgant weddio yn ôl y Rheolau hyn.

I. RHAIÐ i ni weddio trwy Ffydd; gan osod ein Hymnbiliau at Dduw yn Enw yr Arglwydd Jesu: canys felly mae Crist yn addaw llwyddiant i ni. Joan xiv. 13, 14. *A phab beth bynnag a ofynnoch yn fy Enw i, hynny a wnâf: fel y gogonedder y Tâd yn y Mab.* O's gofynnwch ddim yn fy Enw i, mi a'i gwnâf. Wrth ofyn yn Enw Crist, y meddylier, nid yn unig enw Crist yn ein Gweddiau (mae yn arferol gan ddynjon ffurfiol ei enw ef ar ddiwedd eu Gweddi) eithr dyfod yn ystyriol ac yn barchus at Dduw trwy Haeddiant a Chyfyngdod Crist; gan gydnabod, fod pechod wedi ein cau dan ddigofaint, ac allan o Heddwch a phob Cymmeriad gyd â Duw; fel na's gall neb ddyfod i'w gyfyl mwy, ond trwy Deilyngdod y Cyfyngwr: ynddo ef, yr Annwyl, y'n gwneir yn gymmeradwy; a thrwyddo ef y mae i ni hyfdra a dyfodfa mewn hyder ger bron y Tâd; sef, trwy Ffydd yn Jesu Crist. Eph. iii. 12. Wrth ofyn yn Enw Crist y mae i ni ddyall hefyd, mai er mwyn Crist y mae i ni ddisgwyl a deisyf ar Dduw i roi y petbau a weddiom am danunt. Felly yr oedd y Prophwyd Daniel yn gweddio lawer o amser cyn bod Crist wedi dyfod i'r byd. Dan. ix. 17. *Ona yr awr hon gwrando, O ein Duw ni! ar weddi dy wâs, ac ar ei ddeisyfiadau; a llewyrcha dy wyneb ar dy gysssegr anrheithiedig, er mwyn yr Arglwydd.* Ac heb law a ddywedpwyd, o's mynnwn weddio trwy Ffydd yn Enw yr Arglwydd Jesu, mae'n rhaid i ni fod yn hyderus, a chwbl-gredu

gredu yn ddiamheus, y rhydd Duw y cyfryw bethau ag y fyddom yn geisio ganddo er mwyn Crist; y pethau ag y mae efe yn cenhadu ac yn gorchymmyn i ni eu ceisio, ie ac yn addaw eu rhoi: neshâu atto yng Nghyfyngdod Crist a ddylem, *â chalon gywir, merwn llaw'n hyder ffydd.* Hebr. x. 22. *Gofyn merwn ffydd, heb ammau dim: canys yr hwn fydd yn ammau, fydd gyffelyb i din y môr, a chwelir ac a destir gan y gwynt. Canys na feddylid y dyn brwnnw y derbyn efe ddim gan yr Arglwydd.* Jago i. 6, 7. Mae'r Duw grasol wedi darparu sail ddigonol o Hyder a Ffydd ddiamheus am lwyddiant i'r rhai a weddiant arno yn ôl ei Ewyllys. Onid yw efe yn galw arnom i ddyfod trwy Weddi atto? Pa ham y gwnai efe felly, oni byddai ei fod yn bwriadu rhoddi i ni? Gellir ddywedud wrth y Cristion gwannaf, fel y Disgyblion wrth *Bartimeüs* ddall, *Cymmer gâlon; canys y mae'r Arglwydd yn dy alw di.* Pa ham y mae Duw yn gorchymmyn Gweddi, ond i'r diben ei hatteb hi? Canys ni ddywedodd wrth dŷ *Jacob* am geisio ei Wyneb ef yn ofer. *Efay* xlv. 19. Caiff y rhai a weddiant wybod mai efe yw'r Arglwydd: canys efe a ddywedodd, *Ni chywilyddier y rhai a ddisgwyliant wrthyf fi.* *Efay* xlix. 23. Pa ham y rhoddwyd cynnifer o Addewidjon mawr a ffyddlon, ond i'r diben eu cwplâu i'r rhai a fyddo'n gweddio, ac i nerthu eu Ffydd hwynt yn eu Gweddiau? Onid ydym yn ei wneuthur ef yn gelwyddog, hyd y mae ynnom ni, o's ambetwn wirionedd ei Addewidjon ef? A pha ham y rhoddodd ei uniganedig Fâb yn Gyfyngwr i ni, ond i'r diben i ni gael sail i ddyfod gyd â mwy o Ffydd, a Sicrwydd, a Gobaith, o'i flaen ef? Ac o's nid arbedodd Duw ei unig Fâb, ond ei draddodi drosom; pa fodd na rydd efe i ni bob peth arall ag a ofynnem ganddo? Oh, gymmaint mae ein Harglwydd annwyl, o dynerwch ei Gariad, yn ddywedud trwy'r holl Efengyl i gefnogi Ffydd ei Bobl; gan sicrhâu iddunt amryw o weithiau, Na fydd eu Gweddiau yn ofer! *Math.* vii. 7, 8. *Gofynnwch, a rhoddir i chi; ceiswch, a chiwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chi.* Canys pob un sy'n gosyn, sy'n derbyn; a'r neb sy'n ceisio, sy'n cael; ac i'r hwn fydd yn curo, yr agorir. Ac eilwaith, *Marc* xi. 24. *Am hynny meddaf i chi, Beth bynnag oll a geistoch wrth weddio, credwch y derbyniwch, ac efe a fydd i chi.* A dymma'r peth yr ymofynnai Crist am dano yn y rhai a ddeuent ar eu cais atto, pan oedd ar y ddaear: *A wyt ti yn credu y gallaf wneuthur hyn i ti?*

Ac yr oedd yn arferu dywedud wrth amryw, *Bydded i ti yn ôl dy ffydd.* Ac nid oedd mor gwannaf ei Ffydd yn cael myned oddi wrtho heb ei neges. *Yr Arglwydd fydd hoff ganddo y rhai a'i hofnant ef; sef, y rhai a ddisgwyliant wrth ei drugaredd ef.* Salm cxlviii. 11. *Dajonus yw'r Arglwydd i'r rhai a ddisgwyliant wrtho, ac i'r enaid a'i ceisio.*—*Duw a gyflawna eich holl raid chwi, yn ôl ei olud ef mewn gogoniant yng Nghrist Iesu.* Phil. iv. 19. Canys, ese a ddichon wneuthur yn dra rhagorol, y tu hwnt i bob peth a fedront hwy ei ddymuno neu feddwl. Nid afreidjol ydyw bwrw golwg bwyllig ar y fath ystyriaethau a hyn, i gefnogi ein Ffydd: canys, heb Ffydd ammhoffibl ydyw rhyngu bodd yng Ngolwg Duw. A pha ham mae cynnifer o Weddiau, a Dyledswyddau eraill, a Moddjon, yn ddiles, ond am nad ydynt wedi eu cyd-dymheru â ffydd? Hebr. iv. 2. Yn Enw yr Arglwydd, sef trwy Ffydd yn ei Gyfryngdod ef, y dylem cyflawnu ein holl Dyledswyddau crefyddol, a phob pethau eraill, o's ewyllysiem iddunt fod yn dderbyniol gyd â Duw, ac yn fuddiol i ninnau. Col. iii. 17. *Aphabeth bynnag a wneloch, gwnewch bob peth yn Enw'r Arglwydd Iesu; gan ddiolch i Dduw a'r Tâd trwyddo ef.*

2. **RHAID** i ni weddio gyd â gostyngeddwrwydd yn ein hysbrydoedd a'n dŷn oddi mewn, gyd ag ŵyllder mawr a pharchedig ofn; o herwydd Sancteiddwrwydd a Mawredd gogoneddus Duw, ac o herwydd ein gwaeledd ffiائد pechadurus ein hunain. Dymma'r modd y derbyniwn Râs a Dyrchafiad gan Dduw, ac y ffŷ'r gelyn oddi wrthym. Jago iv. 6, 7, 9, 10. *T mae Duw yn gwrthwynebu'r beilchion, ond yn rhoddi grâs i'r rhai gostyngedig.* *Tmdarostyngwch gan hynny i Dduw.* *Gwrthwynebwch ddiadol, ac ese a ffŷ oddi wrthyhch.* *Tmofidiwch, a galerwch, ac ŵylwch: troer eich chwerthin chwi yn alar, a'ch llawenydd yn dristwch.* *Tmdarostyngwch ger bron yr Arglwydd, ac ese a'ch dyrchafa chwi.* Yn Nammeg y *Pharisead* a'r *Publican* (Luc xviii.) danghofir y modd mae Duw yn gwrthod y *Pharisead* uchelffroen, neu'r proffeswr balch, ag fydd yn tybiaid yn wych am dano ei hun; ac yn cyfiawnhau'r *Publican*, ag oedd yn cywilyddio codi i fynu ei wyneb ger bron yr Arglwydd. Y Duwjol ydynt yn dirfawr ymostwng o flaen Mawredd Duw, pan tyddont yn galw arno. *Abraham* a ddywedodd, *Agorais fy ngenau i lesaru wrth yr Arglwydd, a mi yn llwch a lludw.* A Duw a wnaeth gyfrif mawr o hono; *Tâd y ffyddlon-*

ffyddlonjaid, a Chyfaill Duw, y galwyd ef. Gen. xviii. Mor brudd y mae Ezra yn cywilyddio ac yn ymddarostwng, pan y mae yn gweddio! Ezra ix. 6. Efe a ddywedodd, O fy Nuw! y mae arnaf gywilydd a gorchwyledd godi fy wyneb attat ti, fy Nuw; o herwydd ein hanwireddau ni a aethant yn aml dros ben, a'n camwedd a dyfodd hyd y nef-oedd. A Duw a wrandawödd ei Weddi. Job, o flaen Duw, oedd yn ffieiddio ei hun, ac yn edifarhau mewn llwch a lludw. Duw a drödd ei adfyd yn llwyddiant, ac a roddodd iddo ddau cymmaint ag y fuasai ganddo fwyaf o'r blaen. Jacob, yn ei Ymbiliau, a ddywedodd wrth Dduw, Ni ryglyddais y lleiaf o'th holl drugareddau di. A Duw a wrandawödd ei Weddi, gan ei waredu o ddwylaw ei frawd Esau; ac a'i gwnaeth yn genhedlaeth fawr. Y mab afradlon, pan ddychwelodd, a ddywedodd wrth ei dâd, Fy nhâd, pechais yn erbyn y nef, ac o'th flaen ditbau; ac mwyach nid ydwyf deilwng i'm galw yn fâb i ti: gwnâ fi fel un o'th weision cyflog. A'i dâd a dofturiodd wrtho, ac a fyrthiodd ar ei wddf, ac a'i cusanodd; a'i dilladodd â'r wisg orau, ac a wnaeth iddo wlêdd. Oh, pa gymmaint o annogaeth fydd yn yr holl esamplau hyn, i gymmell dynjon i lasurio am y graddau iselaf o oftyngeiddrwydd calon yn eu neshâd at Dduw, o's mynnant dderbyniad groefawus ganddo! Canys, pob un (medd yr Arglwydd) a'r a'i dyrchafo ei hun, a oftyngir; a'r hwn fydd yn ei oftwng ei hun, a ddyrchafir. Luc xiv. 11. A thrachefn y dywaid yr Arglwydd, Ar hwn yr edrychof; sef, ar y truan a'r cystuddiedig o ysbryd, ag fydd yn crynu wrth fy ngair. Esay lxvi. 2.

3. RHAI D NI WEDDIO'N DDYALLUS; gan ystyriaid yn synhwyrol ac yn bwylllog, pa fath Waith mawr yr ydym yn ei gylch; a pha berthau a berthyn at ei wneuthur yn gymmeradwy. Nid ellir cyflawnu un Ddyledfwydd na Gorchwyljon crefyddol fel y dylid, oni bydd y dyall ar waith yn eu cylch. Gellir adnabod dyn ffôl, diddyall, wrth ledchwithrwydd ei weithredoedd. Yr enaid heb wybodaeth nid yw dda, ac nid ydyw yn dda ddim a wnelo. Ni fyn Duw aberthau deillion. Fe gyttuna rhai dynjon yn ein plith ni ag Addoliad *Lladin Rhufain* yn rhwydd ddigon; o herwydd, pan fyddont yn bresennol yn Addoliad Duw, nad ydynt yn ceisio dyall neu ddirnad ystyr y Pennodau, a'r Pregethau, a'r Gweddiau a glywönt, mwy na phe buafent mewn jaith na fedrent ddim oddi wrthi: eithr Gweddiau y Duwjol fydd gyd â dyall ac ystyriaeth.

ystyriaeth. 1 Cor. xiv. 15. *Mi a' weddiaf â'r ysbryd, ac a weddiaf â'r dyall hefyd: canaf â'r ysbryd, a ebanaf â'r dyall hefyd.* Mae gwaith nid ychydig i'r dyall wneuthur, pan y byddom yn neshâu at Weddi, neu rannau eraill o'r Addoliad sanctaidd: sef, ystyriaid, pa fath un yr ydym yn myned i alw arno; mai Duw mawr ydyw, Brenin mawr yr holl dduwjau; yr hwn sydd alluog o Nerth, aneirif o Ddyall, gogoneddus mewn Sancteiddrwydd, ofnadwy mewn Moliant, ac yn gwneuthur Pethau rhyfedd; ie, yr hwn sydd yn anfeidrol o Berffeithrwydd, yn anfesurot o Fawredd, nad ydyw Nefoedd y Nefoedd yn cynnwys môr hono; yn llenwi pob lle, yn edrych ar holl ffyrdd dynjon, i roddi i bob un yn ôl ei waith; yn gwybod pob peth, ac oddi amgylch i bob un; fel nad oes na gwaith, na gair, na meddwl, nad yw yn eu gwybod i gyd oll, ac yn eu cadw mewn coffadwriaeth. Ofnadwy jaw'n, gan hynny, ydyw yng Nghynnulleidfa'r Saint, ac i'w arswydo yn ei holl Amgylchoedd; etto, ei Lygaid sydd yn edrych yn rasol ar y Cyfiawn, a'i Glustiau yn agored i'w Gweddïau hwynt. Dylid dyall ac ystyriaid y pethau hyn, fel yr ymddygom ger bron Duw yn fwy addas iddo. Dyn ynfyd nid edrych at ei ymddygiad, pan fyddo yn sefyll o flaen Brenin. O eisiau dyall, y gwelir ymddygiad llawer o flaen Duw yn segur, yn ysgafn, ac yn anweddaidd jaw'n. *Paul* a ddywedodd am yr *Athenjaid*, eu bod yn addoli y Duw nid adwaenent. A'n Harglwydd *Jesu* a ddywaid am y *Somariaid*, *Cbwychwï* ydych yn addoli y peth ni's gwyddoch. Fel mae mwyaf y cywilydd, felly y mae gormod o gyfle i ddywedud am lawer eraill.

DYLEM hefyd ddodi'r dyall ar waith, i ystyriaid, ym mha ffordd y mae i ni neshâu at Dduw; sef, gerfydd ei Addewidjon ef, yag Nghyfyngdod Crist, a thrwy gymmorth ei Ysbryd ef; a chyd â hynny ystyriaid yn dda, pa beth sydd gennym i ddywedud wrth Dduw; ac nid sefyll, fel ffyliaid, yn fûd o flaen yr Orsedd. Dylem ddyall, a galw i gof, pa bechodau sydd gennym i gyfaddef; a chywilyddio am danunt, a llefain am faddeuant o'u plegid; pa Fendithion a Grasau sy'n eisiau arnom, i ymbil ar Dduw am danunt; pa flinderau, neu beryglon, neu brofedigaethau, sydd gennym i achwyn yn bruddaidd ger bron Duw o'u plegid. Cennadwri helaeth sydd, i Weddi ddwyn o flaen Gorffeddfainge Grâs, llawer o bethau sydd gennym i'w gosod o flaen Duw: onid ystyriwn yn eu cylch, fe allai y gollyngem y pethau

rhofiaf yn angof. Rhaid i'r dyall hefyd ystyriaid geiriau ein Gweddi, er iddunt fod, hyd ag allont, yn eiriau cymmwys, a pharchus, a phwyllog; ac nid gadael i'r tafod redeg o flaen y synwyr, neu'r genau o flaen y galon. Aberth ffyljaidd fydd hynny, a ffaidd gan Dduw. Heb ddyall ein Gweddïau, nid allwn weddio'n ddyallus. Mae yn beth truenus ac echryfion jaw'n, fod-dŷn yn llefaru, neu yn gwrando ar arall yn llefaru, geiriau Gweddi, heb geisio dirnad yn bwyfig pa eirchion y maent yn eu gosod at Dduw: mae achos iddunt ofni y tyr allan daranau ei Ddigo faint ef yn eu herbyn, am y fath ymddygiad anystyriol a rhyfygus; o blegid ein Duw ni fydd Dân ysol, ac ni chymmer mo'i watwor gan neb.

4. Rhain edrych yn ofalus am fatter neu ddefnydd ein Gweddiau; sef, gweddio am bethau y fydd yn gyttunol ag Ewyllys Duw. Yr hwn a weddio am ryw beth pechiadurus, neu am ryw beth a fyddo yn rueddu at feithrin pechod neu chwantau llygredig, fydd yn gofyn melltith yn lle bendith. Pe dysgem yr un wers hon, o ymwrthod â'n hēwyllys llygredig ein hunain, gan lwyrr ymroi i gydffurfio ag Ewyllys Duw, fel na chwennychem ddim ag y fyddai yn wrthwynebol iddo; ni a fyddem yn Grifftonogion gwirioneddus a chynhyddus ym mhen ychydig amser. Dymma borteiriad bychan o'r Bywyd sanctaidd y mae Eſengyl Crist yn ei ddyfgu i ni. Joan v. 30. *Nid ydwyf fi yn ceisio fy ewyllys fy hunau, ond ewyllys y Tad yr hwn a'm hanfonodd i.* Trwy fod yn hyddysg yn yr Ysgrhythur Lân, lle yr ydys yn mynegu pa beth yw Ewyllys Duw, a pha bethau a berthyn i Jechydwrjaeth dŷn, ac yn enwedig wrth ddal sulw ar y pethau mae Duw yn addaw, a'r pethau mae Duw yn eu fygwth, a'r pethau mae Duw yn orchymmyn, ac ar y pethau mae Duw yn ofyn fod ynnom tu ag at ein gwneuthur yn gymmwys i Deyrnas Nefoedd; gallwn yn eglur wybod, pa bethau fydd angearheidjol i ni eu ceisio, a pha bethau fydd gyttunol ag Ewyllys Duw i'w rhoddi, o'r gweddiwn ni amdanunt: a hyn a rydd sail sicr o hyder, fod Duw yn gwranddo ac yn cyflawnu ein Gweddiau. i Joan v. 14, 15. *At hyn yw'r dyfodol fydd gehymni ni ag atto ef; ei fod ef yn ein gwranddo ni, o'r gofynnau ddiol yn ôl ei ewyllys ef. Ro o'r gwranddo ni ei fod ef yn ein gwranddo ni, pa beth bynnag a ddeisyfom, ni a wyddom ein bod yn cael y deisyfodau a ddeisyfaisom ganddo. Pa bethau bynnag a berthyn i wir Ddewyfoldeb a Bywyd*

Bywyd fragywyddol, ni allwn ofyn am danunt yn hyderus ac yn ddios, megis y Bendithion ysbrydol mae Duw yn addaw; fef, Grâs i ochelyd y pethau mae Duw yn eu fygwth, ac i gyflawnu'r Dyledswyddau mae Duw yn orshymmyn, ac i gyrrhaeddyd y Cynheddfau da a'r Sancteiddrwydd y mae Duw yn ofyn fod ynnom. Ac y mae yn rhŷdd i ni weddio am y cyfryw fendithion tymborol ag y berthyn i'r bywyd hwn; yn enwedig, y pethau a berthyn at ein cynhaliaeth ni, megis ymborth a dillad, a'r cyffelyb; canys y mae Duw yn eu haddaw: ac hefyd y cyfryw bethau ag y fyddo yn gyfaddas tu ag at fyw yn gyffurus ac yn weddaidd yn ôl ein gradd a'n galwad yn y byd; a chyd â hynny hefyd y cyfryw bethau ag a wnel ein gwafanaethgarwch ym mysg ein cenbedlaeth yn fwy, tra fyddom yn y byd; megis jechyd, grym ein haelodau, bywiogrwydd ein synhwyrâu, doniau a chymmeriad gariadol barchus a diwradwydd ym mysg ein hadwedd, a chymmaint a fyddo cymmwys o feddiannau'r byd. Y mae, meddaf, yn gyfreithlon i ni yn ein Gweddiau ofyn y cyfryw bethau a hyn, o's gallwn fod yn sicr ein bod yn eu gofyn er mwyn gogoneddu Duw, ac nid i borthi ein blys a'n chwantau ein hunain; ac mewn ymostfyngiad ewyllysgar i Ewyllys Duw, yr hwn a wyr yn well nâ ni pa bethau fydd lesol a diberygl i ni: eithr gwâg ac ofer bethau, neu'r cyfryw ag y fyddo balchder neu gybydd-dod, nwydau pechadurus, a chwantau'r cnawd, yn ein doddi ar waith i'w chwennych, ni's dylem gynnwys y chwennychiad o honunt yn ein meddyliau, na meiddio bod mor rhyfygus a'u gosod yn ein Gweddiau. Cyffelyb fyddai hyn i blentyn yn llefain am gledddyf i ymladd â'i dâd, ac i'w ladd ei hun. Mae hyn yn Rheol dragywyddol, ag y ddylai pob gwir Gristjon gadw wrthi yn ffyddlon; Na ddylem wneuthur nac ewyllysio dim, ond yr hyn a allom ofod ger bron Duw mewn Gweddi; na rhyfygu gweddio am ddim, ond yr hyn a fyddo yn gyttunol ag Ewyllys dadguddiedig Duw.

5. RHAI D i ni weddio'n ysbrydol ac yn wirioneddus, trwy geisio a deisyf yn ein calonnau y pethau a fyddom â'r genau yn ofyn am danunt. Mae'n ddiau y dylai ein hysbryd, a'n holl ferchiadau, a galluoedd ein heneidiau, fod yn mawr chwennych Bendithion Duw; a hynny i ddiben unjawn; fef, er mwyn gogoneddu Duw: ac i'n Gweddiau ninnau fod yn fwy duwjol, a phur, a sanctaidd, i fod yn fwy gofyingedig, ac ammyneddgar, a chariadus, ac addas i Efengyl

Crist. Y pethau hyn, a'r cyffelyb, a ddylem geisio, gyd â llef ddifrifol ac ymbiliau taerion am danunt yn ein hysbrydoedd. Y Weddi ni ddêl o galon dŷn, ni ddaw ychwaith i Glustiau Duw. Rhagrith ffiaidd yw, neshâu at Dduw oddi allan, a'r dŷn oddi mewn ym mhell oddi wrtho; ag fydd yn annog Duw i dywallt allan Farnau trymmion a rhyfedd ar ddynjon. Esay xxix. 13, 14. *Am hynny y dywedodd yr Arglwydd, O herwydd bod y bobl hyn yn neshâu attaf â'u genau, ac yn fy anrhyleddu â'u gwefusau, a phellhâu eu calon oddi wrthyf, a bod eu hofn tu ag attaf fi wedi ei ddygu allan o athrawjaeth dynjon; am hynny wele fi yn myned rhagof, i wneuthur yn rhyfedd ym mysg y bobl hyn, sef gwyrthjau a rhyfeddod: canys difethir doethineb eu doethion hwynt, a dyall eu rhai dyallgar hwynt a ymguddia. Eu dyall a'u doethineb hwy a ball; ni tedrant gael ymgeledd, na gwybod pa ffordd i droi i ymofyn am noddfa yn nydd eu cyfyngder: canys, dychryn a ddal y rhagrithwyr; eu gobaith a ddiſlanna. Nid yw eu llawenydd ond dros funud awr; eu cydwybod eu hun a dystiolaetha yn eu herbyn, a'u calonnau a'u condemniant: ni wrendy Duw eu llef, pan ddêl arnunt yr hyn a fyddont yn ei ofni. Ond wrth y Duwjol y dywedir, Gobeithrwyd ynddo ef bob amser; O bobl, tywellrwyd eich calon ger ei fron ef: Duw fydd noddfa i ni. Salm lxii. 8. Ac eilwaith; Agos yw'r Arglwydd at y rhai oll a alwânt arno, at y rhai oll a alwânt arno mewn gwirionedd. Efe a wna iwylllys y rhai a'i hofnant: gwrendy hysyd eu llefain, ac a'u bachub hwynt. Salm cxlv. 18, 19.*

6. RHAIID gweddio gyd â zêl a thaerni difrifol: nid fel y diog i'w waith, neu'r claf i'w fwyd, yn ddiwylllys i'r Ddyledswydd; ac felly yn ddiferch, yn ddiawydd, yn ddiegni, ac yn glaiar jawn, ynddi. Taer Weddi'r Cyfiawn fydd yn effeithiol. Nid mewn amledd geiriau mae'r taerni hyn yn sefyll. Ystyriwn beth a ddywaid Crist. Math. vi. 7, 8. *A phan weddioch, na fyddwch siaradus, fel y cenhedloedd: canys y maent hwy yn tybiaid y cânt eu gwrando am eu haml eiriau. Na fyddwch gan hynny debyg iddunt hwy: canys gwyr eich Tad pa bethau fydd arnoch eu heisïau, cyn gofyn o honoch ganddo.*

Ni ddichon yr enaid gwan weithjau gael nemmawr o eiriau; a phan y meddo ar fwyaf o helaethrwydd geiriau, dylai edrych a'r iddunt fod yn ystyriol, yn bwylllog, ac yn gyd-

fynniol

fynniol â'i feddwl, ac yn gynnifer ag y dybio'n ddigonol i adrodd ei achos yn gyflawn, a thannu ar léd ei Ddeif, fiad o flaen Duw; heb ddisgwyl cael ei wrando er mwyn hŷd ei Weddi, o's ni bydd gwresogrwydd ynddi; nac ofni y gwrthod Duw hi, o's bydd yn ferrach rai prydiau neu gilydd, ac yn wir ddisrifol gyd â hynny. Nid ydyw'r taerni hwnnw, am ba un yr wyf yn sôn, yn sefyll 'chwaith yn yr hyfrydwch a'r llawenydd y mae'r Duwjol yn deimlo weithjau wrth weddio. Nid yw hyn yn eu gallu i feddu arno yn wastad: mae Duw yn caniatáu ambell damchwa fychan o hono weithjau, i lonni ac annog ei Blant; etto nid cymmwys gwledd bob pryd. Y ffordd debyccaf i'w gael yw, gweddio gyd â zêl a thaerni; yr hwn daerni fydd yn dyfod oddi wrth hiraeth yr enaid ar ôl Grâs a Bendithion Duw, wrth weled eu gwerthfawrogrwydd hwy, a'i angenrheidrwydd ei hun am danunt, a chymmaint fydd ei drueni hebddunt. Hyn a bair iddo daer lefain ac ymbil, fel un a fyddai yn y perygl mwyaf, ac ar ddarfod am dano, oni bydd i Dduw yn ei Drugaredd droi tu ag atto. Felly mae'r Brenin *Dafydd*, yn *Salm* cxliiii. 6, 7. yn dywedud; *Lledais fy nwyllaw attat: fy enaid, fel tir sychedig, fydd yn hiraethu am danat. Oh Arglwydd! gwrando fi yn ebrwydd: pallodd fy ysbryd: na chuddia dy wyneb odli wrthyf, rhag fy mod yn gyffelyb i'r rhai a ddisgynnant i'r pwll.* Hoff gan Dduw weled ei Blant yn dal gafael ynddo â disrifwch eu llef, sef zêl a grym eu Hymbiliau; ac y mae'n cymmeryd ei ddal ganddunt. *Jacob* a ddywedodd wrth yr Arglwydd, *Ni'th ollyngaf di, hyd oni'm bendithi.* Ac efe a'i bendithiodd. Y wraig o *Ganaan* ni chymmerodd ball, ond ymbil a lefain ar Grist, hyd oni chaniataodd ei dymuniad. Mae'r Duwjol yn dilyn Duw â'u Gweddïau, heb adael orphwys na llonydd iddo, nes cael Trugaredd oddi wrtho. Felly *Moses*; Duw a ddywedodd wrtho, *Gâd im' lonydd, — fel y djerbwys y bobl i yn.* Ond ni adawödd *Moses*, nes cael ganddo faddau iddunt. *Ecclod* xxxii. Mae cennad i ni ddadleu â Duw yn oftyngedig, a dodi ger ei fron ef y cyfryw ystyriaethau ag allom ni gasglu oddi wrth ei Ddajoni a'i Allu, ei Ddoethineb a'i Ffyddlondeb ef, ac Eiriolaeth Crist; ac hefyd i gymmeryd achlysur oddi wrth ein hangen i lefain yn daerach am gael ein gwrando ganddo: fel y *Salmydd*, *Salm* lxxxvi. 1. *Gostwng, O Arglwydd! dyglust; gwrando fi: canys truan ac anghenus ydwyf.* Ac ni bydd y Gweddïau hyn yn ofer;

fel y mae profiadau Pobl Duw yn tyftio. Salm lv. 16, 17. *Myfi a waeddaf ar Dduw; a'r Arglwydd a'm bachub i. Hwyr a borau, a hanner dydd, y gweddïaf, a byddaf daer; ac efe a glyw fy lleferydd.* Ni a fedrwn ymbil a llefain yn brudd mewn perygl, neu fatter bywyd; llawer mwy y dylem wneuthur felly yn achos ein cyflwr tragywyddol; yn arbennig, gan nad yw'r amser ond byr i ofalu yn ei gylch. Pan fyddom yn gweddio, ni wyddom lai nad y tro diweddaſ ydyw. Dylem gofio, mai yn ôl y gweddiom, y bydd ein Grâs; ac yn gyfattebol i'n ymddygiad a'n llwyddiant o flaen Gorfeddfaingc Grâs yn nydd ein bywyd, y bydd ein cyflyrau o flaen Gorfeddfaingc Barn yn y dydd olaf.

7. RHAI D gweddio gyd â chymmaint ag allom o gafineb i bob anwiredd a phechod. Y Brenin *Dafydd* a ddywaid, Salm lxxvi. 18. *Pe edrychafwn ar anwiredd yn fy nghalon, ni wrandawfai'r Arglwydd.* Ac yn *Niarhebjon Salomon* y dywedir, bod *abertb yr annuwjol yn ffaidd gan yr Arglwydd: ond gweddi'r unjarwn fydd hoff ganddo.* Diar. xv. 8. Pa fodd y gallwn, gan ofn a chywilydd, ddyfod ger bron Duw, ac edrych yn ei Wyneb, i geisio Grâs a Bendith ganddo, tra byddom yn boddioni byw yn annuwjol, ac mewn cariad â phechod? Pa beth yw hyn, ond mawrhâu a chroefawü gelynjon, a chynnwys gelynjaeth a gwrthryfelgarwch yn ein calonnau yn erbyn Duw? Na thybied y dŷn hwnnw y derbyn efe ddim gan yr Arglwydd. Pa ragrith atgas ydyw, i weddio ar Dduw yn erbyn pechod, tra byddo yn well gan y dŷn i fyw yn ei bechod, nâ throï oddi wrtho? Mae yn arferol gan rai dynjon i dyngu, neu o'r hyn leiaf i arferu Enw Duw yn ammharchus ac yn ofer, yn eu hymadroddion cyffredin; ac, se allai, cyn yr elont i'w gwelyau'r nôs, yrânt i alw ar yr Enw sanctaidd ag y fuont yn halogi ar hŷd y dydd. Eraill sy'n byw yn anhywaeth mewn llid a drygioni, yn gynhenllyd, neu'n feddw, neu'n anghyfiawn ac yn annhrugarog; gwrânt er hynny, weithjau, arferiad marllyd i gymmeryd arnunt addoli Duw. Pa fodd na byddai cywilydd arnunt? beth fydd a fynnent ag Addoliad Duw? neu, beth fydd a fynno Addolwyr Duw â'r fath bethau a hyn a berthyn i wasanaeth y diafol? Yn ddiau, *eu calonnau eu hunain a'u condemniant; pa faint mwy y condemnir bwy gan Dduw, yr hwn fydd fwy nâ'u calon, ac a wyr bob peth? Ond o's ein calon ni'n condemnia, mae gennym hyder iu ag at Dduw.* Rhaid ynte na byddo gennym gariad

af un pechod, nac ymollwng yn ewyllysgar i un anwiredd adnabyddus i ni, cyn y gallom feddu ar hyder tu ag at Dduw, na chymmeryd arnom ddyfod ger bron Duw yng Nghyfringdod Crist. 2 Dim. ii. 19. *Eithr y mae cadarn sail Duw yn sefyll, a chanddo y sêl hon; Yr Arglwydd a edwyn y rhai sydd eiddo ef: a, Phob un sydd yn enwi Enw Crist, ymadarwëd oddi wrth anghyfiawnder.* Y sawl a lanhâant eu calonnau oddi wrth gydwybod ddrwg, yn unig, allant neshâu ger bron Duw yng Nghyfringdod Crist mewn llawn sicrwydd Ffydd. *Y glân eu dwylaw, a'r pur eu calon, a gânt esgyn i fynydd yr Arglwydd,* i fwynhâu Cymmundeb annwyl ag ef; a hwy a fendithir pan alwânt arno. Nid yw'r bendithion tymhorol a welir ym meddiant eraill, y rhai naill nad ydynt yn gweddio oll, neu nad ydynt ond yn gweddio'n rhagrithiol, gan fyw trwy'r amser mewn cariad â rhyw bechodau; nid yw eu bendithion, meddaf, ond melldithion yn wir iddunt; gan nad ydynt, fel y dylent, yn ymbil am Râs i'w defnyddio i Ogoniant Duw, ac i'w Llës ysbrydol eu hunain ac eraill: am hynny, magl a thrangwydd ydynt yn bresennol iddunt, a diftryw tragywyddol fy'n eu canlyn.

8. RHAID gweddio gyd ag Ufudd-dod i Dduw; fef, arferiad cydwybodol o'r holl Foddjon a'r Dyledswyddau, neu'r holl Ordinhadau eraill o Râs ag orchymmynnodd Duw, heb law Gweddi. Fel y mae i ddŷn weddio am ei fara beunyddiol; felly y mae i bawb, yn ôl eu cyflirau a'u galwedigaethau, wneuthur y cyfryw bethau ag y berthyn i'w gwaith a'u galwad i lasurio'n feunyddiol am dano; ac onid e, hwy a haeddent fod hebddo. Felly y dylem wneuthur am Fara'r Bywyd; nid Gweddiau syrthlyd a segur a wnâ lês. *Enaid y diog a ddeisyf, ac ni chaiff ddim: ond enaid y diwyd a wneir yn frâs.* Diar. xiii. 4. Ni fyn Duw borthi syrthni; eithr ni phaid â bendithio diwydrwydd. Am hynny, *llaw y diwyd a gyfoethoga; ond y neb a weithio â llaw dwyllodrus, a ddaw i dlodi.* Dymma'r achos pa ham y mae rhai yn arfer gweddio (eithr dywedud eu Gweddiau, yn hytrach nâ gweddio, y maent) ac heb fod yn well o'u gwaith, am nad ydynt yn gwneuthur yr hyn a ddylent heb law gweddio. Gweddiant ar Dduw eu cadw oddi wrth bechod; ond nid ydynt yn gofalu i wyllo yn erbyn profedigaethau, ac yn cillio oddi wrth y ffyrdd ag fy'n arwain i bechod. O's ânt i'r tân, pa fodd na losgant, neu ruddo o leiaf? O's ânt heb raid yn ffyrdd pechod, ac i blith masweddwyr a chyfeillach

annuwjol, pa fodd y diangant yn ddilwgr, mwy nâ myned at y plâ heb eu llygru? Rhai a weddiant am Wybodaeth a Dyall, heb ddyfal wrando, a darllain, a mysyrïo ar Dduw; fel pe disgwylient i Dduw wneuthur y cwbl drostunt, a danfon cwmwl golau o Wybodaeth ar unwaith i mewn i'w heneidiau, er mwyn arbed eu poen i lafurio am dano. Rhai a weddiant am gael Maddeuant gan Dduw, heb chwilio allan eu pechodau, i ymostwng a chywilyddio o'u plegid, gan eu cyffetu, ac edifarhâu am danunt: nid ystyriant, nad ydyw Duw yn cenhadu i neb geisio, nac yn addaw i neb gael Maddeuant, ond y rhai edifeiriol. Rhai a ddymunant gael eu cadw oddi wrth eu chwantau cnawdol, a'u nwydau casinllyd, heb ymerchestu i ddarostwng y cnawd, a'i gadw yn gaeth, oddi wrth yr hwn y mae grym eu nwydau; fel y mynnent i Dduw ladd yr holl chwÿn gwenwynig fydd ynddunt, tra byddont hwy bob dydd yn ei meithrin. Rhai a weddiant am gael Grâs a Heddwch Duw er mwyn Crist, heb ddyfod yn gyffon ac yn barchus i Swpper Crist, lle mae efe wedi appwyntio rhoi a felio eu Heddwch, ynghyd â holl Freintjau'r Prynedigaeth, a Bendithion y Cyfammod newydd, rhwng y rhai oll a ddeuant yn edifeiriol i'w gyfarfod ef. Mae rhai yn chwennych rhan yn Addewidjon y Cyfammod, heb ddyfod dan Rwymau'r Cyfammod. Mae'n debyg eu bod yn disgwyl i Dduw arbed eu poen ynghylch hynny. Chwennychant i Grifft eiriol drostunt, a'u cofio o flaen y Tâd; er nad ydynt hwy yn cofio Crist fel y dylent, yn yr Ordinbâad a orchymmynodd ac a ordeiniodd efe i'r diben hynny, gan ddywedud, *Gwnewch hyn er coffa am danaf*. Mae'n debyg, fod ganddunt fwy o barch i'w esgusodion eu hunain, nag fydd ganddunt i Orchymmyn Crist; ac yn disgwyl cael Bendithion Jechydwriaeth yn eu ffordd eu hunain, ac nid yn y Ffordd a ordeiniodd efe; ac yn chwennych iddo ef wneuthur yn dda erddunt hwy, er na fynnant hwy wneuthur mo'u Dyledswydd erddo ef. Mae rhai yn dymunaid Bendith Dduw ar eu gwaith bob dydd o'r wythnos, heb ofalu'n gydwobodus am Waith a Sancteiddiad y Dydd Sabboth, yr hwn a gyfsegrodd efe yn Ddydd o Fendith i'r rhai a'i jawn ddefnyddiant. Dymunant y Fendith, a chael eu hesgusodi am esgeuluso a halogi y Dydd bendigedig a gyfsegrodd Duw yn neillduol iddo ei hun. Oh, rhag cywilydd! beth a wnâ'r ynfydion hyn, yn cymmeryd arnunt alw ar Dduw! Nid gweddio, ond temtio Duw, y maent; ni bydd llês o'u gwaith.

Rhaid,

Rhaid, gan hynny, i'r rhai a fynno weddio yn effeithiol, ddyfsgu eu Dyledswydd oddi wrth eu Gweddïau; gan lasurio ym mhob ffordd, ac arferu pob moddjon a orchymmyn-nodd Duw at gael y pethau y maent yn ôl Ewyllys Duw yn eu ceisio; ac na byddont o'u bodd yn esgeuluso un o'r Ordinhadau sanctaidd a appwyntiodd Duw fel modd neu gyfrwng o Râs iddunt; yn enwedig, Gair Duw, Gweddi, Swpper Crist, Ympryd, Myfyrdod, a Chyfeillach duwjol, a Sanctreiddiad y Dydd Sabboth. Mae'n beryglus i ryfygu bod yn ddiystyr, neu o wirfodd yn anufudd i un o Orchymmynion Duw. *Canys, pwy bynnag a gadw'r gyfraith i gyd oll, ac a ballo (nid, a ffaelo) mewn un pwngc, y mae efe yn euog o'r cwbl.* Jago ii. 10. Mae'r anystyriaeth hyn yn gwneuthur ein Gweddïau yn chwydog ger bron Duw. *T neb a dry ei glust ymmaith rhag gwrando'r gyfraith, fydd ffaidd ei weddi befyd.* Diar. xxviii. 9. A pha fodd y dichon ein Gweddïau fod yn gymmeradwy gan Dduw, ac yn llesol i ninnau, ond trwy'r Arglwydd Jesu? a pha fodd y gallwn feddu ar hawl yn yr Arglwydd Jesu, heb ymostwng i'w Ordinhadau a'i Gynghorion? Tros bwy y bu Crist farw? pwy a olchir yn ei Waed? pwy a wisgir â'i Gyfiawnder ef? dros bwy y mae Crist yn eiriol? ac i bwy y gwnaethpwyd ef yn *Awdwr jechydwrjaeth dragywyddol*, ond i'r rhai oll a *ufuddhânt iddo?* ac nid i neb arall. *Hebr. v. 9.* A pha fodd, gan hynny, y cawn ni ein gwrando gan Dduw er ei Fwyn ef, o's anufudd fyddwn iddo? Ac ar bwy mae *Digo-faint Duw* yn gorphwys, ond ar *blant yr anufudd-dod?* Wrth wneuthur cydwybod i dalu Ufudd-dod Efangylaidd i Gynghorion Crist, ac i'r Moddjon a'r Ordinhadau o Râs a ofododd efe i ni, y gallwn gael sicrwydd cyflurus, fod Duw yn gwrando ein Gweddïau. *1 Joan iii. 22. Pa beth bynnag yr ofynnwm, yr ydym yn ei dderbyn ganddo ef; o blegid ein bod yn cadw ei orchymmynion ef, ac yn gwneuthur y pethau sydd yn rhyngu bodd yn ei olwg ef.* Ac eilwaith; *1 Joan v. 14, 15. A hyn yw'r hyfder sydd gennym tu ag atto ef; ei fod ef yn ein gwrando ni, o's gofynnwn ddim yn ôl ei ewyllys ef.* Ac o's gwyddom ei fod ef yn ein gwrando ni, *pa beth bynnag a ddeisyfom, ni a wyddom ein bod yn cael y deisyfiadau a ddeisyfiasom ganddo.* Ni a allwn ynte ddiweddu y Rheol hon tel hyn; sef, O's gweddio a wnawn am bethau cyttunol ag ewyllys Duw, gan arferu pob Modd-

jon y mae Duw yn ordeinio, ni a allwn adael arno, a bod yn gwbl hyderus y rhydd efe ffynniant i ni.

9. MAE yn ddyled arnom, wrth weddio, i edrych a'r fod o ymddygiad parchus ac addas yn y dŷn oddi allan ger bron Duw. Soniais eisoes am ein dyled i weddio yn yf-brydol yn y dŷn oddi mewn: ni ddylem ni ddim bod yn esgeulus ynghylch ymddwyn ein hunain yn barchus yn y dŷn oddi allan. Onid dwy ran o'r un dŷn yw'r corph a'r enaid? A pha ham na byddai i'r naill fel y llall ddangos cymmaint o barch ag allai i'r Creawdwr a wnaeth y ddau? Pan ddél Dydd yr Adgyfodiad, bydd y corph yn gydgoneddus â'r enaid; fef, eiddo'r Duwjol; a'r ddau yn moliannu Duw yn y Nefoedd; ac, hyd y mae gallu ynddunt, dylai'r ddau wneuthur felly ymma. Fel y mae'r enaid yn gweled trwy lygad y corph, yn clywaid trwy'r clustjau, ac yn llefaru trwy'r genau; oni ddylai hefyd, trwy ymostyngiad y gliniau, a dyrchafiad y dwylaw a'r golygon tu a'r Nefoedd, i ddangos ei Barch i Dduw? Fe sonir am y pethau hyn yn yr Ysgrythur, fel Dyledswydd ar ddynjon i ymgais yn eu cylch. *I mi* (medd yr Arglwydd) *y plyga pob glin.* Esay xlv. 23. A'r Salmydd a ddywaid, *Deuwb, adloren, ac ymgrymmwn: gostyngwn ar ein gliniau ger bron yr Arglwydd ein Gwneuthurwr.* Salm xcv. 6. *Paul* a soniai am ddyrchafiad y dwylaw. 1 Dim. ii. 8. *Am kynny yr wyf yn ewyllysio i'r gwyr weddio ym mhob man, gan ddyrchafu dwylaw sanctaidd.* Ac am godi i fynu y golygon, *Dasydd* a ddywaid, *Attat ti y dyrchafaf fy llygaid.* Salm cxxiii. 1. *In forau y cyfeirias attat, ac yr edrychaf i fynu.* Salm v. 3. Sonir hefyd yn yr Ysgrythur, fod Dynjon duwjol yn plygu eu pen, gan ymgrymmu eu hwynebaw tu a'r ddaear, yn Addoliad Duw. Neh. viii. 6. *Ac Ezra* a fendithiodd yr Arglwydd, y Duw mawr. A'r holl bobl a attebasant, Amen, Amen; gan ddyrchafu eu dwylaw: a hwy a ymgrymmasant, ac a addolasant yr Arglwydd â'u hwynebaw tu a'r ddaear. Yn gymmaint a bod y corph a'r enaid wedi eu creu gan Dduw, yn cael eu cynnal gan Dduw, a'r ddau wedi eu prynu gan Fab Duw; mae *Paul* yn ymresymmu oddi wrth yr ystyriaeth hyn am y dyled sydd arnom i ogoneddu Duw ym mhob un o'r ddau. 1 Cor. vi. 20. *Canys er gwerth y prynwyd ebeu; gan kynny gogoneddwch Dduw yn eich corph, ac yn eich ysbryd, y rhai sydd eiddo Duw.* Y peth mwyaf hardd a threfnus yn yr Addoliad cyhoeddus yw, cydffurfio a chydymagweddu

ymagweddu â Chymmanfa'r Duwjol. Mae'n beth anhardd a chywilyddus anferth, pan fyddo rhai ar eu gliniau, i eraill fod yn eistedd, neu 'n sefyll, fel pe na byddai un cymmal yn eu gliniau i blygu; neu ynte, fel pe byddent yn rhy wych i blygu i lawr eu gliniau o flaen Brenin a Barnwr yr holl fyd! Mae'n debyg gennyf, y byddai foddlon ganddunt fod mewn rhyw ddull ym mhyllau neu ogofeydd mynyddoedd a chreigiau i ymguddio, pan welont y Barnwr yn dyfod ar ôl hyn i alw dynjon i gyfrif am eu camymddygiad o'i flaen yn awr.

Salomon, y Gŵr doethaf, a'r Brenin gwyachaf ag y fuasai yn *Jerusalem* o blant dynjon, oedd yn penlinio mewn Gweddï, ac yn *estyn ei ddwyllaw tu a'r nesoedd*. 2 Cron. vi. 13. *Dafydd* ei dâd, Brenin *Isrâel*, Gŵr yn ôl Calon Duw, oedd yn myned ar ei liniau, ac yn galw eraill i wneuthur felly hefyd. *Salmon* xcv. 6. *Daniel*, Gŵr annwyl gan Dduw, ac o'r fwydd fwyaf anrhydeddus dan y Brenin *Darius*, ac yn benaf ar chwe' ugain o dywysogjon, ni pheidiai â goftwng ar ei liniau ger bron Duw, pan oedd cyfraith yn condemnio pwy bynnag y wnai felly i gael ei fwrw i ffau'r llewöd. *Dan.* vi. 10. *Paul*, Apostol mawr y Cenhedloedd, a'r lleill o'i Gyd-Apostoljon, a ostyngent ar eu gliniau i weddio. *Act.* xxi. 5. Ie, fel na byddo achos i enwï esamplau ychwaneg, ein Harglwydd Jesu, Tywysog y Nesoedd, a ostyngai ar ei liniau i weddio; er nad oedd ganddo (fel ni) un pechod i gyfaddef, nac i alaru am dano, neu i ymostwng o'i blegid. *Luc* xxii. 41. Ni chlywn ni sawr sôn yn yr Ysgrythur am neb ag oedd yn sefyll wrth weddio, ond y *Pharisead* balch a rhagrithiol hwnnw ag oedd o'i sefyll yn gweddio yn y Deml. Pa mor gyffelyb yw'r rhai 'ny i fod yn frodyr i'r *Pharisead*, ag y wnânt felly etto? Penlinio yw'r ystum neu'r agwedd gorphorol mwyaf addas mewn Gweddï gyhoeddus; ond mewn Gweddï ddirgel a neillduol ar ein pennau ein hunain, mae i ni rydd-did i ddewis y dull y fynnem, ag y fyddo, o's ewyllswn, yn iselach nâ bod ar ein gliniau. Nid oes diffyg esamplau i ddysgu hyn i ni. *Abraham* a *Josua*, ie a'n Harglwydd Jesu, a syrtbient ar eu hwynebâu i'r ddaear; ac *Elias* a blygai ei ben rhwng ei liniau mewn Gweddï. Diau y dylem ymostwng, nid yn unig i'r ddaear, ond hefyd i llaw iddi, pe gallem; o herwydd cymmaint ein gwaeledd ger bron y Duw gogoneddus, a chymmaint yw'n hangen am ei Râs a'i Drugaredd, a chymmaint yw'n perygl o fethu â'i gael. Ac nid yw yn ammhossibl i ymostyngiad y corph fod yn

yn rhyw faint o gymhelliad i'r enaid ymoftwng hefyd. Eithr, megis y dylem weddio bob amser, pa le bynnag y byddom, megis gyd â'n gwaith a'n galwâd, mae'n rhŷdd i ni dywallt allan ger bron Duw Weddiau byrrion ac ucheneidiol ym mhob lle, a chyflwr, ac agwedd, pan orweddom ar ein gwelyau, pan fyddom yn fesyll neu'n eistedd gyd â'n gwaith neu'n cyfeilljon, neu'n trafaelu ein ffordd ar draed neu geffyl. Ac, fel y gallom weddio yn fwy defosiynol yn ein hyfbryd, rhaid gofalu am gadw'r corph yn dymherus, ac yn gymhedrol mewn lluniaeth ac ymborth, a phob peth arall: canys, fel y mae pridd yn diffodd tân, felly hefyd pan fyddo'r corph, a wnaed o bridd, wedi ei lwytho yn ormod â bwyd a diod, neu hyfrydwch, neu ofidiau a gofalon y byd hwn, y mae yn llethu ac yn trymhäu'r ysbryd, fel nad allwn fod yn gymmwys i un rhan o Addoliad Duw. Mae'r peth hyn yn angenrheidjol tu ag at neshäu ger bron Duw yn ei Addoliad; ac fe'n rhybuddir ynghylch hyn gan ein Harglwydd Jesu, tu ag at ymddangos ger ei fron ef yn y Farn. Luc xxi. 34. *Ac edrychwch arnoch eich hunain, rhag i'ch calonau un amser drymhäu trwy lythineb, a meddwod, a gofalon y bywyd hwn, a dyfod y dydd hwnnw arnoch yn ddifymwth.*

10. Yn ddiweddaf o'r Rheolau hyn (i beidio enwï ychwaneg) rhaid i ni edrych am fod yn ofalus mewn Gweddi; ar i'n Hymbiliau fod yn aml, yn ddyfal, ac yn wastadol: nid gweddio unwaith neu ddwy am ryw beth angenrheidjol, a gadael heibio ar hynny; neu weddio weithjau, ac esgeuluso brydiau eraill. Am ragrithiwr y gofynnir, *A eilw efe ar Dduw bob amser?* Mae Duw yn annog ei Bobl i fod yn llawen mewn gobaith, yn ddioddefgar mewn cystudd, ac yn ddyfal-barhäus mewn gweddi. Ein dyled diamheus yw, gweddio Duw a'i addoli bob dydd. Yr ydym bob dydd ynghanol peryglon a phrosedigaethau; llawer math o Drugareddau a Bendithion sydd arnom bob dydd angen am daniunt: oni ddylem ynte bob dydd ofod ein Gweddiau at Dduw o'u plegid, ac i foliannu ei Enw bob dydd am y Bendithion y mae yn eu roddi; fel y'n dysgir yng Ngwasanaeth yr Eglwys: *Beunydd ac fyth y clodforwn dydi?* A'n dyled yw, gweddio ac addoli Duw amryw o weithjau yn y dydd: nid ydyw Duw yn pennu pa gynniſer gwaith yn y dydd; ond, yn ſicr, efe a orchymmynnodd i bobl yr *Juddewön*, dan yr Hen Destament, yn ddilai offrymmu'r Foreuol a'r Brydnawnol Aberth bob dydd yn oestadol. *Ecsod. xxix. 38, 39.*
Mac'n

Mae'n anesgusodol i ni, dan yr Esengyl, esgeuluso Gweddi yn yr hwyr a'r borau. Mae yn anhepgorol i wneuthur felly; pa gynnifer gwaith bynnag yn ychwaneg, ni a ddylem yn ddilyfiant ofalu am hynny y borau a'r hwyr, er mwyn ein diogelwch ein hunain. Ni's gwyddom ni y borau, pa dram-gwydd, a pherygl, a phrofedigaeth, a ddichon ein gorddiwes cyn yr hwyr: amryw a aethant yn jach o'u teiau'r borau, heb ddychwelyd mwy yn fyw; ac amryw a gyfaddefasant, i ryw berygl neu bechod eu gorddiwes, pan aethant allan yn ddiweddi. Ac yn yr hwyr, ni wyddom lai nâ byddwn yn feirw, a'n meddiannau yn ulw, a'n teiau yn feddau i ni, cyn y borau. Dylem ystyriaid, pob borau a phob hwyr, bod llawer i fyned i'r Farn y dydd hwnnw, neu'r nôs honno, nad ydynt yn meddwl hynny mwy nâ ninnau; ac na's gwyddom ni lai, yn y borau a'r nôs, na byddwn ni o nifer y cyfryw cyn y dël dydd neu nôs arall arnom: ac a foddlonwn i hynny'n gorddiwes ni mewn esgeulusdra o Addoliad Duw? Mae'n ddyled ar bob teulu, i orchymmyn en hunain i Ofal Duw y nôs a'r borau; ond dylid arferu Gweddi neillduol bob un ar ei ben ei hun yn fynychach. Fe roddir nid ychydig o siars ynghylch hynny. *Luc xviii. 1. Efe a ddywedodd dlammeg wrthbunt, fod yn rhaid gweddio'n wastad, ac heb ddiffygio. Gwylwch a gweddiwch bob amser. Eph. vi. 18. Gan weddio bob amser â phob rhyw weddi a deisyfiad yn yr ysbryd.* Nid am y dylem ni fod bob amser ar ein gliniau, y dywedir fel hyn; ni ddichon neb fod mor ddisfynwyr a meddwl felly: eithr, bod yn angenrheidjol i ni fod gymmaint ag allom bob amser yn ymbil â Duw yn y dull y byddom ni ynndo; ac yn enwedig ymgynnal mewn tymmer ac ysbryd Gweddi, a chadw tueddiad ac ofgedd ein meddwl tu ag at Dduw; fel y byddom parod yn wastad i sefain ac ucheneidio'n ddirgel am gymmorth angenrheidjol oddi wrtho ar bob achos. Mae Duw yn wastad yn barod i wrando, Crist yn wastad yn ewyllysgar i eiriol drosom; mae peryglon a phrofedigaethau yn wastad yn agos attom; mae'r llew rhuadwy yn myned oddi amgylch yn wastad, i geisio y neb a allo ei lyngcu; a llawer o lygredigaethau oddi fewn i ni yn barod i'n halogi yn wastad, oni bydd i ni gael cymmorth Grâs Duw yn eu herbyn. Mae yn angenrheidjol, gan hynny, i faentunio ofgedd Gweddi yn ein heneidiau yn wastad, a danfon, fynychaf ag allom, ein Hymbiliau i fynu at Orfedd Grâs; gan sefain yn fynych ar Dduw yn ein meddyliau, pa le bynnag y byddom, am y cyf-
ryw

ryw gymmorth ag y welom eisiau arnom. Heb arbed myned ar ein gliniau yn fynych pan fyddo cyfle yn gwafanaethu, nid ydym yn medru gwneuthur ein holl neges gyd â Duw dros un dydd ar unwaith: mae amryw o bethau angenrheidiol, na's gallwn eu galw i gof mewn un Weddi; a phethau yn ychwaneg yn y meddwl maes o law ar ôl hynny, y rhai a ddylem weddio am danunt. Ac nid ydyw'r Arglwydd yn gweled yn gymmwys bob amser i roddi'r peth a fyddom yn ei geisio, nes profi pa un a fyddwn yn dyfal-barhau yn ein Dyledswydd: canys, ni bydd llês i ni i arferu Gweddi, oni lynnwn wrth arferiad dyfal, cyffon, a chydwybodol o honi hyd y diwedd, heb adael i neb efgusodion na rhwystrau ein cadw oddi wrthi. *Bartimeus*, pan oedd y dyrfa yn ceisio hala taw arno, a lefai ar Grift yn fwy o lawer. *Daniel* a barhai i weddio deirgwaith yn y dydd, pan wyddai y taflid i ffau'r llewöd am wneuthur felly. *Dafydd* oedd yn parhau i weddio pan oedd yr annuwjol yn ei watwor. Salm lxix. 10—13. *Pan wylais gan gystuddio fy enaid ag ympryd, bu hynny yn wradwydd i mi. Gwisgais befyd sachliain; ac euthum yn ddiareb iddunt. Tn fy erbyn y chwedleuai'r rhai a eisteddant yn y porth; ac i'r meddwön yr oeddwn yn warw. Ond myfi, fy ngweddi fydd attat ti, O Arglwydd! mewn amser cymmeradwy: O Dduw! yn lliosogrwydd dy drugaredd gworando fi, yng ngwirionedd dy jechydwriaeth.*

Nid edifarha neb am eu dyfalrwydd mewn Gweddi, wrth farw; eithr miloedd beunydd ydynt mewn gofid chwerw dan wasgfaon angau, am esgeuluso hynny. Y rhai a weddiant yn gydwybodol yn ôl y deg Rheol ymma, ni fedraf fi ddywedud pa sawl deng mil o Fendithion a dderbyniant, na phagymmaint fydd eu Gorfoledd, pan ddêl yr amser i lef eu Gweddiau ar y ddaear droi yn Fawl a Llawenydd dragywyddol yn y Nefoedd.

Hol. DIAU mai da fydd i'r Cyfiawn; ffrwyth eu gweithredoedd a fwynhânt. Mantais dda a ddaw o Weddiau duw-jol. Ni ddylid prifio poen dros ennyd fychan: canys nid ellir ddisgwyl llês da oddi wrth un gwaith, oni wneir ef yn dda. Mae'r holl Reolau hyn yn fuddiol; hwy a dalant yn ddau-ddyblyg am y poen: ni fethant â dwyn eu gwobrau yn eu dynau, a hynny'n bresennol, i'r rhai a'u harferant; heb law y Goron dragywyddol a ddaw yn ôl llaw. Chwi a roi-foch (yn y Rheolau hyn) ylle blaenaf i Ffydd; ac y mae'n deilwng o hono: ac mae'r peth yn haeddu i ni ddal arno; set,

sef, fod ein Harglwydd Jesu yn gosod sicrwydd ein llwyddiant mewn Gweddi ar y Grâs bendigedig hwn o Ffydd yn fwy arbennig nag un arall, a hynny amryw o weithiau ar ôl eu gilydd; gan ddywedud, *Pa beth bynnag a ofynnoch mewn gweddi, gan gredu, chwi a'i derbyniwch.* Math. xxi. 22. *Drachefn; Beth bynnag oll a geistoch wrth weddio, credwch y derbyniwch, ac fe fydd i chwi.* Marc xi. 24. *A thrachefn; Yr Jesu a ddywedodd, O's gelli di gredu, pob peth all fod i'r neb a gredo.* Felly y gwelwn fod effaith Gweddi yn cael ei entaylo a'i glymma wrth y Ffydd fyddo ynddi; ac nid rhyfedd; Grâs yw Ffydd, trwy ba un y mae Duw yn gogoneddu ei hun yn fawr, a thrwy ba un hefyd y mae efe yn gwnuethur trosodd, neu 'n trosglwyddo holl Fendithion y Prynedigaeth, ac etifeddiaeth y Nefoedd i enaid dŷn. Yr Ammod rhâd ydyw Ffydd o'r Cyfammod Grâs, ag y mae Duw yn ei ofyn oddi wrth y rhai a fyddant cadwedig; ac efe sy 'n rhoddi y Grâs gwerthfawr hyn i ddŷn. Yr Ammod yw heb ba un ni leshâ neb o Foddjon Grâs i ni; ac ni fodd-lona Duw i neb o'n Dyledswyddau ninnau hebddi. A chan mai Ffydd, neu Gredu, yw'r Ammod ar ba un y mae llwyddiant ein holl Weddian yn sefyll, dymunaf wybod pa fodd y mae gorau i ni geisio gweithredu Ffydd; neu, pa bethau a dybiwch chwi yn fwyaf buddiol i osod calon a chryf-dwr ynddi pan fyddom yn gweddio.

Art. M. a enwaf yn fyr amryw bethau; y rhai fydd raid i mi ddywedud am danunt ym mlaen llaw, na thalant ddim, oddieithr eu hyffyrtaid yn dda, a mysyrion arnunt yn synych; ac yna, er symled yr edrychont ar yr olwg gyntaf, ni fothant â bod yn fuddiol; se brofodd rhai eneidiau lës mawr oddi wrthunt; fel mae'n sicr y caiff eraill brofi hefyd, ag y ddefnyddio'r Cynghorion hyn yn gydwybodol.

1. Rhaid yw dodi cymmaint a feddom o Ffydd ar waith (er lleied y byddo) i gwbl-gredu'n sicr, fod Duw; yr hwn ni's gâd i'r rhai a'i ceisiant ef yn ddisrifol ac yn ddyfal, ymosyn ar ei ôl ef yn ofer. Hebr. xi. 6. *O blegid rhaid yw i'r neb fydd yn ddsod at Dduw gredu ei fod ef, a'i fod yn obrwyr i'r rhai fydd yn ei geisio ef.* Mae mor ammhofibl i edrych ar yr haul heb dderbyn goleuni, ag yw i ddynjon ddisgwyl wrth Dduw heb fod yn well o'i blegid, o's edrychant arno â golwg Ffydd. Pwy erioed a'i ceisiant ef yn ddiles? Dylem sefydlu ein mysyrdod dros ryw faint o amser ar hyn, ac

ac edrych pā gymmaint o rym ychwaneg a ddichon ein Ffydd wneuthur allan oddi wrth yr ystyriaeth ymma.

2. MAE yn fuddiol i ni ystyriaid holl Bresennoldeb Duw, a'i Ddoethineb hollwybodol ef. Nid Duw o bell, eithr Duw ag fydd yn agos, ydyw: nid yw yn neppell oddi wrth neb o honom, pa le bynnag y byddom; canys, *ynddo ef yr ydym ni yn byw, yn symmud, ac yn bod*; ac efe a wyr ein hachos: efe a wyr holl feddyliau ein calon, pan na's medrom ddywedud un gair â'n genau wrtho; ac a wyr pa fodd mae orau i wneuthur â ni. Yr ydym yn arfer bod yn llai ofnog, ac yn fwy hyderus, pan fyddo un a'n hadwaeno gyd â ni: am hynny y dywaid y ddiareb, *Gwell cymmydog yn agos nâ brawd ym mhell*. Pa gymmaint o galonddid ydyw i'n Ffydd ni, fod y Duw grasol cwbl-ddoeth bob amser yn bresennol i ni! Hyn a wnai i *Ddafydd* fod yn wrol yn y cyfyngder mwyaf. Salm xxiii. 4. *Pe rhodiwn ar hyd glyn cysgod angau, nid ofnaf niwaid: canys yr wyt ti gyd â mi*. Ac y mae Duw yn addaw, mewn modd enwedigol, i neshau at y rhai a weddiant arno. Salm cxlv. 18. *Agos yw'r Arglwydd at y rhai oll a alwânt arno, at y rhai oll a alwânt arno mewn gwirionedd*. Ac i ba ddiben y mae efe yn agos at y rhai a alwânt arno, ond i wrando ac atteb eu Gweddïau? Och fy enaid! pe byddai cyfaill annwyl yn agos i alw arno pan fyddai blinder arnat, ti a ddisgwylit yn hyderus am ryw gymmorth oddi wrtho; ac oni ddylit yn fwy hyderus ddisgwyl cymmorth pan lefot ar Dduw, ag fydd agosach attat nâ neb! Onid yw yn bechod cywilyddus, i ofod mwy o Ffydd mewn dŷn, nâ Duw! O's yw, gan hynny, presennoldeb rhyw gyfaill o ddŷn yn magu hyder ynnom, pa faint mwy y dylai Presennoldeb Duw 'chwanegu ein Ffydd a'n Hyder ni!

3. MAE yn llefol at gynhorthwyo ein Ffydd, i ystyriaid Hollalluogrwydd Duw; ief, nad ydyw yn amhosibl nac yn anhawdd iddo wneuthur beth bynnag y welo efe cymmwys i ni, er mor anhawdd neu annhebygol y byddo yng ngolgwdŷn. Dymma sail y Ffydd hynod ag oedd yn *Abraham*, Tâd y Ffyddlonjaid. *Rhuf. iv. 21*. Yr oedd yn gwbl sicr ganddo, am yr hyn a addawasai efe, ei fod ef yn abl i'w wneuthur besyd. Dymma oedd grym y Ffydd y mae Crïst yn ei ganmol yn y Canwriad, ac yn dywedud am dani, na chafodd ei chyffelyb yn *Isrâel*. Y Canwriad oedd â'i olwg ar Allu Crïst; ac yn cwbl-gredu, nad oedd raid iddo ond dywedud y gair, a'i was a jacheid. Ac felly y bu. *Math. viii.*

Dymma

Dymma i gyd oedd Ffydd y Gwahanglwyfus; sef, fod Crist yn abl ei jachâu. Efe a ddywedodd wrth yr Arglwydd, *O's mynni, ti a elli fy nglanhâu i. A'r Jesu a estynnodd ei law, ac a gyffyrddodd ag ef; gan ddywedud, Mynnaf; glanhâer di. Ac yn y fan ei wahanglwyf ef a lanhâwyd.* Math. viii. 2, 3. Dymma'r Ffydd (sef, pa un a oëddent yn credu y gallai efe) oedd ein Harglwydd yn ymofyn am dani yn y ddau Ddeillion a ddaethent at Grist i geisio eu golwg. *A'r Jesu a ddywedodd wrthbunt, A ydych chwi yn credu y gallaf fi wneuthur hyn? Hxy a ddywedasant wrtho, Tdym, Arglwydd. Tna y cyffyrddodd efe â'u llygaid bwy, gan ddywedud, Tn ôl eich ffydd bydded i chwi. A'u llygaid a agorwyd.* Math. ix. 27—30. Oh! pa gymmaint o annogaeth gyflurus yw hyn i'r gwannaf ei grêd, fod Ffydd yng Ngallu Duw yn gwneuthur ein Gweddiau'n llwyddiannus gyd ag ef! Pa fodd y gallwn lai nâ chredu fod yng Ngallu'r hwn a greodd y byd â'i Air, i wneuthur drosom, ac i roddi i ni ym mhellach goruwch pob dim ag y fedrom ni ofyn ganddo, ag y welo efe yn dda er ein llês?

4. M A E yn fuddiol, nid ychydig, tu ag at gynhorthwyo ein Ffydd mewn Gweddi, ac ar bob achos arall, i ystyriaid yn dda, mai Gwirionedd diammau yw, Fod pob peth dan lywödraeth Rhagluniaeth Dduw; ie, i fod hyd yn oed y pethau distadlas, a'r pethau a dybid gan ddynjon fod yn ddamweiniol dan ei Olygiaeth ef, yn gymmaint na syrth un o adar y tô i'r ddaear heb ein Tâd ni; ie, bod holl wallt ein pen wedi eu cyfrif. *Math. x. 29, 30.* A llywödraethiad y coelbren sydd oddi wrth yr Arglwydd. *Diar. xvi. 33.* Efe sydd yn llywödraethu dros ymchwydd y môr, ac yn gosod y tywod yn dersyn iddo: y mae'n gwahardd cynddaredd dynjon lliidiog. *Salm lxvi.* Y mae'n cau oddi amgylch y Duwjol, a'r hyn oll a feddo; fel nad all Satan dorri trwodd, heb gennad. *Job i.* Nid all y diafol gymmaint a myned i mewn i gentaint o foch, heb ei gennad. *Math. viii.* Efe sydd yn cyfeirio'r faeth a ladd yr annuwjol. i *Brên. xxii.* Efe sydd yn rhoddi dyall i'r llafurwr i drin ei yd. *Esay xxviii.* Ac yn rhoddi gwres yr haul a gwlaw o'r cymhyllau i ffrwythlonni'r ddaear. Efe sydd yn rhoddi; ac efe sydd yn cymmeryd yntmaith. Pe byddai achosion y byd hwn yn digwydd wrth ddamwain; neu dynged; a threfn y planedau; yn ôl opiniynau ffol boblach anwybodus, pa gyn lleied calon y fyddai i ddyn weddio? Eithr y mae yn galonddid i'n Ffydd

i ymbil â Duw, pan wŷpom yn sicr ei fod ef yn llywödraethu dros bob peth, ac yn peri i bob peth gydweithio er dajoni i'r rhai a'i carant ac a'i ceisiant ef â'u holl galon; yr hwn a rydd Gräs a Gogoniant, ac nid ettyl ddim dajoni oddi wrth y rhai a rodiant yn berffaith.

5. MAE yn fuddiol i gefnogi ein Ffydd, i ystyriaid Truga-rogrwydd, a Dajoni, a Chariad Duw i'w Bobl. Nid oes gennym galon yn y byd i fyned ar ein cais at un caled-galon ac annhrugarog, neu un nad oes ganddo gariad nac ewyllys da tu ag attom. Eithr mae'n Duw annwyl (er mwyn ein cymmell i ddyfod yn hyderus o flaen Gorsfeddfainge ei Râs) yn rhoddi pob tyftiolaeth sydd bosibl o'i Gariad a'i Ewyllys da i ni: ei Ammynedd, a'i Haeljoni, a'i amrywiol Gym-mwynafau, a'i Waredigaethau i ni yr amserau aeth heibio, ynghyd â'i Wahoddion caredig i ddyfod i geisio ganddo, ydynt Dyftion o hyn; ond yn twy cnwëdigol ei Gariad an-nhraethadwy, yn rhoddi ei uniganedig Fâb i farw trofom, fel sicriwydd neu wyfl o'i baroddrwydd i roddi pob peth arall i'r rhai a geisiant ganddo. Rhuf. viii. 32. *Yr hwn nid ar-bedodd ei briod Fâb, ond a'i traddododd ef trofom ni oll; pa wedd gyd ag ef belyd na ddyry efe i ni bob peth?* Pan yr ystyriom hyn, pa fodd y gall Ffydd y Duwjol fod yn wan neu'n amheus ynghylch dim ag y geisfiont gan Dduw mewn Gweddi, o's ceisio a wnânt y peth a fyddo'n fuddiol iddunt? A chyd â hyn, nid ychydig o gyflur ac adfywiad i Ffydd y Duwjol ydyw, fod y Duw gogoneddus yn cenhadu, ñe yn gorchymmyn, i'w alw ef yn *Dâl*, pan fyddont yn gweddio arno; fel y cydnabyddont, na ddylent ddigalonni o blegid eu llesgedd a'u haml wendidau. Canys, *fel y tosturia tâd wrth ei blant, felly y tosturia'r Arglwydd wrth y rhai a'i hofniant ef.* Salm ciii. 13. At hyn ymma dylem gofio Geiriau'n Jachawdwr. Math. vii. 11. *O's chwybwr gan hynny, a chiwi yn adrwg, a fedrwech reddi rhoddion da i'ch plant, pa faint mwy y rhydd eich Tâd yr hwn sydd yn y nefoedd bethau da i'r rhai a ofynnant iddo?* Am hynny dylem fyned at Dduw mewn Gweddi, mor hyderus o'i Gariad a'i Ewyllys da tu ag attom, ag sydd bosibl i fod gan blentyn wrth lefain ar ei dâl am beth ag y fyddo'n angenrheidjol iddo. Nid oes gennym ond tŷb ammharchus ac annheilwng am Dduw, o's nid ydym yn credu fod ei Ga-riad ef a'i Dosturi i'w Bobl yn anfeidrol mwy nâ chariad rbieni naturjol tu ag at eu plant. Esay xlix. 15, 16. *A*

anghofia gwraig ei phlentyn sugno, fel na thosturio wrth fâb ei chroth? Ie hwy a allant anghofio; etto myfi nid anghofiaf di. Wele, ar gleadr fy mwylaw y'th argrephais; dy furiau sydd ger fy mron bob amser.

6. *MAE* ystyriaeth o Addewidjon Duw yn dra buddiol i chwanegu cryfder ein Ffydd mewn Gweddi. Oh, pa fath drysfora gyfoethog o Addewidjon gwerthfawr a gynhwyfir yng Ngair Duw, i annog a chymmell y gwannaf eu Ffydd i geisio gan Dduw y Bendithion y mae efe yn addaw iddunt; yn gymmaint nad oes un peth ag fydd bosibl i fod yn angenrheidiol i ddyn, nad ydyw Duw yn addaw ei roddi i'r rhai a weddiant arno! Ni a gymmerwn air dyn, ac a awn yn hyderus i geisio'r peth a fyddo wedi ei addaw; a pha reswm fydd gennym i fod yn amheus o Air Duw? Mae dynjon weithiau yn methu cyflawni eu haddewidjon, ac yn rhy fynych yn dwyllodrus ynddunt; ond ni fetha'r Hollalluog, ac ni phall Ffyddlondeb y Gwirionedd ei hun. Num. xxiii. 19. *Nid dyn yw Duw, i ddywedud celwydd; na mab dyn, i edifarhau: a ddywedodd efe, ac ni's cyflawna? a lesarodd efe, ac oni chywira?* Oni ddylai fod yn ddigon i gryfhau ein Ffydd, fod Duw yn rhoi ei Air, y cawn, o's ceisiwn? Math. vii. 7, 8. *Gofynnwch, a rhoddir i chi; ceisiwch, a chiwi a gewch; curwch, ac fe agorir i chi. Canys pob un sy'n gofyn, sy'n derbyn; a'r neb sy'n ceisio, sy'n cael; ac i'r hwn fydd yn curo, yr agorir.* O wir docturi i wendid ein crediniaeth ni, ac fel na byddai dim yn ddiffygiol i gynhorthwyo ein Ffydd, fe welodd Duw yn dda i sicrhau ei holl Addewidjon trwy Gyfammod â ni, ac ymofwngi ddodi ei hun dan rwymau i roi i'r rhai a fyddo yn ceisio; ie, efe a feliodd y Cyfammod hwn yng Ngwaed ei Fâb Jesu Grift. Ac felly y mae holl Addewidjon Duw ynddo ef, fel y dywaid yr Apostol, yn *Ie, ac ynddo ef Amen.* 2 Cor. i. 20. Sef, yn Wirionedd sicr dianwadad, yn yr hyn y mae yn ammhofibl i Dduw fod yn gelwyddog, neu dwyllo'r neb a ddisgwylio wrtho. Edrych, O ddyn, a ydyw Addewidjon yr Ysgrhythur ar dy ochr yn y peth yr wyt ti yn gweddio am dano; yna gelli yn fwy esgusodol anghoelio pob gair a glywö dy glustiau, neu anghoelio pob peth a welo dy lygaid, nag y gelli wanffyddio neu anghredu y rhydd Duw y pethau fyddor yn geisio ganddo yn ôl ei Ewyllys ef. Bydd ffyddlon, ac yn ddyfal-barhaus i weddio Duw; a byddi sicr i lwyddo, a chael dy fendithio ganddo.

7. Pwv a ddichon adrodd gymmaint o annogaeth fydd i ni i weddio trwy Ffydd, oddi wrth Eiriolaeth Mâb Duw drosom yn y Nefoedd; am yr hwn y dywedir, ei fod yn eiriol dros y troseddau? Eſay liii. 12. Y Gweddiau gwannaf a wrandewir, pan el mwg aroglarth ei Eiriolaeth ef i fynu ger bron Duw gyd â hwynt. Dad. viii. Mor felus i enaid clwyfus ac amheus ydyw, ystyriaid yr hyn a ddywedir am Grist, yn Hebr. vii. 25. *Eſe a ddichon yn gwbl jachâu y rhai trwyddo ef sy yn dysod at Dduw; gan ei fod ef yn byw bob amser i eiriol drostunt hwy!* Onid ydyw yn beth ynfyd jawn i ni ofni bod Eiriolaeth Crist yn annigonol i gael gan y Tâd yr hyn y fyddo eſe yn ei geisio drosom? Pa ham ynte y digalonwn wrth weddio, fel pe na byddai un sail gennym i obeithio am lwyddiant? Oni wrandawai brenin ar ymbiliau carcharorjon, pan fyddai ei unig fâb, tywyfog y deyrnas, yn ersyn arno yn eu plaid, ac yn cynnyg goſod ei einioes i lawr drostunt? Ac yn awr, pan y mae'r Arglwydd Jezu wedi goſod ei Fywyd i lawr yn Jawn drosom ni, a chwedi adgyfodi o'r bedd, ac eſgyn i'r Nefoedd i ersyn drosom yn rhinwedd ei Waed a'i Ddiodeffaint, oni wrendy Duw arno! Diau ei fod yn ei wrando bob amser. *Joan xi. 42.*

OND se ddywaid eneidiau a fyddo'n weinjon mewn Ffydd, Mai o blegid eu pechodau a'u hanwireddau eu hunain y maent yn digalonni. Minnau allaf ddywedud hyn, er cyffur iddunt; ſef, O's ydynt yn cydsynnio ac yn wir ewyllysio i fod yn eiddo'r Annwlyd, ſef, i fod o honunt mewn gwirionedd yn Bobl i Grist, nid rhaid iddunt ofni, er gwanned yw eu Ffydd, ac er cymmaint yw eu pechod: o herwydd o's daethom yn wir, trwy Ffydd ac Ufudd-dod newydd, i fod yn Bobl i Grist, eſe a ſymmudodd ymmaith ein holl bechodau, ac a'u rhyddhaodd oddi wrthunt. Mae'r Yfgyrthur yn llawn o Ymadroddion cyffurus ynghylch y peth mawr hyn. *Trwy ei waed ei hun yr aeth eſe unwaith i mewn i'r cyſſegr, gan gael i ni dragywyddol ryddhaad. Unwaith yn nîwedd y byd yr ymddanghofes eſe, i ddilâu pechod, trwy ei aberthu ei hun.* Hebr. ix. 12, 26. *Eſe a'n carodd ni, ac a'n golchodd ni oddi wrth ein pechodau yn ei waed ei hun.* Dad. i. 5. *A gwaed Jezu Grist fydd yn ein glanhâu ni odli wrth bob pechod.* 1 Joan i. 7. *Eſe a archollwyd am ein camweddau ni; eſe a ddrylliwyd am ein hanwireddau ni: cosbedigaeth ein bedd uch ni oedd arno ef.*

ef, a thrwy ei gleisiau ef y jachäwyd ni. *Tr Arglwydd a roddes arno ein hanwireddan ni i gŷd. Rhoddwyd pld arno am ein camweddau ni. Gosododde ei enaid yn aberth dros ein pechodau ni.* Esay liiii. *Ese a ddug ein pechodau ni yn ei gorph ar y pren; fel trwy ei gleisiau ef yr jachäwyd ni.* 1 Petr ii. 24. *Ese a roddodd ei hun yn Bridwerth drosom, ac yn Jawn dros ein pechodau ni, ac a'n prynodd ni â'i werthfawr Waed. Ac felly, o's cydsynniwn yn ewyllysgar i fod yn eiddo Crist, ni bydd achos i ofni nac ammau na lwydda'n Gweddïau: ni chaiff y pechodau a wnaethom rwystro mo honunt; gan fod ein Prynwyr bendigedig, yr hwn a roddes Duw o'i anfeidrol Gariad i ni, wedi gwneuthur cwbl Jawn a Boddlonrwydd drosom, a'r Tad tragwyddol wedi addef iddo gael ei gyflawn foddloni ganddo. Pa ham yr ofnai dŷn ddyled a fyddo wedi ei dalu, pa un bynnag ai'r dyledwr ei hun neu ei fechna a'i talodd? Pa ham y digallonwn i neshäu'n hyderus i ddisgwyl wrtho yn ffordd ei Räs, fel pe byddem yn anghoelio fod Crist wedi gwneuthur Jawn digonol drosom? Yr ydym felly yn euog o ammharch mawr iddo; megis yn ei wneuthur yn gelwyddog, a'i Ddioddëfiadau yn ddiwerth: eithr o's ydym yn credu'n ffyddlon, fod y cysfryw ag a dderbyniant Crist yn cael eu derbyn yn annwyl gan Dduw trwyddo, a'u llwyr-gymmodi ag ef, trwy rinwedd Gwaed a Dioddefaint Crist, heb gyfrif iddunt eu pechodau mwy; yna dylem fod yn ddiegwan mewn Ffydd, ac yn hyderus o gael ein gwranddo gan Dduw pan fyddom yn gweddio arno.*

YSTYRIŴN ym mhellach, pa gymmaint yw Cariad Duw at ei Fäb ei hun, ac i'r rhai oll ag fydd trwy Ffydd yn perthyn iddo. Haman oedd yn dwyn cymmaint o gasineb i Mordecai yr Juddew, fel nad ydoedd ddim ganddo i gashäu Mordecai ei hun; eithr ei ddigofaint ef oedd yn ennyn yn erbyn holl genedl yr Juddewön o'i blegid ef: ac oni bydd Cariad Duw, er mwyn Crist, mor helaeth i Deulu'r Ffydd, ag oedd casineb Haman, o achos Mordecai, at holl genedl yr Juddewön? Cariad anfeidrol fydd yn Nuw at ei Fäb, ei annwyl a'i uniganedig Fäb, yn yr hwn y llwyr-foddlonwyd ef: ac nid yw ei Gariad yn terfynu ar Crist ei hun; eithr, fel yr ennaint gwerthfawr ar ben Aaron, yn disgyn ar hŷd ei farf ac ymmyl ei wisgoedd ef. Felly, meddaf, y mae Cariad ac Ewyllys da Duw nid yn gorphwys ar Crist ei hun yn unig, eithr hefyd yn ymdannu dros bawb ag fydd

yn ymlynu wrtho. Joan xvi. 27. *Canys y Tâd ei hun fydd yn eich caru chwi; am i chwi fy ngharu i, a chredu fy nyfod i allan oddi wrth Dduw.* Ac eilwaith y dywaid Crist wrth ei Dâd, Joan xvii. 23. *A charu o honor hwynt, megis y ceraist fi.* Oh! pa obaith cyffurus a ddylai hyn fagu ynnom, y cawn ein gwrandu yn y pethau a geisïom ganddo; yn enwëdig, o's ystyriwn hefyd gymmaint yw Cariad ac Annwyldeb Crist i'w Bobl! Joan xv. 13. *Cariad mwy nâ hyn nid oes gan neb; sef, bod i un roi ei einïoes dros ei gyfeilljon.* Mae hyn yn dyfodiolaeth rhyfeddol o Gariad yr Arglwydd Jesu i ni; ac etto y mae yn mynegi ei Gariad i'w Bobl mewn modd mwy rhyfedd nâ hynny, o's yw bosibl, pan y mae yn cymmharu ei Gariad i ni i Gariad y Tâd iddo ef. Joan xv. 9. *Fel y carodd y Tâd fi, felly y cerais innau chwithau: arhoswch yn fy nghariad i.* Mor fawr yw'r Cariad hyn, a rhyfedd yw yng ngolwg y Seintjau! Pa fodd y methant gael eu gwrandu, lle mae iddunt gymmaint o Ewyllys da? Onid ydynt yn Garennydd agos ac annwyl i'r Arglwydd Jesu; fel Brodyr, a Chwiorydd, a Mammau, a Phriod iddo? Oni bydd groesaw i'r briod, lle byddo cariad i'r gŵr? Oni chafodd tylwyth Jacob dderbyniad a chroesaw mawr yn yr *Aipht*, er mwyn *Joseph* eu brawd? Eithr y mae etto berthynas neu undeb agosach nâ hyn rhwng Crist a'i Bobl; maent megis yn Aelodau o hono. Felly y dywaid yr Apostol. Eph. v. 30. *O blegid aelodau ydym o'i gorph ef, o'i gnawd ef, ac o'i esgyrn ef.* Neu, y mae'r Seintjau ynghyd fel yn Gorph iddo ef, ac yntef fel yn Ben iddunt hwy. Eph. i. 22, 23. *Ac a'i rhoddes ef yn Ben uwch law pob peth i'r eglwys, yr hon yw ei gorph ef.* Ac oni ofala'r pen am holl angenrheidjau y corph? Ac oni chyd-deimla efe â blinder pob aelod, gan drefnu ffordd i ddosi poen a diwallu diffyg yr aelodau lleiaf fel y rhai mwyaf? Onid yn bytrach o lawer y gwnâ'r Arglwydd Jesu felly dros ei Bobl, ag fydd yn annwylach iddo nag yw'n carennydd agosaf neu'n aelodau annwylaf i ni? Canys ni a ymadawn â'r rhai'n i gadw ein bywyd; ond efe a fu farw er mwyn achub ein bywyd ni. Ac o ba le y mae bywiogrwydd a chyffroad aelodau'r corph, onid o'r ysbryd naturjol sy'n deilliaw iddunt oddi wrth y pen? Felly hefyd, o ba le mae y cyffroad a'r tueddrwydd fydd yn y Duwjol i lesfain ar Dduw mewn Gweddi, onid oddi wrth Ysbryd Grâs a roddir iddunt trwy'r Arglwydd Jesu? Canys, yr Ysbryd hwn

hwn fydd yn eu hadfywio i deimlo eu hangen, ac yn llefain ynddunt ag ucheneidiau annhraethadwy. *Rhuf. viii.* Yn gymmaint ynte a'n bod mor agos ac mor annwyl i Grist, ac mewn undeb ag ef; yn gymmaint a bod gan Dduw y fath Gariad at Grist, ac er ei fwyn ef at bob un a berthyn iddo, a Christ ei hun yn cyd deimlo â'r gwannaf o honunt; yn gymmaint hefyd a bod Ysbryd Duw yn erfyn ynddunt, a Mab Duw yn eiriol drostunt; pa fodd na wrandewir ar eu Gweddïau? Yr oedd yr Archoffeiriad gynt dan y Ddeddf i ddwyn ganddo ar ei ddwyfronneg enwau deuddeg *Llwyth Israhel*, pan y byddai efe yn myned i mewn i'r *Cyffegr*; i arwyddocâu, bod ein Harchoffeiriad trugarog ni yn dwyn enwau ei Bobl yn ei Gâlön, i goffâu am danunt ger bron Duw yn y Nefoedd; ac y mae yn gorchymmyn i ni neshâu at Dduw, ac i geisio ganddo yn ei Enw ef, gan addaw lwyddiant i ni. Canys fel hyn y dywedodd. *Joan xiv. 14. O's gofynnwch ddim yn fy Enw i, mi a'i gwnâf.* Ac onid yw ar ei law i'w wncuthur? Canys, *y mae'r Tad yn caru'r Mâb*; ac efe a roddodd bob peth yn ei law ef. *Joan iii. 35.* Tiwy law *Joseph* yr oedd cael yd yn yr *Aiphr*; ni phallid mo hono gan *Pharao* i neb a'i ceisfai yn enw *Joseph*, a thrwy gennad oddi wrtho ef. Ac onid yw yn dystiolaeth ddiamheuus o barodrwydd y Jesu i roddi i ninnau y pethau a geisïom; gan ei fod yn gorchymmyn i ni, ac yn ein cymmell i geisio; ac na roddodd ball i neb a geisïasant ganddo gynt, pan oedd ar y ddaear? Ac y mae yn awr yn meddu'r un Ymysgaroedd o Gariad, ac o'r un parodrwydd ewyllysgar i wrando a thosturio wrth y rhai a ofodant Ddeisyfiad eu calonnau atto: canys y mae efe ddoe, heddyw, ac yn dragywydd yr un. *Hebr. xiii. 8.* A chyd â'r cwbl, ni ddichon lai na byddo rhyw gymmaint yn ychwaneg o adfywiad i lesgedd ein Ffydd mewn Gweddi, i ystyriaid, bod ein Harglwydd grafol o'r fath Diriondeb, na's gad i Weddïau y gwannaf eu Ffydd fod yn ddiles iddunt. Un a ddywedodd wrth Grist, *O's gelli di ddim, cymmorth ni.* *Marc ix. 22.* Ac er bod ei Ffydd ar y cyntaf mor wan, na's gwyddai pa un a allai Crist; etto mae'n cael ei ddymuniad. Yr *Israhel-jaid* a frathwyd yn yr anialwch gan y feirph tanllyd, ac a edrychent ar y Saph brês a godafid ar drostan, a jachâwyd. Nid yw'n debygol fod pawb mor agos a'i gilydd, i ganfod y Saph brês mor graffus y naill a'r llall; nac ychwaith fod pawb cyn gryfed eu golwg a'i gilydd, i edrych arni a'i

gweled mor amlwg y naill a'r llall: etto pawb a edrychent arni, a fyddent fyw; sef, y gwannaf fel y cryfaf ei olwg: jacheid pob un a edrychai ar y Saph brës, yr hon a ofododd Duw yn gylgod o'n Jachawdwr ni. *Num. xxi. 8.* Oh! mor rhinweddol yw yr olwg o Ffydd ar Grist Jesu, y fy'n cadw'n fyw y rhai claf o wenwyn marwöl saph uffern! Ac er nad yw Ffydd pawb o'r Duwjoljon cyn gryfed a'i gilydd; etto cedwir yn fyw, a bydd jachâad i'r gwannaf ei Ffydd, ag y fyddo yn cyfeirio ei olwg yn unjawn tu ag at yr Arglwydd Jesu. Gwelwch gymmaint yw rhinwedd Ffydd! gwelwch gymmaint y mae Duw yn gofyn fod Ffydd yn y rhai a ddiogwyliant Drugaredd oddi wrtho! Gellwch ddal fulw trwy'r holl Esegyl, mai Ffydd oedd Crist yn edrych swyaf am dano yn yr holl rai a ddeuent ar eu cais atto. Gwelwch gymmaint a chynnifer ym mhob ffordd yw'r annogaethau a roddir i weddio trwy Ffydd ar Dduw; fel nad yw ryfedd fod Duw yn digio wrth yr anghrediniol, ac yn eu danfon i boenau'r tân tragywyddol!

Hol. O's dwys-ystyriwn yr holl bethau hyn, nid allant lai nâ bod yn annogaethus jawn i'n cymmell ni i weddio'n fwy bywiog a gwresog, ie'n fwy hyderus ac yn fwy cyffurus. Oh! mor ddyfal a helaeth y dylem fod yn y Gwaith hwn yn wastadol, a ni yn gwybod nad yw'n llafur ni yn ofer yn yr Arglwydd! Y Gwaith mwyaf buddiol a mwyaf angenrheidiol i ddynjon ddeffroi ac ymnerthu i fod yn ddisrifol ynddo, yw hwn; ac etto, mae'n amlwg fod llawer yn esgeulus jawn ynghylch eu hymddygiad yn y dŷn oddi mewn wrth weddio; gan adael i'w meddyliau fod yn ysgafn ac yn wibiog, heb fawr psal am eu cadw wrth y gwaith a fyddo ganddunt yn llaw. Beth yw eich barn am y dynjon a fyddo'n ymollwng gyd â'r fath dymmer a hyn wrth Weddio?

Att. Mi ewyllysiwn i'r cyfryw bobl ddiosal ac esgeulus, a fyddo'n gadael gyd â meddyliau gwibiog ac ofer wrth Weddio, ystyriaid y perhau hyn.

1. YSTYRIED pawb, nad yw cynnal defod oerllyd ac arferiad ffurfiol oddi allan o Addoliad Duw, heb ymdrech yn ôl tymmer ac ysbryd cyfaddas i'r Gwaith mawr hwn yn y dŷn oddi mewn, ond gwaith ofer a diles; ie, a nôd o ragrith yw, yr hyn fydd gâs a ffaidd yng Ngolwg Duw. *Math. xv. 7-9.* *Ob ragrithwyr! da y prophwydodd Esaias am danoch chwi, gan dlywedud, Nesbân y mae'r bobl hyn attaf â'u genau, a'u haurhydeddu â'u gwresusau; a'u calon*

calon sydd bell oddi wrthyf. Eithr yn ofer y'm hanrhyddeddant i, gan ddysgu gorchmymnion dynion yn ddysgeidiaeth. Pa fwyaf a fyddo i neb gyd-ddwyn â'r dymmer hon, ie'r rhai a dybid eu bod yn ddynjon grafol; cymmaint a hynny yw'r argoelion sydd ynddunt, nad ydynt ond rhagrithwyr, heb Râs na Gwirionedd ynddunt. Dymma'r modd mae rhai yn gweddio; a dymma'r modd y gwrاندawânt hefyd ar Air Duw, pan fyddont yn cymmeryd arnunt glywaid beth a ddywaid y Gweinidog wrthunt yn Enw'r Arglwydd: fel y dywaid Duw wrth y Prophwyd am y cyfryw ddynjon. Ezec. xxxiii. 31. *Deuant hefyd attat fel y daw'r bobl, ac eisteddant a'th flaen fel fy mhobl; gwrاندawânt hefyd dy eiriau, ond ni's gwnânt hwy: canys â'u geneuâu y danghofant gariad, a'u calon sydd yn myned ar ôl eu cybydd-dod.* Y rhai a geisiant Dduw â'r holl galon, a'i cânt ef; ond y rhai rhagrithiol o galon, sydd gas yn ei Olwg. Nid er eu gwell, ond er eu gwaeth, mae'r cyfryw yn ymarddel â Dyledswyddau Crefydd: mae ganddunt rith Duwjoldeb, eithr yn gwadu ei grym hi; yn dygu bob amfer (fef, dan foddjon Addysg yn fynych) ac heb allel dyfod un amfer i wybodaeth y Gwirionedd. Canys, *drwgddynjon a rhwyllwyr a ânt rhagddunt waethwaeth, gan dwyllo, a chael eu twyllo.* 1 Dim. iii. 13.

2. MAE gadael i'r meddwl barhäu a gwibio ymmaith oddi wrth Dyledswyddau sanctaidd, yn beth peryglus ac enbyd jaw'n, ag sydd yn cyffroi Duw i ddigllonedd mawr, ac yn tynnu barnau trymmion ar ddynjon weithjau yn y byd hwn. O blegid camgyflawni Addoliad Duw, ac offrymmu iddo â than dieithr, y daeth tân dinystriol oddi ger bron yr Arglwydd, ac a ddifaodd *Nadab* ac *Abihu*, meibjon *Aaron*: canys, myn yr Arglwydd ei sancteiddio gan y rhai a neshiant atto, naill ai mewn ffordd o Dyledswydd, neu mewn ffordd o Farn. *Levit. x. 1-3.* Dengwr a thrugain a deng mil a deugain a laddwyd o wŷr *Bethsemes*, am eu hymddygiad ammharchus tu ag at Arch Cyfammod yr Arglwydd. 1 *Sam. vi. 19.* Ac am y *Corinthjaid* y dywedir, bod llawer o honunt yn weinjon ac yn llef, a llawer yn huno; fef, llawer yn glaf o amryw glefydon, ac eraill wedi marw o herwydd eu camymddygiad yn Swpper yr Arglwydd. 1 *Cor. xi. 30.*

3. YSTYRIED pawb, bod Duw ei hun yn dal fulw, ac yn nodi'n graffus, pa fath yw ymddygiad calon pob un ag y fyddo'n gweddio arno. Er cuddio crwydriad y meddwl oddi

oddi wrth ddynjon, ni's gellir ei guddio oddi wrth Dduw. Hebr. iv. 13. *Ac nid oes greadur anamlwg yn ei olwg ef: eithr pob peth fydd yn noeth ac yn agored i'w lygaid ef, am yr hwn yr ydym yn sôn.* Oni byddai'n gywilydd i wyneb llawer dŷn, pe gwelai eraill a fyddai oddi amgylch iddo gynnifer o bethau ofer sy'n gwibio trwy ei galon yn yr amser y byddo yn gweddio, yn gwrando, neu yn canu Mawl? ac onid ydyw'n achos o gywilydd mwy, pan mae'r Brenin mawr ei hun yn eu gweled, yr hwn a wnâ'n amlwg yng ngwydd pawb gywilyddus bethau'r tywyllwch yn nydd y Farn? Neu, pe dywedai dŷn â'i enau gynnifer o bethau ffôl ac ynfyd ag y mae yn eu feddwl yn ei galon dan Addoliad Duw, onid edrychai pawb arno fel dŷn allan o'i bwyll? ac oni chiliai pawb oddi wrtho, fel oddi wrth un a berchennogid gan ysbryd drwg? Nid ydyw'r peth ddim gwell, o blegid ei fod yn guddiedig oddi wrth ddynjon, pan y mae yn noeth neu yn amlwg o flaen Duw. Mae y dydd yn dyfod, y bydd ar yr annuwjol gywilydd o herwydd eu haberthau. Hof. vi. 19. Canys, Barnwr Cyfiawnder, a Chwiliwr yr arennau a'r galon, ydyw Duw; ac a ddwg holl gywilyddus ddirgelion y tywyllwch i'r goleuni yn nydd y Farn, er na fyn dynjon ystyriaid hyn. Hof. vii. 2. *Nid gdynt yn meddwl yn eu calonau fy mod i yn cofio eu holl ddrygioni hwynt: weithjan eu gweithredoedd eu hun a'u hamgylchynodd; y maent ger bron fy wyneb.*

4. Mae groesawî meddylliau crwydraidd, a gadael i'r galon bellhau oddi wrth Dduw yn amser Addoliad, nid yn unig yn gwneuthur yr Addoliad yn ofer ac yn ddilesi'r cyfryw dŷn, ac yn tynnu arno ei hun euogrwydd mawr (canys, nid dieuog ger bron Duw yw'r neb a gymmero ei Enw ef yn ofer) eithr hefyd twyllwr gresynol yw'r cyfryw un ag sy'n cynnyg y cloff a'r dall yn aberth i'r Arglwydd; ni byddai'r fath anrheg yn gymmeradwy gan un dŷn. Mal. i. 8, 14. *Ac o's offrynnu'r ydych y dall yn aberth; onid drwg hynny? ac o's offrynnu'r wch y cloff a'r clwysus; onid drwg hynny? Cynnyg ef yr awron i'th dywysog, a fydd efe foddlon i't? neu a dderbyn efe dy wyneb? medd Arglwydd y lluoedd.* Ond melldigedig yw'r twyllodrus, yr hwn y mae yn ei ddiadell wrryw, ac a adduna ac a abertha un llygreddig i'r Arglwydd: canys Brenin mawr ydwyf fi, medd Arglwydd y lluoedd, a'm Menn fydd ofnadwy ym mhilith y cenhedloedd. Aberthau byw a sanctaidd mae Duw yn efsyn.

Anadl

Anadl a bywyd Gweddi yw, bod enaid ac ysbryd dŷn ar waith ynddi, yn ymbil ac yn ucheneidio ar ôl yr Arglwydd. Heb hyn nid yw ond aberth farw, ag fydd yn troi yn bechod ffiaidd, ac yn ennyn mwy o Anfoddlonrwydd Duw; fel anrheg a gynhygid i frenin dan enw blwch o ennaint gwerthfawr, â'i blisgyn yn dëg oddi allan, ond oddi mewn yn llawn o ammhuredd drewllyd. A phwy ond ynfydion a glyw ar eu calonau i gyffroi Digllonedd Duw fel hyn, tra byddont yn cymmeryd arnunt ei addoli!

5. Pa fwyaf duwjol y byddo un-dyn, mwyaf gwyliadwrus y bydd yn erbyn meddyliau ofer a chrwydraidd, y fyddo'n dwyn yn lledradaidd rym ei ferch oddi wrth Dduw mewn Gweddi. Fe wyr y Duwjol, y byddai'n anfoesol jawn iddo droi ei wegil ar frenin daearol, tra byddai yn ymddiddan ag ef; neu i ddywedud geiriau gwallgofus o'i flaen: ymddiddan yn wallgofus mae'r galon, ac yn cefnu ar Dduw, pan gydfynnio hi â meddyliau ofer yn yr Addoliad sanctaidd. Ymddygiad ammharchus jawn yw hyn o flaen Duw: am hynny y dywaid y Gŵr ag oedd yn ôl Calon Duw, *Meddyliau ofer a gasbeais; a'th gyfraith di a hoffais*. Salm cxix. 113. Mae'r anwiredd a'r ysgafnder y fyddo yn cael lletya yng nghalon dŷn, yndifetha calon a bywyn ei holl Ddyledswyddau, ac yn eu gwneuthur yn anghymmeradwy. Salm lxvi. 18. *Pe edrychafwn ar anwiredd yn fy nghalon, ni wrandawfai'r Arglwydd.* — *Eich poeth-offrymmau nid ydynt gymmeradwy; ac nid melus eich aberthau gennyf, medd Duw.* Jer. vi. 20. Pa fodd y gallwn ddisgwyl, i Dduw ystyriaid y Gweddiau na byddom ni yn eu hystyriaid ein hunain? neu, iddo ef dderbyn ein Haddoliad yn gymmeradwy, ar ôl i ni ei drochi mewn cymaint o aflendid, a chymmysgu am ei ben gynnifer o feddyliau gwallgofus? A pha fwyaf y gadawo neb gyd â hyn, mwyaf y fuddant beunydd i gyflwr difraw a chalon-galedwch, nes myned yn gwbl ddieithr ac estron i Dduw, ac yn fwy annhebygol i ddyfod i Deyrnas Nefoedd nâ'r gwaethaf o bechadurjaid; o blegid trwy gydfynnio â phechod yn eu calonau, maent yn halogi Teml Dduw, ac yn gyrru Ysbryd Duw i ymadael oddi wrthunt, a'u rhoddi i fynu iddunt eu hunain. Eithr Plant Duw a ymdrechant yn alaethus i warchod yn erbyn yr anwiredd hwn; a phan y byddo yn eu halogi, gofidiant yn chwerw o'i blegid, gan sefain am Gymmorth Duw i wyllo o'r newydd yn ei erbyn. A pha fwyaf y puront eu calonau

lonnau i addoli Duw, mwyaf gânt weled a phrofi o Ddajoni Duw yn ei Addoliad; mwyaf fydd eu llwyddiant mewn Grâs ~~eu~~ cymmorth yn erbyn pechodau eraill; mwyaf fydd eu cyffur a'u nerth ym mhob Dyledswyddau eraill; mwyaf gânt o Gymmundeib â Duw yn eu heneidiau, ac o sicrwydd am Faddeuant o'u holl pechodau: canys y cyfryw mae Duw yn addo trugarhau yn helaeth wrthunt. *Esaï lv. 7. Gadawed y drygionus ei ffordd, a'r gŵr anwir ei feddyliau; a dychweled at yr Arglwydd, ac esfe a gymmer drugaredd arno; ac at ein Duw ni, o herwydd esfe a arbed yn helaeth.*

Hol. GELLIR dyall, wrth gymmaint a ddywedafoch, fod meddyliau gwibiog a chrwdraidd mewn Gweddi yn beth blin a pheryglus iawn yn wir; ond mi ddymunaf arnoch i ddywedud wrthyf, pa un a ydyw y meddyliau gwibiog a chrwydraidd hyn yn cwbl-ddiddymmu Gweddiau dŷn, ac yn argoelion sicr o ddŷn annuwjol, pa le bynnag y byddont.

Ans. NID ydwyf yn chwennychi tristhau na digalonni y Duwjol, ag fydd eisoes mewn blinder a goffid calon o blegid hyn; nac ychwaith roi achlyfur o hyder rhyfygus i'r rhai nid oes ganddunt ond ffurf Duwjoldeb heb ei grym, ac a neshânt at Addoliad Duw â'u genau, ond yn eu calonnau ydynt ym mhell oddi wrtho. O herwydd hyn mae'n gymmwys i ystyriad, fod tri math o feddyliau gwibiog mewn Gweddi.

I. MAE meddyliau gwibiog yn ymgynnyg i Ddlynjon gwir dduwjol; eithr yn llwyr-wrthwyneb i ddymuniad ac ymdrech eu heneidiau hwy: maent yn dyfal wyllo yn eu herbyn, gan ymofwng yn isel i lefain-yn-alarus, ac yn achwyn gyd â blinder ysbryd ger bron Duw o'u plegid; ac etto yn methu â bod yn gwbl-rŷdd oddi wrthunt, na'u llwyr gauad allan o'u calonnau, mwy nag y mae yn eu gallu i stoppio ffenestri a drysau eu tai, fel na ddol rhyw ychydig o awel, neu wynt yr awyr, i mewn trwyddunt; neu lwyr-bereiddio'n ebrwydd y llestr fyddo wedi ei anurddo ag adffas barhaus. Meddyliau trawswyrog weithiau, fel haid o eheidiaid ysglyfacterus, a geisiant yn haerllug, yn awydd eu newyn, i ymborthi ar eu Haberthau; eithr y maent yn eu tardu ymmaith yn ofalus; megis y gwnai *Abraham* gynt, Tâd y Ffyddlonjaid. *Gen. xv. 11.* Pan yr ewyllysiont wreuthur yr hyn fydd da, ac i fod yn ddifrifol yn Addoliad Duw, mae'r hyn fydd ddrwg yn barod i fod yn bresennol i ymgynnyg

ymgynnyg iddunt; ac y wnâ iddunt ochain yn bruddaidd; *Ts truan o ddyn ydwyf fi! pwy a'm gwared oddi wrth gorph y farwolaeth hon!* Eithr ni's cânt fod yn ddiymgeledd: cânt weled achos i ddiolch i Dduw am yr Arglwydd Jesu, trwy'r hwn y derbynier eu Gweddïau, er hysged y byddont; ac y cânt hwythau dderbyn cymmorth yn erbyn gweddïlljon eu llygredd, fel na rwystrer llwyddiant ac effaith eu Dyledswyddau, o blegid y symbylau hyn yn y cnawd, a chemadau Satan y fyddo yn eu cernodio. Duw a ddywaid wrth y cyfryw, *Digon i chwî fy ngrâs i; fy nerth a berffeithir mewn gwendid.* Yng ngrym y Grâs hwn y nerthir hwy fwyfwy i gashâu a gwrthwynebu meddylïau ofer, a phob profedigaethau eraill, gyd â sicrwydd digonol, na chânt mo'u gwneuthur yn anghymmeradwy ger bron Duw, tra fyddont yn milwrio'n ffyddlon i'w gwrthsefyll; ac na bydd yn hîr nes cael o honunt gyflawn fuddugoliaeth, a'u dodî allan o gyrraedd pob profedigaeth, ym mhlith ysbrydoedd y Cyflawn a berffeithiwyd yn y Nefoedd.

2. MAE meddylïau gwibiog yn dyfod i mewn yn aml i Weddïau rhai, o herwydd esgeulusdra a diosfalwch, a'u hamharoddrwydd i'r Ddyledswydd hyn; ac o ddiffyg gwyliadwriaeth ac ymdrech mwy ynddi, a pharotod mwy ar eu medr cyn dechrau arni. Mae cyflwr y cyfryw yn amheus ac yn dywyll: ni allaf anturio dywedud, nad oes dim dechreuad o Râs a Duwjoldeb ynddunt, nac ychwaith ddywedud ei fod. Mae y cyfryw, pan fyddont ar eu gliniau, fel rhai ag fydd weithjau yn wynebu ar Dduw, ac yn dodî ambell ddymuniad yn ewyllysgar atto; ac weithjau yn ddisymwth megis yn cefnu arno, ac yn myned ar ôl meddylïau eraill. Fe allai bod yno ychydig friwfion o Weddî (am ben llawer o ysgubion llygredd) ag y ddug iddunt, oddi wrth Drugaredd Duw, gymmorth i weddio yn well. Pa fwyaf fyddo eu galar a'u hymdrech i gyflawnu eu Dyledswydd yn well, mwyaf o gymmaint a hynny fydd argoelion Duwjoldeb ynddunt; a pha leiaf fyddo eu galar a'u hymdrech i wellhâu, mwy o gymmaint a hynny maent yn pwyso at nifer y rhai annuwjol. Mae'r cyflwr hyn yn beryglus jawn, ac yn anghysurus i aros ynddo. Nid oes ond anystyrwch a thymmer ddisfraw ddideimlad a ddichon gadw dyn yn esmwyth, heb arwyddjon mwy gobeithiol na hyn o fod mewn ystâd o Râs, ac o nifer y rhai fyddant cadwëdig. O's claiar a marwidd y parhâ dynjon yn y cyflwr hyn, heb ddeffroi ac ymdrech

drechu am ysbryd Grâs a Gweddiau, fe ymddengys yn eglur eu bod yn ddiras: ac o's gwir yw, eu bod yn meddu Grâs eisoes, diau y llafuriant yn orchestol a'r iddunt allu gweddio ar Dduw a'i addoli yn wellwell beunydd.

3. MAE meddyliau gwibiog ac ymddieithrwch calon oddi wrth Dduw mewn Gweddi, ag fydd o wirfodd ac yn ewy-lysgar mewn rhai dynjon; sef, y cyfryw rai ag fydd allan o gwstwm, neu ddefod ac arfer, neu o ryw ddiben llygredig, yn ymarfer â ffurf Duwjoldeb, er mwyn gair da gan ddynjon, neu er mwyn gostegu rhyw faint ar scrêch cydwybod naturjol, ag y fyddo, fe allai, wedi deffroi ychydig ynddunt. Cyflawnu Dyledswyddau Crefydd, ac arferu Gweddi, a wnânt, fel plentyn yn dywedud ei wers, â'r tafod yn unig, yn farw yn y dŷn oddi mewn, ac heb egni na gofal yn y byd i addoli Duw mewn ysbryd a gwirionedd. Dymma'r dynjon rhagrithiol hynny, dan eu henw, ag y mae Crist ei hun yn dannod iddunt, eu bod yn neshâu at Dduw â'u genau, a'u calonnau ym mhell oddi wrtho: y byd, a'r cnawd, a Satan, sy'n cael arwain eu meddyliau hwy a'u hysbrydoedd y ffordd y mynnont: cymmeryd Enw'r Duw gogoneddus yn ofer, ie a'i arferu yn halogedig, a wnânt; ac y maent lawer gwaith yn euog o anwiredd atgas ac aflendid adwythig yn y dŷn oddi mewn, tra fyddont yn y dŷn oddi allan yn sefyll o flaen Duw: maent yn gwneuthur Tēml yr Arglwydd yn dŷ marchnad, ac yn ei halogi o flaen ei Wyneb. Am y cyfryw rai y mae Barnwr y byd yn dywedud, yr â'r *publicanod a'r putteiniaid i mewn i deyrnas Duw o'u blaen hwy*. Math. xxi. 31. Fe wnâ'r ynfydion hyn fel pe buasai'r *Juddewôn* gynt, yn dwyn crwyn anifeiliaid yn Aberthau i Dduw, wedi eu llenwi â dom drewedig. *Cenbedlaeth ni osododd eu calon yn union ydynt; ac nid yw eu hysbryd ffyddlon gyd â Duw*. Salm lxxviii. 8. Annuwjol a melledgedig yw cyflwr y cyfryw rai. *Jer. xlviii. 10. Ni wrendy Duw arnunt; canys ffiadd a rhagrithiol yw'r Gweddiau a wneir â'r genau, heb y gâlon: mae'r cyfryw, fel y Phariseaid gynt, ym mhellach oddi wrth Deyrnas Duw na neb eraill.*

Hol. MAE achwyniad mawr gan lawer o blegid y dymmer anwadal ac ansfydlog hyn, ag sy'n eu cythryblu'n ddirfawr yn Addoliad Duw: ac nid heb achos y maent mewn blinder o blegid hynny; canys, fel y dywaid y Pregethwr, *Gwybed meirw a wnânt i ennaint yr apothecari ddrexi*. Preg. x. 1. Felly meddyliau llygredig, lle caffont

eu croesawü, a ddiwynant y Dyledswyddau gorau. O ba le, gan hynny, y mae'r meddyliau gwibiog a chrwydraidd hyn yn dyfod? Canys, pe gwypyd o ba ffynnon y maent yn tarddu, neu oddi wrth ba wrâidd y maent yn tyfu, byddai'n hawfach eu torri ymmaith.

Att. MAE meddyliau crwydraidd a gwibiog yn Addoliad Duw yn dyfod oddi wrth amryw achosion; y rhai y dylai dŷn, hyd ag allo, fymmud ymmaith, cyn y gallo fod yn rhydd oddi wrth yr effeithiau o honunt. Ni phaid goserydd pydron a rhedeg, nes sychu'r ffynnon bwdr o ba un y maent yn tarddu. Ac er mwyn disbyddu meddyliau gwibiog ym mlaen y ffynnon, a'u torri ymmaith yn y gwrâidd, dylid ystyriaid eu bod yn dyfod oddi wrth yr achosion a ganlyn.

1. ODDI wrth y casineb neu'r gwrthwynebiad gelymol ag fydd trwy bechod yn natur llygredig dŷn i wir Dduwjoldeb, a phob Dyledswydd a berthyn iddi; ac yn enwedigol i'r Dyledswyddau hynny ag y fyddo fwyaf at ddwyn dŷn i Gymmundeb â Duw. Yn y Dyledswydd hon o Weddi y mae cyfrinach gyfeillgar yn cael ei dwyn yn y blaen rhwng yr enaid ag ef, a'r dŷn megis un ag y fyddai yn ymddiddan â Duw. Ond lle byddo'r elynjaeth a ddygodd pechod i mewn heb ei gorchfygu, nid all y cyfryw aros nemmawr ym mysg y rhai y fyddo yn ymddiddan am Dduw; hwyrach troi eu calonau tu ag atto i ymddiddan ag ef eu hunain. Rhuf. viii. 7. *O blegid synniad y cnawd fydd elynjaeth yn erbyn Duw.* Ac, fel y dywedir mewn amryw fannau am ddynjon, tra maent yn annychweledig, mai dieithriaid a gelynjon mewn meddwl ydynt, ac yn gas ganddlunt Dduw. Rhuf. i. 30. A pha fwyaf fyddo o weddill neu wreiddyn y gelynjaeth hyn yn aros, ac heb ei gwbl ladd, mewn dynjon crefyddol, mwyaf fydd gwrthgiliad eu meddyliau oddi wrth Dduw, pan fyddont yn ei addoli.

2. MAE meddyliau gwibiog a chrwydraidd yn dyfod oddi wrth y dymmer *ysgafn* ac *anwadal* ag fydd yn natur llygredig dŷn; fel na's medry meddwl ymaros yn sefydlog neu'n hir-fiadwy ynghylch un peth, ond bod y mae mewn rhai ar ei ofgedd i wibio fel aderyn gwyllt a fyddo'n neidio o fan bwygilydd bob munud yn ddiorphwys: a phan geisier sefydlu'r meddwl hwn, yr achlysur leiaf a bair iddo hedeg ymmaith fel plu, neu ddail sychion, ag all yr anadl wannaf eu chwythu ymmaith o fan i fan, neu lestri gwag ar wyneb y dyfroedd geirwön o flaen yr awel wynt. Cymmwys y gellir

gellir dywedud gyd â'r Salmydd, ei fod yn *ysgafnach na gwegi*, Salm lxii. 9. neu, megis y sonia'r Prophwyd *Efay* (lvii. 20) *fel y môr yn dygyfor, pan nad allo fod yn llo-nydd, yr bwn y mae ei ddyfroedd yn bwrw allan dom a llaid*. Pa fodd y gall y meddyliau fod yn safadwy, pan ddêl dynjon yn yr ysgafnder hyn i addoli Duw, heb lafurio ym mlaenllaw i'w dwyn at y Gwaith gyd â phwys a phry-surdeb? Pe ystyriai dŷn yn ddisrifol, cyn myned i weddio ac addoli Duw, mor fawr yw'r Gwaith y mae'n meddwl myned yn ei gyleh; bod tragywyddol bwys ei Jechydwraeth et yn sefyll ar lwyddiant y Gwaith hwnnw; a bod ei galon; a'r cwbl fyddo ynddi; yn noeth o flaen y Duw mawr; ac yntef, fel carcharor, yn myned ar ei liniau i lefain am ei fywyd o flaen y bar; fe lonyddai hyn lawer ar ei feddyliau gwibiog ac ysgafn, ac a barai iddunt fod yn fwy safadwy a phwyfig ym mhob rhan o'r Gwaith pwysfawr hwn.

3. MAE rhyw bechodau, neu chwanta'u'r cnawd, a fyddo heb eu marweiddio, neu heb eu marweiddio'n ddigonol, yn achos o grwydriad y meddwl oddi wrth Dduw yn amfer Dyledswydd. Y pechod y fyddo'n fwyaf annwyl gan dŷn, ac heb ymddiddysnu yn ddigon oddi wrtho, fydd fwyaf chwannog i dynnu serch a meddwl dŷn ar ei ôl. Beth ond difyrwrch ffol, fydd fwyaf yn hudo ymmaith feddyliau'r masweddwyr? beth ond dychymmygion ynghylch goruchafiaeth ac anrhydedd, fydd yn rhedeg fwyaf ym meddyliau y beilchion? a pheth sy'n rhedeg fwyaf ym meddwl y dŷn fydd heb ei groeshoelio i'r byd; ond rhyw ddychymmygion ynghylch trafferth ac elw y byd hwn? Gallant, fel y dywedir yn y Prophwyd *Ezeiel* (xxxiii. 31.) *nesâu at Dduw fel ei Bobl ef, a gwrando ei Air, a dangos cariad â'u genau; ond eu calon fydd yn myned ar ôl eu cybyddod*. Tra byddo gwrâidd a chariad pechod heb ei farwâu yn y galon, ni ddichon meddwl y dŷn hwnnw ymuno yn galonhog mewn Gweddi, nac unrhyw Dyledswydd arall; neu pa bethau bynnag y byddo ferchiadau dŷn ynglŷn wrthunt, y rhai hynny a'u rhwystrant.

MAE y cyfryw bethau, fel cynnifer a hynny o eilunod, yn dwyn ymmaith ysbryd dŷn oddi wrth rym Addoliad Duw; tra byddo efe â'r dŷn oddi allan yn ymarfer â'r ffurf o hono.

4. MAE meddyliau ofer yn dysod i mewn yn Addoliad Duw oddi wrth gynnesindra calon dŷn i borthi ei ddychymmygio

chymmygion â meddyliau ofer ar amserau eraill, pan na byddo yn Addoliad Duw. Mae tynfa ym mhob creadur ar y ffyrdd y byddo'n arfer tramwydd ynddunt. Y neb a adawö ei feddyliau i wibio'r ffordd y mynnont pan fyddo ynghylch ei achosion cyffredin, tueddant yn gryf i fyned ac i wibio yn yr un modd yn amser Addoliad, pan fyddo dŷn ynghylch Achos Duw a'i enaid. Bydd mor anhawdd i beri i'r *Ethiopiad newid ei groen, neu'r llewpard ei frychni*, ag yw i dynnu'r meddwl oddi wrth y ffyrdd ag y fyddo wedi hir ymgennefino â hwy. *Jer. xiii. 23.* Rhaid cadw'r meddyliau yn fwy gyd â Duw ar brydiau eraill, o's mynnwn na wibiont oddi wrtho yn amser Gweddi.

5. O BLEGID nad oes gan ddŷn ychwaneg o serch a chariad i Weddi, a Dyledswyddau eraill, y mae, fod meddyliau'r gâlon mor ansefydlog ynddunt. Beth bynnag fyddo'n annwyl ac yn werthfawr yng ngolwg dynjon, bydd eu meddyliau yn dueddol i orphwys arno, a dyfod yn rhwydd oddi wrth bethau eraill, i fyfyrion gyd â hyfrydwch ynghylch y peth hwnnw: canys, pa le bynnag mae trysor dŷn, yno y bydd ei gâlon hefyd. *Math. vi. 21.* Pa fwyaf fyddo neb yn caru Duw, mwyaf hoff fydd gan eu meddyliau i lynu'n ddiysgog wrtho yn ei Addoliad. *Dafydd a ddywedai, Mor gu gen-nyf dy gyfraith di! bi yw fy mysfyrdod beunydd.* *Salm cxix. 97.* Pan fyddo'r cariad yn oer ac yn wan, y meddyliau a giliant ymmaith at bethau eraill: y cyfryw a welant y Sabboth yn faith, ac Addoliad Duw yn faich ac yn flinder; o blegid mai nid y pethau hyn y maent yn eu serchu fwyaf. Mae'n rhaid llafurio am fwy o gariad at Ddŷw; ac yna bydd y gâlon yn fwy sefydlog ym mhob rhan o'i Addoliad ef.

6. MAE diffyg o ddiofryd a gwyliadwriaeth mewn Gweddi, a Dyledswyddau eraill, yn achos o feddyliau gwibiog a chrwydraidd ynddunt. Pan fyddo'r synhwyrâu oddi allan yn ddiwarchodaeth, yn cael y rhydd-did a fynnon't i ddal ar y pethau a fyddo oddi amgylch iddunt; nid allant lai nag arwain y meddyliau at y pethau hyn gyd â hwynt, nes llwyr anghosio dros yr ennyd hynny Waith Duw ag y byddont yn ei gylch. Ni's gellir gweddio'n dda, heb wyllo'n dda at ein synhwyrâu oddi allan, ac ar ein synhwyrâu oddi fewn hefyd; fel na chaffont ddwyn i mewn feddyliau crwydraidd i derfysgu ein hysbrydoedd: am hynny yr ydys yn gorchymyn y ddwy Dyledswydd hyn ynghyd. *Marc xiv. 38.* *Gwylirych a gweddirych, rhag eich myned meron tems-*
H stwn.

ſiwn. Ac eilwaith; *Parhêwch mewn gweddi, gan wylled ynddi.* Col. iv. 2. Mae meddyliau gwibiog weithjau, oni wylir yn ofalus, yn dyfod i mewn yn lledradaidd, na wyddys oddi wrthunt, nes byddont fel haid o locustjaidd wedi hanner bwyta'r ysglyfaeth; ac weithjau rhyw ddadwrdd oddi allan yn chwannog i anrheithio'r cwbl, oni bydd yr enaid yn ymröus yn nerth Grâs i wrthsefyll pob terfysg. Yr ydys yn dywedud am was *Alecſander* Goncwerwr gynt, pan oedd yn aberthu, a marworyn o'r tân ddisgyn ar gnawd y llangc oedd yn dal y thuffer, iddo sefyll yn llonydd ac yn ddiysgog; gan oddef i'r tân ddifa ei gnawd, yn hytrach na rhoddi dim rhwystr i'w feistr yn ei Addoliad. O's oeddynt hwy mor gaeth yn eu defodau cenhedlig, pa mor ymröus a sefydlog y dylai'n meddyliau ni fod yn Addoliad Duw!

7 MAE awydd a thrafferth, neu ofal ac ymgyrch ang-hymmedrol dynjon ynghylch eu gwaith a'u galwad yn y byd hwn, yn peri gwrthgiliad a dieithrwch nid bychan yn eu meddyliau hwy oddi wrth Dduw, pan elont i weddio. Pan fyddo'r galon yn llawn o bethau daearol, ni fedr hi ymaflyd â Phethau ysbrydol. Pa beth bynnag yr êl meddwl dŷn arno yn ei holl rym a'i bwys, nid yw hawdd i ymchwelyd maes law yn ei ôl. Nid mewn moment y dichon neb ddringo o arffed Mammon i fynwes *Abraham*. Pan fyddo amrywjol ofidiau ac ymyrraeth awyddus yn achos y byd yn rhwygo'r meddwl, pa fodd y gall ddyfod yn gyfan i ddisgwyl wrth Dduw, o flaen yr Orfeddfainge, yn achos yr eniad? Pan fyddo'r gwynt yn chwythu'n gryf ar y môr, ei ddyfroedd a gynhyrfant yn aruthr, fel na's dichon y llongau a fyddo'n morio arno gadw mo'u ffordd; ac ni lonydda ei donnau'n ebrwydd ar ôl gostegu'r gwyntoedd. Pan ollyngo dŷn ei ferch a'i awydd allan yn ddiattaliad yn ôl helynt y byd hwn, bydd sicr iddo gyfarfod â llawer o' stormydd tymhestlog, a barant gynhyrfiadau anesmwyth a pheryglus yn holl alluoedd ei enaid; ac o's o braidd y diange rhag llongddrylliad, bydd yn rhy anhawdd iddo gadw ei ffordd yn unjawn gyd â Duw: ac ar ôl i'r drafferth a'r blinder fyned heibio, nid yn y man y lonydda'r meddwl, i ddyfod i dymmer addas i ymdrin â Phethau ysbrydol. Am hynny mae'r Arglwydd yn ewyllsio mor fynych yn ei Air, i'w Bobl ymwrthod a'r cyfryw ofalon awyddus am achosion y byd hwn, ag fydd yn dwyn gyd â hwynt gymmaint rhwystrau a pherygl; gan addaw cymmeryd eu gofal hwy arno ei hun; ac yn sicrhau, y
bydd

bydd iddo ofalu droftunt: fel y byddai i'r *Judlewön* gynt, pan ddeuent o bellder ffordd i ymddangos o flaen Duw yn *Jerusalem*, fod yno yn ddibryder, heb ofn na braw i flino eu meddyliau, pan fyddent yn ei Addoliad. Mae efe yn addaw iddunt, na chai neb yn yr amfer hynny ddrygu mo'u teulu na'u moddjon gartref. Ec fod xxxiv. 24. *Canys mi a yrraf y cenhedloedd allan o'rh flaen di, ac a helaethaf dy derfynau di: ac ni chwenmych neb dy dir di, pan elych i fynu i ymddangos ger bron yr Arglwydd dy Ddurw, dair gwaith yn y flwyddyn.* Ac o herwydd hyn mae *Paul*, trwy Ysbryd Duw, yn ewyllysio i ddynjon fod â'u meddyliau yn rhôdd oddi wrth ofalon gofidus y byd; fel y byddai iddunt ddyfal-lynu wrth yr Arglwydd yn ddiwahan. i Cor. vii. 35. Hynny yw, fel yr ymgadwënt felly oddi wrth y pethau ag sydd chwannog i wahanu dynjon oddi wrth Gymmundeab â Duw.

8. **HEBLAW** yr amryw achosion eraill a enwyd eisoes, mae'n ddiau fod meddyliau crwydraidd a gwibiog, ag sy'n rhwystro dŷn wrth weddio, yn dyfod oddi wrth yr ysbryd drwg. Pan yr ymosodo dŷn i geisio Duw, mae Satan yn barod i sefyll yn ei ymyl, i arferu pob profedigaethau a moddjon ag allo i'w rwystro ef. Zec. iii. 1. *Ac efe a ddanghofodd i mi Josua yr archoffeiriad yn sefyll ger bron angel yr Arglwydd, a Satan yn sefyll ar ei ddeuleu ef i'w wrthwynebu ef.* Fe ddywedir yn y pennod gyntaf o *Job*, pan oedd Meibjon Duw wedi dyfod o flaen yr Arglwydd, i Satan hefyd ddyfod yn eu plith hwy. Ac i ba ddiben y daeth efe yno? Mae'n ddiammau, mai i wneuthur eithaf ag allai i'w rhwystro yng Ngwafanaeth Duw; a cheisio hudo eu meddyliau ymmaith ar ôl rhyw beth neu gilydd, trwy dafu iddunt ryw ddychymmygion ofer, neu ddwyn ar gos iddunt eu pleserau annwylaf. O's ni thycciai hynny, ymruthro at ryw beth arall: canys, mae gan y gelyn hwn gynllwynjon a maglau amrywjol, yn y rhai y mae llawer yn cael eu dala ganddo wrth ei ewyllys; ac mae ganddo bicecellau tanllyd, i wadu trwy galonnau dynjon. Tywyfog llywodraeth yr awyr, a llywïawdwr tywyllwch y byd hwn, y gelwir ef. Efe a fedr drefnu a dwyn yn y blaen bob manteision a phrofedigaethau ag y fyddo diosfalwch ac esgulusdra diwyliadwus dŷn yn rhoddi cyfle iddo, a thywallt i mewn i'r galon gafodydd o feddyliau amherthynol, i rwystro dŷn mewn Gweddi: canys, nid oes un gwaith ag all dŷn

fynd yn ei gyleh, ag y mae Satan yn fwy maleifus iddo, na Gweddio Duw yn ysbrydol. Pan fyddo dynjon yn ymddiddan a'u gilydd ynghylch pethau cyffredin, neu yn meddwl ynghylch gorchwyljon y byd; efe a âd eu meddyliau yn llohydd, i aros yn safadwy ddigon ac yn ddigrwydraidd ynghylch y pethau hyn: ond pan elont at weddio ac addoli Duw, ni âd lonyddwch iddunt; llyfela fil o ddychymmygion i dynnu eu meddyliau ymmaith. Erbyn y gwrthodant un, efe a daer-gymell arnunt ryw feddwl arall: o's ni wafanaetha hwnnw, efe a ddaw ag ychwaneg; gan eu gosod at eu meddwl mor gryf, a phe byddai rhyw ddyn drygionus yn fibrwd yn eu clustjau ryw bethau ofer ac amherthynasol, i geisio ym mhob modd i derfysgu ysbryd dyn pan y byddo yn galw ar Dduw. O blegid efe a wyr, o's dyn a lwydda yn y Gwaith o weddio ac addoli Duw, y bydd ar ffordd o ryngu bodd Duw ym mhob peth arall; y caiff ran yng Nghrist, a Gras i orchfygu pechod a phrofedigaethau; ac ni bydd dim all rwystro Sancteiddiad a Jechydwriaeth y cyfryw. O herwydd cymmaint yw gelynjaeth yr ysbryd drwg i'r Ddyledswydd hon, y mae'r Ysbryd Glân (pan yw yn cyngori dynjon i ymoftwng o flaen Duw) yn eu rhybuddio hefyd, ar yr un pryd, i wrthwynebu'r diafol: a hynny yw'r ffordd i'w orchfygu ef. Jago iv. 7. *Ymddarostyngwch gan hynny i Dduw. Gwrthwynebwch ddiafol, ac efe a ffyddi wrthyh.*

Hol. MAE yn debyg fod nid ychydig o fudd o weddio ar Dduw yn ddifrifol, cyn bod gan Satan gymmaint o elynjaeth i'r Gwaith hwn. A chan fod cynnifer o rwystrau, nid ellir byth gyflawnu'r Ddyledswydd ymma yn dda, heb fod yn orcheftol ac yn ofalus jawn yn ei chylch; ac ar lwyddiant ac effaith y Ddyledswydd hon y mae budd a llwyddiant yr holl Ddyledswyddau eraill yn sefyll: canys, trwy weddio mae cael cymmorth ym mhob peth, a bendith ar holl foddjon Grâs. Ac, hyd y clywaf fi, mae achwyniad cyffredinol gan y rhai sy'n teimlo cyffwr eu heneidiau, o blegid y marweidd-dra, a'r llefgedd, a'r meddyliau gwibiog, sydd chwannog i fod ynddunt, pan fyddont yn addoli Duw. Am hynny, pa gyfarwyddyd a ellwch roi yn yr achos hyn? Pa bethau sydd orau i ddynjon wneuthur, fel y gallo eu calonau fod yn fwy bywiog, a gwrefog, a diysgog gyd â Duw, pan fyddont yn gweddio arno? Canys, nid oes orchwyl yn yr

yr holl fyd ag y ddylai dŷn fod yn fwy hyddysg a difrifol ynddo, na'r Gwaith o weddio Duw.

Att. DIAU bod y llës neu'r afles o'r Ddyledswydd hon, yn ôl y modd y cyflawnir hi, yn cyrraedd dros bob rhan o holl waith a meddiannau, a rhos holl ddyledswyddau a chyflyrau dynjon; a'r effaith o honi, pa un bynnag ai drwg ai da y fyddo, sydd yn parhau'n dragywydd: am hynny mae'n beth o bwys mawr, ag y dylai pawb edrych yn dda atto; sef, pa fodd y maent yn gweddio. Trwy Fendith Dduw, fe ddichon y fath Reolau a hyn fod yn fuddiol i wneuthur calon dŷn yn fwy gwresfog a sefydlog gyd â Duw mewn Gweddi.

1. Ff ddylai'r neb a ewyllysio weddio'n ddifrifol, weddio a llafurio'n ddiwyd, ym mhob ffordd, am gael ei adnewyddu yn y dŷn oddi mewn: canys, llygredd ac ysgafnder yn y serchiadau a'r dychymmygion, heb eu marwheu'n ddi-gonol, sy'n peri i'r meddwl fod mor barod i wibio, ac i ymroddi cynhawled gyd â'r profedigaethau fyddo yn ei arwain ymma a thraw oddi wrth ei waith yn Addoliad Duw. Tra fyddo'r dychymmygion a'r uchder ag sydd yn ymgodi yn erbyn gwybodaeth Duw a chymmundeb ag ef, heb eu tynnu i lawr, bydd yn ammhossibl i ddwyn y *meddwl i usfudd-dod Crist*, nac i fod yn ffyddlon mewn un Ddyledswydd iddo. 2 Cor. x. 5. Beth yw'r meddyliau trwydraidd sy'n ymgymsysgu am ben dyledswyddau dŷn, ond y tARTH drewllyd, neu y trymsawr gwenwynig, ag sydd yn codi oddi wrth y llygredd halogedig sydd ynddo; a Satan yn ei chwythu i synu, o bwrbas i fogi peraid anadl Gweddi? Yn y Nefoedd, lle mae pob halogrwydd a llygredd wedi ei lwyr-buro ymmaith, ysbrydoedd y rhai Cyfiawn a berffeithiwyd ydynt yn addoli Duw fel yr Angyljon, heb rwystr na therfysg oddi wrth feddyliau gwibiog, nac un brofedigaeth byth: a rhai Dynjon sanctaidd ar y ddaear, ag sydd yn fwyaf cynhyddus yn y duwjol Anian, a gyrhaeddant y fath raddau uchel o wir Sancteiddrwydd, nes bod eu breuddwydion yng nghwsg y nŷs yn tueddu at Bethau ysbrydol. Pa fwyaf yr ymddiddysnom oddi wrth bob ofer ymarweddiad; ac y torrom gyfeillach â gweithredoedd anffrwythlon y tywyllwch, i fyw mewn Cymmundeb â Duw, mwyaf ysbrydol y bydd synniad ein meddyliau ni. Pa fwyaf fyddo ynnom o rym a bywyd Duwjoldeb, mwyaf fydd llef a thueddiad ein calonnau ar ôl Duw. Yr hwn ni's gwyr ddim oddi wrth hyn,

marw yw; nid oes ganddo ond enw Crefydd. O's llasurio a wnawn am ysbryd Grâs, i'n hadnewyddu a'n sancteiddio yn fwy, ni gawn fwy hefyd o ysbryd Gweddi.

2. **RHAID** i'r neb a fynno fod yn wrefog ac yn ddifeddwl gwibiog mewn Gweddi, gymmeryd amser i barottï ei galon atti ym mlaen llaw. Mae'n gofyn fod parottoad addas ar fedr pob gwaith, yn enwedig pob gwaith o bwys mawr, cyn y gellir ei wncuthur yn dda. Pa waith mor fawr a hwn, pan y mae dŷn yn myned o flaen Wyneb y Duw mawr ym matter Bywyd ac Angau, ac ynghylch Jechydwijaeth dragywyddol ei Enaid, a'r perygl gymmaint o's methir ynddo! A pha fodd na fydd ein Gweddïau'n fethedig, o's awn yn eu cylch yn ammharod? A ddichon cerddor roi cerdd gywir, heb hwylio ei dannau? neu'r aradrw aredig, heb hwylio ei aradr? Nid oes neb a wnâ beth cyn lleied, a myned ar neges i dŷ cymmydog, heb feddwl rhyw faint yn ei gylch, ac ystyriaid pa fodd i ddywedud ei achos; ac etto mae'n beth cynnefin gan lawer, i ruthio ger bron Duw yn ysgafnder eu meddwl, ac agor eu genau i lefaru wrtho, cyn ystyriaid beth maent yn ei geisio, na meddwl pa fodd y dylent ymddô yn o'i flaen. Dylem fysyrio, cyn gweddio, pa Waith mawr yr ydym yn myned yn ei gylch, a pha fath yw'n cyflyrau, a pha Fendithion a Graſau yr ydym mewn mawr ddiffyg am danunt, a pha beth a ddaw o honom o's marw hebddunt a wnawn; ac amryw o gffelyb bethau y ddylai ein calonau ystyriaid, tu ag at ddeffïo'i ein holl synhwyrau i fod yn fwy bywiog i weddio. *Salm xxxix.* 3. *Gwrefogodd fy nghalon o'm mewn: tra oeddwn yn mysyrio, emynnodd tân, a mi a leserais â'm tafod.* Rhaid i ni arlloes allan o'n calonau, ac, hyd y gallom (trwy gymmorth Grâs Duw) fwrw ymmaith oddi wrthym, cyn dechrau gweddio, y meddyliau a fyddo ynnom ynghylch pethau eraill, a chafglu holl rym ein synhwyrau ynghyd, neu, yng ngeiriau'r Apostol, *gwregeſu llynnau'r meddwl*, o's mynnwn fod yn fwy grymmus yn y Gwaith hyn. Pa fodd y gallwn ddiffgwyl i'n calonau gael eu huno â Duw mewn Gweddi, nes iddunt gael eu tynnu ymmaith a'u neillduo oddi wrth bethau eraill? a pha fodd y gallwn lefaru Pethau da, heb tryfori Mysfyrdodau dajonus oddi fewn ein calonau? *Canys o belaelbrwydd y galon y mae'r genau yn llefaru.* Luc vi. 45. Pan fyddo'r galon yn mysyrio Pethau sbrydol, yna'r tafod fydd fel *pin ſgrifennu dd buan.* *Salm xlv.* 1. *Pe cymmerem*

merem ychydig boen ac amfer i hwyllo 'n hysbrydoedd, nes gallel o honom ddywedud gyd â'r Salmydd, *Parod yw fy nghalon, O Dduw! parod yw fy nghalon*; caem dystiolaeth profiadol o'r parodrwydd grasol fydd yn Nuw i wrando'n Gweddïau, pa bryd bynnag y galwom arno.

3. RHAIID bod yn sanctaidd ym mhob ymarweddiad, o's mynnwn fod yn fywiog mewn Gweddi. Y rhai a arferant fyw mewn Cymmundeb â Duw yn eu hachosion cyffredin, yw'r rhai all ymddiddan yn fwyaf melus a chyfeillgar ag ef pan fyddont ger ei fron ar eu gliniau: hwy a fyddant yn fwy awyddus i Weddi, ac yn fwyaf blasus ynddi. Y cyfryw ag yw dynjon yn eu hymarweddiad beunyddiol, cyffelyb i hynny y bydd eu tymmer pan fyddont yn gweddio. Nid fel pang neu damchwa ddisymmwyth, ar unwaith, y gall dyn ddyfod i Dymmer ysbrydol; bydd rhy anhawdd i gasglu y meddyliau ynghyd mewn ennyd awr, ar ôl eu bod yn gwasgaru ar léd dros wyneb y ddaear trwy'r holl amfer o'r blaen. Y dyn o Synniad ysbrydol, ag fydd â'i Gymdeithas yn wir gyd â'r Tad, a chyd â ei Fab ef yr Arglwydd Jesu, pan fyddo yn Addoliad Duw, mae efe lle mae yn caru bod, lle mae da gan ei gâlön fod: ond eraill, mae'n flin ganddunt y Gwaith, mae'n faich arnunt; ni fedr eu calonnau ymaflyd ynddo, a gorau ganddunt pa gyntaf y byddo'r Gwaith hwnnw'n darfod; braidd na ddewisant bob gwaith arall o'i flaen. Am hynny, o's mynnwn weddio'n hwylus, ni a ddylem ofalu'n ymdrechus jaw'n am fyw yn nhymmer ac ysbryd Gweddi, gan ucheneidio yn fynych ar ôl Duw pan fyddom gyd â'n gwaith a'n galwad; ac nid byw mewn dieithrwch a neillduaeth oddi wrth Dduw rhwng dyledswyddau a'u gilydd. Nid yw dieithriaid yn myned i gyfeillgarwch caredigol yn ebrwydd, nes bod ryw ennyd o amfer yng nghymdeithas eu gilydd. Oni wyliwn ar gadw'n meddyliau gyd â Duw ar brydiau eraill, pa fodd y safant gyd â Duw yn amfer Gweddi? Ymarfer â byw mewn Cymmundeb a mynych Gyfeillach ysbrydol â Duw, fydd fodd rhagorol i beri i'n hysbrydoedd fod yn fwy gwrefog a safadwy gyd ag ef yn ei Addoliad. Yr oedd i dân yr Allor, yn Addoliad yr Eglwys *Juddewig*, gael ei gadw i mewn heb ddiffoddi yn wastadol; fel y byddai'n fwy parod i'w ennyn yn y Boreuol a'r Prydnhawnol Aberth. Cynnal i fynu a meithrin Tymmer ysbrydol yn wastad yn ein heneidiau, a'n gwnâ ni'n fwyaf parod i fod

yn wrefog ac yn fywiog yn y Dymmer honno, pan elom ar ein gliniau i offrymmu ein Haberthau ysbrydol i Dduw, Pa fodd y gellir ennyn fflam neu danllwyth, pan fyddo pob gwreichionen o'r tân wedi myned yn niffodd? Nid fel dyn yn fyrthio'n ddisymmwrth i lewyg, y gall neb ddyfod mewn munud i Dymmer wrefog yn Addoliad Duw, ar ôl gadael i'r Dymmer honno lwyr-ddiffoddi. Nid heb fynych ymgyfeillachu â Duw, y bydd hawdd gan galon dyn i wynebu ar Dduw mewn Gweddi; nac ychwaith i gael gan Dduw wynebu arno yntef. Gweddïau byrrion yn y meddwl, neu'n ddistaw mewn geiriau, sef dyfal ddeisyfiadau'r galon, yn cyrchu i fynu ac yn ucheneidio'n fynych ar ôl Duw, rhwng y prydïau y byddom ar ein gliniau, ie, a phan y byddom ym mysgeiraill, neu ynghylch ein hachosion cyffredin yn y byd, ydynt dra buddiol i feithrin, neu gynnal a chynhyddu, cyfeillach rhwng yr Enaid a Duw: y maent fel cyffylltiad y cymhalau, yn cydio'r holl Weddïau eraill â'u gilydd. Ac felly mae i ni, yn ôl aml gynghorion Gair Duw, *weddïo'n wastad, ac heb ddiffygio*, Luc xviii. 1. *weddïo bob amser*, Luc xxi. 36. *ddyfal-barbâu mewn gweddi*, Rhuf. xii. 12. *weddïo bob amser â phob rhyw weddi a deisyfiad yn yr ysbryd, trwy bob dyfal-bara*, Eph. vi. 18. *barbâu mewn gweddi*, Col. iv. 2. a *gweddïo yn ddibaid*, 1 Theff. v. 17. Gwelwn pa gymmaint pwys y ddodir ar ddyfal a ddistrifol gyflawniad o'r Ddyledswydd hon; gan fod yr Ysbryd Glân fel hyn yn rhoddi gorchymmyn ar orchymmyn ynghylch hynny. Pa gymdeithas neu gyflyrau bynnag y byddom ynddunt, neu pa waith bynnag y byddom yn ei gylch, bydd cyfle gennym i ofod Deisyfiadau byrrion a distaw, neu Weddïau ucheneidiol yn y meddwl, yn aml at Dduw; ac efe a wrendy arnunt, ac a âd iddunt ddyfod mewn coffadwriaeth ger ei fron. Y cyfryw Weddi ddistaw o eiddo *Moses*, pan oedd yn ymddiddan â'r bobl, oedd fel gwaedd neu grochlef yng Nghlustjau Duw; ac a lwyddodd i achub cinioes holl *bobl Israhel*. Ecclod. xiv. 15. Gweddi *Hanna*, pan oedd yn llefaru yn ei chalon, heb fod neb ag oedd yn bresennol yn clywaid llais ei geiriau, a glywodd Duw, ac a'i cyflawnodd. 1 Sam. ii. *Nehemia*, pan oedd yn sefyll o flaen y brenin, ac yn ymddiddan ag ef mewn ofn mawr, a weddiodd ar Dduw'r Nefoedd, heb gyfle ganddo y pryd hynny i weddio mewn modd arall, ond trwy ofod Deisyfiadau neu Ucheneidiau byrrion at Dduw yn ei feddwl yn

yn unig, a wrandawyd gan Dduw; ac efe a gafodd lwyddiant yn ei amcan i waredu *Israël* allan o'u caethiwed, ac i adeiladu Teml Dduw yn *Jerusalem*.

MAE y cyfryw Weddiau byrrion yn y meddwl, pan fyddont yn ddifrifol ac yn aml, fel mynych dammeidjau melus rhwng prydjau, yn rhagorol i feithrin grym Duwjoldeb; ac y mae ynddunt rinwedd fawr i gymhwyso a chynhesu ysbryd dŷn at Addoliad cyhoeddus Duw, fel y bydd hoff gan y cyfryw gael cyfle i uno gyd ag eraill ynddo, ac i ddywedud gyd â'r Brenin *Dafydd* (Gŵr aml ei Ymbiliau a'i Ucheneidiau ar ôl Duw) *Llawenychais pan ddywedent wrthyf, Awn i dŷ'r Arglwydd*. Salm cxxii. 1. Ond o's, yn lle mynych Ucheneidiau ysbrydol ar ôl Duw, y gâd dynjon eu meddyliau i gofleidio dychymmygion ofer, ymborthi ar wenwyn y maent, ag y fydd sicr i fagu anhwyf marwöl yn eu heneidiau. Hyn a bair gymmaint o fychder, ac oerni, a diflasrwyd yn Addoliad Duw, ag y mae rhai dynjon yn achwyn o'u plegid. Pa fodd na bydd y meddwl fel yn ddi-eithr i Dduw, ac yn absennol oddi wrtho, yn amser Addoliad, pan adawer iddo fod felly gan mwyaf yn gwbl ar amserau eraill?

4. PA fwyaf y byddo meddyliau gwibiog a chrwydraidd yn gwasgu arnom yn amser Dyledswydd, mwyaf ymrös a gwyliadwrus y dylem fod yn eu herbyn; ac nid digalonni, ac aros i ymwrando arnunt, ond myned rhagddom yn ein blaen mor ymdrechus ag allom. Dylem ddyfsgu gan *Bartimeüs ddall, yr hwn, ac efe yn eistedd ar fin y ffordd, yn cardotta* (pan oedd yr Iesu yn myned heibio) *a ddechreuodd lefain arno, a dywedud, Iesu Fâb Dafydd, trugarhâ wrthyf. A llawer a'u ceryddasant ef, i geisio ganddo derwi: ond efe a lefodd yn fwy o lawer, Mâb Dafydd, trugarhâ wrthyf. A'r Arglwydd a wrandawödd, ac a roddodd ei ddymuniad iddo; rhyddhawyd ef oddi wrth ei ddallineb, ac a gafodd ei olwg. Marc x. 46—52.* Pa fwyaf fyddo profedigaethau am rwystro a distewi lleferydd Gweddi yn yr enaid, cymmaint a hynny yn fwy y dylem ni godi ein llef ar Dduw, nes cael ein gwrando a'n goleuo ganddo. O's byddwn ymrös ac yn ddyfal barhäus mewn Gweddi, byddwn sicr i ffynnu o'r diwedd: a phan fyddo diofryd a bwriad cryf yn y galon i fyned ym mlaen â'r Gwaith, er gwaethaf pob rhwystrau, bydd lawer anhawsach i brofedigaethau croes dynnu'r meddwl oddi wrth Dduw. *Josephus*, awdwr *Juddewig*,

Juddewig, sy'n adrodd peth hynod. " Ar un amser, pan oedd terfysg a rhyfel mawr wedi dyfod oddi fewn caerau "*Jerusalem*, fel na wyddai y bobl pa beth a wnaent; rhai yn rhedeg ymmaith, eraill yn ochain ac yn gwaeddi, fel na chlywyd ond llef y lladdedigjon, a thrwst echrydus rhyfelwyr, yn eu holl heolydd: etto yr Offeiriaid oedd ynghylch yr Aberthau yn y Deml, ac yn myned yn eu blaen yn Addoliad Duw, gyd â'r fath dawelwch a diyf-gogrwydd, a phe buafent heb weled na gwybod dim oddi wrth y terfysg." Nid heb ymroad gofalus i fugeilio'r synhwyrâu rhag rhwystrau oddi allan, y gall neb gadw eu calonnau yn sefydlog gyd â Duw. Am hynny *Job* sy'n gwneuthur ammod â'i lygaid, fel na chai golygiadau profedigaethus arwain ei seddyliau ymmaith. A *Dafydd* sy'n gweddio; *Tro beibio sy llygaid, rhag edrych ar wagedd: a byrbâ si yn dy ffyrdd*. Salm cxix. 37. Pa fwyaf hiraethus ac ymrös y fyddwn yn myned yn ein blaen i swynhau Cymmundeb â Duw mewn Gweddi, lleiaf fydd grym pob rhwystrau oddi fewn ac oddi-allan ag y fyddo'n trawfwybro'r galon, a mwyaf y gawn o gymmorth ei Ysbryd ef yn eu herbyn, ac i nerthu ein heneidiau i fod yn fwy bywiog yn holl Ffyrdd yr Arglwydd.

5. Tu ag at fod yn fwy ymrös a gwresog mewn Gweddi, ni a ddylem ystyriaid, bod llwyddiant ein Gweddiau yn sefyll ar ein difrifwch ynddunt; ac mai tymmer ein calonnau, a'n gofal ynghylch y dŷn oddi mewn, a ddengys pa un ai gwirioneddol ai rhagrithiol ydym yn Addoliad Duw: ac y mae hyn yn beth o'r cyfryw bwys, ag y ddylai ddeffroi holl alluoedd ein heneidiau i edrych yn fanwl atto. Gweddiau y rhai hynny ag a geisiant yr Arglwydd â'u holl galon, y mae efe yn addaw eu cyflawnu. Jer. xxix. 13. *Ceisiwch si, a chwi a'm cerwch, pan y'm ceisioch â'ch holl galon*. Ond pa les a fydd o Weddi'r genau, pan na byddo'r galon ynddi? *Job xxxv. 13. Diau na wrendy Duw oferedd; ac nad earych yr Hollalluog arno*. Yr oriau gorau o'n holl amser yw'r odsfeydd a dreulïom yng ngweddio Duw yn ddisfrifol: se dry llef y cyfryw Weddïau yn Gan o Fawl a Gorfoledd dibaid ar fyrder yn Nheyrnas Nefoedd. Eithr nid ydym ond gwastrafu amser, pan adawom i'n hysbrydoedd fod yn segur, ac yn grwydraidd, neu'n estrarjaid i Dduw. Ni bydd les na chyffur byth o'r fath Weddïau a hyn; mae'r cwbl yn myned yn golledig, gan nad ces ond rhagrith-

rhagrithwyr a nesânt at Dduw â'r genau, ac yn eu calonnau ym mhell oddi wrtho: canys, pwy ond rhagrithwyr fydd boddlon i ddyledswyddau gweigion, heb ddim ond llun oddi allan, heb rym na bywyd oddi fewn iddunt?

6. BYDD yn fodd i wneuthur ein meddyliau yn fwy deffrous ac egniol mewn Gweddi, i ystyriaid y Pethau mawrion ag fydd i'w cael neu colli, yn ôl fel y byddo'n llwydd neu'n aflwydd yn y Ddyledswydd hon. Nid gwaith dichwaith yw hwn; eithr ein heinioes yw: matter bywyd ydyw. Gwaith mawr fydd gennym yn llaw, pan fyddom ger bron Duw. Dymma lle mae i ni lasurio i gael maddeuant o'n holl bechodau; ac onid ê, y felldith, a'r gosb, a'r euog-rwydd o hopunt, a orwedd arnom yn dragywydd: dymma lle mae i ni lasurio am Heddwr Duw, fel y'n gwaredir oddi wrth y llid a fydd, a'r digofaint fydd ar ddyfod: dymma lle mae ymdrechu am Ysbryd Duw a'i Râs, i sancteiddio'n natur halogedig; heb yr hyn ni chaiff neb weled Duw: dymma lle mae i ni lefain a llasurio am Ffydd, a Rhan yng Nghrist; heb yr hyn nid oes gan ddyn ran na chyfran yn neb o Addewidjon Duw, na'r pethau a berthyn i Jechydwraeth yr Enaid: a dymma lle mae i ni lasurio am gael Cymmorth, a Chyfarwyddyd, a Bendith Dduw ym mhob gwaith, a galwad, ac achos, a chyflwr, a berthyn i ni yn y byd hwn: ac ymma hefyd, fef, pan fyddom ar ein gliniau o flaen Gorsfeddfaingc Grâs, y mae llasurio am gymmorth i gyrraedd sail sicr o obaith erbyn yr amser y delom o'r diwedd i sefyll o flaen Gorsfeddfaingc Barn. Ac o's ystyriwn y Pethau pwysfawr hyn a berthyn i lwyddiant Gweddi, a allwn ni gwed'yn' glywaid ar ein calonnau fod yn segurlyd ac yn ysgafn ynddi? Pan oedd gwrthwynebwyr yn galw ar *Nehemia* i ddyfod attunt hwy, gan geisio ei hudo'n dwyllodrus i adael ei waith, yn yr amser ag oedd ynghylch adeiladu *Jerusalem*; efe a attebai iddunt, gan ddywedud, *Gwaith mawr yr ydwyf si yn ei wneuthur; o herwydd hynny nid allaf ddyfod i wared: pa ham y safai'r gwaith, pan ymadawn ag ef, a dyfod i wared attoch chi?* Neh. vi. 3. Ac oni ddylai Mawredd y Gwaith, a'r Pethau mawr sy'n sefyll arno, beri i ninnau, pan fyddom yn addoli Duw, roi'r un fath atreb i feddyliau gwibiog a phrofedigaethau; ac na adawn i'r Gwaith mawr hwn sefyll, trwy fyned ar eu hôl hwy? Gwaith Duw, Gwaith yr Enaid, a Gwaith Tragwyddoldeb, yw Gweddio. Yn gyfatebol i
lwyddiant

Iwyddiant ein Gweddïau, y bydd ein cyflyrau tragywyddol: fel mae hau hâd, a ddûg allan ffrwythau drwg neu dda, yn ôl eu natur; ac y bair i fod yn selus neu yn chwerw i ddyn dros byth. Am hynny nid gofal neu egni bychan a wafanaetha yn y fath Orchwyl. Gal. vi. 7, 8. *Na thwyller chwi. Ni watworir Duw: canys beth bynnag a hau dyn, kynny belyd a fed efe. O blegid yr hwn sydd yn hau i'w gnawd ei hun, o'r cnawd y fed lygredigaeth: eithr yr hwn sydd yn hau i'r Tsbryd, o'r Tsbryd a fed fywyd tragywyddol.* Hadau gwerthfawr yw Gweddïau difrifol; ac fe ddaw ffrwythau peraidd a pharhâus oddi wrthunt yn niwedd y byd, pan ddel Dydd mawr y Cynhauaf, i bawb dderbyn yn ôl eu gwaith. Salm cxxvi. 5, 6. *Tr rhai sydd yn hau mewn dagrau, a fedant mewn gorfoledd. Tr hwn sydd yn myned rhagddo, ac yn wyllo, gan ddwyn hâd gwerthfawr, gan ddyfod a ddaw mewn gorfoledd, dan gludo ei xgubau.*

7. DYLEM berchennogi ein calonnau â dwys ystyriaeth o Bresennoldeb Duw, o's mynnwn iddunt fod o ymddygiad addas yn ei Addoliad ef. Fe bair yr ystyriaeth hyn i ni fod yn fwy pur yn ei holl Pfydd; yn ol Cyngor Duw i Abram. Gen. xvii. 1. *Myfi yw Duw hallalluog; rhodia ger fy mron i, a bydd berffaith.* Bydd ofn ar blant fod yn anhywaith o flaen eu tad. Ni rêd un-dyn ar ôl gwybed neu gilion, pan fyddo ger bron y brenin, ac yn ymddiddan ag ef. Pan fyddom dan wrandawïad y Gair, pa beth ydyw, ond fel pe byddai Duw yn llefaru wrthym ni? *Tr fyddi iddunt* (medd yr Arglwydd wrth y Prophwyd) *fel fy ngenau i.* Jer. xv. 19. Yr Arglwydd sydd yn llefaru, ac megis yn deisyf ar ddynjon, trwy enau ei Genhadon. 2 Cor. v. 20. Aphan y byddom yn gweddïo, beth ydyw ond fel pe byddem ni yn ymddiddan â Duw? Wrtho ef yr ydym yn llefaru. Dylem ystyriaid a chydabod yn dda, mai o flaen Wyneb Duw yr ydym, yr hwn sydd Dduw gogoneddus mewn Sancteiddrwydd, ac a fyn ei sancteiddio gan bawb a neshânt atto: Duw ofnadwy yw yng Nghynnulleidfaoedd ei Seintjau, ac i'w arfwydo gan bawb a'i hamgylchant; a Thân yfol i'r rhai annuwjol: Duw, ag fydd yn chwilio'r galon, ac yn profi'r arennau; yn gwybod holl feddwl dyn, ac yn rhoddi i bob un yn ôl eu gwaith; yr hwn nid oes creadur anamlwg yn ei Olwg, eithr pob peth sydd noeth ac yn agored i'w Lygaid ef. Pa ddeffroad a dychryn y ddylai hyn daro trwyddom,

trwyddom, pan nesaom at ei Addoliad! Pa ham y disgynnodd Duw ar fynydd *Sinai* gyd â tharanau, a mellr, a llais udgorn; pa ham yr oedd Duw yn amlygu ei Bresennoldeb yn y fath fodd ofnadwy, nes bod y mynydd yn crynu yn ddirfawr, a'r holl bobl yn llefain o ddychryn (*Esfod.* xix.) ond er mwyn dysgu i ddynjon geisio Grâs i *wasanaethu Duw wrth ei fodd, gyd â gwykler a pharchedig ofn?* Hebr. xii. 28. Yn awr mae Duw yn attal dychryn ei Bresennoldeb oddi wrthym, fel nad ofnom neshâu atto; ond disgwyl y mae i ni gydnabod ein hūnain yn ei wydd, ac ymddwyn yn barchus ac yn addas iddo. O enaid! pa beth pe byddit yn addoli o flaen yr Orfedd fawr ogoneddus yng nghanol y Nefoedd, ac yn canfod yr Arglwydd a myrdd fyrddjwn o Angyljon yn ei gylch yn edrych arnat, pa fodd y gweddit wed'yn? Onid yw ei Olwg arnat yn yr un modd lle'r wyt ti? O enaid! pan fyddech yn gwrando, yn cymmuno, neu yn gweddio, ac ym mhob rhan o Addoliad Duw, agor lygaid Frydd, a gwél y Duw Mawr, Hollalluog, Hollwybodol, Hollbresennol; y Duw Anfeidrol, Gogoneddus, a Sanctaidd; yr hwn a bair i'r ddaear grynwrth edrych arni, a'r mynyddoedd fygu wrth ei Leferydd! Gwél, enaid, meddaf, y Duw Mawr hwn, yn edrych mor graffus arnat, a phe na byddai un creadur arall iddo edrych arno ond tydi yn unig; ac yna ni ddichon dy gâlôn fod yn ysgafn ac yn wibiog, pan fyddech yn gweddio arno. A odineba gwraig o flaen llygaid ei gŵr? A gaiff Satan halogi dy enaid o flaen Wyneb Duw? Cofia ei fod yn bresennol; ac fe bair hynny i ti fod yn fwy gwyliadwrus, a'th seddyliau i fod yn fwy sefydlog. Salm xvi. 8. *Gofodais yr Arglwydd bob amfer ger fy mron: am ei fod ar fy nebeulaŵ, ni'm hysgoz.* Mae yn gyffur i'r Duwjol feddwl, fod Duw yn agos attant, i lefaru wrtho, ac i lefain arno, pryd y mynnont, pan na fytho ganddunt neb arall i ddywedud eu cŵyn wrtho ond efe yn unig. Pan fyddo pob peth arall yn methu, mae Duw yn abl; pan fyddo pawb eraill yn pallu, mae Duw yn ewyllysgar; a phan fyddo pawb eraill ym mhell, mae Duw yn agos, i gynhorthwyo y rhai a'i ceisiant ef mewn gwirionedd. Am hynny diddanwch a diogelwch y Duwjol yw, cadw eu golwg ar Dduw, fel un ag fydd yn wastad yn bresennol iddunt. Salm xxv. 15. *Fy llygaid fydd yn wastad ar yr Arglwydd: canys efe a ddwg fy nbraed allan o'r rhwyd.*

8. O's ewyllyfiwn addoli Duw yn ddifrifol, ni a ddylem fyfyrïo yn fynych ynghylch y *pedwar peth diweddas*; sef, *Angau, Barn, Nefoedd, ac Uffern*. Gwelwn *Angau* yn dyfod ar ei redfa attom, fel nad oes gennym ond ychydig amfer i weddio'n hwy; ac attolwg, a ymorchestwn i weddio ddim gwell, pe gwypem mai'r un bresennol yw'r Weddi olaf, neu oddi fewn ychydig at hynny? Yr hyn all fod yn w'r, er ddim ag y wyddom ni; a sicr yw, y bydd ein genau yn llawn o lwch, yn lle Gweddi, ym mhen ychydig amfer. Pwy a wyr pa gynted y gwelir Barnwr y byw a'r meirw yn dyfod gyd â Gogoniant mawr ar gymhylau'r Nefoedd? Pa fodd yr ymdrechai dŷn i weddio, ped ystyriai, na's gwyr na bydd raid iddo fyned oddi ar ei liniau i'r Farn! Neu, pa mor orchestol y llefai dŷn am gael ei wrando gan Dduw, pe ystyriai, na wyddys mor gynted y ceir clywaid llef yr Archangel, â llais aethlud yr udgorn ddiweddas, yn gwyfio pawb o flaen y Barnwr, i roi cyfrif am eu Gweddiau, a'u holl weithredoedd i gŷd! A pha gymmaint mwy bywiog a ffyddlon yr ymorchestwn i fod yn Addoliad Duw, pe dodem yn fynych ein meddyliau ar waith, i edrych hyd allom o'r ru mewn i'r ddau tyd arall, heb law hwn y fydd o'n blaen ni; y naill yn *Fyd o Ddedwyddwch byfryd* a *gogoneddus*, a'r llall yn *fyd o drueni erchyll a chosbedigaethau tanllyd*; sef, y *Nefoedd, ac Uffern*! Yn un o'r ddau y bydd ein trigfa dragywyddol ar fyrder, cyn sicred a'n bod yn awr yn y byd presennol. Mae'r Seintiau yn y *Nef* wedi gorphen eu holl ymdrech, a'u Gweddiau griddfanus ar y ddaear wedi troi yn Orfoledd ac yn Fawl tragywyddol: ac, ar y tu arall, yr annuwjol, y rhai a esgulusent Addoliad Duw ar y ddaear, neu a oeddynt yn dwyllodrus ac yn rhagrithiol ynddo, yn wylofain a rhingcian dannedd mewn tân a phoenau; eu maswedd a'u ffôl ddigrifwch wedi troi yn alarnad trgywyddol, oherwydd na fynnent geisio'r Arglwydd â'u holl galonnau mewn pryd, tra'r oeddynt ar y ddaear. Pe dwys ystyriem y pethau hyn, nid allem ni lai nag edrych yn fanwl am weddio ac addoli Duw mewn modd cymmeradwy.

9. YNGHYD â phob moddjon eraill, rhaid i ni daer-ymbil ar Dduw, i roi cymmorth i ni weddio; sef, gweddio ar gael ein dysgu a'n nerthu i weddio fel y dylem. Nid ydym ddigonol i ddim ag fydd dda a honom ein hunain. Heb Gymmorth Duw nid allwn ni ddim. Pwy a ddeffry i alw
ar

ar Dduw, ac a ymgyfyd i ymaflyd yrddo, heb nerth oddi uchod? *Eſay* lxiv. 7. Am hynny y gweddia *Dafydd* fel hyn: *Salm* lxxx. 18. *Bywbâ ni, a ni a alwn ar dy Enw.* A pha gynnifer o weithjau ar ôl eu gilydd y mae *Dafydd* yn gweddio ar Dduw ei fywhâu ef, yn ycxix. *Salm! Bywbâ fi yn ôl dy air.*—*Bywbâ fi yn dy ffyrdd.*—*Bywbâ fi yn ôl dy farnedigaethau.*—*Bywbâ fi yn ôl dy drugarogrwydd.* Cynnifer o Ymbiliau taerion ar gefnau eu gilydd, fy'n dangos gymmaint fydd ar y Duwjol o eisiau cael eu bywhâu a'u cymmorth gan Ysbryd Duw; ac y mae Duw yn addaw rhoddi Ysbryd Grâs a Gweddiau iddunt, a doddi *Ysbryd mabwysiad yn eu calonau, yn llefain, Abba, Dâd.* Yr Ysbryd hwn fydd yn cynhorthwyo eu gwendid hwy: canys ni wyddant pa beth i weddio am dano megis ag y'dylent; eithr yr Ysbryd fydd yn ersyn trofduent hwy ag *ocheneidiau annhraethadwy.* Rhuf. viii. 15, 26. A'r Ysbryd hwn mae Duw yn addaw ei roddi i'w Bobl, gyd â chymmaint o barodrwydd ag y rhydd rhieni rhoddion neu ymborth i'w plant, pan fyddont yn ceisio ganddunt. *Luc* xi. 11—13. *O's bara a ofyn mâb i un o honoch chwi sydd dâd, a ddyry efe garreg iddo? ac o's pysgodyn, a ddyry efo iddo sarph yn lle pysgodyn? neu, o's gosyn efe wŷ, a ddyry efe 'sgorpion iddo? O's chwydychwi gan hynny, y rhai ydych ddrwg, a fedruch roddi rhoddion da i'ch plant chwi, pa faint mwy y rhydd eich Tâd o'r nef yr Ysbryd Glân i'r rhai a ofynno ganddo? Ni ddylid byth anghofio'r fath Addewid a hon gan y rhai a ewyllysiont gymmorth mewn Gweddi, a phob rhyw waith arall a chwennychid ei wneuthur i Ogoniant Duw!*

10. Ni's gallaf lai nâ thybiaid, y byddai yn fodd i gywilyddio dŷn o'i glaiarni a'i ysgafnder difraw mewn Gweddi, i ystyriaid Eſamplau'r Duwjoljon, pa gymmaint oedd eu difrifwch hwynt yn eu Hymbiliau ger bron Duw. *Jacob* oedd yn ymdrechu â Duw, fel un yn gafaelu arno; ac na's gollyngai ef, nes cael ei fendithio ganddo. *Gen.* xxxii. Ac yn ei nerth y cafodd allu gyd â Duw. *Hof.* xii. 3. *Elias*, mewn Gweddi, a ymoſtyngodd ar y ddaear, ac a ofododd ei wyneb rhwng ei liniau; heb godi oddi yno, nes cael ei ddymuniad. 1 *Bren.* xviii. Y Wraig weddw yn y Ddam-meg a ymbiliai mor daer, nes cael gan y barnwr anghyfiawn, nid ofnai Dduw, ac ni pharchai ddŷn, i wrando arni. *Luc* xviii. Ac am ein Harglwydd Jêſu, yr hwn a roddodd Eſampl i ni ym mhob peth a berthyn i Dduwjoldeb, y dy-

weddi,

wedir, mai trwy lefain cryf a dagrau yr offrymmodd efe weddïau ac ersynïau at yr hwn oedd abl i'w achub. Hebr. v. 7. Pa fodd y gall dŷn ystyriaid ysgafnder ei galon mewn Gweddi, yng ngwydd yr Eſamplau hyn, heb gywilyddio o'i blegid, ac ymröi yn fwy yn ei erbyn!

11. BYDD yn fuddiol jaw'n i dŷn, i ystyriaid gymmaint fydd ei fantais, a chyn sicred ydyw o gael ei ddymuniad, o's cydwybodus a fydd yn y Ddyledswydd o Weddi. Rhai dynjon a dderbyniant fwy mewn ennyd awr, trwy rôdd, wrth warchod yn llŷs y brenin, ac ymbil arno, nag fydd bosibl i eraill ynnill, trwy boen a llafur, holl ddyddïau eu bywyd. Nid holl boen ac ymdrech un dŷn a ddichon byth gyrraedd y pethau mawr mae Duw yn eu rhoi wrth Weddïau ei Bobl: Breintjau dymunol y mae hi yn eu dwyn iddunt; rhyddhâd oddi wrth euogrwydd ac ofnau; ymwared o drallod a pherygl; nerth yn erbyn profedigaethau; Cymmunde'b melus â Duw; hyder a heddwch yn awr angau; a llawer o'r cyffelyb bethau rhagorol, na's gellir byth eu cyrraedd yn un ffordd arall. Parodrwydd mawr fydd o bob tu i wneuthur yn dda dros y rhai a geisiant yr Arglwydd: mae Rhagluniaeth yn barod i drefnu pob peth er lles iddunt; mae'r Addewidjon yn barod i esgor Bendith arnunt; mae'r Angyljon yn barod i weini iddunt; mae'r Ysbryd Glân yn barod i'w cymmorth; mae'r Arglwydd Jesu yn barod i ersyn a dadleu drostunt, a Duw ei hun yn barod i wrando a derbyn eu Gweddïau. A phwy ddynjon yn eu pwyll, ag a ystyriant hyn, a allant glywaid ar eu calonnau i golli'r holl Fanteision ymma, o eisiau gweddïo'n ddifrifol am danunt?

12. UN peth ychwaneg fydd fuddiol i gynhorthwyo dŷn yn ei Weddïau, ac na's dylid yn un wedd mo'i esgeuluso; fef, ystyriaid yn dda ym mlaen llaw, pa beth yw eisiau ac anghenjon ein heneidïau; a pha bethau fydd gennym i ddywedud wrth Dduw, ac i weddio am danunt. Gwagter y galon o Ymbiliau a Deisfyfiad am Râs, sy'n rhoi cyfle i feddylïau gwibiog i lenw'i ynddi. Mae tuedd cryf mewn awyr y wybr i lenw'i pob gwagle: nid llai yw parodrwydd tywyfog llywödraeth yr awyr i lenw'i calonnau gweigion; ni phaid â thaflyd pethau gwenwynig iddunt, pan fyddo yn eu cael mor barod at ei law. O's dŷn a saif yn segur o flaen Duw, fel ffôl neu fudan, heb fedru dywedud na gwybod ei neges, bydd hawdd i'r gelyn dynnu'r cyfryw un i glustfeinio ar y meddylïau ofer a gynhygio'r gelyn iddo: canys,
pan

pan mae'r meddyliau 'n fwyaf segur, y mae profedigaethau yn fwyaf grymmus, a Satan yn cael y fantais fwyaf yn erbyn ddyn. Pe galwem yn dda i gof, gynnifer o anghenjon a diffygion o bob math; a chynnifer o beryglon a phrofedigaethau, sydd gennym i'w tannu ar led, ac i achwyn o'u plegid, ger bron Duw; ac astudio'n dda, gyd â *Job*, i drefnu ein *matter ger ei fron ef*, ac i lenwi ein *genau â rhesymmau*, *Job* xxiii. 4. ni flinid mo honom gymmaint â dychymmygion croeswrog; ni chaent mo honom ar leser i ymwrando arnunt; pan fyddom yn gweled gynnifer o bethau mawr sydd gennym i daer-ymbil a llefain o flaen yr Arglwydd yn eu cylch. A oes un-dyn synhwyrol a dreuliai ei amser yn y farchnad i wrando geiriau ofer, pan fyddai ganddo lawer o negefau angenrheidiol i wneuthur? Aneirif o negefau'r Bywyd tragywyddol fy gan ddyn i wneuthur o flaen Gorfeddfaingc Grâs: canys, nid oes un Grâs, na Rhinwedd, na Dyledswydd, na gwaith, na galwad, na chyflwr, nac amgylchiad, na phechod, na phrofedigaeth, na pherygl, nac un achos arall ag y berthyn i ddyn, nad yw yn angenrheidiol iddo i ddyfod ag Ymbiliau beunydd o blegid pob un o honunt ger bron Duw; onid ê, bydd debyg i fod ar ei golled, o's gâd un o'i negefau heb ei wneuthur yn y modd gorau y medro. A phwy ddyn a ystyrio yn bwylllog y pethau hyn, sef, cynnifer o achosion a berthyn iddo fod am ei fywyd yn eu cylch mewn Gweddi, a all glywaid ar ei galon i adael ei feddwl yn ofer ac yn ysgafn ynddi?

Yr wyf wedi bod yn faith mewn ystyriaethau a chyfarwyddyd ynghylch y Dyledswydd hon; ond pwy bynnag a ddwys-ystyrio, pa gymmaint y mae gwirionedd ein Proffes, a grym Duwjoldeb, a sicrwydd Gobaith, a chynnydd Grâs; yn sefyll ar y jawn-gyflawniad o honi, ni feiant arnaf am hyn.

Hol. Nid wyf fi yn meddwl beio arnoch; ac ni feiddia neb o gydwybod oneft lai na bod yn ddiolchgar jawn, ac yn felus ganddunt, gael cynnifer o Gynghorion ynghylch y Dyledswydd fawr o Weddi: canys, y mae hi yn Dyledswydd ag sydd o arferiad gwaftadol; fel nad all y Bywyd ysbrydol ymgynnal hebddi, mwy na'r bywyd naturjol heb anadlu. Mae y canlyniaeth o weddio yn dda neu'n ddrwg, o'r pwys mwyaf o bob pethau ag sydd bosibl i feddwl am danunt. Mae Gweddi yn cael ei gosod mewn amryw fannau o'r Ysgrythur i arwyddocaŷu holl Addoliad Duw; o blegid mai'r

rhan bennaf o hono ydŵw; fel na's dichon un rhan arall hebddi fod yn gymmeradwy, nac yn llwyddiannus. Mae yn cynnwys y fwm o'r cwbl ynddi, trwy ddwyn i ddynjon rym a zêl iedrych yn gydwybodol jawn at bob peth dyledus arall: a lle y cyflawnir Gweddi yn dda, daw pob peth arall yn dda yn ei flaen; ond lle yr efsgeulufir hi, ni thyccia ddim. Am hynny, nid yw'n afreidjol i roi cynnifer Cyfarwyddyd yn ei chylch ag ellir: ac nid oes beth rheitjach, nag ystyriaid y cyfryw Gyfarwyddiadau yn dda eilwaith ac eilwaith, o's mynnir lles oddi wrthunt; ac onid ê, ni byddant ond fel plaster heb ei ofod wrth y briw, neu eli a fyddo ym mhell oddi wrth y clwyf: a pha rinwedd allant roi i jachâu briw neu glwyfau felly? Ond etto fe ddichon ysig y dolur aros yn hir, ar ôl dodi wrtho yr eliau a'r plasterau gorau. Mae amryw o Ddynjon cydwybodus dan eu hachwyn yn drwm, o blegid llesgedd, ac oerni, a thywyllwch, a gwibiad eu meddwl yn Addoliad Duw, er maint eu hymdrech yn eu herbyn: a pha beth fydd orau i wneuthur yn yr achos hyn?

Att. Nid oes gyfie i'amau, nad oes gan Ddynjon duwjol achos i achwyn o blegid eu hammherffeithrwydd mewn Gweddi, a phob Dyledswydd arall; ond ni ddylent anobeithio, na digalonni, o herwydd hynny: canys, nid trwy haeddiant eu gwaith, neu deilyngdod eu dyledswyddau, y mae iddunt ddisgwyl am Jechydwraeth; ac nid ar unwaith yr ymedy eu llygredd oddi wrthunt. *Canys, nid oes dyn cyfiawn ar y ddaear, a wnâ ddajoni, ac ni phecha.* Preg. vii. 20. *O's dywedwn nad oes ynnom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, a'r gwirionedd nid yw ynnom.* 1 Joan i. 8. Er bod pechod yn derbyn ei glwyf, neu ddyrnod marwolaeth, yn Nhröedigaeth dynjon, etto mae'n parhau i rwyfo angau ynddunt, heb farw'n gwbl, nes byddont hwythau'n marw hefyd; ac felly mae gwaddod, neu ryw weddillion o halogrwydd pechod, yn aros yn y Duwjol: ond ni a ddylem edrych yn dda, a ydym yn dilyn y Moddjon gorau, ac yn gwneuthur orau ag a allom yn ei erbyn, gan ymroddi yn nerth Ysbryd Duw i ymdrechu yn ei erbyn fwyfwy. *Canys, er bod y cnawd yn chwennyachu yn erbyn yr Ysbryd, a llygredd yn erbyn Grâs, na's gallwn wneuthur fel yr ewyllysiom, Gal. v. 17. etto, megis y rhyfel ag oedd rhwng Saul a Dafydd, y mae Grâs, fel brenhinjaeth Dafydd, yn myned gryfach gryfach; a llygredd, fel teyrnasiad Saul, yn myned*

myned wannach wannach, yn enaid y Duwjol. 2 *Sam.* iii.

1. A thra byddo gweddilljon y llygredd blinedig hyn yn parhäu ynddunt, dodent eu hachos yn ddyfal at Dduw; yr hwn a fedr dynnu Dajoni allan o ddrwg, fel y parodd i oleuni lewyrchu allan o dywyllwch; ac esê a'n dÿsg i wneuthur mantais o'n gwendid: ac, megis y mae cyfle, felly hefyd y mae'n ddyled arnom, i gymmeryd achlyfur oddi wrth ein llygredigaethau i ddyfsgu amryw o werfi angenrheidjol a buddiol.

Hol. PA werfi angenrheidjol a buddiol a ddylai dÿn gymmeryd achlyfur i'w dyfsgu oddi wrth ei lygredd a'i lesgedd mewn Gweddi?

Att. LLAWER o amryw fath; ond yn enwëdig y faith peth hyn.

1. FE ddylai gwaeledd ein Gweddïau ddyfsgu i ni drifthäu a galaru, o blegid yr halogrwydd a'r llygredd cymmaint a ddygodd pechod i mewn i'n natur ni; fel na's gallwn wneuthur dim da mor bur ag yr ewyllysiem, nac ychwaith ewyllysio mor bur ag y dylem. Y rhai nid oes ynddunt alar o blegid hyn, ydynt yn ddïau yn byw dan lywödraeth y cyfryw bechodau eraill ag sydd wedi dallu eu dyall, a chaledu eu calonau, nes eu myned yn ddideimlad. Och fi! mor beryglus yw'r cyflwr hwnnw!

2. FE ddylai gwaeledd a llefgedd ein Gweddïau ddyfsgu i ni *Ostynggeiddrwydd* mawr tu ag at bob dÿn; gan dybiaid eraill, yn ôl cyngor yr Apostol, *Phil.* ii. 3. yn well nâ ni ein hunain: ac mae digon o achos, o's ystyriwn gymmaint o lygredd sydd ym mhob rhân o honom; sef, i farnu'n wael am danom ein hunain, ac yn well am eraill. Tymmer garuaidd yw hon; Rhinwedd i gynnal a chynhyddu Heddychlondeb, a Chariad, a Gostynggeiddrwydd, ydyw: canys, trwy falchder yn unig y cyffry gynnem. *Gostynggeiddrwydd* yw un o'r gwerfi sydd i'w dyfsgu gyntaf yn Yfsgol Crist; heb ba un ni's gall neb fod yn Ddisgybl iddo. *Math.* xi. 29. Ac etto llawer ag sydd hebddi a alwânt eu hunain ar ol ei Enw ef: heb ystyriaid, mai, pa le bynnag mae gwir *Ostynggeiddrwydd* yn eisiau, bod pob peth yn eisiau yno a berthyn i wir Dduwjoldeb.

3. DYLAI y llygredd a'r gwaeledd sydd ynnom, mewn Gweddi a Dyledfwyddau eraill, ddyfsgu i ni Ymddarostyngiad isel ger bron Duw. Y Prophwyd *Esfay*, pan oedd ger bron yr Arglwydd, a lefai, *Gwae fi: canys darfu*

am danaf; o herwydd gŵr halogedig ei wesusau ydwyf ff. Esay vi. 5. A pha beth a ddywedwn ni, am ein bod o galon a natur halogedig? *Job*, pan oedd ger bron Duw, a ddywedai, *Mae'n ffaidd gennyf fi fy hun; ac yr ydwyf yn edifarhau mewn llwch a lludw.* Job xlii. 6. Ie'r Seintjau, ac Ysbrydoedd y rhai Cyfiawn a berffeithiwyd, ynghyd a'r holl Angyljon ag sydd oddi amgylch Gorfeddfaingc Duw yn y Nefoedd, *ydynt yn syrthio* ger bron yr hwn sydd yn eistedd arni, ac yn ei addoli: ac ar bwy yr edrych Duw yn fwyaf caredig, ond ar y rhai y byddo fwyaf o Ymostyngiad a Dolur calon ynddunt o herwydd eu pechod? Esay lxvi. 2. *Ar hwn yr edrychaf* (medd yr Arglwydd) *sef ar y truan, a'r cystuddiedig o ysbryd, ag sydd yn crynu wrth fy ngair.* A phwy ond y cyfryw a gânt fwyaf o Bresennoldeb grafol Duw i'w cyffuro hwynt? Esay lvii. 15. *Canys fel kyn y dywed y Goruchel, a'r Dyrchafedig, yr hwn a bresnylia dragywyddoldeb, ac y mae ei Enw'n Sanctaidd: Y goruchelder a'r cyffegr a breswyliaf, a chyd â'r cystuddiedig a'r isel o ysbryd, i fywbau'r rhai isel o ysbryd, ac i fywbau calon y rhai cystuddiedig.*

MOR isel gan hynny y dylem, o flaen Duw, ymostwng i'r llwch, y lle mae cymhwyfaf i greadur aflan fod ynddo! Pan y mae cymmaint o Ymostyngiad yn Seintjau'r Nefoedd, mor chwithig yw, gwekd cyn lleied yn y rhai a gyfrifant eu hunain yn Seintjau ar y ddaear!

4. FE ddylai'n llefgedd a'n llygredd mewn Gweddi, ddyfsgu i ni chwillio'n ddyfal, pa ffordd y mae hyn yn cael cymmaint o rym ynnom; pa un a ydym yn syrthlyd ynddi, neu yn myned yn ei chylch mewn annhymmer corph neu enaid; yn gyfglyd, neu wedi cymmeryd ein hymborth yn anghymhedrol, a hwnnw yn cymhyllu ein holl synhwyrâu; neu heb barotoad a myfyrdod; neu'r meddwl yn llawn o drafferthion eraill, ac heb eu harlloes allan; neu newydd fod mewn digrifwch ffôl, neu bang o boethder, a hwnnw heb oeri digon: neu, a ydym yn esgeuluso neb Ddyledswyddau eraill yn eu hamfer; Darllain, Gwrandd, Cymmuno, Ymprydio, a'r cyffelyb, ag y ddylai fod yn gymmorth i Weddi; a Duw yn digio, ac yn gwrthod ei geisio gennym, o herwydd yr esgeulusdra hynny? neu, a ydym yn byw mewn arferiad gwirfodd o ryw bechod neu gilydd, ag sydd, fel gwreiddyn chwerw, yn tyfu i fynu i beri'r holl flinderâu hyn, ac yn llygru ein holl Ddyledswyddau? Mae Hunan-ymholiad

yn Ddyledswydd angenrheidjol, ac yn suddiol er cynnydd purdeb a chyffur yn y gwir Gristjon; ac y mae methiant ein Gweddïau yn rhoi achos a galwâd i ni i ymarfer â hi, ac ymholi yn ddisrifol, pa fodd y mae gyd â ni mewn pethau eraill.

5. Ff ddylai tymmer fethedig ein hysbrydoedd mewn Gweddi, ddysgu i ni rodio yn fwy dichlynaidd a manwl yn Ffyrdd yr Arglwydd ym mhob peth arall; ac yna cawn fwy o gymmorth oddi wrtho yn yn peth hyn hefyd. Diar. x. 29. *Ffordd yr Arglwydd sydd gadernid i'r perffaith: ond dynistr fydd i'r rhai a wnânt anwired.* Mae eie yn rhoi cennad i'r rhai cydwybodol a ffyddlon i ddisgwyl cymmorth oddi wrtho. Esay xxvi. 4. *Ymddirieddech yn yr Arglwydd byth; o herwydd yn yr Arglwydd Dduw y mae cadernid tragegyddol.* Pan fyddo ein llygredd fel swmbwl yn ein cnawd, a phrofedigaethau fel cenhadon Satan yn daer arnom, ac yn terfysgu'n hysbrydoedd pan fyddom ger bron yr Arglwydd, o's Pobl i Dduw a fyddwn; yna gall yr enaid hwnnw, yng nghanol yr Addoliad, ddanfoni ei waedd yn ddistaw i'r Nefoedd, a llefain ar Dduw, a dywedud, "O fy Nhâd, gwêl y gelyn yn ceisio lladd fy enaid o flaen dy Wyneb di! A adewi di blentyn gwan yn llaw y llofrudd? Bryfia, Arglwydd, i'm cymmorth. Mi ddaethum ger dy fron i'th addoli, ac i lefaru fy achos wrthyt; ac wele gythraul a chaelon lygredig am fogi anadl fy Ngweddi, fel na's gallwyf lefaru wrthyt. Maent am gau fy ngenau, rhag dywedud fy achos; fy nghlustjau, rhag clywed dy Lais; a'm llygaid, rhag gweled dy Wyneb. Na âd iddunt fy fathru, a chael eu gwynfyd arnaf. Na âd i mi fymmud oddi ymma, heb gymmorth i fwynhâu Cymmundeb â thi." Bydd gan Dduw Atteb parod i'r cyfryw un; sef, Atteb ffyddlon, ag y mae wedi ei roddi eisoes: *Digon i ti fy ngrâs i; canys fy nerth i a berffeithir mewn gwendid.* 2 Cor. xii. 9.

6. Ff ddylai'n cyflawniad llef o Ddyledswyddau Crefydd ddysgu i ni fod yn fwy hunanymwadol ynddunt. Yr ydym yn dueddol i wneuthur mwy cyfrif nag y weddai o'r pethau da a wnelom. Llawer, yr wyf yn ofni, pan fyddo ganddunt olwg go hardd a disglair ar eu Dyledswyddau a'u Gweithredoedd da, ydynt yn rhy barod i wneuthur eilunod a gau Gristjau o honunt, trwy ymddiried ynddunt, neu ofod pwys eu gobaith arnunt; ac, o herwydd y pethau hyn, fel y *Pbariseaid* gynt, yn ymddiried ynddunt eu hunain eu bod

hwy yn gyfiawn, ac yn diystyru eraill; ac, fel yr *Juddewön yn ceisio gosod eu cyfiawnderau eu hunain* yn sail o hyder, yn lle ymoflwg i geisio, a thrwy Ffydd i ymaffyd yn y Cyfiawnder a ddarparodd Duw yng Nghrist Jesu. *Rhuf. x. 3.* Ond y mae'r llygredd halogedig a wél dŷn yn ei gâlön ei hun, fel hwdre gwenwynig ag fy'n anurddo ei holl waith, yn rhoi achlysur i ni i gydnabod nad ydym ond gweision anfuddiol; ac nad ydym ni *oll ond megis peth aflan; ac mai megis brattiau budron yw ein holl gyfiawnderau; a megis deilen y syrthiasom ni oll; a'n hanwiredau, megis gwynt, a'n dug ni ymmaith*, oni thrugarhâ yr Arglwydd. *Esfy lxiv. 6.*

7. DYLAI ein llesgedd llygredig, a'n gwaeledd mewn Gweddi, ddyfsgu i ni gyfeirio ein golwg, trwy Ffydd, yn unjawn-ddiŵyr, ac yn gwbl-ddihannerog, at yr Arglwydd Jesu; gan nad oes gennym gymmaint a lliw na llun o ddim arall ag allom yn gyfar, neu mewn rhan, yn ddiberygl ymddiried ynddo. Mor dlawd a gresynol yw cyflwr enaid dŷn! Fe fedr y cardottyn llymmaf, ond odid, ofyn cardod, ac ymbil yn brudd am dani. Yr ydym ni cyn belled oddi wrth bob hawl neu haeddiant o'r Trugareddau lleiaf, fel na's medïwn (nes cael ein dyfsgu a'n cymnorth gan Dduw) gymmaint a gofyn neu weddio ar Dduw am danunt. Mor llwyr y dylai hyn ein gyrru allan oddi wrth bob ymddiried ynnom ein hunain, i ofod holl bwys ein hyder yn llwyr-gwbl ar Grift yn unig! Pan welom fod cymmaint o halogrwydd a llygredd yn ein Dyledswyddau gorau, pa beth fydd gennym ni erbyn hyn i ymddiried ynddo? Yn y fath amgylchiad a hyn, nid all golwg ar Grift lai nâ bod yn felus ac yn werthfawr; yr hwn yw Doethineb, Cyfiawnder, Sancteiddrwydd, a Phrynedigaeth ei Bobl; ie, yr hwn yw eu Harchoffeiriad trugareg, eu Cyfryngwr, a'u Heddychwyr: Efe yw'r Dadleüwr fy'n eiriol dros y troseddwy, ac yn byw byth i eiriol drosom: Aroglarth ei Eiriolaeth ef fy'n cymmeradwyo Gweddïau y Saint: Efe a ddylai fod oll yn oll yng ngolwg ein gobaith yn yr holl Weddïau a wnelom at Dduw; a pha glod a chariad y ddylai fod ynnom i Dduw am dano tros fyth!

Hol. Nid chlywais erioed, fod neb yn casglu grawnwin oddi ar ddrain, na ffigys oddi ar ysgall; ond chwi a ddyfsgafoch y ffordd i wneuthur deunydd da o wreiddyn chwerw. Fe ellir gwneuthur physygwrjaeth rinweddol o rai pethau ag fydd ynddunt eu hunain o natur wenwynig. Nid yw yn ammhossibl

ammhossibl i Râs a Doethineb Duw beri lles i ddynjon oddi wrth eu ffaelecteddau: canys, pob peth fydd yn cydweithio er dajoni i'r rhai fydd yn caru Duw; sef, i'r rhai fydd wedi eu galw yn ôl ei Arfaeth ef. Ond y mae gennyf beth i ofyn yn ychwaneg. Gan nad yw Gweddiau'r Duwjol yn ddi-ffaeledd; a rhagrithwyr, neu ddynjon annuwjol, yn arferu Gweddi mor ddifai, ysgatfydd, ger bron dynjon a hwyntau; pa fodd y gellir adnabod y naill oddi wrth y llall? neu, pa wahaniaeth fydd rhwng Gweddiau y Duwjol a Gweddiau y rhai rhagrithiol? Canys, y mae yn perthyn i ddynjon i adnabod eu hunain, pa un ai duwjol ai annuwjol ydynt, cyn del y Dydd mawr i'w dethol oddi wrth eu gilydd tros byth. Ac yr wyf fi'n ofni bod nid ychydig yn twyllo eu hunain yn y peth hyn; gan dybiaid, o's byddant yn arfer gweddio, fod eu cyflwr yn ddiau yn dda. Ac nid oes gwaeth twyll yn y byd, nag i ddŷn dwyllo ei hun; na mwy twyll, nag i ddŷn dwyllo ei hun ynghylch Jechydwriaeth dragywyddol. A dyled Gweinidogjon, dan berygl o fod yn euog o waed yr eneidiau colledig, yw, dangos y rhagoriaeth fydd rhwng y glân a'r aflan.

Att. MAE yn ddiammau, mai'r twyll mwyaf a'r twyll gwaethaf yn yr holl fyd, yw, i ddŷn dwyllo ei hun yn achos ei enaid; ac ni a ddylem wneuthur ein gorau i ddi-dwyll dynjon ynghylch hyn. Ond nid oes rith o sail i'r diweddi dwyllo eu hunain: canys, er bod rhai dynjon annuwjol yn arfer Gweddi, nid oes un dŷn gwir-dduwjol yn ei hesgeuluso hi. Mae yn sicr, fod y dŷn diweddi yn ddi-râs, yn ddi-Dduw, yn ddi-Grift, ac yn ddi-sail o obaith am Fwyd dragywyddol. Ac am y gwahaniaeth fydd rhwng Gweddiau'r Duwjol a Gweddiau'r rhagrithiol, fe ymddengys yn y pethau hyn, a llawer o'r cyffelyb.

1. MAE dynjon annuwjol, neu ragrithiol, yn arferu Gweddio o ddefod ac arfer: fe allai iddunt gael eu dwyn i fynu i ymarfer â Gweddi o'u jeuengctid; neu, o blegid bod eraill yn gweddio, a hwyntwy yn chwennych gwneuthur yn yr un modd; neu, er mwyn gostegu argyoddiad cydwybod naturjol, ag y fyddo yn tyftiolaethu iddunt, mor beryglus yw cyflwr y rhai a lwyr-esgeulusant y Ddyledswydd hon: ac, am hynny, na's gallant lai nâ'i harferyd ryw gymmaint, er mwyn esmwythau ar eu meddyliau. Ond y gwir Griftjon sy'n myned ynghylch y Ddyledswydd hon o Zêl gydwybodus i ogoneddu Duw, a'i addoli; a thrwy

Deimlad ysbrydol o drueni a ddiffygion ei enaid, y mae yn myned ar ei liniau i lefain ar Dduw am gymmorth ei Râs. Newyn a fyched yn yr enaid ar ôl Grâs Duw a'i Gyfiawnder ef, a wnâ i'r Duwjol weddio yn ddiffuant.

2. DYNJON annuwjol, neu ragrithiol, a arferant yn gyffredin i weddio; eithr mae'n gyffredin ganddunt hefyd, er hynny, i barhâu yn eu pechodau arferol, ac i adael rhyw anwireddau cwstymol neu gilydd, a nwydau natur lygredig, gael eu rhwysg ynddunt. Mae'r Arglwydd yn dywedud am bobl ag oedd beunydd yn ei geisio ef, ac etto yn gorchymmyn i'r Prophwyd lefain â'i geg, a dyrchafu ei lais fel udgorn, i geryddu y camwedd a'r pechod oedd ynddunt. *Esay* lviii. 1, 2. Felly mae arfer dynjon rhagrithiol: ceisiant yr Arglwydd; ac er hynny byw beunydd mewn camwedd a phechod a wnânt. Ond gweddio mae'r Gwir-dduwjol, er mwyn dirymmu corph pechod, fel, rhag llaw, na wasanaethont ef; ac, heb iddunt gael nerth yn erbyn pechod, ni chyfrifant eu Gweddïau yn ddim: ymdrechu maent i *dyrchafu dwylaw sanctaidd* ger bron Duw, *heb na digter na dadl*, 1 Dim. ii. 8. gan gashâu a gwrthwynebu pechod hyd ag allont. Pa fodd y byddant gymmeradwy heb hynny? Canys, *Aberth yr annuwjol sydd ffaidd gan yr Arglwydd: ond gweddi'r union sydd hoff ganddo*. Diar. xv. 8.

3. MAE rhagrithwyr, pa un bynnag y fyddont ai gweddio o'u dawn eu hunain, neu ynte mewn llyfr, yn tywallt allan erfyniau ar gefnau eu gilydd yn anystyriol, heb fod eu dyall yn pwyso'n bwyllig y pethau maent hwy yn eu llefaru ger bron Duw: eu genau sy'n myned yn glau ar eiriau, a'u calonnau yn bryſio i draethu; ond, o eisiau bod yn fwy gwyliadwrus ac ystyriol, nid ydynt ond *rhoi aberthau ffyl-jaid*, heb wybod *eu bod yn gwneuthur drwg*. Preg. v. 1, 2. Eithr y Gwir-dduwjol, yn ôl Cyngor Crist, *Math.* vi. 7. a wachelant fod yn *ofer-siaradus fel y cenhedloedd*, y rhai a ddisgwyliant gael *eu gwrando am eu haml eiriau*. Nid am y bydd i'r Duwjol beidio â gosod o flaen Duw gynnifer o Ymbiliau ag y dybiont yn angenrheidjol, cyn belled ag y gallont ar bryd Gweddi eu cofio; eithr ni ewyllyfiant ddywedud dim wrth Dduw, heb fod eu synhwyrâu ar waith i ystyriaid y peth a lefarant: ni adawânt i'w tafod redeg o flaen eu dyall; ac nid ellir gweddio'n ysbrydol heb hynny. 1 Cor. xiv. 15. *Beth gan hynny? mi a weddiaf â'r ysbryd*,

ac a weddiaf â'r dyall belyd: caraf â'r ysbryd, a chanaf â'r dyall belyd.

4. MAE Gweddïau rhagrithwyr yn arferol o fagu ynddunt hunan-dybda: mae ysbryd balchder a hunan-gyfiawnder yn cael lle ynddunt; gan gyfrif eu hunain yn rhagorach nâ dynjon eraill, o blegid eu Gweddïau, neu'r ffurf o Dduwjoldeb a fyddo ganddunt. Felly y dywaid ein Harglwydd am y *Phariseaid* rhagrithiol, eu bod hwy yn ymddiried ynddunt eu hunain eu bod yn gyfiawn, ac yn diystyru eraill; pan oedd y *Publican*, a gyfrifid yn waethaf o bechadurjaid, a ymostyngai i brudd-gyffesu ei bechodau, yn fwy cyfiawn ger bron Duw nâ hwyntwy, ac yn fwy tebygol i fyned i mewn i Deyrnus Nefoedd. *Luc* xviii. Hunar-ymadawiad a Gostyngyddrwydd mawr fydd yn ysbryd ac ymddygiad dynjon gwir-dduwjol. *Lluch a lludw* y cyfrifai *Abraham* ei hun, pan oedd yn gweddio ar Dduw. *Gen.* xviii. 27. *Ezra* a lefai, bod arno gywilydd a gorchwyledd i godi ei wyneb at Dduw. *Ezra* ix. 6. *Dasydd*, er ei fod yn Brophwyd ac yn Frenin, ac yn gyfrifol jaw'n gyd â Duw, ac yn aml ei Weddïau, etto mewn Gostyngyddrwydd a ddywedai am dano ei hun, *Salm* xxii. 6. *A minnau pryf ydwyf, ac nid gŵr: gwarthrudd dynjon, a dirmyg y bobl.* A'r *Publican*, ag y ddywaid Crist am dano, ei fod wedi gyfiawnhâu yn fwy nâ'r *Pharisead*, pan ddaeth i'r Deml i addoli, a *safai o birbell, ni fynnai cymmaint a chodi ei olygon tu a'r nef; eithr gan guro ei ddwyfron, a dywedud, O Dduw! bydd drugarog wrthyf bechadur.* Pa fwyaf disgrifol a gwirioneddus y byddo dŷn yn Addoliad Duw, a'i broffes o Dduwjoldeb, mwyaf fydd o wir Ostyngyddrwydd ynddo: ac, *Y mae Duw yn gwrthwynebu'r beilchion; ond yn rhoddi grâs i'r rhai gostyngedig.* *Jago* iv. 6.

5. RHAGRITHWYR ydynt yn gweddio, naill ai heb ofalu nac ystyriaid fawr, pa un a ydyw eu Gweddïau yn gymmeradwy, ai nid ydynt: nid ymosynant ynghylch hyn; neu, pan weddiqnt, maent yn disgwyl cael eu gwrando er mwyn eu Gweddïau, heb olygu Cyfryngdod Crist. Pa fodd y gallant ei olygu ef, gan nad ydynt yn meddu ar wir Ffydd, ac na feddant y fath olwg a theimlad o'u gwaeledd, a'u trueni, a'u hannerheilyngdod eu hunain, ag a bair iddunt roddi eu hunain yn llwyr iddo, i ymddiried ynddo ef yn unig, a disgwyl yn grediniol gael eu gwrandaw trwy ei Eiriolaeth ef? Ond Dynjon gwir-dduwjol nid allant lai nâ bod yn ofidus jaw'n ac yn flinderog yn eu

eu heneidiau, oni bydd ganddunt obaith fod eu Gweddiau yn llwyddo, ac yn cael eu derbyn yn gymmeradwy ger bron Duw: y maent, trwy Ffydd, yn edrych ar Grist fel eu Dadleüwr ffyddlon: ymdrech y maent i fod yn ddilynwyr ffyddlon iddo yn eu holl ffyrdd; a thrwy ei Gyfryngdod a'i Eiriolaeth ef, y disgwyliant i'r Gweddiau a ofodant o flaen Duw, yn ei Enw ef, gael eu gwrandaw. A dymma'r modd y mae Crist yn sicrhau y cânt eu gwrandaw. Joan xiv. 13, 14. *A pha beth bynnag a ofynnoch yn fy Enw i, hynny a wnâf: fel y gogonedder y Tâd yn y Mâb. O's gofynwch ddim yn fy Enw i, mi a'i gwnâf.* Y brenin Uzziâ a dorrodd ymmaith o Dŷ'r Arglwydd, ac a darawyd â gwa-hanglwyf hyd ddydd ei farwolaeth, am iddo aroglarthu heb Offeiriad. 2 Cron. xxvii. Mae gwahanglwyf gwaeth yn eneidiau y rhai hynny ag fydd yn efigeuluso Offeiriad-aeth Crist, pan ddelont i addoli Duw, ac i weddio arno.

6. ER cymmaint y fyddo Gweddiau rhagrithwyr yn yr olygiaeth oddi allan, etto tymmer glaiar, heb syched na hiraeth, fydd oddi fewn iddunt ar ôl y mwynhâd o Dduw: eu hymbiliau fydd yn eu genau yn unig; ac yn tarddu o'r pen, nid o'r galon: mewn geiriau, ac nid mewn ysbryd a gwirionedd, y maent yn gweddio; am hynny ni wnâ les iddunt. Math. xv. 7—9. *Oh, ragrithwyr, da y prophwyd-odd Efaïas am danoch chwi, gan ddywedud, Neshâu y mae y bobl hyn attaf â'u genau, a'm hanrhydeddu â'u gwefusau; a'u calon fydd bell oddi wrthyf. Eithr yn ofer y'm hanrhydeddant i.* Eithr Gweddiau y Duwjol fydd gyd â deisyfiadau yn yr ysbryd. Eph. vi. 18. *Hanna*, pan oedd yn gweddio, oedd yn llefaru yn ei chalon, ac yn tywallt ei benaid ger bron yr Arglwydd. 1 Sam. i. 13, 15. Nid â'r genau yn unig mae Pobl yr Arglwydd yn gweddio, ond hefyd gyd â Difrifwch mawr, ac Ymbiliau yn y dŷn oddi mewn, ac weithiau gyd â llefain cryf a dagrau; a phan fyddont yn fethedig mewn geiriau, mae yn eu calonnau ucheneidiau annhraethadwy. *Jacob* a wylodd, ac a ymbiliodd, ac a ymdrechodd mewn Gweddi, nes cael ei fendithio. Hof. xii. 4. Gen. xxxii. 24—29. Dymma'r fath Weddïau a lwydda. *Canys llawer a ddickon taer-weddi y cyfiawn.* Jago v. 16.

7. AM bethau daearol, ag a berthyn i'r byd a'r bywyd hwn, y mae deisyfiad mwyaf y dynjon rhagrithiol: am glôd a golud, am anrhydedd ac esmwythfyd, am fodd i fyw a diwallu

diwallu anghenjon y bywyd hwn, y maent yn gweddio gyd â'r dymuniad mwyaf o lwyddo. *Am id a meluswin yr ymgasglant* i Addoliad Duw. *Hof.* vii. 14. Y cyfryw ddy-muniadau ag y fyddo'n tarddu oddi wrth flys a chwantau'r cnawd, a wnâ i Weddiau dynjon fod yn ddiles iddunt: nid ellir disgwyl cyflawniad o honunt gyd â Bendith. *Jago* iv. 3. *Gofyn yr ydych, ac nid ydych yn derbyn, o herwydd eich bod yn gofyn ar gam, fel y galloch eu treulio ar eich meluschwantau.* O's cael eu dymuniad a wnânt, nid mewn Cariad, na chyd â Bendith, y bydd; eithr er nîwaid y bydd hyn iddunt. *Isrâel* oedd yn taer-lefain ar Dduw am frenin arnunt, fel y cenhedloedd oddi amgylch; a chwedi iddunt ei gael, bu yn ofid trwm ac yn orthrymder iddunt. *1 Sam.* viii. Pan oedd pobl *Isrâel* yn yr anialwch yn ceisio cig wrth eu blys gan Dduw, wele, mewn barn a digofaint y cani-attoadd Duw ddeifyfiad eu calonau iddunt; *Salm lxxviii.* 29—31. *Efe a barodd eu dymuniad iddunt. Ni ommeddwyd hwynt o'r hyn a flysiasant. Er hynny, tra yr ydoedd eu bwyd yn eu safnau, digllonedd Duw a gynneuodd yn eu herbyn hwynt, ac a laddodd y rhai brasaf o honunt, ac a gwymodd etholedigjon Isrâel.* — *Num.* xi. 33. *A'r cig oedd etto rhwng eu dannedd hwynt heb ei gnoi, pan ennynnodd digofaint yr Arglwydd yn erbyn y bobl; a'r Arglwydd a darawodd y bobl â phla mawr jawn.* Fe ddengys yr Efsamlau ymma mor beryglus yw i ddŷn ofod ei gâlon i chwennychu pethau daearol, yn ôl ei flys a'i chwant ei hun: canys, digofaint a dinystr fydd yn canlyn hyn. Mae Duw, weithiau, yn cyflawnu dymuniad y rhag-rithiol yn y pethau hyn; eithr yn anfon culni i'w beneidiau. *Salm cvi.* 15. Ond y rhai gwir dduwjol a geisiant bethau tymhorol i gyflawnu eu heisiau yn unig, ac nid eu chwantau, a chyd ag Ymostyngiad i Ewyllys Duw; sef, o's ei dduwjol Ddoethineb ef a wél y cyfryw bethau yn fuddiol ac yn gymmwys iddunt. Eithr eu dymuniad mwyaf, neu daerni a disrifwch eu Gweddiau, fydd am Bethau ysbrydol; sef, y cyfryw Rafau a Bendithion a berthyn i Dduwjoldeb a Bywyd tragywyddol. Nid oes ddim ag y maent yn ddymunaid cymmaint, a'r mwynhâad o Dduw, a chymmorth i fod mewn Cymmundeb ag ef: a hyn yw'r unig beth y maent yn chwennychu fwyaf. *Salm xxvii.* 4. *Un peth a ddeifyfais i gan yr Arglwydd, hynny a geisias; sef, caffael trigo yn nhŷ yr Arglwydd holl ddyddiau fy mywyd.* Nid yw fyched

a hiraeth y Duwjol ar ôl meddiannau'r byd, ond ar ôl Duw. Salm xlii. 1, 2. *Fel y bresa'r bydd am yr afonydd dyfroedl, felly'r hiraetha fy enaid am danat ti, O Dduw! Sychedig yw fy enaid am Dduw, am y Duw byw: pa bryd y deuf ac yr ymddanghofaf ger bron Duw?*

8. MAE gweddio ac addoli Duw, i rai annuwjol a dynjon rhagrithiol, yn waith blinedig. Yr *Fudderwön* gynt a achwynent, eu bod wedi eu blino ar y Sabbothau, a'r newydd loerau; eu heneidiau oedd yn laru ar y Bethau sanctaidd. Nid hoff gan ragrithwyr weddio, a myfyrïo, ac arferyd Ddyledswyddau Crefydd: ymhyfrydant i feddwl ac ymddiddan am y pethau a berthyn i'r byd a'r cnawd; ond Gwaith Duw nid oes ganddunt hoffder ynddo. Job xxvii. 10. *A ymlawenycha efe* (sef y dŷn annuwjol) *yn yr Hollalluog?* Cymmaint a phe dywedafid, Na wnâ ddim; mae ei ddigrifwch ef mewn pethau eraill. Nid hyfryd gan y cyfryw aml Bregethau, Gweddïau, Sacramentau, Ymprydïau, a Myfyrdodau duwjol: mae eu natur, cyhyd ag y byddo hi heb ei hadnewyddu, yn cynnwys ynddi wrthwynebrwydd a gelynjaeth i Dduw, a grym Duwjoldeb; canys mae Duwjoldeb yn faich ac yn flinder iddunt: eithr i'r Duwjol, ag fydd yn caru Duw, ei *Orchymmynion* ef, sef y Dyledswyddau a orchymmynnwyd ganddo, *nid ydynt drymmion.* 1 Joan v. 3. Bydd da ganddunt gael cyfle i fod yn Addoliad Duw. *Llawenychais* (medd *Dafydd*) *pan ddywedent wrthyf, Awn i dŷ'r Arglwydd.* Salm cxxii. 1. *Gwasanaethant yr Arglwydd merwn llawenydd: deuant o'i flaen ef â chân.* Salm c. 2. Gwaith yr Arglwydd yw'r Gwaith hyfryttaf, a Dydd yr Arglwydd, a ofodwyd i'r Gwaith hwn yn unig, yw'r Dydd hyfryttaf, ganddunt: annogant eraill i'r Gwaith hwn gyd â hwynt; dywedant, *Dymma'r dydd a wnaeth yr Arglwydd; gorfoleddwn a llawenychwn ynddo.* Salm cxviii. 24. Ond ni pherthyn llawenydd, na gwir hyfrydwch, i'r rhai arnuwjol: eu digrifwch ffôl, a'u chwerthiniad oerllyd; ag yr ymddigrifant ynddo, eu hofer faswedd a choeg ddifyrwch y byd, a droir ar fyrder yn dristwch tragywyddol. Fe orchymmynnir i'r rhai a geisiant yr Arglwydd, lawenhâu a gorfoleddu ynddo. Salm lxx. 4. Ac y mae'r Arglwydd yn addaw gwneuthur ei Addoliad yn llawenydd iddunt. Eſay lvi. 6, 7. *Y rhai a lynant wrth yr Arglwydd, gan ei wasanaethu ef, a chan garu Enw'r Arglwydd, i fod yn weision iddo ef, pob un a gadwö y Sabboth*

botb heb ei kalogi, ac a ymaflo yn fy nghyfammod ; dygaf bwyrthau hefyd i fynydd fy sancteiddrwydd, a llawenychaf bwynt yn' nhŷ fy ngweddi: eu poeth-offrymmau hefyd a'u haberthau fyddant gymmeradwy ar fy allor; canys fy nhŷ i a elwir yn dŷ gweddi i'r holl bobloedd. Pan fyddo eneidiau'r Duwjol dristaf, iselaf, a mwyaf cymmylog a llefg, o herwydd gwendid eu cnawd; mae eu hysbryd yn barod, ac ynddunt ewyllys ac awydd mwy i Addoliad Duw, nag at y pleserau hyfryttaf, neu'r tryforau gorau, o cidlo'r byd; ie, pan fyddo eu hysbryd yn flinderog neu'n drymmaidd, eu trymder a'u blinder mwyaf yw, am na buafent yn meddu bywiogrwydd, a zêl, ac hyfrydwch mwy, yn eu Gweddiau.

9. MAE dynjon annuwjol a rhagrithiol, ag y fyddo yn arfer Gweddi, yn arfer bod yn fwy am Weddi gyhoeddus nag am Weddi ddirgelaid o'r neilldu ar eu pennau eu hunain: byddant yn bresennol yn y Gymmanfa, fel rhai a fyddai'n addoli Duw, ac yn gweddio arno; ond pe dilynid hwy adref, fe allai na chaed fawr o ofal na zêl ynddunt yng-hylch Gweddio yn eu teulu, nac yn eu 'stafelloedd. Y rhai ni addolant Dduw gartref, nid ydynt chwaith yn ei addoli fel y dylent mewn un man arall; a'r rhai ni addolant Dduw yn y dirgel, nid yw eu Haddoliad cyhoeddus ond rhagrith. Nid pob un a fyddo'n arddel Duw yn yr amlwg, eithr yr hwn hefyd fydd yn ei addoli yn y dirgel, fydd wir Grifftion; a'i Weddiau ni byddant yn ofer: canys, y Duw hwnnw a wêl yn y dirgel, a'i gwobrwyd ef yn yr amlwg. Math. vi. 6.

10. MAE dynjon annuwjol, neu ragrithwyr, yn anghyflon yn eu Gweddiau; weithjau hwy a weddiant, ac weithjau eraill bydd hawdd ganddunt esgeuluso Gweddi. Yr Yf-grythur a ddywaid, mai dymma un o nodau rhagrithiwr. *A eilw efe ar Dduw bob amser?* Job xxvii. 10. Na wnâ ddim. Nid o barch a chariad i Dduw, nac o zêl i gyrraedd gwir Sancteiddrwydd, y gweddia efe un amser; am hynny bydd hawdd ganddo, ar rai amserau, wrth ryw rwystr neu achos bychan, i adael heibio'r Ddyledswydd hon. Bydd ing neu drallod yn peri iddo weddio Duw; ond pan ddel hawddfyd, bydd hawdd ganddo i anghosio Duw. Salm lxxviii. 34—37. *Pan laddai efe bwynt, hwy a'i ceisient ef, ac a ddychwelent, ac a geisient Dduw yn forau. Cosient hefyd mai Duw oedd eu craig, ac mai'r Goruckaf Dduw oedd eu gwaredydd. Er hynny rhagrithio yr oeddynt iddo ef a'u genau, a dywedud celwydd wrtho a'u tafod; a'u*

calon heb fod yn unjarwn gyd ag ef, na'u bod yn ffyddlon yn ei gyfammod ef. Neu, pan fyddo rhai dynjon yn methu cael wrth eu hëwylllys yr hyn a fyddont yn ei geisio; maent yn barod i attal Gweddi, ac i ddywedud, *Pa ham y disgwylïwn wrth yr Arglwydd mwy?* Eithr y gwir Griftjon a weddia ar Dduw mewn Ufudd-dod i'w Orchymmyn, ac er Mawl i Enw Duw, pe na byddai yn well o blegid hynny oll: ac mae'n ammhossibl i'r cyfryw weddio llawer, heb gael yr hyn a fyddo gorau iddunt. Rhagrithwyr ydynt barod i roesawü rhwystrau, ac yn dda ganddunt gael esgus i esgeuluso eu Dyledswydd. Nid felly'r Duwjol: ni chlywânt ar eu calonnau ei hesgeuluso er dim, o's bydd possibl; ac o's digwydd i ryw beth pwyfig eu rhwystro i fyned ar eu gliniau, bydd yn dristwch ac yn flinder iddunt, ac ni phaid eu calonnau â gwaeddi ar ôl Duw, ym mha amgylchiad bynnag y byddont.

11. MAE rhagrithiwr yn esmwyth ac yn foddlon ddigon yn ei feddwl, ar ôl myned dros ei Weddiau, er na byddo ond mewn modd ysgafn, ffurfiol, ac anystyriol; fel plentyn yn llawenhâu wedi dywedud ei wers, neu weithiwr twyllodrus wedi myned trwy'r gwaith neu'r tasg a ddodwyd arno, heb ofalu pa fodd y gwnaeth efe ef. Ond nid dim gan Ddŷn duwjol fyned dros eiriau Gweddi, a chwblhâu ei dasg arferol, oni bydd ei ysbryd yn gweddio, a'i enaid yn deisyf y pethau y mae ei enau yn eu ceisio; fel y cynhyddo ei gariad i Dduw, ei gafineb i bechod, a'i zêl i wir Dduwjoldeb.

12. PAN weddio rhagrithwyr am Râs a Bendithion ysbrydol, eu harfer yw, gorphwys ar eu Gweddiau yn unig, heb arferu fawr o'r Moddjon eraill y mae Duw yn orchymmyn tu ag at gael y pethau y maent yn eu geisio; fel pe byddai yn ddigon i ddŷn weddio am fara beunyddjol, heb drin ei dir, na llafurio dim am dano. Diar. xiii. 4. *Enaid y diog a ddeisyf, ac ni chaiff ddim: ond enaid y diwyd a wneir yn fras.* Ac eilwaith y dywaid Salomon, Diar. x. 4. *Y neb a weithio â llaw dwyllodrus, fydd tlawd: ond llaw y diwyd a gysoethoga.* Y Duwjol nid arbed ei boen i arferu pob Moddjon, a chyflawnu pob Dyledswyddau eraill a ordeiniodd Duw, heb law Gweddio; ac felly y mae yn rhaid, cyn y gall ddisgwyl i'w Weddiau fod yn llwyddiannus: canys, y neb a ymwrthodo yn wybodol â rhyw un Dyledswydd, mae'n peri i'r lleill i gŷd ag y fyddo yn ei gyflawnu fyned yn ofer. Jago ii. 10. *Canys, prwy bynnag a gadro'r gyfraith i gŷd oll, ac a ballo mewn un prwng, y mae efe yn euog o'r cwbl.*

Er bod weithjau lawer o anhwylyddra yn nhymmer y Duwjol pan fyddont yn gweddio, ac weithjau ryw ymddanghosiad o zêl yng Ngweddiau y rhai rhagrithiol, fel nad ydyw yn hawdd jaw'n i wahanu rhwng y naill a'r llall; etto, o's ystyriwn nodau'r Duwjol a nodau rhagrithwyr i gyd ynghyd gyd â'u gilydd, a barnu ein hunain wrthunt yn ddisfrifol ac yn ddihunan-bartiol, cawn weled tu ag at nodau pa un o'r ddau fath hyn o ddynjon yr ydym yn pwyso agosaf: ac o's y peth, er hynny, fydd yn dywyll, y Cyngor gorau yw, Dyfgu gweddio Duw a'i addoli'n well, yn ôl y Cyfarwyddiadau o'r blaen; yna cawn dyftiolaeth mwy cyffurus ac amwg, ein bod o nifer y Duwjol yn wir.

Hol. GORCHYMMYN Duw i'r Prophwydi oedd, dangos o honunt i'r bobl i wybod rhagor rhwng y sanctaidd a'r halogedig, a'u dyfgu i adnabod gwahan rhwng aflan a glân. Ezech. xlv. 23. Ac, yn ddiammau, y mae yn dra angenrheidiol i bawb wybod, pa fath yw ystâd a chyflwr eu heneidiau; ac i bob un brofi ei waith, pa un a ydyw yn gymmeradwy: canys, y mae llawer yn cosfeidio gobaith twyllodrus, a ddiplanna ymmaith yn nydd eu cyfyngder, dan wasgfaon angau; gan droi'n ofn a chywilydd, pan fyddo reitjaf iddunt wrth gyffur. Oh na byddent ddoethion, i ddyall hyn mewn pryd, ac i dderbyn Cyngor a Chyfarwyddyd tra byddai amser iddo wneuthur iddunt les! Diar. xii. 15. Ffordd yr ynsyd sydd unjawn yn ei olwg ei hun: ond y neb a wrandawö ar gyngor, sydd gall. Diar. xvi. 25. Mae ffordd a dybir ei bod yn unjawn yng ngolwg dyn: ond ei diwedd yw ffyrdd marwolaeth. Ni fedraf gosio am ddim Cyfarwyddyd nac annogaeth i jaw'n-gyflawnu'r Ddyledswydd fawr o Weddi, na soniasoch yn eu cylch; oddi-eithr, pa fodd i gyrhaeddyd dawn o Weddi; fel y byddo i'r genau adrodd Ymbiliau'r galon mewn geiriau trefnus o flaen Duw: canys, y mae'r Ysbryd Glân yn gorchymryn ynghylch hynny, i'r rhai y mae'n alw, i edifarhau a dychwelyd. Hof. xiv. 1, 2. Ymchwel, Isräel, at yr Arglwydd dy Dduw; canys ti a syrthiaist trwy dy anwiredd. Cymmerwch eiriau gyd â chwi, a dychwelwch at yr Arglwydd: dywedwch wrtho, Maddau yr holl anwiredd, derbyn ni yn ddajonus; a thalwn i'r loi ein gwefusau. Da y gwnaech, gan hynny, pan gaffoch amser oddi wrth achosion angenrheidjol eraill, i roddi cyfarwyddyd ynghylch hyn; a Duw a'ch bendithio, ac a lwyddo'ch Gwaith.

Act.

Att. Yr wyf yn diolch i chwi o'm calon, am ddeisyf ar Dduw fy mendithio: canys, er fy mod yn adnabyddus ddigon â chymmaint o orfoledd a gwychdra, o ddedwyddwch a gogoniant, ac y mae'r byd yn cynnwys ynddo; etto ni welodd fy llygaid, ni chlywodd fy nghlustiau, ac ni allodd fy nghalon erioed feddwl am un peth mor ddymunol yn yr holl fyd, ag yw cael Bendith Dduw. Ac am eich dymuniad i roddi cyfarwyddyd ynghylch geiriau ac ymadroddion cymmws mewn Gweddi, mae'n ddiau fod hyn yn angenrheidiol. Teimlad yr enaid, a dymuniad y galon, a ddyfsg i'r genau lefaru; ac y mae geiriau gwresog a bywiog yn suddiol, trwy Râs, i ddeffroi ac adfywio serchiadau'r galon. Ni ddichon neb fod yn gyfarwydd mewn geiriau prydferth, i ofod eu hachos ger bron Duw, nes eu dyfsgu. I'r diben hyn mae llawer o Ffurfiâu Gweddi wedi eu gosod allan i gynhorthwyo Mysfyrdodau ac Ymbiliau dynjon ger bron Duw: a chymmws fyddai i'r anghyfarwydd ddyfsgu ar ei gof y rhai a brofai fod yn fwyaf cyflêus i gyflwr ei enaid; gan chwanegu attunt, a'u cyfnewid, fel y byddai ei anghenjon yn gofyn. Ond nid ellir meddwl fod geiriau mwy buddiol i'r Gorchwyl hwn, nâ Geiriau Duw ei hun yn yr Yf-grythur Lân; o ba le y dylem ddyfsgu fatter a defnydd, ynghyd ag ymadroddion neu eiriau, Gweddi: yn yr hon y dylai pob dyn fod yn hyddysg, ag a chwennychai fyw a gweddio yn ôl Ewyllys Duw. Nid ydyw yn anhawdd i droi pob rhan o honi, sef, y Gorchymmynnlon, yr Addewidjon, a'r Bygythion, yn Weddiau; heb law y cyfryw Ymbiliau a'r Ffurfiâu o Fawl ag sydd yno yn barod at ein dwylaw. Megis mai yn yr Yf-grythur y mynegir i ddyn beth yw Ewyllys Duw, a pha fath yw cyflwr enaid dyn; yno hefyd y cair y geiriau cymhwysaf i dannu'n hachos ar léd ger bron Duw.

O's caf gyfle i obeithio fod y Cynghorion a roddais eisoes yn dderbyniol, mi a anturiaf (o's cennad a Chymmorth a gaf gan Dduw) i roddi Cyfarwyddyd mwy neillduol ynghylch y Peth hyn ryw amfer ar fyrder. Yn bresennol, mi a gymmeraf fy nghennad oddi wrthych; gan ddeisyf ar Dduw i fendithio pawb a dderbynio'r Gwirionedd mewn Cariad, ac iddo argyoeddi y rhai a wrthwynebant eu Lles tragwyddol. *Diar. xv. 32. Y neb a wrthodo addysg, a ddiystyra ei enaid ei hun: ond y neb a wranda-wö ar gerydd, a feddianna ddyall.*

es
a
g-
ni
ar
yn
es
a
ld,